

DEVARIM

ב

Prepared By Ner Le'Elef

DEVARIM א

Prepared by Ner Le'Elef

08 August 2013 Publication date

Permission is granted to reproduce in part or in whole.
Profits may not be gained from any such reproductions.
This book is updated with each edition and is produced several times a year

Other Ner Le'Elef Booklets currently available:

**AMERICAN SOCIETY
BOOK OF QUOTATIONS
EVOLUTION
HILCHOS MASHPIAH
JEWISH MEDICAL ETHICS
JEWISH RESOURCES
LEADERSHIP AND MANAGEMENT
ORAL LAW
PROOFS
QUESTION & ANSWERS
SCIENCE AND JUDAISM
SOURCES
SUFFERING
THE CHOSEN PEOPLE
THIS WORLD & THE NEXT
WOMEN'S ISSUES (Book One)
WOMEN'S ISSUES (Book Two)**

For information on how to order
additional booklets, please contact:

Ner Le'Elef

P.O. Box 14503

Jewish Quarter, Old City, Jerusalem 91145

E-mail: nerlelef@netvision.net.il

Fax #: 972-02-653-6229

Tel #: 972-02-651-0825

DEVARIM ב
TABLE OF CONTENTS

כי תצא	6
1. Eishes Yefas Toar & Moral Conduct in War	6
2. The Purpose of the Mitzvos.....	14
3. Taamei HaMitzvos - Specifics.....	23
4. Cruelty to Animals.....	36
כי תבוא	44
1. Bikurim - Hakaras HaTov	44
2. Joy and the Challenge of Wealth:.....	51
נצבים	58
1. Teshuva	58
2. Eternal Bris with the Chosen Nation	67
וילך	77
1. Moshe to Yehoshua – Succession from a Unique Leader.....	77
2. Moshe's Final Instructions: Preservation of the Torah, Hakhel and Writing a Sefer Torah.....	86
האזינו	95
1. The Study of History.....	95
2. Shabbos Shuva	104
זאת הברכה	113
1. The Sins and Death of Moshe Rabbeinu.....	113
3. Zevulun – Yissachar: A Business-Torah Partnership	127
ראש השנה	140
1. Rosh Hashanah – Day of the Future	140
2. Rosh HaShana – Teshuva M'Ahava.....	151
3. Malchuyos, Zichronos and Shofros.....	159
יום כפור	167

1. A Guide to Teshuva	167
1. A Guide to Teshuva	170
2. Viduy – An Expanded List.....	185
Short Viduy	185
Long Viduy	190
סוכות	197
1. The Chag of Bitachon	197
2. 4 Minim.....	207
שמייני עצרת - שמחת תורה	213
1. Shmini Atzeres- Simchas Torah	213
2. Sukkos-Shmini Atzeres: From Universalism to Particularism.....	221

HOW TO USE THIS BOOK

The following points will tell you what this commentary does and does not do:

1. We tried to present the main themes of each parsha, and not to use the parsha as a spring board for other lessons.
2. The experienced reader will be able to understand the subject by reading fairly quickly the English on top, and gain easy access to more information through the Meforshim quoted in the foot-notes.
3. A lot of extra information was quoted in full in the foot-notes. However, for a full understanding, the original Pirusch needs to be consulted.
4. We gave the approach of the major Meforshim, wherever we were able to identify this. We used approximately 20 primary sources (Chazal and Meforshim) and we frequently quoted another 20. However where we saw the need, we used other Meforshim as well. In some essays, the Meforshim we used were primarily not Meforshei HaChumash.
5. The essays are generally between eight to ten pages, with a one to two page summary at the beginning. They do not represent polished droshas for the following reasons:
 - They have too much information in them.
 - They were written for an experienced reader.
 - They lack midrashim, stories and other elements required to bring the subject alive.
 - They require an application to contemporary circumstances.

כי תצא

1. Eishes Yefas Toar & Moral Conduct in War

SUMMARY:

War is a time when normal rules of society break down, a time when each side is committed to defeating the other, if necessary, by killing as many of the other side as the situation demands. An army has to be singularly focused on victory, the very opposite goals we normally strive for in balanced living. Soldiers find themselves under huge stress, physically and emotionally, and are drilled to squelch feelings of mercy for the enemy. Though a necessary component of effective warfare, this kind of thinking causes morality to break down. Massacres, rapes and pillages often occur. Once a moral standard in war is breached, it is difficult to stop the downward moral spiral. Gentlemen in peace may become monsters in war. It is in this context that the Torah, Talmud and codifiers bring down a phenomenal and brilliant set of laws, laws that anticipate and come to prevent much of the horror of the ages.

Between these laws appears the Parsha of Eglar Arufah. The killing fields of battle are to be seen in the context of a Torah attitude that if one unnecessary life was lost, even through the negligence of not providing adequate *לוייה*, the Torah demands of the wisest of the city to take responsibility.

War is an experience of life at its extremity and it is here where our trust in G-d is truly going to be tested. "Don't fear", says the Torah, not because war is not a scary thing, but because you are fighting G-d's war. Or rather, take your natural fear of war (and of danger and death) and channel it to express your fear of G-d. This is also an opportunity to publicly and collectively give honor to G-d, knowing that in the end it is only He that will determine the outcome. We Jews are inevitably hugely outnumbered, with little chance of winning purely on military grounds. (Woe betides a Jewish army which begins to think that its own might is the cause of its victory.) True, G-d requires that we fight with all our might, that each soldier feel that the life of the whole Jewish nation is in his hands. But with this he should be aware that G-d's way is to do hidden miracles through the efforts of man.

We are exhorted over and over again to understand that it will be our collective and overall moral and spiritual level, rather than our physical prowess, that will determine the outcome of our wars.

To enable one to stand up to the moral challenges of war, the Jewish soldier must start with a sterling moral character. Each Jew was therefore to firstly arm himself with the *שמע קבלת עול מלכות שמים* and each battle was armed by the presence of the Holy Ark which traveled out with the warriors.

Perhaps the most unusual and brilliant of the Torah laws of war are those that take into account the type of moral breakdown that occurs in the heat of the battle. The soldier is extremely tired, hungry and dirty. His life is constantly in danger. He loathes the enemy and his job is to kill him. There is but one objective here: Win at all costs.

Under such circumstances, soldiers are often led to breach their usual boundaries of ethical behavior. Once crossed, it is difficult, if not impossible, to individually judge what is (relatively) acceptable and where the red lines ought to be drawn and never crossed. A dilemma arises: setting high ethical and legal barriers that numerous soldiers will ultimately break and subsequently stoop too far, or set the barrier low and condone absolutely unacceptable behavior. The Torah, in its

incredible Divine wisdom, gives us the solution – set the barrier high but create a back-up morality standard, a second set of rules to govern those who have fallen. The Parsha of Yefas Toar deals with possibly the most likely of such scenarios. A soldier goes to war. He yields a gun. He has power. He is away from his wife, family and society. He sees a beautiful woman. The most likely human outcome of these conditions is rape.

The Torah tells us that the ethical thing to do would be to control your passions and move on. But the wisdom of the Torah understands that, inevitably, some soldiers will succumb.

לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע

Having broken his moral boundaries, he is in danger of falling completely and losing all his moral grounding. He needs a ‘back up’ standard of morality to break and halt his fall. This is the Sugyah of Yefas Toar, a law that brought into the world Avshalom and his sister Tamar. Three of our 613 commandments deal with this troubling issue.

Many Meforshim allow the first sexual act while the woman is still a non-Jew. The act must be private, in a house and not on the battlefield. So great is the Yetzer Hora that if we do not allow this, man may go ahead, regardless, and rape her. Other Meforshim do not see this as allowed. They hold that the fact that we allow him a permissible way to fulfill his desire eventually will be enough to enable him to control himself for a while. All agree that a soldier may take but one woman.

This woman was then brought home, and must convert to Judaism of her own choice or is sent back to her home-country. In the mean time, she is to present herself in a way designed to cool one’s passions and de-romanticize the situation. Once she converts she is no different from any other Jewess and requires a proper marriage.

Yefas Toar is part of a broader package of concessions to the military at war: Soldiers were exempt from the prohibition of דמאי, from נטילת ידים before eating, from making Eiruvei Chazeiros and even permission to eat treif amongst others. All of these make sense – they have to do with food, movement – man’s most basic needs.

Having made concessions to the realities and challenges of war, the Torah requires that certain standards of the army must remain very high indeed. The Torah demands that a bathroom area be set separate from the camp, and each soldier is obligated to carry a spade. Should he find himself in the field, there too he is commanded to ensure that he covers up his toiletries. The Torah, the Abarbanel stresses, is not a book of health or esthetic laws. The Torah gives us these guidelines because it is just these kinds of “minor” things – toiletries – that can start the process of desensitization.

As if this was not enough, the Torah commands us with a general prohibition during war: ונשמרתם מכל דבר רע – you should keep away from all manner of evil. The Sages understood as a matter of course that the reason for the prohibition is not to cause the Shechinah to depart from the military camp. War, like any other area of our lives, is a holy undertaking from beginning to end.

DETAIL:

שלא להחיות אחד מכל שבעה העממים: דברים כ טז (כי תצא): לא תחיה כל נשמה¹

Moral Conduct in War:

למנוע מכל דבר רע² הגורמת לסילוק השכינה: דברים כג י (כי תצא): ונשמרתם מכל דבר רע³

Yefas Toar:

לדון בדין יפת תואר: דברים כא י-יא (כי תצא): כי תצא למלחמה וגוי וראית בשבייה אשת יפת תאר⁴

לא למכור יפת תאר: דברים כא יד (כי תצא): ומכר לא תמכרנה בכסף⁵
לא לכבש יפת תאר לשפחה: דברים כא יד (כי תצא): לא תתעמר בה תחת אשה ענייתה⁶

Not to Unnecessarily Destroy the Surrounding Environment – בל תשחית:

לא להשחית אילן מאכל והוא הדין לא להשחית שום דבר בלי תועלת⁷: דברים כ יט (שופטים): כי תצור אל עיר וגוי לא תשחית את עצה⁸

Cleanliness and Holiness in the Military Camp:

לתקן מקום מיוחד לבית הכסא: דברים כג יג (כי תצא): ויד תהיה לך מחוץ למחנה, ויצאת שמה חוץ⁹

להכין יתד לחפור בו כדי לכסות הצואה: דברים כג יד (כי תצא): ויתד תהיה לך על אזניך, והיה בשבתך חוץ וחפרת בה ושבת וכסית את צאתך¹⁰

War, by its very nature, is a time when normal rules of society break down. It is a time when each side is committed to defeating the other and will kill as many of the enemy as the situation demands.¹¹ An army has to be singularly focused on victory, the very opposite goals we normally strive for in balanced living.¹² Soldiers find themselves under huge physical and emotional stress, and are drilled to squelch feelings of mercy for the enemy¹³. Though this is a necessary component of effective warfare, thinking this way causes morality to break down. Gentlemen in peace may become monsters in war. Massacres, rapes and pillages often occur. And, once a moral standard in war is breached, it is difficult to stop the downward moral spiral. It is in this context that the Torah, Talmud and codifiers bring down a phenomenal and brilliant set of laws, laws that anticipate and come to prevent much of the horror of the ages.

¹ חינוך מצוה תקכ"ח

² כגון שפיכות דמים וחולתו מן העבירות

³ רמב"ן (השמטות הלאין יא) ולא מנה אותו הרמב"ם

⁴ חינוך תקל"ב

⁵ חינוך תקל"ג

⁶ חינוך תקל"ד

⁷ דין זה נאמר במלחמה וכל שכן בזמנים אחרים ונאמר כלפי עץ מאכל והוא הדין כלים, בגדים וכו' ויש אומרים שאלה האחרים הם אסורים רק מדרבנן

⁸ חינוך מצוה תקכ"ח

⁹ חינוך מצוה תקס"ו ועיין ס' רמג בקובץ תשובות של הרב שלום אלישב שליט"א

¹⁰ חינוך מצוה תקס"ז

¹¹ רש"י דברים כג ד"ה כל אויביכם והעמק דבר ד"ה אל תראו

¹² רמב"ם פ"ז מהל' מלכים הל' טו: ולא יחשוב לא באשתו ולא בבניו ויפנה מכל דבר

¹³ רש"י דברים כ יב: ואם לא תשלים עמך ועשתה עמך מלחמה: הכתוב מבשרך שאם לא תשלים עמך סופה להלחם בך אם תניחנה ותלך

The Parsha of Eglar Arufa appears between the laws of war¹. The killing fields of battle are to be seen in the context of a Torah attitude that if one unnecessary life was lost, even through the negligence of not providing adequate לוייה, the Torah demands the wisest of the city to take responsibility².

While the Torah gave a comprehensive code of making war, it took well over 3,000 years until some basic laws of war were introduced by the Western World. Even then, the first attempt to make war more humane was not even done by the nations themselves. Rather, it was Henri Dunant in 1863 who founded the Red Cross. Until then, wounded soldiers were simply left to die in the field of battle. It took all the way to the 20C, with the 1907 Hague Convention, for the nations to begin to draw up laws of war, including surrender, obligations to wear uniforms, treatment of prisoners of war, sieges and bombardments, protection of cultural property, prohibitions against pillage and terms of occupation. This was followed by the 1925 Geneva Protocol prohibiting gas weapons and the Geneva Conventions of 1929, necessitated by the suffering of World War I on a scale never seen before.

World War II brought its own horrors: the holocaust, the carpet bombing of Dresden by the British which swept civilians in with soldiers as targets, and the sheer scale of killing. This in turn introduced the idea of war-crimes trials (Nuremberg) and the four Geneva Conventions of 1949, covering noncombatants, wounded or sick soldiers, shipwrecked sailors, prisoners of war, civilians and occupation. Still, the moral conduct of the world does not begin to have the degree of sensitivity of Torah law in this area³.

War is an experience of life at its extremity when even women sometimes have to be involved⁴, and it is here that our trust in G-d will truly be tested. "Don't fear", says the Torah, not because war is not a scary thing but rather because we are fighting G-d's war. Alternatively, we should take our natural fear of war (and of danger and death) and channel it to express our fear of G-d⁵. This is also an opportunity to publicly and collectively give honor to G-d⁶, knowing that in the end it is only He who will determine the outcome⁷. We Jews are inevitably hugely

¹היינו בסוף פרשת משפטים בין המצוות של משוח מלחמה וג' המתחיל בפ' כ (כי תצא למלחמה) וריש פרשת כי תצא

²לב אליהו דף רצה: ויש לבאר הטעם כי על ידי המלחמה במלחמת הרשות, שהורגים אנשים וכו', נעשה זול אצל האדם שפיוכות דמים, לכן הפסיקה תורה באמצע בפרשת עגלה ערופה, להורות עד כמה [דאגה] תורה עבור נפש אחת מישראל, ויש בה רק ספק רציחה וכו' כמפורש בפרשה שם. (וע"ש שמחלק בין מלחמת רשות ומלחמת מצוה)

³Based on NY Times, Magazine, April, 03, Who Owns the Rules of War? By Kenneth Anderson
Other protocols were produced (by the UN in 1977, and the Ottawa Treaty banning landmines by NGOs more recently as well as the International Court)

⁴במלחמת רשות רק גברים יוצאים אבל במלחמת מצוה אפילו כלה יוצאת מחופתה (סוטה מד ע"ב, רמב"ם הל' מלכים פ"ז הל' ט) אמנם הרדב"ז כתב שבאמת אין אישה יוצאת אפילו למלחמת מצוה וזו היא רק מליצת הלשון כי כשהחתן יוצא למלחמה ממילא מתבטלת חופתה של הכלה או אפשר שבמלחמת מצוה מספקת האשה צרכי מזון וכו' לחיילים בחזית.

⁵אוצר החיים (פירוש על חומש מצוה תקכה): שמסביר שהיראה החיצונית בא כדי לעורר האדם על היראה הפנימית (והעדר ביראת הפנימית כשמדבק א"ע אל חיים הגשמיים) ובספר המצוות של המהר"ם ש"ק דן בשאלה איך אפשר לצוות על הבטחון ובאמת להרמב"ן אין זה צווי אלא הבטחה ועיין שם מה שכתב לפי הרמב"ם שכתב שבאמת יש צווי כאן.

⁶חינוך תקכא: ולא יירא על גופו במקום שיכול לתת כבוד לד' ברוך הוא ולעמו

⁷חינוך תקכה: משרשי המצוה שיש לכל אחד מישראל לשום ד' יתברך מבטחו, וגו' רש"י דברים כ ד"ה סוס ורכב: בעיני כולם כסוס אחד וגו'

outnumbered, with little chance of winning purely on military grounds¹. (Woe betides a Jewish army who begins to think that its own might is the cause of its victory².) True, G-d requires that we fight with all our might, that each soldier feel:

שכל דמי ישראל תלויין עליו והרי הוא כאלו שפך דמי כולן אם יפחד וישוב אחר ימינו.³

G-d's way is to do hidden miracles through the efforts of man⁴. At the same time, we are exhorted over and over again to understand that it will be our collective and overall moral and spiritual level, rather than our physical prowess, that will determine the outcome of our wars⁵. Moreover, there is no hope of victory for the Jews unless we are ethically virtuous to begin with⁶.

¹Indeed, modern Israeli wars have shown this as clearly as any war of antiquity. Moreover, we might win, but still with great loss of life:

רמב"ן כ ד (בסוף): ועל כן צעק יהושע בנפול בהם בעי כשלושים וששה איש, כי במלחמת מצוה שלו לא היה ראוי שיפול משערת ראשם ארצה, כי לד' המלחמה (ש"א יז מז)

Cecil Roth, History of the Jews:

"The preservation of the Jew was certainly not casual. He has endured through the power of a certain ideal, based on the recognition of a Higher Power in human affairs time after time in his history. Moreover, he has been saved from disaster in a manner which cannot be described except as 'providential.' The author has deliberately attempted to write this book in a secular spirit; he does not think that his readers can fail to see in it, on every page, a higher immanence" (History of the Jews, New York, 1963, p. 424).

A Jewish cadet at West Point was taking a course on modern warfare used in Korea, Vietnam, Afghanistan, Iran-Iraq, the Falklands, and even the invasion of Grenada. Each was carefully analyzed for lessons which might be applied to future conflicts involving U.S. troops. Well into the curriculum, this cadet had a question. Why was it, he asked a commander, that not one battle involving Israel was ever studied? Not the Israeli War of Independence fought by a tank-less, plane-less "army" of hastily trained soldiers and Holocaust survivors against a well-armed invasion force; not the Six Day War, which Arab leaders promised would be the Jews' final dying breath; not the Yom Kippur War, which snatched near disaster from the jaws of one of history's largest sneak attacks; not a single one? Could these glaring omissions be reflective of an anti-Semitic blind spot? Could Americans not stoop to learn how to fight from Jews?

No, the cadet was assured, this was no ethnically derisive oversight - those wars just weren't normal. These types of events, that type of fighting, the things that took place in all the battles that birthed and sheltered the Jews of Israel - just don't happen anywhere else. It doesn't pay to study them, because there is nothing for other countries to learn. (The Passover Survival Kit by Shimon Apisdorf, Leviathan Press)

²רמב"ן דברים כ ד: וטעם כי ד' אלוקיכם ההולך עמכם להלחם לכם עם אויביכם להושיע אתכם ... שלא יבטחו בזה בגבורתם לחשוב בלבם גבורים אנחנו ואנשי חיל למלחמה רק שישבו לבם אל ד'

³חינוך שם וכענין הכתוב ולא ימס את לבב אחיו כלבבו (דברים כ ח)

⁴רמב"ן דברים כ ט: וצוה ופקדו שרי צבאות בראש העם. כי התורה תצוה בדרך ארץ, ותעשה הנסים עם יראיו בהסתתר. ואין החפץ לפניו לשנות טבעו של עולם, זולתי כאשר אין שם דרך הצלה אחרת, או להודיע שמו לצריי לעתים, כאשר היה בקריעת ים סוף וכיוצא בו.

⁵ולכן נסמכה פרשה זו לפרשת המשפטים הקודמת לו שאם עשית משפט אז אתה מנצח את האויב (רש"י ושאר מפרשים)

⁶אור החיים מבין את הפסוקים כי תצא למלחמה אם יצריך (עיין הכלי יקר שכותב שזה אינו כפשוטו) וגם רש"י מביא שפרשה זו נסמכת לפרשה הקודמת העוסקת במשפטים לומר לך שאם עשית משפט צדק מובטח אתה שאם תצא למלחמה אתה נוצח (רש"י כ א)

To enable one to stand up to the moral challenges of war, the Jewish soldier must start with a sterling moral character. Each Jew was to arm himself with at least the *שמע* of the *קבלת עול*¹, and each battle was armed by the presence of the Holy Ark which traveled out with the warriors².

Perhaps the most unusual and brilliant of the Torah laws of war are those that take into account the type of moral breakdown that occurs in the heat of battle. The soldier is extremely tired, hungry and dirty. His life is constantly in danger. He loathes the enemy, and his job is to kill him. There is but one objective here: win at all costs.

Under such circumstances, soldiers are often led to breach their usual boundaries of ethical behavior. Once crossed, it is difficult, if not impossible, to individually judge what is (relatively) acceptable and where the red lines ought to be drawn and never crossed. A dilemma arises: setting high ethical and legal barriers that numerous soldiers will ultimately break and subsequently stoop too far, or setting the barrier low and condoning absolutely unacceptable behavior. The Torah, in its incredible Divine wisdom, gives us the solution – set the barrier high but create a back-up morality standard, a second set of rules to govern those who have fallen. The Parsha of Yefas Toar deals with possibly the most likely of such scenarios. A soldier goes to war. He yields a gun and has power. He is away from his wife, family and society, and then sees a beautiful woman. The most likely human outcome of these conditions is rape.

The Torah tells us that the ethical thing to do would be to control one's passions and move on. But the wisdom of the Torah understands that inevitably, some soldiers will succumb.

לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע³

Having broken his moral boundaries, a soldier is in danger of falling completely and losing all his moral grounding. He needs a 'back up' morality standard to break and halt his fall. This is the sugyah of Yefas Toar⁴, a law that brought Avshalom and his sister Tamar into the world⁵. Three of our 613 commandments deal with this troubling issue⁶.

¹מהרש"א, סוטה מב א וכתב הגור אריה ד"ה אפילו (דף צג) וז"ל: כי זכות ק"ש די להם לנצח כי האחדות שהם מאמינים בו שהם מנצחים את כח האומות לפי שהם דביקים בכח אחד שהאחד מורה על שאין כח בלעדיו, ומאחר שאין מבלעדו נמצא כי הוא גבר על הכל עד שאין הכל נחשב אצלו רק כח אחד וישראל דביקים באחד לכך הם גוברים על האומות וגו'

²חזקוני כותב שזה משמעות המילים: כי ד' אלוך עמך רש"י והרמב"ן חולקים אם ארון הברית היה אותו ארון שבבית המקדש או ארון אחר

³קידושין כא.

⁴רמב"ם פ"ח מהל' מלכים הל' ב והלאה

⁵חינוך תקל"ד: ותמר אחות אבשלום מביאה ראשונה של יפת תואר היתה ואבשלום אחיה נולד אחר הנישואין וכן ברמב"ם שם הל' ח

⁶חינוך תקלב מצוות דין יפת תואר: דברים כא י"א (כי תצא): כי תצא למלחמה וגו' וראית בשביה אשת יפת תאר חינוך תקלג: שלא למכור אשת יפת תואר: דברים כא יד: והיה אם לא חפצת בה ושלחתה לנפשה ומכר לא תמכנה בכסף חינוך תקלד: שלא להעביד באשת יפת תאר כמו שפחה: דברים כא יד (כי תצא): לא תתעמר בה תחת אשר ענייתה

Many meforshim allow the first sexual act while the woman is still a non-Jew¹. The act must be private, in a house and not on the battlefield². So great is the Yetzer Hora that if we do not allow this act, the soldier may go ahead regardless, and rape her. Other meforshim do not see this as allowed³. They hold that the fact that we allow him a permissible way to fulfill his desire eventually will be enough to enable him to exert temporary control over himself⁴. All agree that one may take only one woman⁵.

This woman was then brought home and must convert to Judaism of her own choice,⁶ or else she is sent back to her home country⁷. In the meantime, she is to present herself in a way designed to cool one's passions and de-romanticize the situation⁸. Once this woman converts she is no different from any other Jewess and a proper marriage is required for them to live together⁹.

Yefas Toar is part of a broader package of concessions to the military at war. Soldiers were exempt from the prohibition of דמאי, from נטילת ידים before eating, from making Eiruvei Chazeiros¹⁰ and even permission to eat treif,¹¹ amongst others.

¹תוס' קידושין כב. ד"ה שלא בשם ר"ת
וברב"ז על הרמב"ם פ"ח מהל' מלכים הל' ב: אפילו כהן מותר בביאה ראשונה ומכאן ואלך אסורה משום שהיא גיורת אבל לישראל מותרת אחר המעשים הנזכרים בקרא

²הל' מלכים פ"ח הל' ג ע"פ קידושין כב ע"א: ומנין שלא ילחצנה במלחמה שנאמר והבאתה, יכניסנה למקום פנוי ואחר כך יבעול

³רש"י ורמב"ן

⁴The Chinuch states that the logic of the first opinion is more compelling while the pshat of the psukim points to the second.

⁵רמב"ם, פ"ח מהל' מלכים הל' ג: ... בה ולא בחברתה שלא יבעול שתיים. ולקחת לך לאשה שלא יקח שתיים יבעול אחת ויניח אחת לאביו או לאחיו.

⁶המנחת חינוך כתב: עיין במקנה שם כב ע"א דדעתו לשיטת רש"י דלאחר כל המעשים כופה אותה להתגייר, והתורה התירה לו גירות בעל כרחו, זה דוקא אם לא בא עליה במלחמה, אבל אם עבר ובא עליה במלחמה אינו יכול לכופה אח"כ, ואף אם נתגיירה בעל כרחו אינה גיורת וגו'

ומקודם כתב המנחת חינוך: ואם יש לו ממנה בנים כל זמן היותה עמו בגרות בעל כרחו ולא נתגיירה ברצונה, הוו הבנים גוים וגו'

⁷מתגלגל עמה שנים עשר חודש ומשלחה לנפשה

She certainly has to agree to give up idolatry. In this respect she is no different from any other non-Jew under Jewish control who has to accept the 7 Noahide Mitzvos. (רמב"ם פ"ח מהל' מלכים הל' ט)

⁸רמב"ם פ"ח מהל' מלכים הל' ה-ז: ... ואם לא קבלה (גרות מיד) תשב בביתו שלוש ימים שנאמר ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים וכן בוכה על דתה

⁹חינוך תקלב

¹⁰רמב"ם פ"ח מהל' מלכים הל' יג: וארבעה דברים פטרו במחנה: אוכלים בדמאי, ופטורים מרחיצת ידים בתחילה, ומביאים כל מיני עצים מכל מקום ... וכן פטורים מלערב ערובי חצירות במחנה אלא מטלטלים מאהל לאהל ומסוכה לסוכה, והוא שיקיפו כל המחנה מחיצה גבוהה עשרה טפחים ...

¹¹רמב"ם פ"ח הל' א. חלוצי צבא כשיכנסו בגבול הגוים וכבשו אותם וישבו מהן מותר להו לאכול נבלות וטריפות ובשר חזיר וכיוצא בהם אם רעב ולא מצא מה יאכל אלא מאכלות אלו האסורות. וכן שותה יין נסך וממשיך הרמב"ם: מפי השמועה למדו ובתים מלאים כל טוב, ערפי חזירים וכיוצא בהם.

All of these make sense: they have to do with food and movement, man's most basic needs.

Having made concessions to the realities and challenges of war, the Torah stresses that the overall standards of the army must remain very high indeed. It chooses an interesting area to create this sensitivity. The Torah demands that a bathroom area be set separate from the camp¹, and each soldier is obligated to carry a spade². Should he find himself in the field, he is commanded to ensure that he covers up his toiletries there as well³. The Abarbanel stresses that the Torah is not a book of health or esthetic laws; the Torah gives us these guidelines because it is just these kinds of "minor" things – toiletries – that can start the process of desensitization.

All of this must be seen in the context the Torah's great sensitivity to save enemy lives: We must open with peace⁴, leave an opening for the enemy to flee⁵, and not destroy even the trees on their planes⁶. (Elsewhere, we discuss why certain nations, if they spurn our offers for peace, are to be treated without mercy⁷.)

As if this was not enough, the Torah commands us with a general prohibition during war: ⁸ ונשמרתם מכל דבר רע – you should keep away from all manner of evil⁹. The Sages understood as a matter of course that the reason for the prohibition is not to cause the Shechinah to depart from the military camp. War, like any other area of our lives, is a holy undertaking from beginning to end.

¹ חינוך מצוה תקס"ו: לתקן מקום מיוחד לבית הכסא: דברים כג יג (כי תצא): ויד תהיה לך מחוץ למחנה, ויצאת שמה חוץ ועיין ס' רמג בקובץ תשובות של הרב שלום אלישב שליט"א

² חינוך מצוה תקס"ז: להכין יתד לחפור בו כדי לכסות הצואה: דברים כג יד (כי תצא): ויתד תהיה לך על אזניך, והיה בשבתך חוץ וחפרתה בה ושבת וכסית את צאתך

³ חינוך מצוה תקס"ז: להכין יתד לחפור בו כדי לכסות הצואה: דברים כג יד (כי תצא): ויתד תהיה לך על אזניך, והיה בשבתך חוץ וחפרתה בה ושבת וכסית את צאתך

⁴ דברים כ י (כי תצא): כי תקרב לעיר להלחם עליה וקראת אליה שלום חינוך מצוה תקכ"ז

⁵ שנצור על העיר להניח אחת הרוחות שאם ירצו לברוח יוכלו דרך ההיא: במדבר לא (משות): ויצבאו על מדין כאשר צוה ד' את משה ודרשו בספרי הקיפוח משלש רוחותיה

⁶ לא להשחית אילן מאכל והוא הדין לא להשחית שום דבר בלי תועלת: דברים כ יט (שופטים): כי תצור אל עיר וגו' לא תשחית את עצה חינוך מצוה תקכ"ח

⁷ דברים כ טז (כי תצא): לא תחיה כל נשמה חינוך מצוה תקכ"ח ואין הרמב"ם מונה מצות כיבוש הארץ בין תרי"ג מצוות

⁸ דברים כג י (כי תצא)

⁹ רמב"ן (השמטות הלאין יא) ולא מנה אותו הרמב"ם

2. The Purpose of the Mitzvos

SUMMARY:

Every mitzvah has its own unique taam. The word Ta'am has dual meaning: "reason" and "taste". Ta'amei Ha'Mitzvos provide for us the "taste" of Mitzvos. We provide ta'am to our Mitzvos as we do to our food, providing energy and excitement that allows our entire beings to be energized for Mitzvos.

The reasons for the Mitzvos can never be fully understood, for G-d's wisdom is too deep for man to fully fathom. Ultimately, the Mitzvos remain a mystery for us and therefore have to be related to as decrees, not acts of mercy or anything else. Hence: *He who says, "May His Mercy fall upon a bird's nest, should be silenced."*

This is not to say that the Mitzvos do not have logic; they follow a deep form of **שכל** which underlies their great purifying effect on us. They improve our Midos or purify us in some way.

However, even if we could access some of the reasons, there may be other reasons we do not know about, and even those reasons that we know about may go much deeper than any logic we can see in the natural world around us.

Therefore, when doing a mitzvah, our intention should be that of a commitment to doing HaSh-m's Will and not because of any reason. The action itself achieves what we need more than any intellectual rationalization. At the simplest of levels, a man is conditioned by his actions, and the actions of the Mitzvos produce effects and therefore understanding (**טעמו וראו**) that he could never anticipate.

Take, for example, the Korbanos. Korbanos involved slaughter, which was messy and bloody. Yet, the Korbanos are G-d's Will, and doing His Will gives us an element of spirituality which intellect alone could never anticipate. There were giants of spirit, from the First Man through to the many prophets at the time of the Temple, who testified to the deep spiritual value of the sacrifices; a testimony arising out of their actually sacrificing rather than any discussion or ideas.

The Kuzari brings other examples of things we do, like the act of child-rearing, which pure human intellect alone could never have come up with. The **טעם** of the **מצוה** is the taste and understanding one gains from doing the **מצוה**. It is impossible to explain to anyone what Shabbos is about unless they actually keep it. Trying to explain the **מצוות** in a purely intellectual way is like trying to explain to someone who has never tasted ice cream what the ingredients are and then expecting him to understand how they all combine to make the taste.

There is a further reason why **טעמים** are limited. The Mitzvos all form one composite whole; no one Mitzvah can be understood in isolation. Therefore, there are those who attempt to do all the Mitzvos they can, helping others, through **עריבות**, fulfill Mitzvos that they are not commanded in or studying about the Mitzvah if it is not applicable today.

For all these reasons, the Torah itself did not reveal the reasons for most of the Mitzvos. For, since we could not understand the full scope of any Mitzvah, we may have been tempted to apply the reasons to decide that the mitzvah is not relevant to us in certain situations. As great a person as Shlomo HaMelech was **נכשל** on this.

This does not mean that we are not allowed to search for reasons, as long as we understand the limitations of doing so. First, however, we need to accept the mitzvah as a **חוק** – as something beyond our understanding; only then can one give a **טעם**. The difference between a **חוק** and a **משפט** in this regard is only a question of depth. The reasons for both are ultimately inaccessible; the former just more so that

the latter. But both yield some of their secrets (Even the *mitzvah* of *parah adumah* has many aspects about which can be understood.), the latter more so than the former. Hence the wise son on the Seder night asks מה העדות והחוקים – asking for the reason for the Chukim as well.

The Kuzari states that it may be more praiseworthy, at least in the case of the Chukim, to be committed to the Mitzvos without the *taamim* than to look for them, though certainly one is allowed to search for Taamim if one needs the chizuk. However, the Rambam and the Chovos Halevavos hold that, so long as a person is not making his commitment to doing the מצוות nor his belief in their ultimate perfection dependent on his understanding, it is praiseworthy to look for Taamim.

DETAIL:

This week's parsha has more Mitzvos than any other parsha, reaching a total of 73 Mitzvos. It is perhaps for this reason that many commentators choose this Parsha to focus on the purpose of Mitzvos¹. There are many different types of benefits that we gain from doing a Mitzvah: There is the intrinsic Kedusha that arises out of the Mitzvah. And there is also the spiritual benefit that comes from the effort one went through in order to fulfill the Will of G-d - לפוס צערא אגרא. Each individual Mitzvah also has its own unique Taam.

In our Parsha, the Mitzvah of Shiluach HaKen raises classical issues in the Taamim for Mitzvos. The Sages state:

He who says, "May His Mercy fall upon a bird's nest," should be silenced².

The Mitzvos of the Torah come for our sake, to improve our Midos or purify ourselves in some way³. Having said that, the reasons for the Mitzvos can never be fully understood,⁴ for G-d's wisdom is too deep for man to fully fathom⁵. Ultimately, they remain a mystery for us and therefore have to be related to as decrees, not acts of mercy or anything else⁶. This is not to say that the mitzvos do not have logic; they follow a deep form of שכל which underlies their great purifying effect on us,⁷ but we humans cannot access that wisdom⁸. Laws between Man and Man appear easier to understand, but ultimately, they suffer from the same limitations⁹.

¹ אור גדליהו, עמ' קצח: בפרשה זו יש הרבה מצוות, ולכן מאריך כאן המדרש ביסוד ובמהות של המצוות בכלל ובפרט.

² ברכות לד: משנה-האומר על קן צפור יגיעו רחמיך ... משתקין אותו

³ רמב"ן דברים כב ו: שלא יתכן לומר בשחיטה שיהא בה תועלת וכבוד לבואר יתברך בצואר יותר מהעורף או הניחור, אלא לנו הם להדריכנו בנתיבות הרחמים גם בעת השחיטה והביאו ראייה אחרת, או מה איכפת לו בין אוכל טהורות והם המאכלים המותרים, לאוכל טמאות והם המאכלים האסורים, שאמרה בהם התורה (ויקרא יא כח) טמאים המה לכם, ורמז שהוא להיותנו נקיי הנפש חכמים משכילי האמת ואמרם אם חכמת חכמת לך, הזכירו כי המצוות המעשיות כגון שחיטת הצואר ללמדנו המדות הטובות, והמצוות הגדורות במינין לזקק את נפשותינו, כמו שאמרה תורה (שם כ כה) ולא תשקצו את נפשותיכם בבהמה ובעוף ובכל אשר תרמוש האדמה אשר הבדלתי לכם לטמא, א"כ כלם לתועלתנו בלבד וזה כמו שאמר אליהוא (איוב לה ו) אם חטאת מה תפעל בו ורבו פשעיך מה תעשה לו, ואמר (שם פסוק ז) או מה מידך יקח וזה דבר מוסכם בכל דברי רבותינו:

⁴ מהר"ל (תפארת ישראל פ"ז): ולכך אין לשאול למה על ידי מצוה הזאת האדם בשלימות בפועל, שודאי אין זה קשיא. כמו שאין לך לשאול למה אין זה בפועל השלימות כאשר צורתו ותוארו כך ולא היה צורתו ותוארו בענין אחר רק שהדבר הזה מתחייב לפי העצם הגרעין

⁵ שם: ואל האדם הוא חוק וגזרה כאשר אינו עומד על טעם המצוה שהוא שכל אנושי

⁶ ברכות לד: גמ' – מפני שעושה מדותיו רחמים ואינם אלא גזירות (לפי דעה אחת שם) ובמהר"ל (תפארת ישראל פ"ו): פירוש שאין ראוי שיהיה מדות השם יתברך אשר הוא מנהיג עולמו בתמידות על ידי רחמים רק בדין ובגזרה כי הגזרה הוא לפי חכמתו יתברך (עיין שם שמביא דעת הרמב"ם בטעם שילוח הקן במורה נבוכים (ח"ד פמ"ח) ומתמיה עליה)

⁷ מהר"ל (תפארת ישראל פ"ח בסוף): כל המצוות הם לפי סדר השכלי ראויים לאדם ולכך הם מזכים ומצרפים את נפשו עד שהיא צרופה זכה

⁸ שם: ואל האדם הוא חוק וגזרה כאשר אינו עומד על טעם המצוה שהוא שכל אנושי

⁹ העמק דבר שמות יח טז: והודעתי וגו' דבר שלישי שאני מלמד להם תורה ... דאפילו המצוות שהדעת נותנת מכ"מ יש בהם פרטים שאינם אלא גזירות וחוקים ... דאפילו מצוות כבוד אב ואם ... הודיע הכתוב בפירוש שאינו אלא חק וגזירה, יע"ש, ומש"ה מוכרח משה בעצמו ללמדם כל חוקי האלוקים, ואינו יכול לסמוך על

Even if we could access some of the reasons for the Mitzvos, there may be other reasons we do not know. And even those reasons we do know may go much deeper than any logic we can see in the natural world around us¹. The Mitzvos, in fact, go as far back as the original heavenly Torah that was used as G-d's blueprint for creating the whole world². The only way we can begin to attach ourselves to that level of depth is by actually doing the Mitzvos, not by trying to understand them³. At the actual point of our doing a mitzvah our intention should be that it expresses our commitment to HaSh-m and His Torah, and not because of any Taam that we may be aware of.

At a basic level, the action itself achieves what we need, rather than any intellectual rationalization. For, as the Chinuch repeatedly states, a man is conditioned by his actions,⁴ and the actions of the Mitzvos produce effects and understanding (טעמו וראו) that one could never anticipate. (Dayan Grunfeld⁵ points out that *among all the 613 commandments, only a few refer to the inward frame of mind, whereas the overwhelming majority ask for an outward action first.*)

At a deeper level, the Mitzvos impact on our souls with a certain Kedusha, the full extent of which we can never know. They create a resonance between us and our Creator, elevating us in very precise ways, each one coming to complete a different aspect of our spiritual potential.

The Kuzari deals with the example of the Korbanos, an example which, on the surface, seems to be very far away from something which is supposed to be highly spiritual and bring us closer to G-d. Amongst other things, Korbanos involved slaughter, which was messy and bloody.

As far as this explanation goes, the Kuzari warns us that intellectual reasoning alone will never give us the full picture of closeness to G-d which the Korbanos (or, for that matter, many other Mitzvos) give. The Korbanos are G-d's Will, and doing His Will gives us an element of spirituality which intellect alone could never anticipate. There were giants of the spirit from the First man through to the many prophets at the time of the Temple who testified to the deep spiritual value of the sacrifices, a testimony arising out of their actually sacrificing rather than any

דעת אנושי, ואינו כמו מצות של גמ"ח היינו בקור חולים וקבורת מתים וכדומה, שגם המה מצות, אבל באשר שאינם מפורשים בתורה אלא בדרך כלל ואהבת לרעך כמוך, אפשר לסמול על זה בחכמי הדור וגו'

¹ במדבר רבה פרשה יט: אמר ר' יוחנן בן זכאי ... לא המת מטמא ולא המים מטהרים אלא אמר הקדוש ברוך הוא חקה חקתי גזירתי אי אתה רשאי לעבור גזרותי.
תפארת ישראל פ"ח: שאילו היתה התורה טבעית היה זה קשיא מה ענין הטומאה והטהרה

² חינוך עז: כי מלבד משמעות מצוותיה היקרות שאנו מבינים בה נכללו בה חכמות גדולות ומפוארות, עד שהעלו רבותינו זכרונם לברכה גודל החכמה שהניח הקל ברוך הוא בתוכה, שאמרו עליה (ב"ר א א) שהביט הקדוש ברוך הוא בה וברא את העולם.
עין בכד הקמח סוף ערך סוכה

³ מהר"ל שם: ועל ידי המצוות דבק בשכלי ועל ידי זה דבק בו יתברך

⁴ ספר החינוך מצוה טז: ומתוך המעשה והדמיון שאנו עושים נקבע הדבר לעולם ואל תחשוב ... הלא בזכרון אחד יעלה הדבר במחשבותינו ... דע כי האדם נפעל כפי פעולותיו ... וע"כ אחז"ל רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות (ע"ש באורך)

⁵ Introduction to Horeb.

discussion or ideas. The Kuzari brings other examples of things we do, like the act of child-rearing, which pure human intellect alone could never have come up with¹.

There is an additional factor which prevents our full understanding of the Mitzvos, and that is that they all ultimately form one composite whole.² No one Mitzvah can be understood in isolation – each impacts on all of the others in a dynamic and mysterious way, not measurable by a mortal being.

The מבית, in his introduction to the קרית ספר, says that a person should attempt to relate to all the Mitzvos, even those in which he is not commanded. Those in which other people may be commanded (e.g. כהנים in כהנים) can be fulfilled through ערבות, by ensuring that the Cohen fulfill his responsibilities³. In cases of Mitzvos which no one can fulfill today, one should study about the Mitzvah. In these ways, it will be considered as if he actually fulfilled these Mitzvos⁴.

¹ ספר הכוזרי - מאמר שלישי אות נג: כי המצוות דומות למעשים טבעיים אין אתה מבין את התנועות הקשורות בהן וחושב אתה כי אין בהן מועיל עד שאתה רואה תוצאותן ואז אתה משבח את המצוה ומדריךך בהן ואתה מכריז על אמונתך בו

כך למשל לולא שמעת מעולם על המשגל ולא ידעת תוצאותיו והיית מוצא עצמך נזקק אל הפחות באברי האשה ורואה כמה פחותה קרבה זו ומה גרועה כניעה זו לאשה היית משתומם ואומר אין תנועות אלה כי אם דברי הבל ושגוען אולם לאחר שתראה יציר דומה לך נולד מן האשה תראה בזה פלא ותתחיל לחשב כי שתף אתה ליצירה וכי היוצר כון בזה כי תוסיף משלך לישב העולם

כאלה הם גם מעשי המצוות ששעורם נתן מאת האלוק ית' אתה זוכה את הכבש למשל ומתלכלך בדמו ובהפשטת עורו ובשטיפת בני מעיו ובהדחתו בנתוחו לאברים ובזריקת דמו בעריכת עצי המזבח ובהדלקת אשן ובסדור מערכתו ולולא היה כל זה במצות האלוק ית' היית בז לכל המעשים האלה והיית חושב כי מרחיקים הם מן האלוק ית' לא מקרבים אליו אולם אם אחרי אשר השלמת את המעשה כמצוה עליך נראתה לעיניך אש מן השמים או מצאת בלבך רוח אחרת אשר לא היתה אתך עד הנה או חלומות צודקים נראו לך או אותות נפלאים מיד תדע כי כל אלה נובעים מן המעשה אשר עשית ומן הענין העצום ההוא אשר בו דבקת ואליו הגעת אותה שעה לא יקשה גם המות בעיניך כי אין מיתתך אחרי אשר דבקת בענין האלוקי כי אם כליון גופך בלבד ואלו הנפש אשר הגיעה אל המדרגה ההיא אין לה ירידה ממדרגה זו ולא התרחקות ממנה.

אין לקרב אפוא אל האלוק ית' כי אם על ידי מצות האלוק ית' ואין מבוא לידיעת מצות האלוק כי אם בדרך הנבואה לא על ידי הקש ולא על ידי סברה כי בינינו לבין המצוות ההן אין קשר כי אם על ידי הקבלה האמתית והנה האנשים אשר מסרו לנו בקבלה את המצוות ההן לא יחידים היו כי אם קהל רב כלם חכמים גדולים אשר קבלו מן הנביאים ובהעדר הנבואה קבלו מנושאי התורה הכהנים והלויים ושבעים זקנים ומימי משה לא הפסקה הקבלה בישראל מעולם:

² ספר החרדים: כל המצוות הן קשר אחד (הקדמתו קטע המתחיל וראוי (קרוב לסוף) והקטע שאחריו ד"ה ונמשיל לך)

ספר חרדים - תנאים לקיום המצוות

ז. כל המצוות קשורות זו בזו:

וראוי שתדע כי המצוות הן קשר אחד, אי אפשר להיות האחת בלתי האחרת, כבגד הנארג שכל חוט וחוט דבק בחבירו ועוזר בקיומו, וכבר קדם לך הדבור כי המצוות רומזים להקף וכל הנמצאות כלם מן ההקף נשתלשלו, ולכן כל הנמצאות כלן קשורים זה בזה ועוזרים זה בזה ואי אפשר להיות האחד בלי חבירו. וכן יש בנמצאות בכל ארבע המרכבות דומם צומח חי מדבר, סגולות נפלאות, כאשר נודע זה לבעלי המחקר שבאלה הנמצאות השפלות נמצאו שנויים כאלה וסגולות, כל שכן וקל וחומר למצות התורה היוצאים מעצמות ההקף, וצדקה וקטורת וציצית ויכיו, וזה בעולם הזה והקדן קיימת לו לעולם הבא, ודע זה:

ונמשיל לך משל אחד, כבר ידוע מן החוש שהפת מועלת מן הרעב, והמים מן הצמא, והאש מן הקור, וכל אחד משונה מחבירו. כך, כל מצוה ומצוה צורך גדול למתן השכר הראוי לה, ואם ביטל אחת מהן ולא קיימן, ימצא החסרון. דמיון מי שמקבץ מזונות רבים ולא הכין מים, מות ימות בצמא, אף על פי שהכין כל מיני מזונות, והוא הדין לשאר מיני הצורך. כן המצוות, אם לא קיים כולן, נפל מידו השכר המכוון מקיומן. פקח עיניך וראה, המבטל מצוה אחת עד היכן אפשר להגיע הזיקו מצד ביטולה:

³ שם משמאל כי תבוא דברים דף קסא ד"ה תחת: ... ידוע ואיתא בספרי הקודש דרמ"ח אברי הנפש הם נשלמים רק על ידי רמ"ח מצוות עשה, וכתב הרב חיים ויטל שלכן משה רבינו ע"ה התחנן ליכנס לארץ ישראל בשביל לקיים מצוות התלויות בארץ מפני שהיה יודע שבלתי אפשר להשלים כל אברי הנפש זולתם. ואם כן, יש להבין הלא כל עוד שאינו מקיים כל רמ"ח מצוות עשה הרי הוא מחוסר אבר, והרי כתיב (ויקרא כא) אשר בו מום לא יקרב, וכתבו הטעם מפני שאברי הגוף הם נרתיק לאברי הנפש ואם יש בו פגם בגוף יש בו פגם גם באברי הנפש, וא"כ זה שיש לו פגם בנפש ממש על ידי חוסר רמ"ח מצוות עשה איך יבא לשרת לפני מלך הכבוד. אך כבר כתבנו שהתירוף הוא מפני שכל ישראל כגוף אחד ממש וכל מצוה שאדם עושה הוא בשם כל ישראל, ונצטרפו כל המצוות מכל ישראל יחד, אפילו מאותם שכבר נפטרו לעולמים כי כל בשמים הוא למעלה מהזמן (ע"ש עוד)

⁴ Similarly, in the Ohr Hachaim:

Since all the mitzvos are linked, it is impossible to explain the reason for any one Mitzvah in isolation. Only one dimension of a Mitzvah can be explained.

There is a further reason why טעמים are limited. The real טעם of the מצוה is the taste and understanding one gains from doing the מצוה. For example, it is impossible to explain to anyone what Shabbos is unless they actually keep it. Trying to explain the מצוות in a purely intellectual way is like trying to explain to someone who has never tasted ice cream what the ingredients are and then expecting him to understand how they all combine in the taste¹.

For all these reasons, the Torah itself did not reveal the reasons for most of the Mitzvos². For, since we can not understand the full scope of any Mitzvah, we may be tempted to apply the reasons and decide that the mitzvah is not relevant to us in certain situations. Perforce, since we do not have the whole picture, we would have been wrong. As great a person as Shlomo HaMelech was נכשל in this³. Therefore, "G-d's Will is the only basis on which our obligation rests"¹.

לט לב: ותכל כל עבודת משכן אהל מועד ויעשו בני ישראל ככל אשר ציווה ד' לדבר כן עשו
כאן נעשה הכתוב מחברת הכללות בקיום התורה. והראה כי בני ישראל יזכו זה לזה, והתורה ניתנה
להתקיים בכללות ישראל. כל אחד יעשה את היכולת בידו ויזכה זה לזה. ואולי כי לזה רמזה התורה "ואהבת
לרעך כמוך" פירוש לצד שהוא כמותך, כי בשלומי ייטב לך, ובאמצעותו אתה משלים שלימותך, ואם כן אינו
אחר אלא אתה עצמך כאחד מחלקך. ובזה מצאנו נחת רוח, כי ד' צוה תריג מצוות, ומן הנמנע שיימצא אדם
אחד שישנו בקיום כולם. וזה לך האות: כהן, לוי, ישראל ונשים. יש מצוות עשה בכהנים, שאין מציאות
לישראל לעשותו, ויש מצוות לישראל שאינן כהנים. וכן בלויים, וכן בנשים. ומה מציאות יש ליחיד לקיים,
להשלים תיקון לרמ"ח אבריו ושס"ה גידיו אשר יכונו להם? אלא וודאי שתתקיים התורה במחברת הכללות
וזכה זה מזה. והוא מה שאמר הכתוב כאן: "ויעשו בני ישראל ככל אשר ציוה השם". כינה לכולם יחד מעשה
כולם, הגם שמהם הביאו הנדבה, מהם עשו מלאכה, יאמר על כללותם שעשו הכל.

¹ בצדקת הצדיק (קעז) מסביר רב צדוק הכהן: בכל דבר יש פרד"ס. פשט הוא עשיות כל התורה ומצוה בפועל
ממש. ורמז הוא הרמזות שבלב שנעשים מאותם הפעולות ... ודרוש הוא הכונה מצד החכמה שבמוח לדעת
איזה לימוד מחדש דחכמה וידיעת הש"י נולד מעובדא זו במוחו. ואחר שמשיג ג' אלו כלי המעשה גומרים ולב
חומד ועין רואה חכמת הדבר אז זוכה לסוד ... ע"ד טעמו וראו וגו' נקרא סוד שא"א להסביר לחבירו טעם
שהוא מרגיש בחכו וגו'

² ציצית: וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' ועשיתם אתם ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וגו'
שו"ע אורח חיים סימן כד
מצוה לאחוז הציצית ביד שמאלית כנגד לבו בשעת קריאת שמע רמז לדבר והיו הדברים האלה וגו' על לבבך:
(ג) טוב להסתכל בציצית בשעת עטיפה כשמברך:
(ד) יש נוהגין להסתכל בציצית כשמגיעים לזריתם אותו וליתן אותם על העינים ומנהג יפה הוא וחובבי
מצוה: הגה גם נוהגים קצת לנשק הציצית בשעה שרואה בס' והכל הוא חיוב מצוה (ב"י):
(ה) כשמסתכל בציצית מסתכל בשני ציציות שלפניו שיש בהם עשרה קשרים רמז להירות וגם יש בהם ט"ז
חוטמים ועשרה קשרים עולה כ"ו כשם הוי"ה:
(ו) גדול עונש המבטל מצות ציצית ועליו נאמר לאחוז בכנפות הארץ וגו' הזהיר במצות ציצית זוכה ורואה פני
שכינה:
סוכה - שו"ע אורח חיים סימן תרכה (א) בסוכות תשבו שבעת ימים וגו' כי בסוכות הושבתי את בני ישראל הם
ענני כבוד שהקיפם בהם לבל יכם שרב ושמש. ומצוה לתקן הסוכה מיד לאחר יום כפור דמצוה הבאה לידי אל
יחמיצנה (מהרי"ל)
ויקרא יז יא: כי נפש הבשר בדם הוא ואני נתתיו לכם על המזבח
שמות כב: (משפטים): וגר לא תונה ולא תלחצנו כי גרים הייתם בארץ מצרים:
פדיון בכור

דברים כ יט (שופטים): כי תצור אל עיר וגו' לא תשחית את עצה כי ממנו תאכל ואתו לא תכרת כי האדם עץ
השדה לבא מפניך במצור:
דברים יז (טז) רק לא ירבה לו סוסים ולא ישיב את העם מצרימה למען הרבות סוס וה' אמר לכם לא תספון
לשוב בדרך הזה עוד: (יז) ולא ירבה לו נשים ולא יסור לבבו וכסף זהב לא ירבה לו מאד
שמות כב כה-ו: אם חבול תחבול שלמת רעך עד בא השמש תשיבנו לו (כו) כי היא כסותה לבדה הוא שמלתו
לעורו במה ישכב והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני

³ סנהדרין כא: אמר ר' יצחק מפני מה לא נתגלו טעמי תורה שהרי שתי מקראות נתגלו טעמן נכשל בהם גדול
העולם. כתוב לא ירבה נשים אמר שלמה אני ארבה ולא אסור וכתוב (מלכים א יא) ויהיה לעת זקנת שלמה
נשיה הטו את לבבו וכתוב לא ירבה לו סוסים ואמר שלמה אני ארבה ולא אשיב וכתוב (מלכים א י) ותצא
מרכבה ממצרים

מלבי"ם בראשית ג ד"ה ומפרי העץ בסוף: ובזה למדנו דרך ההסתה ופתי הנחש אשר נהג עד היום שאם
יבא אדם לחקור אחר טעמי המצוות כאשר עשו המתפרצים בעם שדרשו עליהם מדוע אסר ד' מינים הטמאים

This does not mean that we are not allowed to search for reasons, as long as we understand that they are only a small part of the whole picture² and can only be partially understood³. Once one has accepted a mitzvah as a חוק, he can then give a טעם⁴. We see this, says the Sefas Emes, from the fact that the wise son asks מה העדות on the Seder night – he asks for the reasons of the Chukim as well⁵.

Accepting the Mitzvah as a Chok means fulfilling the Mitzvah, and this then facilitates some understanding⁶. Just as every Mitzvah is ultimately a Chok and cannot be fully understood, so too each mitzvah has reasons which we can attempt to understand⁷. This applies to those Mitzvos that are called Chukim as much as to those which are called Mishpatim. The difference between the Chukim and the Mishpatim is only that the reasons of the former are less accessible than the reasons of the latter⁸. Even the Mitzvah of Parah Adumah has many aspects about which can be

יידענו למצא בהם הטעם, שהם מתיקים לגוף האוכלם וכשיתבאר אח"כ שאין בהם סכנה לגוף ישליכו המצוה אחר גוף

¹Rav SR Hirsch, intro to Horeb. Further there: Whatever command or prohibition of G-d it may be that prompts one to ask why one should do this and not do that, there is but one and the same answer: Because it is the will of G-d, This answer ... is essentially the only one possible, and it would remain so if we were ourselves to penetrate into the reason for every commandment, or if G-d Himself had disclosed to us the reason for His commandments.

²מהר"ל, גור אריה (ריש פרשת בחקתי): ומה שאמרו כי המצוות שהם חקים לא נתנו טעם שלהם לגלות, אינו ר"ל שאין האדם יודע כלל מן המצוות אלא שאין יכול להבין לגמרי אבל יכול להבין מהם מעט.

³מהר"ל, גור אריה (ריש פרשת חוקת): כל המצוות ... הם גזירות שיש בהם טעם ומה שנקראו גזירות אחר שיש לכל אחת טעם היינו שלא יאמר האדם שהם של רחמים ... שהתורה שנתן לנו הקב"ה הוא כל דבר במדת הדין

⁴ This is why Chazal often first state that the Mitzvah is a גזירת הכתוב when giving a טעם: בכורות ה: "א"ר חנינא שאלתי את ר' אליעזר ... גזירת הכתוב היא ועוד ...

Similarly, the Rambam:

רמב"ם סוף הל' מקואות: דבר ברור וגלוי שהטומאות והטהרות גזירת הכתוב הן. ואין מדברים שדעתו של אדם מכרעתו והרי הן מכלל החוקים וכן הטבילות מן הטומאות מכלל החוקים הוא שאין הטומאה טיט או צואה שתעבור במים אלא גזירת הכתוב היא והדבר תלוי בכוונת הלב. ולפיכך אמרו חכמים טבל ולא הוחזק כאילו לא טבל. אעפ"כ רמז יש בדבר כשם שהמכוין לבו לטהר כיון שטבל טהור ואע"פ שלא נתחדש בגופו דבר כך המכוין לבו לטהר נפשו מטומאות הנפשות שהן מחשבות האון ודעות הרעות. כיון שהסכים בלבו לפרוש מאותן העצות והביא נפשו במי הדעת טהור. הרי הוא אומר וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם. השם ברחמיו הרבים מכל חטא עון ואשמה יטהרנו אמן.

⁵שפת אמת פסח (מאמר שני ד"ה בשאלת חכם ויקרא דף 41): בשאלת החכם מה העדות והחוקים וגו' ולכאורה איך שואל טעם על חוקה. אך כי באמת כתיב מגיד דבריו כו' חוקיו כו' לישראל שבנ"י יודעין טעם גם בחוקה והוא ע"י שמאמין ועושה החוק באמת אף בלי הרגשת הטעם עי"ז זוכה לידע הטעם ג"כ. ע"ש

⁶שפת אמת (חקת דף 134 ד"ה ברש"י): ודאי יש טעם לכל חקה רק שא"א להבין הטעם עד שמקבלין המצוה כחוקה בלי טעם ... כי הטעם הוא דבר רוחני שאין בו ממש וכפי שהוא מתרחק מגשמיות יוכל להרגיש טעם חוקי השי"ת

⁷רמב"ן (דברים כב ו – פרשת כי תצא): וזה הענין שגזר הרב (הרמב"ם) במצוות שיש להן טעם, מבואר הוא מאד, כי בכל אחד טעם ותועלת לתיקון האדם.

⁸רמב"ם סוף הל' מעילה: והחוקים הם המצוות שאין טעמן ידוע ע"ש שפת אמת פסח (מאמר שני ד"ה בשאלת חכם ויקרא דף 41): בשאלת החכם מה העדות והחוקים וגו' ולכאורה איך שואל טעם על חוקה. אך כי באמת כתיב מגיד דבריו כו' חוקיו כו' לישראל שבנ"י יודעין טעם גם בחוקה ע"ש וגו'

understood¹. Indeed, Moshe Rabbeinu was able to understand the reasons behind this Mitzvah².

The Taam of any Mitzvah gives it value aside from the fact that it is something G-d is commanding us to do. Thus, the Avos kept the Torah even though they were not commanded to do so³. (However, for the Mitzvah to be of value in this way, one has to be in certain harmony with the Mitzvah. Another way of saying this is to say that one has to be in the parsha even where not commanded. Thus women can wear Tzitzis and gain the benefit thereof, but a non-Jew who would wear Tzitzis would not gain this benefit even if it had the practical advantage of reminding him of his responsibilities.)

Is it praiseworthy to look for Taamim?

The word Ta'am has a dual meaning: it can be defined both as a reason and as a taste. Ta'amei Ha'Mitzvos provide us with the "taste" of Mitzvos. They allow us to involve our mind and our most basic drives in the Mitzvah. They provide energy and excitement that allow our entire beings to be energized for Mitzvos. The difference between a Chok and a Mishpat is that the reason for a Chok is not readily accessible for us.

In Sefer Mishlei,⁴ Shlomo HaMelech refers to the basic portion of food necessary for minimal human survival as **לחם חוקי**, from the word Chok. Just as one's nutritional needs may be met even via intravenous feeding, so too the minimal goal of mitzvos is sufficiently provided by the mere physical act of Mitzvah fulfillment. Doing Mitzvos without knowing their reasons provides only basic "spiritual sustenance".

Just as one does not relish tasteless food, Mitzvos without Ta'amim often lack the excitement and energy that should be part of doing mitzvos.⁵ Thus, we provide Ta'am to our Mitzvos as we do with our food, hoping and intending to perform Mitzvos with energy and enthusiasm, effecting the full benefit that Mitzvos can provide.

Every Mitzvah has its own unique Taam.⁶ The Kuzari states that it may be more praiseworthy, at least in the case of Chukim, to be committed to the Mitzvos without the Taamim than to go and look for them (though certainly one is allowed to

¹Many *meforshim* give reasons for the various details of *parah adumah*. They state that the point which we cannot understand is the fact that the *metaher* becomes *tameh* (*Kli Yakar* and others). Rav Tzadok HaCohen states that what we cannot understand is that there is *tahara* from the consequences of the *chet* of Adam and Chava (= *tumas mes*) in this world, prior to a full purification of the *chet* itself (*Machashavos Charutz*).

²מדרש רבה (חקת יט ו): אמר לו הקב"ה למשה: לך אני מגלה טעם פרה אבל לאחר חקה.

³קובץ מאמרים ואגרות, מאמר על תשובה: ובשביל זה היה ראוי לעשות המצוה אפילו לא נצטוו עליה, וע"כ קיימו האבות את התורה קודם שנצטוו עליה מפני שהבינו התועלת והתיקון מזה ... וכן בעבירה

⁴30:8

⁵This writer remembers how difficult it was to "work on" the mitzvah of t'fillin practically without delving into the ta'am of the mitzvah.

⁶רמב"ן (דברים כב ו – פרשת כי תצא): וזה הענין שגזר הרב (הרמב"ם) במצוות שיש להן טעם, מבואר הוא מאד, כי בכל אחד טעם ותועלת לתיקון האדם.

search for Taamim if he needs the chizuk¹. However, the Rambam and the Chovos HaLevavos² hold that so long as a person is not making his commitment to doing the מצוות nor his belief in their ultimate perfection dependent on his understanding³, it is praiseworthy to look for Taamim⁴.

(See next topic for continuation of this theme.)

¹ כוזרי מאמר שני סוף סימן כו: אומר אני: תורת אלוקים היא, ומי שקבלה בתמימות, בלי התפלפלות ובלי התחכמות, מעולה הוא מן המתחכם והחוקר; אך מי שנטה מן המדרגה העליונה הזאת אל המחקר מוטב לו כי יבקש טעם לדברים האלה אשר יסודם בחכמה האלוקית מאשר יעזבם לסברות רעות ולספקות המביאים את האדם לאבדון ע"כ ומה שכתבתי שאולי מתכון רק להחוקים היינו בגלל שכל הסימן מדבר על הקרבנות

In his introduction to Horeb, Rav Hirsch states: "The Jew who [fulfills a mitzvah] with the simple idea which everyone can grasp, that he is thereby fulfilling G-d's will even though he has never unravelled the significance ... of any one of all the Divine commandments, such a Jew has attained the highest bliss of earthly life.

² בהקדמתו ובשער היחוד פ"ג

³ רמב"ם: סוף מעילה (בסוף עבודה – היינו פ"ח מהל' מעילה הל' ח): ודבר שלא ימצא בו טעם ולא ידע לו עילה אל יהי קל בעיניו ואל יהרוס לעלות לד' פן יפרוץ בו ולא תהא מחשבתו בו כמחשבתו בשאר דברי חול. בוא וראה כמה החמירה תורה במעילה, ומה אם עצים ואבנים ועפר ואפר כיון שנקרא שם אדון העולם עליהם בדברים בלבד נתקדשו וכל הנוהג בהן מנהג חול מעל בה ואפילו היה שוגג צריך כפרה, קל וחומר למצוה שחוקק לנו הקב"ה שלא יבעט האדם בהן מפני שלא ידע טעמן, ולא יחפה דברים אשר לא כן על השם ולא יחשוב בהן מחשבתו כדברי החול, הרי נאמר בתורה ושמרתם את כל חקותי ואת כל משפטי ועשיתם אותם, אמרו חכמים ליתן שמירה ועשייה לחוקים כמשפטים, והעשייה ידועה והיא שיעשה החוקים, והשמירה שיזהר בהן ולא ידמה שהן פחותין מן המשפטים, והמשפטים הן המצוות שטעמן גלוי וטובת עשייתן בעולם הזה ידועה כגון איסור גזל ושפיכות דמים וכיבוד אב ואם, והחוקים הן המצוות שאין טעמן ידוע, אמרו חכמים חוקים חקתי לך ואין לך רשות להרהר בהן, ויצרו של אדם נוקפו בהן ואומות העולם משיבין עליהן כגון איסור בשר חזיר ובשר בחלב ועגלה ערופה ופרה אדומה ושעיר המשתלח, וכמה היה דוד המלך מצטער מן המינים ומן העכו"ם שהיו משיבין על החוקים, וכל זמן שהיו רודפין אותו בתשובות השקר שעורכין לפי קוצר דעת האדם היה מוסיף דביקות בתורה, שנאמר טפלו עלי שקר זדים אני בכל לב אצור פקודיך, ונאמר שם בענין כל מצותיך אמונה שקר רדפוני עזרני, וכל הקרבנות כולן מכלל החוקים הן, אמרו חכמים שבשביל עבודת הקרבנות העולם עומד, שבעשיית החוקים והמשפטים זוכין הישרים לחיי העולם הבא, והקדימה תורה ציווי על החוקים, שנאמר ושמרתם את חקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם עיין עוד ברמב"ם בהל' תמורה פ"ד הל' י"ג

⁴ שם: ראוי לאדם להתבונן במשפטי התורה הקדושה ולידע סוף ענינם לפי כחו.

וכן משמע משמות רבה על שמות כא א על הפסוק ואלה המשפטים אשר תשים לפניך: אמר לו הקב"ה למשה לא תעלה על דעתך לומר אשנה להם הפרק וההלכה ב א ג פעמים עד שתהא סדורה בפניהם כמשנתה, ואיני מטריח עצמי להבינם טעמי הדבר ופירושו, לכך נאמר אשר תשים לפניך כשלחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם.

There is a separate issue of whether a person should use intellectual proofs and philosophical arguments to bolster his belief in G-d. See the introduction of the טוב לב to the חובות הלבבות שער –חובות הלבבות for many opinions on this.

3. Taamei HaMitzvos - Specifics

דברים כב: (ו) כי יקרא קן צפור לפניך בדרך בכל עץ או על הארץ אפרחים או ביצים והאם רבצת על האפרחים או על הביצים לא תקח האם על הבנים: (ז) שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך למען ייטב לך והארכת ימים:

This week's parsha has more Mitzvos than any other parsha, a total of seventy three. These mitzvos cover a vast gamut of human life - marriage, property, damages, war... It is perhaps for this reason that many commentators choose this Parsha to focus on the purpose of Mitzvos¹.

A Mitzvah is a precision tool designed by G-d to create a spiritual resonance between our body and soul². Mitzvos are intrinsically spiritually purifying events³. Almost all Mitzvos involve a physical aspect of ourselves, for they are the most powerful way in which the Neshama can gain access to the world through our body. For this reason Mitzvos are compared with the parts of the body - the 248 positive mitzvos with our limbs and the 365 negative mitzvos with our sinews⁴. These 613 parts of the body are but clothes for their 613 inner spiritual essences. The physical mitzvos empower and energize man's entire physical and spiritual reality⁵! In fact, the whole world is in the form of Taryag parts, and then further sub-divided⁶. There are Taryag Mitzvos because there are Taryag parts to man - the Mitzvos are in exact parallel with the body of man in a very exact way so that each one of his parts can be elevated by one of the Mitzvos. So too, the soul of man is divide into 613 parts. Man was the goal of creation – Taryag Mitzvos was created to parallel man. In fact, all of creation parallels the 613 parts of man in a system that extends to the highest of spiritual realms⁷. The world outside of man, is also a man-structure, in that sense. Man without his Mitzvos is but a shadow of a human being, out of touch with himself, and disharmonious with the universe at large⁸.

¹ אור גדליהו, עמ' קצח: בפרשה זו יש הרבה מצוות, ולכן מאריך כאן המדרש ביסוד ובמהות של המצוות בכלל ובפרט.

² מהר"ל, שם: כי הנפש ... צריך להוציא אותה מן הטבע... וזהו על ידי המצוות אשר הוא מעשה המצוות הוא לפי השכל אשר מסודר לאדם, ועל ידי שהוא עושה המצוה שהוא סדר שכלי יש לאדם דביקות בשכלי ויוצא מן הטבע

³ תפארת ישראל פ"ז קטע המתחיל אמנם: המצוות בעצמם מצרפים נפש האדם

⁴ אמנם בסוף מכות (דף כג:): מביא רב דרשת רב סימלאי שהמצוות לא תעשה הם כנגד ימות החמה, אמנם בזהר (פרשת וישלח דף קע ע"ב) ורב חיים ויטל (שערי קדושה ח"א שער א) שהמלי"ת הם כנגד הגידים של האדם. (וכן משמע מאר"י ז"ל (שער הגלגולים הקדמה יא)

⁵ רמח"ל, ספר קנאת ד' צבאות (עמ' עח בספר גנזי רמח"ל): ותדע שחלקי האדם הם רבים, אבל הם מתחלקים לתרי"ג אברים וגידים, שכל אחד מתחלק לפרטים רבים. וכן המצוות הם תרי"ג, ולהם תנאים רבים. אך הקב"ה שהכין בריאתו והנהגתו בחילוק הזה של תרי"ג, רצה להיות לתיקון העבודה:

וכן בהרב חיים ויטל (שערי קדושה ח"א שער א)

⁶ רמח"ל, דעת תבונות חלק ב ס"ז (ריש עמ' כד): [תרי"ג מצוות מושרשות בתרי"ג החלקים בספירות].

⁷ רמח"ל, כללי פתחי חכמה ודעת (כלל שלישי סוף ד"ת עמ' רצה): וכללות המאורות הפרטים הם תרי"ג ראשוניים, ובהם עצמם פרטים אחרים.

⁸ דעת תבונות ח"ב ס"טז (עמ' כח): ובאמת האדם בלי המצוות איננו בריאה שלימה, כי חסר ממנו חלק הראוי להיות במציאותו ממש ... ובעשות אדם כל המצוות – מקבל כל הקשר הזה

And it is not just himself that he purifies thereby. The greatness of Man-Israel¹ is that he is capable not only of growing spiritually, but of taking the physical world with him². He is able to use the physical world not only as a tool for his own growth, but as a result, he actually turns the world he is using into something more holy.

A Mitzvah produces holiness and that benefits us not only in the World to Come but also in the here and now in two ways: 1) The fact we are engaged in the mitzvah provides us with intrinsic holiness and purification and 2) there is also the spiritual benefit that comes from the effort one went through in order to fulfill the Mitzvah - לפום צערא אגרא³. In the Messianic era, purification from the intrinsic holiness will be greater, but we will lack the reward of effort, for we will be totally energized to engage the Mitzvos⁴.

In our Parsha, the Mitzvah of Shiluach HaKen⁵ (sending away a mother bird before taking its chicks or eggs) raises classical issues in the reasons for Mitzvos. The Sages state:

He who says, "May His Mercy fall upon a bird's nest," should be silenced⁶.

It would seem to us that this mitzvah helps us get rid of cruelty and become merciful, as indeed the Rambam in the Guide to the Perplexed explains⁷. But why then do we silence the person who prays that G-d's mercy should come upon the קן צפור? The answer will give us a real insight into the purpose of the Mitzvos.

The person so praying presumes that the Mitzvah is coming for the benefit of the bird, and this is not what we mean when we say that the Mitzvah comes to arouse our mercy. For, if G-d wanted to be merciful to the mother bird, He should have

¹ Rav Hirsch's word.

² דרך ה': חלק שני - פרק ד' ס"ט: ואולם במעשיהם של ישראל תלה האדון ב"ה תקון כל הבריאה ועלוייה
מלאכים (through תשגחה כללית which all have, and direct תשגחה פרטית which only Jews have. This is because it is now the job of the Jews to resolve the primary historical tasks of mankind, but it simultaneously reflects the historical closeness of the Jews to G-d.

³ פרקי אבות פרק ה משנה כג

⁴ רמב"ן (דברים ל ב): לא יהיה באדם חפץ אבל יעשה בטבעו מעשה הראוי, ולפיכך אין בהם לא זכות ולא חובה, כי הזכות והחובה תלוי בחפץ

See also the Rambam at the end of Hilchos Makos who writes that someone who fulfills just one mitzvah with kavanah gets Olam Habah. How is that possible? The Rambam is referring to the "extra" kavanah that comes to a person in the Yamos HaMashiach which is a magnified parallel to the intrinsic benefit of performing a mitzvah in this world. So in fact, that quality of kavanah when performing one mitzvah that earns someone Olam Habah is only possible during the Yamos HaMashiach.

⁵ דברים כב (ו)

⁶ ברכות לג: משנה-האומר על קן צפור יגיעו רחמיו ... משתקין אותו

⁷ רמב"ם, מורה נבוכים, ג: מה (ומשוה את זה למצוות אותו ואת בנו) וכתב הרמב"ם שם שהמשנה בברכות היא אינה כהלכה ותמוה כי אין עוד דעה מוזכרת בתלמוד. וגם בהלכות תפילה במשנה תורה כתב בהמשנה אלא ששם כתב שאסור רק בזמן התפילה דווקא ואפשר לומר בדוחק שהרמב"ם חשב שהמשנה סתמא איירי בכל מקרה ואילו ההלכה רק בזמן התפילה.

prohibited us from taking the eggs to begin with¹. Or, if G-d wanted us to take the eggs, He should have created mother birds that would embrace the idea. Moreover, one may catch the [kosher] mother bird later, shecht it and eat it, hardly the merciful end to this whole story!² Rather, what is happening here is that G-d created the mother bird with a sensitivity to its eggs, and then commanded us to increase our own sensitivity in relating to that. The Mitzvah is coming for our benefit³.

Another example is that of Shechita. If we are to say that shechita is really for the sake of the animal - as the most painless way of killing it - would not G-d have created the animal in such a way that it died without pain? Or, could G-d have not prohibited eating the animal, requiring us to use it in other ways. The question is, why did G-d create a pain-feeling creature and then tell us to minimize the pain even though we cannot get rid of it altogether? The answer to this is that the animal has pain for us - in order that we should feel its pain and respond to it with mercy⁴. This develops our character traits⁵. It is to purify us⁶.

So, G-d did not give us the Mitzvah of Shiluach HaKen because He has mercy on the mother bird, but because He has decreed upon us something which will improve our attributes. In this particular case it is in order to arouse mercy in us and to prevent us from becoming heartless and cruel⁷. Once we have developed that level of sensitivity, we will transfer it to all new situations. A person who is truly merciful does not have to be instructed in every act of mercy. The Mitzvos preventing cruelty to animals come to activate the original trait, to permeate our personalities with this trait, and to have us apply it in every new situation⁸.

¹ רמב"ן כב ו: שלא חס הא-ל על קן צפור ולא הגיעו רחמיו על אותו ואת בנו, שאין רחמיו מגיעין בבעלי הנפש בהחמית למנוע אותנו מלעשות בהם צרכנו, שאם כן היה אוסר השחיטה

² ר"ן על הרי"ף, מסכת מגילה דף טז עמ' א: שאינו רחמים במקום הזה שהרי התיר הכותב שחיתון ואכילתן אלא גזירות כלומר שאינן מטעם הזה של רחמים ואין אנו יודעין טעמן

³ רמב"ן כב ו: אבל טעם המניעה ללמד אותנו מדת הרחמנות ושלא נתאכזר כי האכזריות תתפשט בנפש האדם ... והנה המצות האלה בבהמה ובעוף אינן רחמנות עליהם, אלא גזירות בנו להדריכנו וללמד אותנו המדות הטובות

⁴ בב"ר (מד א) וכי מה איכפת לו להקב"ה בין שוחט מן הצואר לשוחט מן העורף, הא לא נתנו המצות אלא לצרף בהם את הבריות שנאמר (משלי ל ה) כל אמרת אלוך צרופה:

⁵ רמב"ן דברים כב ו: שלא יתכן לומר בשחיטה שיהא בה תועלת וכבוד לבואר יתברך בצואר יותר מהעורף או הניחור, אלא לנו הם להדריכנו בנתיבות הרחמים גם בעת השחיטה והביאו ראייה אחרת, או מה איכפת לו בין אוכל טהורות והם המאכלים המותרים, לאוכל טמאות והם המאכלים האסורים, שאמרה בהם התורה (ויקרא יא כח) טמאים המה לכם, ורמז שהיא להיותנו נקיי הנפש חכמים משכילי האמת ואמרם אם חכמת חכמת לך, הזכירו כי המצות המעשיות כגון שחיטת הצואר ללמדנו המדות הטובות, והמצות הגדורות במינינו לזקק את נפשותינו, כמו שאמרה תורה (שם כ כה) ולא תשקצו את נפשותיכם בבהמה ובעוף ובכל אשר תרמוש האדמה אשר הבדלתי לכם לטמא, א"כ כלם לתועלתנו בלבד וזה כמו שאמר אליהו (איוב לה ו) אם חטאת מה תפעל בו ורבו פשעך מה תעשה לו, ואמר (שם פסוק ז) או מה מידך יקח וזה דבר מוסכם בכל דברי רבותינו:

⁶ רמב"ן דברים כב ו (כי תצא - שילוח הקן): שאין התועלת במצות להקב"ה בעצמו יתעלה, אבל התועלת באדם עצמו למנוע ממנו נזק או אמונה רעה או מדה מגונה, או לזכור הנסים ונפלאות הבורא יתברך ולדעת את השם וזהו "לצרף בהן", שיהיו ככסף צרוף

⁷ רמב"ן - עיין בהארה שלפני הארה הקודמת.

⁸ וכעין זה כתב הרמב"ן ואתחנן (ו, יח) ועשית הישר והטוב - ולרבותינו בזה מדרש יפה, אמרו זו פשרה ולפנים משורת הדין, הכוונה בזה, כי מתחילה אמר שתשמרו חוקותיו ועדתיו אשר צוה, ועתה יאמר גם כאשר לא צוה תן דעתך לעשות הטוב והישר כי הוא אוהב הטוב והישר. וזה ענין גדול, לפי שאי אפשר לזכור בתורה כל הנהגות האדם עם שכניו ורעיו, וכל משאו ומתנו, ותקוני הישוב והמדינות כולם. אבל אחרי שהזכיר מהם הרבה, כגון לא תלך רכיל, לא תקום ולא תטור, ולא תעמוד על דם רעך, לא תקלל חרש, מפני שיבה תקום, וכיוצא בהן, חזר לומר בדרך כלל שיעשה הטוב והישר והישר בכל דבר עד שיכנס בזה הפשרה ולפנים משורת הדין, וכגון מה שהזכירו מדינת דבר מצרא, ואפילו מה שאמרו פרקו נאה ודברו בנחת עם הבריות עד שיקרא בכל ענין תם וישר עכ"ל.

Let us now take a more difficult case, that of giving charity. Again, we say that giving charity is for ourselves and not for the poor person. If G-d really did not want the עני to be poor, He could have taken care of this Himself¹. Can we then say that the poor person is there to serve us in the same way as the animal is there to serve us? G-d wanted the עני to be poor because He wanted us to have to work on ourselves in helping the עני solve his problem. So G-d took the money meant for the poor person and put it in our hands to deliver to him². In that aspect, the poor person is there to serve us. (However, because he is also someone who has his own independent potential and purpose, G-d will ensure that his poverty is also the perfect challenge for his own development.) But the bottom line is that the charity we give is for our own benefit, and not to provide sustenance for the recipient, for G-d will take care of him no matter what.³

This, according to the Ramban⁴, is also the reason for many of the Kashrus laws. We are commanded not to eat birds of prey because they are cruel⁵. Eating them predisposes us to being cruel as well⁶. This is possibly why we do not eat carnivorous animals⁷.

Ibn Ezra gives this as the reason for the prohibition of cooking and eating meat and milk together⁸, i.e. that it is an act of cruelty to eat the calf in its mother's milk⁹. But both mother and calf are long dead when this happens! How is it then cruelty?

The Hebrew word to be cruel is אכזר (cruelty – אכזריות) This comes from the words, אך זר – to be only a stranger. The source of cruelty is the alienation that one has from that person or animal. It is the inability to relate to the pain of others. The Torah tells us that we must maintain our ability to identify with the shame of cooking a goat in

¹ שאלה שאל טורנוסרופוס הרשע את ר"ע אם אלקיכם אוהב עניים הוא מפני מה אינו מפרנסם א"ל כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנם

² טור יו"ד ס' רמז: ואל יעלה בלבו עצה לומר איך אחסר ממנוי ליתנו לעניים כי יש לו לדעת שאין הממון שלו אלא פקדון לעשות בו רצון המפקיד וזה רצונו שיחלק לעניים ממנו וזהו החלק הטובה דיהיה לו ממנו

כי בעצם אתה מונע מלתת לו מה ששייך לו וכמו שכתב האור החיים בפרשת משפטים שאתה מחוייב ללוות לחברך כי חלקו נמצא אצלך שנאמר "אם כסף תלוה את העני עמך". וגם כאן כתוב "כי לא יהיה בך אביון" ופירש האור החיים שאתה גרמת בזה שהוא אביון כי חלקו נמצא אצלך.

³ מהר"ל, גור אריה (ריש חקת): ומה שחייבה התורה לאדם ליתן צדקה ... לא יביט אל העני ונכא רוח שיהיה מצווה על נתינת הצדקה כדי שיהיה מתפרנס העני זה אינו שאין המצווה אלא ... לתועלת מקיים המצווה

(שיטת המהר"ל קצת שונה מהרמב"ן בזה וכמו שהמהר"ל מבאר בתפארת ישראל פ"ו עד פ"ח. אבל בנקודה זו, שהמצוות הם לצרף עושה המצווה, הם מסכימים)

⁴ ויקרא יא יג (פרשת שמיני)

⁵ רמב"ן שם: וסימן הגדול בעופות היא הדריסה שכל עוף הדורס לעולם טמא, כי התורה הרחיקתה מפני שדמו מחומם לאכזריותו ושחור וגס

⁶ ומוליד המרירה שרובה שחרורת, ונותן אכזריות בלב

⁷ שם ועיין באברבנל שחולק על שיטת הרמב"ם

⁸ The prohibition of milk and meat is unique in that the Torah not only prohibits eating the mixture, but also prohibits cooking and deriving any benefit from meat that has been cooked with milk. For three times in the Torah it states:

לא תבשל גדי בחלב אמו (שמות כג יט, שמות לד כו, דברים יד כא) – מכילתא שמות כג יט. (ועיין עוד מקורות להלימוד הזה שם אבל העיקר כמו שכתבנו דסתם הגמ' מס קידושין נז ע"ב ב כמו ר' ישמעאל)

⁹ אבן עזרא, שמות יט כב: אולי היה כי אכזריות לב הוא לבשל הגדי עם חלב אמו כדרך ושור או שה אותו ואת בנו לא תשחטו. שם לא תקח אם על בנים

its mother's milk together, for our own middos-training, not because of any objective reality. Kashrus is a training of character as well as of the soul!

Several commentators say that the prohibition of eating meat and milk is one of כלאים, of mixing species. G-d created a universe with a natural order of species and forces. Humans can never understand the delicate balance of the eco-system, and is not authorized to interfere with the system¹ and the למינהו that is said in Bereishis on all species.² This insensitivity to the exquisite structure of the world, of man presumptuously presuming to know more than G-d about His creation³, is, like cruelty, an אך זר – an expression of alienation from the natural environment, made ever more relevant by contemporary urbanization⁴.

But the Torah cannot exhaust all the possibilities in every category. After we act out Mitzvos of being honest and kind, of not oppressing others verbally or financially, our character is developed in such a way that we are able to apply ourselves to all new cases⁵. (The caveat is that our minds must also be so developed by Torah-study that the combination of character-mind puts us in harmony with the thinking of the Torah - this is the concept of Daas Torah.)

¹ כלי יקר שמות כג יט: ... וקרוב לשמוע שמצוה זו [של איסור בשר וחלב] היא מענין איסור כלאים וערבוב הכחות כי ... מן הדם מקורו כי הדם נעקר ונעשה חלב, ולפי זה מן דם הבהמה יצא בשר העובר והחלב כי משם יפרדו, ואין נכון לחזור ולערבם ע"י בישול וכן ע"י אכילה ... וכאן סמכה למצות בכורים כי הפירות שנתבכרו ראשונה אין ראוי לערבם עם הפירות שנתבכרו אחר כך כי אם אותן שנתבכרו ראשונה תביא בית ה' אלקיך והמותר יהיה לך, וגו'

R. SR Hirsch (שמות כג יט): "As Basar B'chalav does not actually bring about any actual interference with the laws of nature as laid down by the Creator- it ranks with laws like the prohibition of plowing with an ox and a donkey together or with other prohibited mixtures, which are to remind Man in all the activities with which he masters, and uses for his own purposes, the forces of the organic world, which are laid at his feet- in agriculture, in labor, in his clothing and now here, in his food- to remind him in the manner and in the materials which he uses, of the Great Giver of the laws of nature..."

² Following this reasoning, Hirsch writes, "As a law of this nature, it immediately takes its place in the ranks of those laws of forbidden "mixtures" which are regarded as a forcible interference of the great "Law of Species"... This great law of למינהו proclaimed at the creation of each living organism keeps every one of the tiniest and the greatest of the millions of organic creatures throughout the ages during which the world has existed and will exist, within the prescribed form and power and material of its species.

Maharal (first introduction to *Gevuros Hashem*) explains the prohibition of עריות in a similar way:

ופירוש סוד עריות סדר המציאות וחיבורם זה עם זה ועל זה בא סוד עריות שהשם ית' סדר בחכמה שזה אסור עם זאת...כפי הסדר שסדר ה' ית' הנמצאות בחכמה...ולכן נקראים העריות חוק... כי ה' ית' המציא הנמצאים ונתן להם חוק ולא יצאו מחוקם. ועי' שם שזה עיקר סוד של החינוך כאן.

³ ספר החינוך מצוה פט: לפי שהוא בא כנגד חפץ השם שהוא חפץ בישובו ושיתנהג הכל בדרך הטבע שהטבע בתחילת הבריאה, וזה בא לשנות הכל.

⁴ Sefer HaChinuch (mitzvah 92) refers us to the commandment to execute a sorceress (Shmos 22:17, Mitzvah 62). There he expounds at length about the idea that Hashem created the world with a particular nature and "mixture" of the elements, and the sorcerer seeks to "mix" the world in new ways that are ultimately destructive to Man and are against the "Law of G-d". As with the sorcerer, so with modern man.

⁵ רמב"ן ואתחנן (ו, יח) ועשית הישר והטוב - ולרבותינו בזה מדרש יפה, אמרו זו פשרה ולפנים משורת הדין, הכוונה בזה, כי מתחילה אמר שתשמרו חוקותיו ועדתיו אשר צוך, ועתה יאמר גם כאשר לא צוך תן דעתך לעשות הטוב והישר כי הוא אוהב הטוב והישר. וזה ענין גדול, לפי שאי אפשר לזכור בתורה כל הנהגות האדם עם שכניו ורעיו, וכל משאו ומתנו, ותקוני הישוב והמדינות כולם. אבל אחרי שהזכיר מהם הרבה, כגון לא תלך רכיל, לא תקום ולא תטור, ולא תעמוד על דם רעך, לא תקלל חרש, מפני שיבה תקום, וכיוצא בהן, חזר לומר בדרך כלל שיעשה הטוב והישר והישר פרקו בכל דבר עד שיכנס בזה הפשרה ולפנים משורת הדין, וכגון מה שהזכירו מדינת דבר מצרא, ואפילו מה שאמרו פרקו נאה ודברו בנחת עם הבריות עד שיקרא בכל ענין תם וישר עכ"ל.

The improvement of our Midos turns us into receptacles capable of receiving G-d's blessings, which is the whole purpose of creation to begin with¹. But, that is the consequence, not the motivation. We do a Mitzvah purely because this is what G-d wants². The result is a closeness to G-d, a natural Kedusha which is generated that is automatically going to enhance a person's relationship with Olam Habah³. The שכר is not a separate thing – rather it is contained within the Mitzvah-action itself. The השלמה itself is its own completion⁴. Hence Chazal say כל ישראל יש להם חלק בעוה"ב (towards the World to Come) and not בעוה"ב (in the World to Come.)⁵ The latter would have implied that עוה"ב exists as some kind of objective and independent (spatial) reality and he has to enter it. Rather, it is the creation of his own hands⁶.

This is exactly why G-d gave over the world to man's choice. G-d arranged things so that He now responds to man. Hence, we say ד' צילך על יד ימינך - G-d is our shadow, in the sense that He committed Himself to responding to our deeds⁷. This enormous power was given to man⁸ in order that man could be the one to connect everything back to G-d⁹. Man then uses his enormous power to do what G-d wants him to do, so that G-d, in turn, can give man what He longs to give to him. (And it is precisely this that is intended in every המצוה וצונו - *Who has sanctified us through His Mitzvos, by means of commanding us ...*)

The center-piece of man's empowerment by G-d are the Mitzvos¹⁰. They literally give us cosmic power. It stands to reason then that they can never be fully understood,¹¹ for G-d's wisdom is too deep for man to fully fathom¹. Ultimately, they

¹ חינוך סו: שורש המצוה, דרצה הקל להיות ברואיו מלומדים ומורגלים במדת החסד והרחמים, כי הוא מדה משובחת, ומתוך הכשר גופם במדות הטובות יהיו ראויים לקבלת הטובה, כמו שאמרנו שחלות הטוב והברכה לעולם על הטוב לא בהפכו. ובהיטיב השם יתברך לטובים יושלם חפצו שחפץ להטיב לעולם. ואם לאו מצד שורש זה הלא הוא יספיק לעני די מחסורו וזולתו

² Certainly, one should be aware of the fact that there is reward for doing the mitzvos. To deny this is to deny a fundamental principle in the Torah:

יג עיקרים (לפי נוסח הסדורים): יא - אני מאמין באמונה שלמה. שהבורא יתברך שמו גומל טוב לשומרי מצותיו ומעניש לעוברי מצותיו

But, his motivation for doing the Mitzvah should not be the reward:

אבות: אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס אלא הו כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס.

³ כתב הקובץ שעורים שאדם העושה מצוה אפילו בלא כוונה עדיין מקבל את התוצאות הרוחניות של המצוה. אמנם כדי שיקבל את התוצאות של קיום רצון הבורא, צריך לקיים את המצוה בכוונה ויש פה סוגיה האם מצוות צריכות כוונה או לא (ואנחנו פוסקים שצריכות כוונה)

⁴ עיין בדעת תבונות ס' יד

⁵ נפש החיים שער א יב

⁶ נפש החיים, שם: העוה"ב הוא מעשה ידי האדם בעצמו וכן עונש הגיהנום ענינו ג"כ שהחטא עצמו הוא עונש

⁷ נפש החיים א א

⁸ נפש החיים א א: בצלם אֱלֹקִים – בעל כוחות כולם

⁹ ובנפש החיים א, פ"ד: כתוב לך ד' הגודלה וכו כי כל בשמים ובארץ. כתוב לך ד – ולא ממך - היינו שהגדולה לא בא מד' אלא שאנחנו נותנים את הגדולה לד'

¹⁰ דעת תבונות ס' מ: מעשי המצוות מאירים עליו האור הגנוז, עד שבהשלימו חק מצוותיו, נשלם עצמו עמהם לאור באור החיים האלה

¹¹ מהר"ל (תפארת ישראל פ"ז): ולכך אין לשאול למה על ידי מצוה הזאת האדם בשלימות בפועל, שודאי אין זה קשיא. כמו שאין לך לשאול למה אילו זה בפועל השלימות כאשר צורתו ותוארו כך ולא היה צורתו ותוארו בענין אחר רק שהדבר הזה מתחייב לפי העצם הגרעין

remain a mystery for us and therefore have to be related to as decrees, not acts of mercy or anything else². We silence the one who prays that G-d's mercy should come upon the mother bird, because it is presumptuous of us to reduce G-d's deepest wisdom to the shallowness of our insights³. In his Mishneh Torah, the Rambam, whenever he introduces what he calls a hint (remez) of a Mitzvah, begins by declaring that it is a Divine Decree⁴ and this is exactly, according to one opinion, what we say to the one we silence⁵.

We can go through the Mitzvos and categorize them according to their taamim: those that are meant to develop our self-control, those that relate to G-d⁶ and remind us of His Providence⁷ and His Torah⁸; Mitzvos relating to the family⁹ and to the nation¹⁰; Mitzvos relating to self¹¹ and to others¹², Shabbos and festivals, leadership¹³, the Land of Israel¹⁴ and the Beis Hamikdash¹⁵, relationship with other

¹ שם: ואל האדם הוא חוק וגזרה כאשר אינו עומד על טעם המצוה שהוא שכל אנושי

² ברכות לד: גמ' – מפני שעושה מדותיו רחמים ואינם אלא גזירות (לפי דעה אחת שם) ובמהר"ל (תפארת ישראל פ"ו): פירוש שאין ראוי שיהיה מדות השם יתברך אשר הוא מנהיג עולמו בתמידות על ידי רחמים רק בדין ובגזרה כי הגזרה הוא לפי חכמתו יתברך (עיי' שם שמביא דעת הרמב"ם בטעם שילוח הקן במורה נבוכים (ח"ד פמ"ח) ומתמיה עליו)

³ מאד עמקו מחשבותך

⁴ רמב"ם, משנה תורה, הל' תשובה, פ"ג, ה' ד: אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב רמז יש בו כלומר עורר ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם וגו' וכנהנה רבות

וכן ב' רמב"ן כב: ו: והנה המצות האלה בבהמה ובעוף אינן רחמנות עליהם, אלא גזירות בנו להדריכנו וללמד אותנו המדות הטובות וכן יקראו הם כל המצות שבתורה עשה ולא תעשה גזירות, כמו שאמרו (מכילתא בחדש ו) במשל המלך שנכנס למדינה אמרו לו עבדיו גזור עליהם גזירות, אמר להם כשיקבלו מלכותי אגזור עליהם גזירות, כך אמר הקב"ה קבלתם מלכותי אנכי ה' אלקיך (שמות כ ב), קבלו גזירותי לא יהיה לך וכו' (שם פסוק ג):

⁵ ברכות לג: על קן צפור יגיעו רחמין מאי טעמא פליגי בה תרי אמוראי במערבא רבי יוסי בר אבין ורבי יוסי בר זבידא חד אמר מפני שמטיל קנאה במעשה בראשית וחד אמר מפני שעושה מדותיו של הקדוש ברוך הוא רחמים ואינן אלא גזרות

⁶ כגון יראת ואהבת ד', האמין בו ובאחדותו, לעבדו ולא לע"ז

⁷ רמב"ן סוף פרשת בא (שמות: ג: יא) - בא"ד ועתה אומר לך כלל בטעם מצוות רבות... כי המופת הנפלא מורה שיש לעולם אלוך מחדשו ויודע ומשגיח ויכול וכאשר יהיה המופת ההוא נגזר תחלה מפי נביא יתברך ממנו עוד אמתת הנבואה... ובעבור כי הקב"ה לא יעשה אות ומופת בכל דור לעיני כל רשע או כופר יצוה אותנו שנעשה תמיד זכרון ואות לאשר ראו עינינו... והחמיר מאד בענין הזה כמו שחייב כרת באכילת חמץ ובעזיבת הפסח. והצריך שנכתוב כל מה שנראה עלינו באותות ובמופתים על ידינו ועל בין עינינו ולכתוב אותו עוד על פתחי הבתים במזוזות, ושנזכיר זה בפינו בבוקר ובערב... ושנעשה סוכה בכל שנה וכן כל כיוצא בהן מצות רבות זכר ליציאת מצרים... כי הקונה מזוזה בזו אחד וקבעה בפתחו ונתכוון בענינה כבר הודה בחדוש העולם ובידיעת הבורא והשגחתו, וגם בנבואה והאמין בכל פנות התורה מלבד שהודה שחסד הבורא גדול מאד על עושי רצונו

⁸ לא לכשכוח את בא סיני, לימוד וברכת התורה, בל תוסיף ובל תגרע, מזוזה, תפילין וציצית, כבוד ת"ח, כתיבת ספר תורה

⁹ פרו ורבו, יבום, גיטין, קידושין (להחושבים שהיא מצוה בפני עצמה), מילה, פדיון הבן, לימוד תורה (ויש ראשונים שיש מצוה מיוחדת ללמד בנו תורה), מצות חינוך, חיובי הבעל, טהרת המשפחה, שנה ראשונה, כבוד ויראת אב ואם ולא להכותם וקללם, בו סורר ומורה

¹⁰ וכגון מצוות החל על הצבור כגון בניו בית המקדש

¹¹ ללכת בדרכי ד', לא להתגאות, שמירת הגוף, בגד איש, מעקה, פאות, סריטת הגוף, לא לתור אחרי לבבינו וענינו, טומה וטהרה, נזיר, פרה אדומה

¹² אבהת רעך, שמירת הלשון, תוכחה, הלבנת פנים, אונאת דבור, עדות שקר, הצלת נפש, רודף, רפואה, איסור רציחה, גניבת איש, איסור שנאה, נקמה, עצה לא הגונה, צדקה והלואה, פריקה וטעינה

¹³ מה שנוגע לכהן, לוי, מלך, נביא ותן מיד חכם

¹⁴ ישוב הארץ, לא לחזור למצרים, מצוות התלויות בארץ (תרומות, מעשרות, שמיטה, יובל וכו'), ערי לויים ומקלט

¹⁵ בנין בית המקדש, איסור אשרה בהר הבית, איסור במה, דיני הארון, המזבח ושאר כלים, איסורי ביאת המקדש, דיני כבוד המקדש

nations¹, ecology and the environment²; justice, financial and property.

One of the most profound classifications is by Rav S.R. Hirsch in Horeb based on תהלים פרק יט:

(ח) תורת ד' תמימה משיבת נפש עדות ד' נאמנה מחכימת פתי: (ט) פקודי ד' (=חוקים) ישרים משמחי לב מצות ד' ברה מאירת עינים: (י) יראת ד' (= עבודה) טהורה עומדת לעד משפטי ד' אמת צדקו יחדו

According to Rav Hirsch, whereas justice underlies the *Chukim* and the *Mishpatim*, and love underlies the *Mitzvos*, education underlies the *Toros*, *Eduyos* and *Avoda*. The *Toros* are the fundamental principles concerning G-d, the world, the mission of humanity, and the mission of Israel³. The *Toros* relate to belief in, love and awe of G-d; pride and humility, love, compassion, resentment and hatred of one's fellow man; lashon hara, etc. The *Eduyos* are symbolic observances representing truths which form the basis of *Klal Yisrael's* life: Shabbos and the chagim, milah, tefillin and tzitzis, mezuzah, etc. The *Chukim* (*Pikudim*) reflect justice and righteousness towards those beings which are subordinate to man: towards the earth, plants and animals, or, if they have become assimilated with your personality, towards your own body and soul: Bal tashchis, not to mix species, tzaar baalei chaim, respecting a dead body, respecting your own body, mitzvos relating to one's clothing, hair and food; sexual morality, not to interfere with the order and harmony of creation. (*shaatnez* and *kilayim*), and dietary laws.

The stress is on holiness and moral perfection based on the freedom of the human will, even in the face of the strongest sensual urges.

Chukim and *mishpatim* are usually mentioned together, with *chukim* usually being mentioned first. This teaches that the *chukim*, which deal with the character training of man, are a prerequisite to the *mishpatim*, the social laws, which are based on man's being able to control himself.

The *Toros* have their root in love - love towards all beings has to be independent of any legal claim on their part; it's source is 'imitation Dei'⁴, for G-d does not ask whether we deserve His giving. *Toros* include loving G-d, one's parents, respect for age and wisdom, Torah study, laws of marriage, Kiddush and Chillul HaSh-m and tzedakah.

There are other systems of classification as well⁵. But, in the end of the day, Mitzvos are not just some form of advanced self-help manual helping us to be a bit more merciful here or have more self-control there. The meta-purpose of all of these

¹ מצוות מלחמת מצוה וחובה, להפריד את עצמינו מן האומות - דרכי אמורי, איסור רחמים על עציז, לא להתחתן, יין נסך, איסור אמון, מואב ומצרי לבא בקהל ד', מצוות כלפי הגרף וגר תושב, ריבית, עבדים

² צער בעלי חיים, אבר מן החי, לא תחסום שור בדיושו, שור וחנור, שלוח הקן, אותו ובנו, פריקה, השחתת פירות האילן, לא תמכור או לשנות השמוש של ערי לוויים, איסור סירוס, הרכבה, שעאטנו, וכלאים, דיני כשרות, בכיור בהמה

³ The following was culled from Dayan Grunfeld's Introduction to Horeb pg. lii - lxxxix

⁴ עיין דברים יג ה

⁵ וכגון לפי פרשת השבוע (חינוך, רקנתי), לפי המעשים של חלקי הגוף (ספר החרדים, עשר המצוות התמידיות, 7 המצוות השקולות, המצוות שנוגעות היום, ואת השיטה של רב שמואל דוד לוצטו.

are to connect us to G-d by doing something He asks of us¹. They express our commitment to G-d, but also produce some spiritual connection with Him. This would be achieved even if we did not understand the reasoning behind the commandment. Judaism's path to G-d is different from other religions in that to experience G-d we must take action. We cannot truly integrate our thoughts and ideas until we express them in action².

For all these reasons, the Torah itself did not reveal the reasons for most of the Mitzvos³. For, since we can not understand the full scope of any Mitzvah, we may be tempted to apply the reasons and decide that the mitzvah is not relevant to us in certain situations. Even if we could access some of the reasons for the Mitzvos, there may be other reasons we do not know. Perforce, since we do not have the whole picture, we would have been wrong. As great a person as Shlomo HaMelech was נכשל in this⁴. Therefore, "G-d's Will is the only basis on which our obligation rests"⁵.

¹ חינוך זה: נמצא שכל המקיים מצוותיו השלים חפצו באשר הוא ראוי לקבל אז קדושתו

² עיין ההארה למעלה ד"ה חינוך זה: כי בנין וגו'

³ עיצית: וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' ועשיתם אתם ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וגו'

שו"ע אורח חיים סימן כד

מצוה לאחוזו הציצית ביד שמאלית כנגד לבו בשעת קריאת שמע רמז לדבר והיו הדברים האלה וגו' על לבבך:

(ג) טוב להסתכל בציצית בשעת עטיפה כשמברך:

(ד) יש נוהגין להסתכל בציצית כשמיגיעים לראיתם אותו וליתן אותם על העינים ומנהג יפה הוא וחבובי מצוה: הגה גם נוהגים קצת לנשק הציצית בשעה שרואה בהם והכל הוא חיוב מצוה (בי"י):

(ה) כשמסתכל בציצית מסתכל בשני ציציות שלפניו שיש בהם עשרה קשרים רמז להויות וגם יש בהם ט"ז חוטים ועשרה קשרים עולה כ"ו כשם הוי"ה:

(ו) גדול עונש המבטל מצות ציצית ועליו נאמר לאחוזו בכנפות הארץ וגו' הזהיר במצות ציצית זוכה ורואה פני שכינה:

סוכה - שו"ע אורח חיים סימן תרכה (א) בסוכות תשבו שבעת ימים וגו' כי בסוכות הושבתי את בני ישראל הם ענני כבוד שהקיפם בהם לבל יכס שרב ושמש. ומצוה לתקן הסוכה מיד לאחר יום כפור דמצוה הבאה לידי אל יחמיצנה (מהרי"ל)

ויקרא יז יא: כי נפש הבשר בדם הוא ואני נתתי לכם על המזבח

שמות כב: כ (משפטים): וגר לא תונה ולא תלחצנו כי גרים הייתם בארץ מצרים:

פדיון בכור

דברים כ יט (שופטים): כי תצור אל עיר וגו' לא תשחית את עצה כי ממנו תאכל ואתו לא תכרת כי האדם עץ השדה לבא מפניך במצור:

דברים יז (טז) רק לא ירבה לו סוסים ולא ישיב את העם מצרימה למען הרבות סוס וה' אמר לכם לא תספון לשוב בדרך הזה עוד: (יז) ולא ירבה לו נשים ולא יסור לבבו וכסף וזהב לא ירבה לו מאד

שמות כב כה-ו: אם חבול תחבול שלמת רעך עד בא השמש תשיבנו לו (כו) כי היא כסותה לבדה הוא שמלתו לעורו במה ישכב והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני

⁴ סנהדרין כא: אמר ר' יצחק מפני מה לא נתגלו טעמי תורה שהרי שתי מקראות נתגלו טעמן נכשל בהם גדול העולם. כתוב לא ירבה נשים אמר שלמה אני ארבה ולא אסור וכתוב (מלכים א יא) ויהיה לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו וכתוב לא ירבה לו סוסים ואמר שלמה אני ארבה ולא אשיב וכתוב (מלכים א י) ותצא מרכבה ממצרים

מלבי"ם בראשית ג ד"ה ומפרי העץ בסוף: ובוזה למדנו דרך ההסתה ופתוי הנחש אשר הוא נוהג עד היום שאם יבא אדם לחקור אחר טעמי המצוות כאשר עשו המתפרצים בעם שדרשו עליהם מדוע אסר ד' מינים הטמאים וידעו למצא בהם הטעם, שהם מזיקים לגוף האוכלים וכשיתבאר אח"כ שאין בהם סכנה לגוף ישליכו המצוה אחר גום

⁵ Rav SR Hirsch, Intro to Horeb. Further there: Whatever command or prohibition of G-d it may be that prompts one to ask why one should do this and not do that, there is but one and the same answer: Because it is the will of G-d, This answer ... is essentially the only one possible, and it would remain so if we were ourselves to penetrate into the reason for every commandment, or if G-d Himself had disclosed to us the reason for His commandments.

This does not mean that we are not allowed to search for reasons, as long as we understand that they are only a small part of the whole picture¹ and can only be partially understood². Once one has accepted a mitzvah as a חוק, he can then give a טעם³. We see this, says the Sefas Emes, from the fact that the wise son asks מה העדות והחוקים on the Seder night. He accepts that they are חוקים, but then he asks for the reasons of the Chukim as well⁴.

Accepting the Mitzvah as a Chok means fulfilling the Mitzvah, and this then facilitates some understanding⁵. Just as every Mitzvah is ultimately a Chok and cannot be fully understood, so too each mitzvah has reasons which we can attempt to understand⁶.

We mentioned above that the reward we get in the World to Come is generated by us and actually exists within ourselves in this world. While it is true that שכר בהאי עלמא ליכא (there is no reward in this world), we don't have to wait until we get to the World to Come to feel the effects of a Mitzvah. Every Mitzvah contributes towards our spiritual momentum as well as generating its Tikun and Shleimus in this world as well⁷. It also creates a spiritual momentum - שכר מצוה מצוה as well as מצוה מצוה⁸. One who does a מצוה is given the spiritual energy and opportunity to do another Mitzvah⁹. Even our thoughts are enhanced by our Mitzvos.¹⁰

¹ מהר"ל, גור אריה (ריש פרשת בחקתי): ומה שאמרו כי המצוות שהם חקים לא נתנו טעם שלהם לגלות, אינו ר"ל שאין האדם יודע כלל מן המצוות אלא שאין יכול להבין לגמרי אבל יכול להבין מהם מעט.

² מהר"ל, גור אריה (ריש פרשת חוקת): כל המצוות ... הם גזירות שיש בהם טעם ומה שנקראו גזירות אחר שיש לכל אחת טעם היינו שלא יאמר האדם שהם של רחמים ... שהתורה שנתן לנו הקב"ה הוא כל דבר במדת הדין

³ This is why Chazal often first state that the Mitzvah is a גזירה הכתוב when giving a טעם:

בכורות ה: "א"ר חנינא שאלתי את ר אליעזר ... גזירת הכתוב היא ועוד ...

Similarly, the Rambam:

רמב"ם סוף הל' מקואות: דבר ברור וגלוי שהטומאות והטהרות גזירת הכתוב הן. ואין מדברים שדעתו של אדם מכרעתו והרי הן מכלל החוקים וכן הטבילות מן הטומאות מכלל החוקים הוא שאין הטומאה טיט או צואה שתעבור במים אלא גזירת הכתוב היא והדבר תלוי בכוונת הלב. ולפיכך אמרו חכמים טבל ולא הוחזק כאילו לא טבל. אעפ"כ רמז יש בדבר כשם שהמכוין לבו לטהר כיון שטבל טהור ואע"פ שלא נתחדש בגופו דבר כך המכוין לבו לטהר נפשו מטומאות הנפשות שהן מחשבות האון ודעות הרעות. כיון שהסכים בלבו לפרוש מאותן העצות והביא נפשו במי הדעת טהור. הרי הוא אומר וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם. השם ברחמי הרבים מכל חטא עון ואשמה יטהרנו אמן.

⁴ שפת אמת פסח (מאמר שני ד"ה בשאלת חכם ויקרא דף 41): בשאלת החכם מה העדות והחוקים וגו' ולכאורה איך שואל טעם על חוקה. אך כי באמת כתיב מגיד דבריו כו' חוקיו כו' לישראל שבני יודעין טעם גם בחוקה והוא ע"י שמאמין ועושה החוק באמת אף בלי הרגשת הטעם ע"י זוכה לידע הטעם ג"כ. ע"ש

⁵ שפת אמת (חקת דף 134 ד"ה ברש"י): ודאי יש טעם לכל חקה רק שא"א להבין הטעם עד שמקבלין המצוה כחוקה בלי טעם ... כי הטעם הוא דבר רוחני שאין בו ממש וכפי שהאדם מתרחק מגשמיות יוכל להרגיש טעם חוקי השי"ת

⁶ רמב"ן (דברים כב ו – פרשת כי תצא): וזה הענין שגזר הרב (הרמב"ם) במצוות שיש להן טעם, מבואר הוא מאד, כי בכל אחד טעם ותועלת לתיקון האדם.

⁷ דרך ד' ח"ד: כי הנה במעשה ההוא הנה הוא משתלם באחת ממדרגות השלימות שהיא תולדת המצוה ההיא

⁸ אבות ד ב

⁹ רבינו יונה על אבות. שם: וכי יעשה מצוה אחת מסייעת אותו לעשות מצוה אחרת כי בפני עצמו אין לו יכולת גם להטיב ... ואם ... עשה עבירה אחת ... מניחין לו לעשות אחרת

¹⁰ רב צדוק הכהן, צדקת הצדיק: המצוות ומעשים טובים של האדם ואין צריך לומר דברי תורה מביאים בלבו הרהורים טובים וההיפוך מעבירות כמו שאמרו ז"ל (אבות ד' ב') מצוה גוררת מצוה ועבירה וכו'. ופירוש גרידה זו כי מכל מצוה נברא מלאך פירוש כח רוחני כמו שמובא (זהר ח"ב ק' ריש ע"ב, נ"ט). דלא אתאביד שום מעשה ודיבור אדם טוב ורע. ועל ידי זה המלאך טוב שהוא שלו שנולד מפעולתו והוא שוכן אצלו ומקורב לו הרי המלאך הוא רוחני

The mitzvos are also designed to perfectly fit to the realities of our situation in this world – דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום¹. They make the world a more pleasant place to live in. This is a given because HaSh-m looked into the Torah and created the world - הסתכל באורייתא וברא עלמא - i.e. since the world was made from the Torah as its blueprint, there is a deep correlation between the two. Even if it sometimes looks like we have to give up parts of this world to fulfill the commandments, the opposite is true².

Take, for example, Mitzvos about which we say: פירותיהם בעולם הזה והקרן - *their fruits are bestowed in this world while the capital (i.e. the reward - the tree in this parable) is kept for the world to come*³. The רמב"ם⁴ says that these פירותיהם are the general goodwill and well-being of society that are generated through fulfilling these specific mitzvos. People feel that the world is a more pleasant place to live in. There is no question that G-d wants Torah-keeping Jews to be loved by all those around them⁵: it is a קדוש ד' and it makes fellow Jews want to keep the Torah as well, but it is also a natural consequence of⁶ *His ways are ways of pleasantness*.

A person who fulfills the Mitzvah of prayer and Shema, is likely to feel more secure in his relationship with G-d and therefore happier with his lot - שמח בחלקו⁷ - he will simply be a happier person. He therefore does not only inherit the World to Come, but this world as well.⁸

So too, the character-improvement we described above turns us into better people⁹. “For I, HaSh-m, am your healer,¹⁰” i.e. I give you the Mitzvos to heal some aspect of your character or to correct a mistaken thought, etc¹. Clearly, with

כמו מחשבת האדם ועל ידו נופל מחשבה בלבו לעשות מצוות אחרות:

¹ משלי פ"ג פ' יז

ועיין ברמב"ם סוף ה' חנוכה

² ר' בחיי (הקדמה לחומש): כל מצוות התורה יש בהן ... תועלת כלל הגוף בעולם הזה ותועלת נפש לעולם הבא

³ מסכת פאה פרק א, משנה א: (א) אלו דברים שאין להם שעור. הפאה, והבכורים, והראיון, וגמילות חסדים, ותלמוד תורה. אלו דברים שאדם אוכל פרותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא. כבוד אב ואם, וגמילות חסדים, והבאת שלום בין אדם לחברו ותלמוד תורה כנגד כלם:

⁴ פירוש המשניות פאה א א: וענין מה שאמר אוכל פירותיהן והקרן קיימת לו ... וכשיעשה האדם המצות התלויות בתועלת בני אדם זה עם זה, כמו כן תחשב לו לצדקה לעוה"ב, לפי שעשה המצות, וימצא טובה בעוה"ז בעבור שנהג מנהג הטוב בין בני אדם, כי כשינהג מנהג הזה וינהגו אחרים כמנהגו, יקבל כמו כן שכר מהענין ההוא

⁵ מס' ברכות יז ע"ב: מרגלא בפומיה דאביי לעולם יהא אדם ערום ביראה ... משיב שלום עם אחיו ועם קרוביו ועם כל אדם ואפילו עם נכרי בשוק כדי שיהא אהוב למעלה ונחמד למטה ויהא מקובל על הבריות

⁶ משלי פ"ג פ' יז

ועיין ברמב"ם סוף ה' חנוכה

⁷Note: The language is not that he will be satisfied with his lot but that he will be happy with his lot. Satisfied implies that he accepts his lot, that he adjusts to his circumstances and does not fight it. Happy with his lot means that he really feels that he has everything he could want or need.

The Orchos Tzadikim says that the source of שמחה is בטחון.

⁸ מס' ברכות דף טו ע"א/ע"ב: ואם עושה כן ... נוהל שני עולמים העוה"ז והעולם הבא.

⁹ רמב"ן דברים כב: ו (שלוח הקן): בכל אחד [מן המצוות יש] טעם ותועלת ותקון לאדם בלבד שכר ... למנוע ממנו נזק או אמונה רעה או מזה מגונה או לזכור הנסים ונפלאות הבורא יתברך לדעת את השם

¹⁰ שמות טו כו

aspect of your character or to correct a mistaken thought, etc¹. Clearly, with better midos we enjoy ourselves and our world more, others enjoy us, and the world becomes a better place. This is true not only of the מצוות בין אדם לחבירו where the whole purpose of the מצוה is to benefit someone (improve the world), but also of the מצוות בין אדם למקום where the תוקן to our מדות benefits everyone.

All of this is but the tip of the iceberg. Ultimately the Mitzvos follow a deep form of שכל which underlies their great purifying effect on us,² which we humans cannot access³. Laws between Man and Man appear easier to understand, but ultimately, we suffer from the same limitations with regard to these⁴.

There is an additional factor which prevents our full understanding of the Mitzvos, and that is that they all ultimately form one composite whole.⁵ No one Mitzvah can be understood in isolation – each impacts on all of the others in a dynamic and mysterious way, not measurable by a mortal being. Since all the mitzvot are linked right down to the deepest levels of G-d's unfathomable wisdom⁶, it is impossible to explain the reason for any one Mitzvah in isolation. Only one dimension of a Mitzvah can be explained.

See how the world turns then; man, empowered by 613 potent tools - a gift from G-d - that go deeper than any logic we can see in the natural world around us⁷.

¹ ספורנו שם: כל מצוותי הם לרפאות את נפשך מחליי התאוות והדעות הנפסדות

² מהר"ל (תפארת ישראל פ"ח בסוף): כל המצוות הם לפי סדר השכלי ראויים לאדם ולכן הם מזכים ומצרפים את נפשו עד שהיא צרופה זכה

³ שם: ואל האדם הוא חוק וגזרה כאשר אינו עומד על טעם המצוה שהוא שכל אנושי

⁴ העמק דבר שמות יח טז: והודעתי וגו' דבר שלישי שאני מלמד להם תורה ... דאפילו המצוות שהדעת נותנת מכ"מ יש בהם פרטים שאינו אלא גזירות וחוקים ... דאפילו מצוות כבוד אב ואם ... הודיע הכתוב בפירוש שאינו אלא חק וגזירה, יע"ש, ומש"ה מוכרח משה בעצמו ללמדם כל חוקי האלוקים, ואינו יכול לסמוך על דעת אנושי, ואינו כמו מצוות של גמ"ח היינו בקור חולים וקבורת מתים וכדומה, שגם המה מצוות, אבל באשר שאינם מפורשים בתורה אלא בדרך כלל ואהבת לרעך כמוך, אפשר לסמול על זה בחכמי הדור וגו'

⁵ ספר החרדים: כל המצוות הן קשר אחד (הקדמתו קטע המתחיל וראוי (קרוב לסוף) והקטע שאחריו ד"ה ונמשיל לך) ספר חרדים - תנאים לקיום המצוות

ז. כל המצוות קשורות זו בזו:

וראוי שתדע כי המצוות הן קשר אחד, אי אפשר להיות האחת בלתי האחרת, כבגד הנארג שכל חוט וחוט דבק בחבירו ועוזר בקיומו, וכבר קדם לך הדבור כי המצוות רומזים להקף וכל הנמצאות כלם מן ההקף נשתלשלו, ולכן כל הנמצאות כלן קשורים זה בזה ועוזרים זה בזה ואי אפשר להיות האחד בלי חבירו. וכן יש בנמצאות בכל ארבע המרכבות דומם צומח חי מדבר, סגולות נפלאות, כאשר נודע זה לבעלי המחקר שבאלה הנמצאות השפלות נמצאו שנויים כאלה וסגולות, כל שכן וקל וחומר למצוות התורה היוצאים מעצמות ההקף, וצדקה וקטורת וציצית ויכוחו, וזה בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא, ודע זה:

ונמשיל לך משל אחד, כבר ידוע מן החוש שהפת מועלת מן הרעב, והמים מן הצמא, והאש מן הקור, וכל אחד משונה מחבירו. כך, כל מצוה ומצוה צורך גדול למתן השכר הראוי לה, ואם ביטל אחת מהן ולא קיימן, ימצא החסרון. דמיון מי שמקבץ מזונות רבים ולא הכין מים, מות ימות בצמא, אף על פי שהכין כל מיני מזונות, והוא הדין לשאר מיני הצורך. כן המצוות, אם לא קיים כולן, נפל מידו השכר המכוון מקיומן. פקח עיניך וראה, המבטל מצוה אחת עד היכן אפשר להגיע הזיקו מצד ביטולה:

⁶ רמח"ל דעת תבונות, סי' נד: ואמנם צריך שתדעי כי כל מעשה ה' נורא הוא, ורחב ועמוק לאין תכלית, כענין שנאמר (תהלים צב, ו), "מה גדלו מעשיך ה'"; והקטן שבכל מעשיו יש בו כל כך מן החכמה הרבה והעמוקה, שאי אפשר לרדת לעמקה לעולם, והוא ענין הכתוב (תהלים שם), "מאד עמקו מחשבותיך" (מאד = עוד ועוד). והנה עתה אין מעשי ה' מובנים לנו כלל, אלא שטחיותם הוא הנראה, ותוכיותם האמיתית מסתתרת

⁷ במדבר רבה פרשה יט: אמר ר' יוחנן בן זכאי ... לא המת מטמא ולא המים מטהרים אלא אמר הקדוש ברוך הוא חק חקתי גזירה גזרתי אי אתה רשאי לעבור גזרותי.

תפארת ישראל פ"ח: שאילו היתה התורה טבעית היה זה קשיא מה ענין הטומאה והטהרה

This deep structure of the world goes as far back as the original heavenly Torah that was used as G-d's blueprint for creating the whole world¹. They impact on our souls with a Kedusha the full extent of which we can never know. They create a resonance between us and our Creator, elevating us in very precise ways, each one coming to complete a different aspect of our spiritual potential. They are our stepping stones to perfection².

¹חינוך עז: כי מלבד משמעות מצוותיה היקרות שאנו מבינים בה נכללו בה חכמות גדולות ומפוארות, עד שהעלו רבותינו זכרונם לברכה גודל החכמה שהניח הקל ברוך הוא בתוכה, שאמרו עליה (בי"ר א א) שהביט הקדוש ברוך הוא בה וברא את העולם.

עיין בכד הקמח סוף ערך סוכה

² Rabbi Zechariah Fendel, *Challenge of Sinai*

4. Cruelty to Animals

SUMMARY:

There are many Mitzvos in the Torah demanding that we be sensitive to the suffering and pain of animals. In Parshas Emor we read of the prohibition to slaughter a mother and its child on the same day, while in Mishpatim we read of the Mitzvah to relieve an animal of its load. Non-Jews (as well as Jews) are commanded against eating the limb of a living creature, which is also rooted in the prohibition of cruelty to animals. If we understand that the 7 Noachide Mitzvos are basic, minimum standards of civilization, we can then understand that sensitivity to animals is not a soaring lofty ideal – it is something which every member of the human race is required to have. Both the mitzvah of sending away the mother bird and the prohibition to slaughter a mother and its child on the same day are rooted in feelings of mercy not to be seen wiping out a whole species of animal. More simply, the pain a mother animal has in seeing her child slaughtered is an act of cruelty on our part.

Having said that, Judaism is quite clear that the animals, like the rest of the world, are here to serve man. On their own, animals have no purpose and in fact, in a very literal sense, owe their existence to man. Animals cannot grow spiritually. They may grow in sophistication, learn tricks, and even develop relationships – but they die as spiritually impoverished as they were born. Animals are capable of making basic choices, whether to communicate or whether to sleep, whether to hunt or whether to flee – but they are incapable of moral choice.

Now, because of this, animals are always starting over again. In the spiritual world of humans, there is the possibility to pass on one's achievements from one generation to the next. Civilization grows because nothing need get lost. Even a generation of spiritual midgets is considered to be sitting on the shoulders of giants. This concept of spiritual continuity is called **יחוס**. It comes from the word **יחס**, i.e. the relationship between things or people.

Animals have no **יחוס**, because they have no **יחס**, no ability to take the achievements of others and build on them. Animals never recognize their grandparents; most only recognize their parents for as long as they are dependent on them.

And so, animals need humans in order to have spiritual purpose. An animal that is used by a person in order to further that person's spirituality is also elevated in the process. Sometimes the animal serves as a challenge to man's compassion and mercy. But, sometimes the use of the animal is to be eaten, used for labor or used for making leather goods. A really sensitive Jew will understand the specific potential of each animal reflecting some parallel potential in man.

This does not mean that all human usage of animals is good. If a man eats meat and uses the strength he gains thereby to do good, he has sanctified himself and the animal. If he uses the strength to do evil, he has denied his own purpose and the purpose of the animal. For this reason the Sages told Amei HaAretz not to eat meat, for they cannot be relied upon to apply the right intentions to their eating and are better off, therefore, as vegetarians. There is no such thing as a neutral act (holy or unholy) of eating. Unless a person harnesses the energy of eating for good, the very act of eating will naturally promote certain negative thoughts and fantasies. However, with the extra Neshama we all receive on Shabbos and the extra holiness of the festivals, even an Am HaAretz is able to turn meat-eating into a positive and sanctifying experience.

Once we understand, however, that the animal is there to serve man and not the other way around, many Mitzvos gain a new perspective. Let us take two examples: people who own animals as pets or as livestock are expected to feed them before they feed themselves. Our second example is Shechita, which the Sages clearly understood as the most painless way of killing an animal. Both of these seem to be examples of man serving the animals and not the other way around. We need, however, to go a little deeper.

The presumption is that shechita minimizes pain but does not get rid of it entirely. Yet, if shechita had really been for the sake of the animal, would not G-d have created the animal in such a way that it died without pain? Or, He could have prohibited eating the animal, requiring us to use it in other ways. The question is, why did G-d created a pain-feeling creature and then tell us to minimize the pain even though we cannot get rid of it altogether? The answer to this is that the pain of the animal is for our sakes – in order that we should feel the pain of the animal and respond with mercy to it. This develops our character traits. As the Sages put it: *And what does it matter to G-d if we Shecht from the throat or from the neck? But the Mitzvos were given to purify man. “For I, HaSh-m am your healer,”* i.e. I give you the Mitzvos to heal some aspect of your character or to correct a mistaken thought, etc.

This is what the Sages meant when they said that the reason we silence someone who prays to G-d that He should place His mercy on the bird's nest is because we make G-d's Attributes to be sourced in mercy whereas they are decrees. G-d did not give us this mitzvah because He has mercy on the bird's nest but because He has decreed upon us something which will improve our attributes. In this particular case it is in order to arouse mercy in us, and to prevent us from becoming heartless and cruel. Once we have developed that level of sensitivity, we will transfer it to all new situations. A person who is truly merciful does not have to be instructed in every act of mercy. The Mitzvos preventing cruelty to animals come to activate the original trait, to permeate our personalities with this trait, and to have us apply it in every new situation.

DETAIL:

אבר מן החי¹: דברים יב כג: (ראה): ולא תאכל הנפש עם הבשר,² בראשית ט ד (נח): אך בשר
בנפשו דמו לא תאכלו
בשר מן החי: שמות כב ל (משפטים): בשר בשדה טרפה³
לא לשחוט בהמה ובנה ביום אחד: ויקרא כב כח (אמר): ושור או שה אתו ואת בנו לא תשחטו
ביום אחד⁴
פריקה: שמות כג ה (משפטים): כי תראה חמור שנאך רבץ תחת משאו וגוי' עזב תעזב עמו⁵
לא לחסם שור בדישו: דברים כה ד (כי תצא): לא תחסם בדישו⁶
לא לעשות מלאכה בשני מיני בהמות: דברים כב י (כי תצא): לא תחרש בשור ובחמר יחדיו⁷
לא לקח אם על הבנים: דברים כב ו (כי תצא): כי יקרא קן צפור לפניך בדרך וגוי' והאם רבצת על
האפרחים או על הביצים, לא תקח האם על הבנים⁸
לשלח את האם קדם לקיחת הבנים: דברים כב ז (כי תצא): שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח
לך⁹
לא להניח בהמת חבירו נופלת תחת משאה: דברים כב ד (כי תצא): לא תראה חמור אחיך או שורו
נופלים בדרך והתעלמת מהם¹⁰
לא לזרע כלאים היינו תבואה בכרם: דברים כב ט (כי תצא): לא תזרע כרמך כלאים¹¹
לא לאכל ולהנות מכלאי הכרם: דברים כב ט (כי תצא): פן תקדש המלאה הזרע אשר תזרע תבואת
הכרם¹²
בשבע מצוות בני נח: אבר מן החי¹³

The Gemorrah in Bava Metzia declares that cruelty to animals is a Torah prohibition, seemingly an Oral rather than a Written Mitzvah. Nevertheless, although there is no specific mitzvah banning cruelty to animals, it is clearly mandated through many other Mitzvos. Our Parsha has six such Mitzvos, and others are scattered throughout the Torah. In Parshas Emor we read of the prohibition to slaughter a mother and its child on the same day¹⁴, while in Mishpatim we read of the Mitzvah to relieve an animal of its load¹⁵. Non-Jews are commanded against eating the limb of a

¹רמב"ם, ספר המצוות לאוין קפב, הל' מאכלות אסורות פ"ה, חינוך תנב, טור יו"ד סב

²ספרי: זה אבר מן החי

³חינוך מצוה ע"ג; אכל אבר מן החי ובשר מן החי לוקה שתיים (חולין קב:)

⁴חינוך מצוה רצ"ד

⁵חינוך מצוה פ'

⁶חינוך מצוה תקצ"ו

⁷חינוך מצוה תק"נ

⁸חינוך מצוה תקמ"ד

⁹חינוך מצוה תקמ"ה

¹⁰חינוך מצוה תקמ"מ

¹¹חינוך מצוה תקמ"ח

¹²חינוך מצוה תקמ"ט

¹³רמב"ם פ"ט מהל' מלכים הל' י, חינוך תנב

חינוך שם: וזאת אחת מן השבע מצוות שהן על כל בני העולם בכלל. אבל מ"מ חילוק יש בפרטי
המצווה בין ישראל לשאר האומות
חינוך שם: ובאמת שאין אכזריות בעולם גדול ממי שיחתוך אבר או בשר מבעל חיים בעודנו חי לפניו
ויאכלנו

¹⁴לא לשחוט בהמה ובנה ביום אחד: ויקרא כב כח (אמר): ושור או שה אתו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד
חינוך מצוה רצ"ד

¹⁵פריקה: שמות כג ה (משפטים): כי תראה חמור שנאך רבץ תחת משאו וגוי' עזב תעזב עמו
חינוך מצוה פ'

living creature (as are Jews), which the Chinuch understands to be rooted in the prohibition of cruelty to animals¹. If we understand that the 7 Noachide Mitzvos are the basic, minimum standards of civilization, we can then understand that sensitivity to animals is not a soaring lofty ideal but rather something which every member of the human race is required to have². The Ramban tells us that both the Mitzvah of sending away the mother bird and the prohibition of slaughtering a mother and its child on the same day³ are rooted in feelings of mercy not to be seen wiping out a whole species of animal⁴. More simply, the pain a mother animal has in seeing her child slaughtered⁵ is reason enough for the prohibition. The Mitzvah of Shiluach HaKen is rooted in the fact that the mother bird does not flee when a stranger approaches to take her eggs. Rather, her mercy is aroused and she tries to protect them. Don't exploit that mercy and try to capture her, says the HaEmek Davar.

The Gemorrah reports that a calf was once being taken to the slaughterhouse when it broke away, hid its head under the skirts of Rabbi Yehuda HaNassi and cried. 'Go', said Rebbe, 'for this you were created.' As a result, Rebbe was punished with terrible suffering for 13 years. One day, Rebbe's maidservant was sweeping the house; [seeing] some young weasels lying there, she made to sweep them away. 'Let them be,' said he to her; 'It is written, *"and His tender mercies are over all His works."*' Said they [in Heaven], 'Since he is compassionate, let us be compassionate to him', and his sufferings ceased⁶.

Having said that, Judaism is quite clear that animals are here to serve man just as the rest of the world was created for that same reason. Animals on their own have no purpose, and in fact owe their existence to man in a very literal sense⁷. Animals know nothing of the idea of growing towards a spiritual goal. One will never come across a lion sitting on a rock having an existential crisis. Animals may grow in

¹רמב"ם פ"ט מהל' מלכים הל' י', חינוך תנב בסוף: וזאת אחת מן השבע מצוות שהן על כל בני העולם בכלל. אבל מ"מ חילוק יש בפרטי המצווה בין ישראל לשאר האומות

²חינוך תנב: ובאמת שאין אכזריות בעולם גדול ממי שיחתוך אבר או בשר מבעל חיים בעודנו חי לפניו ויאכלנו

³לא לשחוט בהמה ובנה ביום אחד: ויקרא כב כח (אמר): ושור או שה אתו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד חינוך מצוה רצ"ד

⁴רמב"ן כב ו: כי יקרא קן צפור לפניך גם זו מצוה מבוארת מן אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד (ויקרא כב כח) כי הטעם בשניהם לבלתי היות לנו לב אכזרי ולא נרחם, או שלא יתיר הכתוב לעשות השחתה לעקור המין אע"פ שהתיר השחיטה במין ההוא, והנה ההורג האם והבנים ביום אחד או לוקח אותם בהיות להם דורר לעוף כאלו יכרית המין ההוא:

ובהגות בפרשיות התורה, האריך הרב יהודה נחשוני בזה וז"ל שם (עמ' 798): המתעמק בדברי רש"י רואה כי אין הוא שולל את עצם הדבר כי מצות שילוח הקן ממדת הרחמים והחסד על בריותיו היא, אלא הוא שולל את טעמי המצוות והסברן, בצורה זאת. לפי שהסבר כזה יכול להביא לידי זלזול באותן מצוות שאין האדם מבינן. ... כך הבין גם המהרש"א ... ואמנם בחז"ל בכמה מקומות מבואר טעמה של מצות שילוח-הקן כענין של רחמים וגו' ע"ש

⁵רמב"ן כב ו: וכתב הרב במורה הנבוכים (ג מח) כי טעם שלוח הקן וטעם אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד, כדי להזהיר שלא ישחוט הבן בעיני האם כי יש לבהמות דאגה גדולה בזה, ואין הפרש בין דאגת האדם לדאגת הבהמות על בניהם, כי אהבת האם וחנותה לבני בטנה איננו נמשך אחרי השכל והדבור אבל הוא מפעולת כח המחשבה המצויה בבהמות כאשר היא מצויה באדם

⁶בבא מציעא דף פה ע"א: יסורי... דרבי על ידי מעשה באו ועל ידי מעשה הלכו על ידי מעשה באו מאי היא ההוא עגלא דהו קא ממטו ליה לשחיטה אזל תליא לרישיה בכנפיה דרבי וקא בכי אמר ליה זיל לכך נוצרת אמרי הואיל ולא קא מרחם ליתו עליה יסורין ועל ידי מעשה הלכו יומא חד הוה קא כנשא אמתיה דרבי ביתא הוה שדיא בני כרכושא וקא כנשא להו אמר לה שבקינהו כתיב ורחמיו על כל מעשיו אמרי הואיל ומרחם נרחם עליה כולהו שני יסורי

⁷רב צדוק הכהן, צדקת הצדיק - אות רמ: האדם כולל הבריאה והכל מכוחו וכל כח הבעלי חיים הם מכוחו

sophistication, learn tricks, and even develop relationships – but, on their own, they die as spiritually impoverished as they were born. Animals are capable of making basic choices: whether to communicate or whether to sleep, whether to hunt or whether to flee, but they are incapable of moral choice. They can be domesticated and conditioned to act ‘more human’, but this is nothing more than Pavlovian behaviorism at work.

Because of this, animals are always starting over again. In the spiritual world of humans, there is the possibility of passing one’s achievements from one generation to the next. Civilization grows because nothing need get lost between generations, and each generation can build on the cumulative spiritual wisdom of their parents and grandparents. Even a generation of spiritual midgets can achieve more than their greater predecessors, as they are, so to speak, sitting on the shoulders of giants. This concept of spiritual continuity is called **יחוס**. It comes from the word **יחס**, i.e. the relationship between things or people.

Animals have no **יחוס** because they have no **יחס**, no ability to take the achievements of others and build on them. Animals never recognize their grandparents; most only recognize their parents for as long as they are dependent on them.

And so, animals need humans in order to have spiritual purpose. An animal that is used by a person in order to further that person’s spirituality is also elevated in the process. Sometimes the animal serves as a challenge to man’s compassion and mercy. But, sometimes the use of the animal is to be eaten, used for labor or for making leather goods. G-d, says the Rambam, allowed us to eat the best of animal meat¹. In doing so, however, He made sure that we would show the greatest sensitivity and mercy in the manner of killing². A sensitive Jew will understand the specific potential of each animal reflecting some parallel potential in man³.

Herein lies the point of great difference between Judaism and the well-intentioned animal-rights movement. Judaism was thousands of years ahead of the Western world in demanding that man be sensitive to his animal, to the point where even one’s animal is required to rest on Shabbos. But the idea that this is rooted in some kind of moral right the animal has rather than in some kind of obligation that man has emerges from a rights-based culture rather than a duties-based culture. The moment one says that it is the right of the animal which makes this demand on him, the race is on to see how much we can ‘humanize’ the animal: the animal has speech; he has culture; he has a built-in territorial imperative which surpasses even the human.

This is not a new mistake. As far back as the second generation of man, Kayin began to presume that if animals were prohibited to be eaten, the distinction between man and the animal must be very small indeed. Therefore, he brought his Korban from the plant, and not the animal, world⁴. It was just to avoid this mistake that G-d

¹רמב"ם, מורה נבוכים, ח"ג, פ' מח: מצות שחיטת הבהמה הכרחית, מפני שהמזון הטבעי לבני אדם מן הזרעים והצמחים בארץ, ומבשר בעלי חיים. והטוב שבבשר הוא שהותר לנו לאוכלו. וזה מה שלא יסופק בו רופא.

²שם: כאשר הביא הכרח טיב המזון להריגת בעלי חיים כיוונה תורה להקלה במיתות ואמרת שיענה אותה בשחיטה טובה ולא בנחירה

³רב צדוק הכהן, צדקת הצדיק - אות רמ: וכל כח הבעלי חיים הם מכוחו [מכח הדם] ומאחר דאתו מכח גברא ודאי כל אחד הוא כח נפרד.

⁴ספר העקרים, ג טו: קין לקח לו לעבוד את האדמה להיות נזון ממבחר הצמחים כי אחר שראה האדם נזון מן הצמחים כשאר הב"ח חשב שרוח אחד לכל וכמות זה כן מות זה ולזה הביא מנחה מפרי האדמה לשבח השם על היתרון שנתן לו על הצמחים ולא הביא קרבן מן הב"ח כי לא חשב היתרון שיש לו עליהם בעבודת האדמה

allowed man to eat from animals after the flood. (Although more sophisticated, even Hevel began to blur the distinction between man and beast¹.)

But this does not mean that all human usage of animals is good. If a man eats meat and uses the strength he gains to do good, he has sanctified himself and the animal. If, however, he uses the strength to do evil, he has denied his own purpose and the purpose of the animal. For this reason, the Sages told Amei HaAretz not to eat meat², for they cannot be relied upon to apply the right intentions to their eating³. There is no such thing as an act of neutral (neither holy nor unholy) eating. Unless a person harnesses the energy of eating for good, the very act of eating will naturally promote certain negative thoughts and fantasies⁴. However, with the extra Neshama we all receive on Shabbos and the extra holiness of the festivals, even an Am HaAretz is able to turn meat-eating into a positive and sanctifying experience at those times⁵.

Once we understand that animals are here to serve man and not the other way around, many Mitzvos gain new perspective. People who own animals as pets or as livestock are expected to feed them before they feed themselves⁶. According to the Rambam⁷ and probably the Shulchan Aruch⁸, this is a Midas Chasidus. Most of the great later authorities, however, understood this to be an absolute requirement⁹.

יתרון גדול שראוי להביא קרבן עליו עיקר החטא היה לפי שלא חשב היתרון שיש לאדם על הב"ח לכלום וחשב ג"כ היותו אסור בהריגת הב"ח אחר היותו שוה אליהם לפי דעתו כי כמות זה כן מות זה

¹ספר העקרים, שם: והבל היה חושב שיש לאדם יתרון על הבע"ח אבל חשב שהיתרון הזה הוא שיהיה לו ממשלה עליהם ויכבוש אותם תחתיו לעשות מלאכתו אבל לא שיהיה מותר בהריגתו כי לא חשב שיהיה לאדם יתרון על הב"ח בזה ולזה אמר הכתוב (בראשית ד') והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו כלומר גם הוא על כונת קין והיה חושב שיהיה האדם אסור בהריגת הב"ח אם לא לצורך דברה ולעשות קרבן מהן לפניו להורות שהוא יתברך היא שיש לו יתרון על האדם והבהמה כי כולם יאבדו והוא יעמוד אבל האדם אין לו יתרון עליהם כי אם בהיותו רועה אותם ומנהיג המדינות וכיוצא בזה ולזה נהרג הבל להיות זה הדעת קרוב מאד מדעת קין ויותר מוכן לשעות בו האנשים ולהמשך אחרי

²(פסחים מ"ט ע"ב) תלמיד חכם מותר לאכול בשר ולא עם הארץ

³רב צדוק הכהן, צדקת הצדיק - אות רמ: אבל עם הארץ מותר רק בצומח כי הבעל חי יש לו יצר רע כמו שאמרו בברכות (ס"א.) מה שאין כן צומח
שם: ועם הארץ אסור כי יוכל להיות נשקע ולהיות מוצא מין את מינו וניעור.

⁴רב צדוק הכהן, שם: כל אכילה מוליד מחשבות זרות והרהורים גם כן כדרך שאמרו (ברכות ל"ב.) מלי כריסיה זני בישי... וכאשר הוא מחליץ הטוב הוא מתקנו

⁵זה פשוט כי בשבת מקיים בזה מצוות עונג שבת וביום טוב ושמחת בחגך ואע"פ שבשבת אינו חייב לאכול בשר אם אינו נהנה מזה, אבל אין לו להמנע בגלל סיבות אידיאלגיות. וביו"ט, אע"פ שיש דיון בפוסקים אם היום מקיימים שמצות ושמחת על ידי שתיית יין כי זה שאמרו אין שמחה אלא בבשר ויין נאמר על קרבן החגיגה, מ"מ אוכלים בשר ג"כ

⁶ברכות דף מ ע"א: אמר רב יהודה אמר רב אסור לאדם שיאכל קודם שיתן מאכל לבהמתו שנאמר ונתתי עשב בשדך לבהמתך והדר ואכלת ושבעת

⁷הל' עבדים פ"ט הל' ח: ... מדת חסידות ודרכי חכמה שיהיה אדם רחמן ורודף צדק ולא יכביד עולו על עבדו ולא יצר לו ויאכילהו וישקהו מכל מאכל ומכל משתה חכמים הראשונים היו נותנים לעבד מכל תבשיל ותבשיל שהיו אוכלין ומקדימין מזון הבהמות והעבדים לסעודת עצמן ... ואין האכזריות והעזות מצויה אלא בעכו"ם עובדי ע"ז אבל זרעו של אברהם אבינו והם ישראל שהשפיע להם הקב"ה טובת התורה וצוה אותם בחקים ומשפטים צדיקים רחמנים הם על הכל וכן במדותיו של הקב"ה שצונו להדמות בהם הוא אומר ורחמיו על כל מעשיו וכל המרחם מרחמין עליו שנאמר ונתן לך רחמים ורחמך והרבך:

⁸היות שהשמיט הלכה זו מכל וכל

⁹המחמיר הגדול בזה הוא המגן אברהם (או"ח קסז: יח) שחשב בזה כאיסור דאורייתא (שם רעא: יב). אמנם, רוב הפוסקים חושבים לזה כדרבנן הלא הם המשנה ברורה (ביאור הלכה קסז: ו ד"ה ומכל מקום ובמ"ב שם ס"ק מ) ערוך (קסז: יג), חיי אדם (מה: א). יש לציין שהרב יעקוב עמדין חושב שאין האיסור הזה חל אם

Shechita, which the Sages clearly understood as the most painless way of killing an animal,¹ also demonstrates that animals are in this world to serve man. The presumption is that shechita minimizes pain but does not get rid of it entirely. Yet, if shechita had really been for the sake of the animal, G-d would have created the animal in such a way that it died without pain. Or, He would have prohibited eating the animal, requiring us to use it in other ways. Why did G-d create a pain-feeling creature and then tell us to minimize the pain in killing it even though we cannot get rid of its pain altogether? The answer to this is that the pain of the animal is for our sake – for us to feel the pain of the animal and respond with mercy, consequently developing our character traits². As the Sages put it: *And what does it matter to G-d if we Shecht from the throat or from the neck? But the Mitzvos were given to purify man*³. “*For I, HaSh-m, am your healer*”⁴, i.e. I give you the Mitzvos to heal some aspect of your character or to correct a mistaken thought, etc⁵.

This, says the Ramban, is what the Sages meant when they said that the reason we silence someone who prays to G-d that He should place His mercy on the bird's nest is because we make G-d's Attributes to be sourced in mercy whereas they are really decrees. G-d did not give us this mitzvah because He has mercy on the bird's nest but rather because He has decreed upon us something which will improve our attributes. In this particular case, it is in order to arouse mercy in us and prevent us from becoming heartless and cruel⁶. Once we develop this level of sensitivity we will transfer it to all new situations, as a person who is truly merciful does not have to be instructed in every act of mercy. The Mitzvos preventing cruelty to animals come to activate the original trait, to permeate our personalities with this trait, and to have us apply it in every new situation. These Mitzvos are but extensions of the entire substrata of Mitzvos given to us to develop our compassion and mercy: Trumah, Maaser, Peah, Shichcha, Tzedaka, not entering a poor man's house to take a pledge nor

הבהמה יכול בקלות למצא בעצמו אוכל (שאלות יעב"ז). להמשנה ברורה וערוך השלחן האיסור הוא רק על אכילה ולא שתיה.

¹רמב"ם, מורה נבוכים, ח"ג, פ' מח: כאשר הביא הכרח טוב המזון להריגת בעלי חיים כיוונה התורה לקלה שבמיתות ואסרה שיענה אותם בשחיטה טובה ולא יחתוך מהם אבר

²רמב"ן כב ו: והנה המצות האלה בבהמה ובעוף אינן רחמנות עליהם, אלא גזירות בנו להדריכנו וללמד אותנו המדות הטובות וכן יקראו הם כל המצות שבתורה עשה ולא תעשה גזירות, כמו שאמרו (מכילתא בחדש ו) במשל המלך שנכנס למדינה אמרו לו עבדיו גזור עליהם גזירות, אמר להם כשיקבלו מלכותי אגזור עליהם גזירות, כך אמר הקב"ה קבלתם מלכותי אנכי ה' אלקיך (שמות כ ב), קבלו גזירותי לא יהיה לך וכו' (שם פסוק ג):

³בב"ר (מד א) וכי מה איכפת לו להקב"ה בין שוחט מן הצואר לשוחט מן העורף, הא לא נתנו המצות אלא לצרף בהם את הבריות שנאמר (משלי ל ה) כל אמרת אלוך צרופה (וכן תנחומא שמיני ח) זה הוא שיטת הרמב"ן שבא לאפוקי מהרמב"ם וכמו שמביאו הרמב"ן דברים כב ו: וכתב הרב במורה הנבוכים (ג מח) כי טעם שלוח הקן וטעם אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד, כדי להזהיר שלא ישחוט הבן בעיני האם כי יש לבהמות דאגה גדולה בזה, ואין הפרש בין דאגת האדם לדאגת הבהמות על בניהם, כי אהבת האם וחנותה לבני בטנה איננו נמשך אחרי השכל והדבור אבל הוא מפעולת כח המחשבה המצויה בבהמות כאשר היא מצויה באדם ע"כ ומשמע מזה דטעם המצוה היא לתועלת הבהמה ולא האדם.

⁴שמות טו כו

⁵ספורנו שם: כל מצוותי הם לרפאות את נפשך מחליי התאוות והדעות הנפסדות

⁶רמב"ן כב ו: וכן מה שאמרו (ברכות לג:): לפי שעושה מדותיו של הקב"ה רחמים ואינן אלא גזרות, לומר שלא חס הא-ל על קן צפור ולא הגיעו רחמיו על אותו ואת בנו, שאין רחמיו מגיעין בבעלי הנפש הבהמית למנוע אותנו מלעשות בהם צרכנו, שאם כן היה אוסר השחיטה, אבל טעם המניעה ללמד אותנו מדת הרחמנות ושלא נתאכזר כי האכזריות תתפשט בנפש האדם

withholding a garment which belongs to a widow, returning a pledge before sundown, and many others. What is novel is the Torah's extension of this to animals as well.

But wait! A person who is always merciful may become so wracked with his own helplessness at saving the weak that he will live a life of misery. To this the Torah provides a promise. In the Mitzvah of Shiluach Haken, the Torah states: למען ייטב לך והארכת ימים – you, the merciful one, will not only have length of days, but ייטב לך – you will be given the tools to implement your desire to be merciful¹.

¹ כתב סופר

כי תבוא

1. Bikurim - Hakaras HaTov

SUMMARY:

The Bikurim declaration is G-d's way of teaching man the idea of gratitude.

To understand the impact that the מעשה בכורים made on people, imagine that you have fruit trees. You care for them and their fruit, tie a ribbon on the first fruit, pick them and travel all the way to the awesome Temple. There, you finally drive home to yourself the good that G-d has given you:

And you should come to the Cohen of that time and you should say to him: I have stated today to the L-rd your G-d that I have come to the land which G-d swore to our forefathers that He would give to us.

Recognizing G-d's good to man was not done as a quick thank you. It was an elaborate journey, physically and spiritually. It was a mass demonstration declaring G-d's mastery over everything, a tribute of the first fruits by the tenant farmer, man, to the real owner, G-d. It was also an enormous expression of trust that a farmer would happily part of the first fruits of his labor.

We go further than just relating to the good which we immediately experience: In the Bikkurim declaration, we say: *And you shall answer and say in front of the Lord your G-d: An Arami tried to destroy my father. Our Forefather was not born in Israel and had no rights to the land. He had to consider it an act of grace if a piece of ground was offered to him as a grave to bury his wife. His grandchild, Yaakov, tramped back as a refugee to his Aromite homeland. ... Again the Aramite homeland would not tolerate him. Threatened with ruin ... he [again] sought Canaan's soil, again as a refugee, only there to find no peace. Finally [he] escaped famine, always still an ארמי, always still homeless. ... Added to that he was אבד, according to human judgment, without any hope of a future of independence ...*

The Bikkurim declaration then goes through our Egyptian slavery, the Exodus, and finally states: (26: 9): *And He brought us to this place and He gave us a land flowing with milk and honey.* Even the Chesed done for our ancestors of the earliest times requires our gratitude.

Hakaras Hatov is no mere gratitude. Gratitude has the sense of a payment: you owe someone an expression of thanks because of what he did for you. You pay the obligation by saying thank you, buying a present or doing something for him, and you move on. This is not yet a full expression of Hakaras Hatov. Hakaras Hatov means recognizing the good that was done. This is not a one-time payment; it is, to the best of our fading memory, a life-time recognition.

The Almighty does myriad acts of kindness for us, day in and day out. Our job is to express our recognition and appreciation of all His Chesed to us from the time that we were born.

The Bikkurim declaration gives us a big secret of how to do this: Start with something tangible in the here and now, and spread your awareness outwards. An example of this is the benching after meals. We start by thanking G-d for the food we have just eaten (1st brocha), spread that to thanking him for the land and the covenant which goes with it (2nd brocha), widen the circle to include Jerusalem and the Beis Hamikdash (3rd brocha), and from there to all the miracles He keeps on doing for us (4th brocha).

When we express our Hakaras Hatov to the Almighty we are connecting ourselves back to the source, and by doing so, we are enabling ourselves to again receive G-d's goodness. This is why the Torah specifically commands that we dedicate the first fruits and the first of everything to Him or His workers, the Cohanim. We thereby dedicate the very beginnings of everything to the source. And we do that with our very selves by remembering our own beginnings, and relating this to back to Him. This is why there is a twice daily mitzvah to remember our exodus from Egypt. We are all continuously going out of our personal Egypts, and we connect all this to the beginning and source of everything. Hakaras Hatov turns out to be more than just a nice attribute. It is a vital life-line which connects us with the source of all our blessings!

We thank G-d by going to the enormous efforts of bringing the Bikkurim. What about when a fellow human does us a good turn? The Torah position is that no response is considered too big for even the slightest good someone does for us.

Reuven saved Yosef from being killed by his other brothers. The verse says וישמע ראובן ויצילהו מידם, which the Midrash interprets as: And Reuven *reflected* and he saved him from their hand. On what did he reflect? Reuven remembered that, at one stage, he had thought himself banished from the holy circle of the brothers for ruffling Bilhah's bed. However, Yosef negated this by dreaming of 11 stars for eleven brothers, which perforce must have included Reuven. Yosef was only telling over what he dreamt. He had no intention of benefiting Reuven. If anything, his intention was to elevate himself. Yet, Reuven benefited from what Yosef said and this was enough for him to save Yosef's life.

The point is that if I happen to have benefited from something that someone else did, it is not for me to start making calculations: Did they really mean it? What kind of a sacrifice was it really to them? They are only it for themselves. All of that is of absolutely no consequence. I received good – I ought to feel that I am willing to put myself out for that person for the rest of my life.

Let's return to Yosef. Yosef is asked by his father to travel alone for days, to search out his brothers and to ask after their health *and the well-being of their sheep*, despite the fact that the brothers hated him and it was a very difficult mission for him. The Midrash asks: It is understandable that Yaakov should subject his son to a difficult journey for the sake of his brothers, but why such an undertaking for the sake of the sheep? The answer is that both Yaakov and Yosef had benefited from the sheep, the midrash says, and therefore they also deserved the effort of insuring that they were okay.

It is clear from these examples that, in the expression of Hakaras Hatov, the principle of proportionality is violated. There is no attempt to repay the favor, to add up the points and tit for tat. Rather, the slightest good is cause for an extra and unusual effort for the other, without consideration to the relative sizes of each one's kindness. With G-d it is just the opposite. G-d needs nothing from us and there is therefore nothing we can ever do for Him. But G-d did set up the world where He is, in a sense, dependent on our actions to achieve the purpose of the world. And so G-d wants our gratitude, for it allows us to get close to Him and allow Him to give to us. That is the greatest giving we could give to G-d.

The Torah section on Bikurim mentions the words ה' אלקיך no less than nine times. From the Bikurim and its declaration we benefit from an enormous range and depth of G-d's bounty.

DETAIL:

להביא בכורים משבעת המינים. ונותנים אותם לכהנים ואוכלים אותם בטהרה בירושלים: שמות כג יט משפטים): ראשית בכורי אדמתך תביא בית ד' אלקיך (חינוך מצוה צ"א)
לקרא פרשת הבכורים: דברים כו ה (כי תבא): וענית ואמרת לפני ד' אלקיך ארמי אבד אבי וגו'
לא לאכל בכורים חוץ לירושלים: דברים יב יז (ראה): לא תוכל לאכל בשעריך וגו'
ותרומת ידך לא להקדים התרומה לבכורים ומעשר ראשון לתרומה ומעשר שני לראשון: שמות כב כח (משפטים): מלאכתך ודמעך לא תאחר

This week's Parsha supports the Ramban's assertion that Sefer Devarim came to prepare the Jewish people for their entry into the Holy Land. Five of the six Mitzvos of this Parsha are Mitzvos HaTeluyos BaAretz.¹ The exception is Vehalachta B'Drachav, although even that Mitzvah is brought as a condition for receiving the blessings of the land². Unlike other Mitzvos HaTeluyos BaAretz, Bikurim requires one to come to Jerusalem and Maaser Sheni requires one to come to the Beis HaMikdash.

Although there is no Mitzvah in the Torah commanding us to have Hakaras HaTov, the Bikurim declaration is tantamount to just that³. In the words of the Bechor Shor, we bring our first fruits to the Beis HaMikdash in order to express gratitude that it was G-d who gave us this land and its fruits as a fulfillment of His oath to us⁴.

To understand the impact that the מעשה of בכורים had, imagine that one owns fruit trees: he cares for them and their fruit, ties a ribbon on the first fruit, picks them, and travels all the way to the awesome Temple. There, he finally drives home to himself the good that G-d has given him. Recognizing G-d's good to man was not done as a quick "thank you". It was an elaborate journey, physically and spiritually⁵.

1. בכורים
2. וידוי מעשר – שהפריש ונתן כל המעשרות ביום אחרון של פסח בשנה הרביעית והשביעית: דברים כו יג: ואמרת לפני ד' אלקיך בערתי הקדש מן הבית
3. שלא לאכול מעשר שני באיננות
4. שלא לאכול מעשר שני בטומאה
5. לא להשתמש בו או במעות מעשר שני אלא לצורך אכל ושתייה: דברים כו יד (כי תבא): ולא נתתי ממנו למת

² דברים פרק כח ט: יקימך ה' לו לעם קדוש כאשר נשבע לך כי תשמר את מצות ה' אלקיך והלכת בדרכיו: (י) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך: (יא) והותרך ה' לטובה בפרי בסגן ובפרי בהמתך ובפרי אדמתך על האדמה אשר נשבע ה' לאבותיך לתת לך:

³ ויש להאיר מה שכתב הרב צדוק הכהן, פרי צדיק א: והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלקיך נותן לך. הנה פתח הכתוב פרשת בכורים בלשון ה' אלקיך וכמו שפתח עשרת הדברות בלשון אנכי ה' אלקיך ולא כתיב בלשון ציווי שיאמינו שאנכי ה' אלקיך אף שהוא מצוה כמו שאמרו הראשונים ז"ל שעל אמונה לא יתכן ציווי רק השם יתברך אמר והודיע להישראל שאנכי ה' אלקיך.

⁴ בכור שור כו ג: הגדתי היום לד' אלוקיך כי באתי אל הארץ: מגיד אני ומודה לפני הקב"ה כי באתי אל הארץ אשר נשבע וקיים שבועתו, ועמד באמונתו. ונטלתי חלקי ממנה, והנני מביא לו דורון מפירותיה, להכיר שהוא נתנה לנו.

⁵ ספר החינוך - מצוה תרו
משרשי המצוה, לפי שהאדם מעורר מחשבותיו ומצייר בלבו האמת בכח דברי פיו, על כן בהיטיב אליו השם ברוך הוא ובברכו אותו ואת אדמתו לעשות פירות, וזכה להביאם לבית אלקינו, ראוי לו לעורר לבבו בדברי פיהו ולחשוב כי הכל הגיע אליו מאת אדון העולם

It was a mass demonstration declaring G-d's mastery over everything¹, a tribute of the first fruits by the tenant farmer, man, to the real owner, G-d². It was also an enormous expression of trust that a farmer would happily part with the first fruits of his labor³.

The Torah describes the exact wording that a person should say when bringing the Bikkurim⁴:

And you should come to the Cohen of that time and you should say to him: I have stated today to the L-rd your G-d that I have come to the land which G-d swore to our forefathers that He would give to us⁵.

In the Bikkurim declaration, we are told to say:

דברים כו ה: וענית ואמרת לפני ד' אלקיך ארמי אבד אבי וגו'

Rav Hirsch comments: *The land of Canaan was not the birthplace of our ancestor. ... It was Aram which he called ארמי ומולדתי. ... He himself had no native rights in [Canaan]. ... He had to consider it an act of grace if a piece of ground was offered to him as a grave to bury his wife. Jacob-Israel ... tramped back as a refugee to his Aramite homeland. ... Again the Aramite homeland would not tolerate him. Threatened with ruin ... he [again] sought Canaan's soil, again as a refugee, only there to find no peace. Finally [he] escaped famine, always still an ארמי, always still homeless. ... Added to that he was אבד, according to human judgement, without any hope of a future of independence⁶ ...*

According to Rav Hirsch, the words ארמי אבד אבי do not mean "an Aramite (i.e. Lavan) tried to destroy my father," but rather, "My father was a hopeless Aramite."

¹ ר' יצחק ברויאר ז"ל בספרו נחליאל: הביכורים מדי שנה בשנה, הם הפגנה מאין כמוה, של אומה מאושרת ומבורכת היושבת על אדמתה בהשקט ובטח. הפגנה למען הריבונות האלוקית של האומה (מובא בהגות בפרשיות התורה)

² כתב וקבלה

³ נתיבות שלום א: במצוות בכורים כלולים ב ענינים: [אמונה וקדושה].1. האמונה – שאחר שיהודי עובד כ"כ הרבה במשך השנה, חורש חורש ומנכש, עד שמגיע חזקה לראות את פרי עמלו התאנה שבכרה, ואחר כ"ז הריהו קושר עליה גמי ואומר שזה להשי"ת, הריהו מורה בזה על בהירות אמונתו שיועד ומאמין כי לא כחו ועוצם ידו עשה לו את החיל הזה, לא בכח מעשיו ועבודתו. ... 2. הקדושה ... הריהו מוסר בזה את כל הנאתו ורתיחת דמו להשי"ת ... והוא תכלית כל הבריאה כדאי שנתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, והיינו שיהודי יקריב את הענינים הארציים וימסרם להקב"ה

⁴ עיין (One is not allowed to add or subtract to this wording. Someone who does transgresses *bal tosif*.)

⁵ כו ג: ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם ואמרת אליו הגדתי היום לד' אלוקיך כי באתי אל הארץ אשר נשבע ד' לאבותינו לתת לנו רש"י: ואמרת אליו - שאינך כפוי טובה: שם (ה) וענית ואמרת לפני ה' אלקיך ארמי אבד אבי וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט ויהי שם לגוי גדול עצום ורב: רש"י: מזכיר חסד המקום וגו'

⁶ בכור שור כו ה: ארמי אבד אבי: ... ואובד היה שיצא מארץ מולדתו, לילך מגוי אל גוי וממלכה אל עם אחר, שאמר לו הקב"ה: לך לך מארצך וממולדתך (בראשית יב א), והיה הולך מכאן ולכאן תועה כדכתיב: כאשר התעו אותי (בראשית כ יג), ותועה נקרא אבד, כדכתיב תעיתי כשה אובד (תהלים קיט, קעו)

The Bikkurim declaration then goes through our Egyptian slavery, the Exodus, and finally:

כו ט: ויבאנו אל המקום הזה ויתן לנו את הארץ הזאת ארץ זבת חלב ודבש

It was a long route from there to here, says the Chinuch, and we need to arouse our Hakaras HaTov for the whole hashgacha-laden historical process¹, a process which ended with a uniquely spiritual people being planted on uniquely spiritual soil.

Sefer HaCharedim points out that if we are supposed to have gratitude for something our great great-great-grandparents received (Yetzias Mitzraim and Eretz Yisroel), we certainly have to have gratitude for historical events in our times². The Bikkurim declaration specifically goes back to the earliest times of our ancestors to ensure that we appreciate that every Chesed done to us requires our gratitude.

Hakaras HaTov, however, is no mere gratitude. Gratitude has the sense of a payment: one owes his friend an expression of thanks because of what his friend did for him. He pays the obligation by saying thank you, buying a present or doing something, and he then moves on. This is not a full expression of Hakaras HaTov. Hakaras HaTov means recognizing the good that was done. This is not a one-time payment – it is, to the best of our fading memory, a life-time recognition.

Perhaps it is impossible to remember the millions of acts of kindness which the Almighty does for us day in and day out. Yet, the lessons of the Bikkurim declaration are that it is certainly appropriate to go as far as we can in reflecting on, appreciating and expressing our recognition for all of G-d's Chesed to us from the time that we were born.

The Bikkurim declaration gives us a big secret of how to do this: start with something tangible in the here and now, and spread the awareness outwards. An example of this is the bentching after meals. We start by thanking G-d for the food we have just eaten (1st brocha), go further in thanking Him for the land and the covenant which goes with it (2nd brocha), widen the circle to include Jerusalem and the Beis HaMikdash (3rd brocha), and from there to all the miracles He constantly does for us (4th brocha).

There is, however, a big difference between an expression of Hakaras HaTov to a fellow human and the same to the Almighty. In the case of the latter, says the Sefas Emes, we are connecting ourselves back to the Source, and by doing so, we are enabling ourselves to again receive G-d's goodness. This is why the Torah specifically commands us to dedicate the *first* fruits and the first of everything to G-d or His workers, the Cohanim. We thereby dedicate the very beginnings of everything to the source. We do this same thing with our very selves by remembering our own beginnings and relating this to back to G-d; this is why there is a twice daily mitzvah to remember our exodus from Egypt. We are all continuously going out of our

¹ספר החינוך - מצוה תרו: ויספר חסדיו יתברך עלינו ועל כל עם ישראל דרך כלל, ועל כן מתחיל בענין יעקב אבינו שחלצו האל- מיד לבן וענין עבודת המצריים בנו והצילנו הוא ברור הוא מידם, ואחר השבח מבקש מלפניו להתמיד הברכה עליו, ומתוך התעוררות נפשו בשבח השם ובטובו זוכה ומתברכת ארצו, ועל כן ציונו ברור הוא על זה כי חפץ חסד הוא:

²כתב הספר החרדים על הפסוק וזכרת את כל הדרך אשר הוליכך ד' אלוהיך זה ארבעים שנה במדבר (דברים ח ב) כי יש ללמוד מזה ק"ו: אם נצטוו לזכור לדורות החסדים שעשה עם אבותינו, כל שכן שכל אחד מישראל חייב לזכור החסדים שעושה עמנו תמיד לכלל ישראל שמציל אותנו משיני אריות העומדים תמיד עלינו לכלתינו ... וכן חייב כל אחד מישראל לזכור החסדים שגמלו השי"ת מעת שיצרו בבטן אמו, ואז יכנע לפני השי"ת וישוב בתשובה שלימה.

personal Egypt, and we connect all this to the beginning and source of everything¹. Hakaras HaTov turns out to be more than just a nice attribute; it is a vital life-line which connects us with the source of all our blessings!

We see from the Bikkurim that we express recognition to G-d by putting in tremendous efforts and bringing the first fruit to Jerusalem. What about when a fellow human does us a good turn? The Torah position is that no response is considered too big for even the slightest good someone does for us. Rav Chaim Shmulevitz² brings the example of Reuven, who saved Yosef from being killed by his other brothers. The verse says וישמע ראובן ויצילו מידם, and the Midrash interprets these words as: and Reuven *reflected*³ and he saved him from their hand. On what did he reflect? Reuven had thought himself banished from the holy circle of the brothers for moving Bilhah's bed. However, Yosef negated this by dreaming of 11 stars for eleven brothers, which perforce must have included Reuven⁴. What is amazing, says the Sichos Mussar, is that Yosef was only telling over what he dreamt and had no intention of benefiting Reuven. If anything, his intention was to elevate himself. Yet, Reuven benefited from what Yosef said and this was enough for him to later save Yosef's life out of gratitude.

Rav Chaim Shmulevitz brings a second example, that of Rav Chiya, who was constantly tormented by his wife. Whenever Rav Chiya obtained anything suitable for his wife, he wrapped it up in his scarf and brought it to her. Said Rav to him, 'But, surely, she is tormenting the Master!' 'It is sufficient for us', the other replied, 'that they rear up our children and deliver us from sin'⁵. Look at the juxtaposition of these two points, says Rav Chaim Shmulevitz: the first, bringing up children, is a mighty task over many years, with great labor and sometimes pain. The second issue relates to the fact that by a woman making herself attractive to her husband and having conjugal relations with him she keeps him out of sin. This ought to be just as pleasurable for her as it is for him, and yet, we see that both acts are equally eligible for gratitude.

The point is that if a person happens to have been a shaliach of some benefit to us, it is not for us to start making calculations if they really meant it, if they sacrificed to help us, or if they only did it for themselves. All of that is of absolutely no consequence. We received good from someone else and ought to feel that we are willing to put ourselves out for that person for the rest of our lives.

Yosef is asked by his father to travel alone for days to search out his brothers and ask after their health *and the well-being of their sheep*⁶, despite the fact that the

¹ שפת אמת ספר דברים - פרשת תבא (תרל"ב): נתינת הראשית בכל דבר נק' מצות ביקורים להביא התחדשות ע"י שמבטל הכל אל השורש וההתחלה כי שם יש תמיד התחדשות כדכ' מחדש בכ"י מ"ב. וכן ה' המצוה לספר יצ"מ. והיינו בכל יום. וכל אדם במקום שהוא צריך לזכור ראשית שלו שה' ט"ס. וכן כשבאנו לא"י ה' צריכין לזכור שהקב"ה הוציאנו ממצרים והביאנו לא"י וכמו כן יש יצ"מ לכל איש ישראל ולכן מזכירין יצ"מ בכל יום. והכל להיות דבוק בהתחלות השורש של כל דבר כנ"ל:

² שיחות מוסר ח"ב מאמר לא

³ וישמע ראובן בלשון התבוננות (שיחות מוסר, שם)

⁴ ב"ר פ' פד – טו: והיכן היה? רבנן אמרי, אמר ראובן, הוא מונה אותי עם אחי ואינו מציל? אני הייתי טבור שנדחת מכה אותו מעשה (מעשה בלהה) והוא מונה אותי עם אחי שנאמר ואחד עשר כוכבים משתחווים לי ואיני מצילו?

⁵ יבמות סג ע"א: רבי חייא הוה קא מצערא ליה דביתו כי הוה משכח מידי צייר ליה בסודריה ומייתי ניהלה אמר ליה רב והא קא מצערא ליה למר אמר ליה דיינו שמגדלות בנינו ומצילות אותנו מן החטא

⁶ ויאמר לך נא ראה את שלום אחיך ואת שלום הצאן

brothers hated him and it was a very difficult mission. The Midrash comments that it is understandable for Yaakov to subject his son to a difficult journey for the sake of his brothers, but why would he undertake such a journey for the sake of the sheep? In answering, the Midrash says that Yaakov and Yosef had benefited from the sheep and therefore they also deserved the effort of ensuring that all was okay¹.

It is clear from these examples that the principle of proportionality is violated in the expression of Hakaras HaTov. There is no attempt to repay the favor, to add up the points tit for tat. Rather, the slightest good is cause for an extra and unusual effort for the other without consideration of the size of each one's kindness.

With G-d, however, this is just the opposite, as G-d is completely self-contained and needs nothing from us. There is nothing we can ever do for G-d in the way that we do for our fellow man, but G-d did set up this world in a way that He is, in a sense, dependent on our actions to achieve the purpose of the world². And so, G-d wants our gratitude, for it allows us to get close to Him and allow Him to give to us. That is the greatest giving we could give to G-d. It is no accident, then, that the mitzvah of Bikkurim brings us such blessing. The Torah section on Bikurim mentions the words ה' אלקיך no less than nine times. Rav Tzadok HaCohen spells out the implications,³ but the bottom line is that from bringing Bikkurim and its declaration we benefit from an enormous depth and range of G-d's bounty.

¹ב"ר פ"ד יג: את שלום אחיך נחא, אלא מאי את שלום הצאן הדא אמר שאדם צריך לשאול בשלום דבר שיש בו הנייה ממנו
ומזה מסיק השיחות מוסר שצריך להכיר טובה אפילו למי שאינו בר דעת

²See Sefer VaYikra – *This is My Bread*.

³ספר פרי צדיק פרשת תבא - אות א: והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלקיך נותן לך. הנה פתח הכתוב פרשת בכורים בלשון ה' אלקיך וכמו שפתח עשרת הדברות בלשון אנכי ה' אלקיך ולא כתיב בלשון ציווי שיאמינו שאנכי ה' אלקיך אף שהוא מצוה כמו שאמרו הראשונים ז"ל שעל אמונה לא יתכן ציווי רק השם יתברך אמר והודיע לישראל שאנכי ה' אלקיך. ושם הוי"ה ב"ה כולל כל עשר ספירות וכמו שכתוב בזהר הקדוש (ח"ג רנ"ח א') ותיקונים דאותיות י"ה מהשם כולל חכמה ובינה ו' מורה על ו' המדות עד מדת יסוד וה' אחרונה מרמז על מדת מלכות ותגו של היוד על כתר עליון וה' אלקיך מורה שהשם הויה הוא המנהיג שלך. וכתיב בפרשה זו ט' פעמים הויה אלקיך ח' פעמים הם בלשון התורה לישראל ופעם אחת כתיב הגדתי היום לה' אלקיך מה שאומר המביא בכורים לכהן. ולכאורה מהו הלשון לה' אלקיך ולא אומר לה' אלקינו וכן הקשה בזהר הקדוש (ח"ב ע"ט ב') אך הענין ט' פעמים שמזכיר בפרשה זו ה' אלקיך מרמז שעל ידי הבאת הבכורים זוכין להתברר בכל העשר מדות כי מדה עשירית שהוא מדת מלכות הלא כל אחד מישראל בכלל כנסת ישראל מדת מלכות ועל זה כתיב ט' פעמים ה' אלקיך שהמביא ביכורים נעשה מבורר בכלל ה' מדות.

2. Joy and the Challenge of Wealth:

Our Parsha begins with the bringing of the בכורים - the first fruits. We make a declaration thanking G-d for the wonderful privilege and blessing of getting the land of Israel and seeing it bloom - a land of milk and honey¹. The Torah tells us that this gratitude will sensitize us to what we have and lead to joy - ושמחת בכל הטוב².

That ought to get our attention. The blessing which most people naturally want is happiness. Our Parsha has something to say about that blessing.

Later on our Parsha moves onto the theme that occupies the most space - a strengthening of the Sinaitic covenant with a second covenant on the Plains of Moav, a covenant of blessings and curses³. At the end of the list of Kelalos, there is a surprising verse. G-d tells the Jewish people that all these curses come not so much because of the failure to keep the Mitzvos, but rather *'Since, when you had everything, you did not serve G-d in joy with goodness of heart'*.⁴

We think of joy as a goal. But this is a mistake. It is a really not a goal. In fact, when you chase after it, it is illusive. Simcha, says the Orchos Tzadikim, comes when a person feels full and content without counter-feelings that he is lacking in something⁵. In other words, Simcha is a consequence (not a goal) of feeling fulfilled. Once we feel it, we should turn it into a driving force in turn, and it can and must be used to achieve closeness with G-d. This is one of the vital messages of our parsha.

In the light of this we would do well to reformulate our understanding of the curses. The curses in our Parsha are given in great detail whereas the blessings are given only briefly. Yet, we know that the reward for doing things is much greater than the punishment for not doing them. As such, the blessings are not given in great detail because they are hidden in the World to Come, whereas primary punishment is received in this world. Punishment is far milder in this world, however terrifying it may seem.

This makes the curses an act of merciful punishment. But if we go a little deeper, we will see that they are not a punishment at all. Every curse really begins with a bracha, and a curse, along with suffering and G-d's rebuke, is but another form of hiding the bracha⁶. This does not mean that everything has a happy ending in the traditional sense. There are sick people who die, and marriages that end in divorce. The real meaning of *everything that G-d*

¹ דברים, ט ט: ויביאנו אל המקום הזה ויתן לנו את הארץ הזאת ארץ זבת חלב ודבש

² דברים, ט יא: ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ד' אלקיך ולביתך אתה והלוי והגר אשר בקרבך.

³ בסוף כל הקללות כתוב (דברים כח סט): אלה דברי הברית אשר צוה ד' את משה לכרת את בני ישראל בארץ מואב מלבד הברית אשר כרת אתם בחרב

⁴ בראשית כח מד: תחת אשר לא עבדת את ד' אלוהיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל

⁵ ארחות צדיקים – שער השמחה: השמחה המידה הזאת באה לאדם מחמת רוב שלוח בלבו בלי פגע רע.

⁶ דעת תבונות ס' נד: אמר השכל - עוד אודיעך בענין הזה דבר יותר פרטי, והוא - כי ודאי בכל מדה ומדה שהוא ית"ש מודד לנו, נבחין שני ענינים, הנראה והנסתר; דהיינו, הנראה הוא השכר והעונש, למי שנמדדה לו המדה ההיא לפי מה שהיא, הטובה היא אם רעה; והנסתר היא העצה העמוקה הנמצאת תמיד בכל מדותיו, להביא בהן את הבריות לתיקון הכללי. כי כך היא המדה ודאי, שאין לך מעשה קטן או גדול שאין תוכיות כוונתו לתיקון השלם, וכענין שאמרו (ברכות ס, כגירסת ע"ס), "כל מאי דעבדין מן שמיא - טב". והם הם דברי הנביא (ישעיהו יב, א), "ישוב אפך ותנחמני" כי יודיע דרכיו הקב"ה לעתיד לבא לעיני כל ישראל איך אפילו התוכחות והיסורים לא היו אלא הזמנות לטובה

does is for the good is not that "Now we are in pain, but later we will see that it really was for our good." Rather, it means that "Now we are in pain, but below the surface it is being used to create a תקון, all the much more so because of the pain and suffering."¹

It is false Bitachon to script a "happy ending" in advance and trust that G-d will deliver. The real baal-bitachon knows that the great wheels of G-d's cog's are turning every event - no matter how unfriendly the act seems to us - to create something for the greater good of us all. Such a person know that there is no such thing as something simply happening - it is all profound and meaningful and all ultimately good². He has no need to run frantically after this man of influence or that silly dream³, as if G-d's plans for the world are totally dependent on this one or that one⁴. And knowing that, the baal-bitachon feels loved, secure and happy.

Our Parsha adds a point: The תקון of pain does not have to be. Not only does G-d give us blessing, but we can be proactive in soliciting that blessing. By serving G-d we are able to bring the Heavenly blessings down to earth⁵.

And, of all the earthly blessings, the one that is most desirous is happiness.

The verse states, '*Since, when you had everything, you did not serve G-d in joy with goodness of heart*'.⁶ What is this "everything" that we had?

The Arizal understands that the verse is speaking of the wealth and peace we received while living on the Land of Israel. That blessing should have lead to joy and that joy we should have turned to deepen our relationship with G-d.

The commentators ask why a lack of joy in serving G-d has such enormous consequences⁷.

A man is expected to serve G-d with every attribute that he has⁸ - but someone who serves in joy has expressed something more than just an ordinary relationship with his Maker.

¹ עיין ההערה הקודמת

² חזון איש, אמונה ובטחון פ"ב א: ענין הבטחון הוא האמון שאין שום מקרה בעולם

³ חזון איש, שם: כי תחת לרדוף אחר נדיבים ושרים ולבקש תחבולות שואף יפשפש הבוטח במעשיו וגו'.

⁴ שם: וכמו שאמרו לולינוס ופפוס (תענית יח ב) ואנו תחייבנו כו' ואם אין אתה הורגנו הרבה הורגים יש לו למקום

⁵ שפת אמת [תרנ"ב]: בענין הברכות שלא נזכרו בפ"י וחז"ל אמרו כי כל הארורים התחילו בברכה. נראה כי הברכות הם מעלמא דאתכסא. וכ"כ יצו כו' הברכה באסמין בדבר הסמוי מן העין. והכלל כי עיקר ברכה המיוחדת לבני"י הוא בעוה"ב. והעונשים והקללות לבני"י הם רק בעוה"ז בגשמיות ולא בפנימיות אכן כשבני"י זכאין זוכין לקבל בעוה"ז ג"כ המשכה מעולם העליון לכן כי ונתנך ה"א עליון אח"כ כתיב ובאו עליך כו' הברכות כו' והשיגוך. משמע כי הברכות הם למעלה מהשגת האדם רק שבני"י מתעלין ויכולין לקבל הברכות.

⁶ דברים כח מד: תחת אשר לא עבדת את ד' אלוך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל

⁷ שם משמואל כי תבוא דף קסא ד"ה תחת: כבר תמחו ע"ז בספה"ק וכי בשביל שלא היתה העבודה בשמחה יגיע להם עונש כ"כ גדול

⁸ שפת אמת [תרס"ד]: כי בכל המדות צריכין לעבוד את ה' כמ"ש עבדו א"ה בשמחה וכ' עבדו א"ה ביראה. וכשאדם שרוי בטובה צריכה להיות עבודת ה' בשמחה ושיתגדל שמחת עבודת ה' יותר מכל השמחות ויתבטל שמחת הגוף לעבודת ה'

According to this explanation, the verse reads: *You did not serve G-d more than you served the plenty that you had*¹. Instead of seeing the plenty as coming from G-d and therefore as a way of furthering your connection with G-d, *to serve Him in joy*, the wealth became a barrier between you and G-d. You came to need the wealth to fill you up. It is not that you have money, or big houses or fancy cars - that is not yet materialism. A person can build himself a big house and then be satisfied by it as his place to live, to have guests and to serve His maker. But, a person who builds the big house and then constantly needs to add to it - another room here, tiling over there, new curtains and pictures and furniture - such a person looks to acquire these things as his source of comfort and fulfillment.

Without Bitachon the wealth itself will interfere with our joy. The blessing becomes a curse. When G-d again impoverishes us, He does it not so much as a punishment but as the removal of an obstacle.

See that competition setting up against me. So far I had it good. Now, what if he takes my business? If I have no trust in G-d, he is the enemy. If I have Bitachon, I know he cannot steal what is intended for me. Not a penny. I can be grand enough to help him set up; I can tell him how to do it. I then get to enjoy my wealth, and I gain the satisfaction of having helped my neighbor².

The solution to the challenge of wealth is to develop a love for G-d which is even greater than the love of the wealth one has amassed.

This is no easy task, but there is no other way to handle the spiritual demands on the wealthy, of taking all those resources and using them correctly, of giving meaning to one's money³. We hope for blessing, but have we checked ourselves to see if we can handle that blessing⁴? Are we going to become someone who thinks that money can buy everything - that we can always get our way and fulfill all of our own wishes? That we can turn to our money instead of turning to our G-d?

In the Shema, money is referred to as **בכל מאדך**, literally "all of our very much". The word **מאד** has the same letters as the word **אדם**, but the letters are in the wrong order (**אדם** is in ascending order, **מאד** is in no order.) Money, like man himself, lends itself to more and more without end. But, whereas man's infinite potential is rooted in spirituality, money pulls him into increasing materialism. The Sages ask: if in the Shema it already says **בכל נפשך** – one even has to give his life for G-d, the words **בכל מאדך** are redundant, for surely if one has to give his life for G-d he has to give his money too. But, astonishingly, there are people who love their money more than their lives⁵!

¹ שפת אמת [תרס"ד]: פי האר"י ז"ל להיות שמחת עבודת ה' יותר מרוב כל. (יותר מכל מיני טוב שבעולם ע"ש דפח"ח. שפת אמת [תרמ"ג])

² ן איש, אמונה ובטחון פ"ב ג - ה: לא יחת אם רעהו פיתח חנות, ישתדל עוד לעזור לרעהו, לתקנו בעצה טובה

³ שפת אמת [תרמ"ג]: ולפי דברינו הנ"ל נאמר כי זה עצמו העצה להישאר גם במדריגת העושר. אם החשק והרצון יותר בעבודת הש"י מכל הרוב טוב שיש לו. ממילא מתקיים גם הרוב כל.

⁴ שפת אמת [תרמ"ג]: וזהו הברכה והשיגוך כו' והויתרך ה' לטובה כו' פי' שיהי' נשאר בעבודת הבורא גם כשהי' לו כל הטוב.

⁵ רב צדוק הכהן, מחשבות חרוץ, ז: וזה תכלית שלימות האהבה שהאדם מוסר גם המאוד לה' יתברך, ודבר זה נאמר בפרשת ואהבת ליחיד לא בפרשת והיה אם שמוע לרבים, שהיחיד בפרט הרוצה להיות מדוגל באהבת ה' יתברך צריך

If man can reach a level of serving G-d with all his מאד (בכל מאדך) he can subsequently reach a total love of G-d. This is because money is a part of the world that G-d gave man with which to serve Him¹. Man must take 'all of his very much' and use it to get closer to G-d². If a man is rich, then he has much more to bring close, the greater the opportunity and the greater the challenge.

Those of us who are poor always imagine that being rich will solve so many of our problems. But the challenge of being rich and staying spiritually connected is greater than the challenge of remaining spiritual and impoverished³.

Perhaps, we are really at the spiritual level where we will grow more in poverty and affliction⁴? At least the poor man is clear about what his challenges are. But G-d, from His side, believes in us. He has told us never to go back to Egypt, the narrow and confined straits (מיצרים) of מצרים. He begs us not to have to return to poverty, not to fail the challenge⁵.

If we don't have G-d, all the wealth in the world will not make us happy. We will frantically try to fill up our void with more and more of that which will never satisfy the soul, caught up in the vortex of toiling for our next million and then taking the next exotic vacation. Can one not but be surprised that, when taking a step back one sees men scuttling to and fro and tired and weary, just to acquire more and more worldly things which tomorrow will all be gone and they will follow them into their graves!⁶ Is it not obvious that man was created for greater things - to soar to spiritual heights? How did we allow ourselves to do this to ourselves?⁷ For in the end we curse ourselves. G-d responds to our care of our body instead of our soul. Our body comes from His הסתר פנים - and the more we focus on it, the more He hides His face⁸, until we feel trapped by the very materialistic cesspool of our own making⁹. What a

התחזקות והתאמצות יתירה נגד המשטינים ויצר המסית, ועל כן צריך הוא להתגבר בכל מאודו למסור גם המאוד לה' יתברך, וחז"ל אמרו בפרק כל שעה (פסחים כ"ה). דיש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו על זה נאמר בכל מאדך:

¹ רב צדוק הכהן, שם: וזהו העולם הזה שנתן האלקים לבני אדם לענות בו דאיתא במדרש (קהלת רבה א', י"ד) זהו שיפוטה של ממון, ובוה הוא כלל ההשתקעות דעולם הזה

² רב צדוק הכהן, שם: ועל זה נאמר בכל מאדך דאמרו ז"ל בהרואה (ברכות ס"א ע"ב) בכל ממוןך, שזהו המאוד של האדם

³ שפת אמת [תרמ"ג]: ואיתא שיש נסיון בבחי' העושר ויש בבחי' עניות ושנסיון העושר קשה משל העוני. והראי שלא יכולנו לעמוד בנסיון העשירות.

⁴ שפת אמת [תרמ"ג]: אך כשפשענו מתוך השביעה. צריכין אנו לתקן בבחי' העניות והיסורים.

⁵ שפת אמת [תרמ"ג]: וז"ש והשיבך כו' מצרים באניות בדרך א"א כו' לא תוסיף עוד לראותה. כי הש"י רצה שנהי' לגמרי בני חורין ועתה צריכין לחזור לעבוד מתוך היסורין והמצרים. וזה נק' דרך רחוק כמ"ש היתה כאניות כו' ממרחק תביא לחמה כו'. ובזהר חדש דורש א"ת באניות אלא בעניות ע"ש והכל אחד כמ"ש:

⁶ רמח"ל, דעת תבונות, ס' עח: השם אל לבו הענין אשר נתן אלקים לענות בו יתמה מאד על החפץ לראותו בני האדם רצוא ושוב, יום ולילה לא ישובות, איש לדרכו נלאים עייפים. ולמה הם עמלים - על אכילה ושתייה, על הבל הבלים שאינו כלום, על עולם של תוהו שבין ילה היה, היום כאן ומחר בקבר.

⁷ רמח"ל, דעת תבונות, ס' עח: אבל מי שיטיב לראות, יראה ויבין כי לא על דבר זה נברא האדם, אלא היה ראוי שלא יהיה עסקו אלא בהשגת כבוד קונו, כי לכך נוצר, וניתן בו דעת וחכמה רבה, ולא להרבות בסחורה, או כל שאר דברים של מה בכך. אבל האדם הוא שקלקל מעשיו, וגרם לעצמו באלה היום.

⁸ רמח"ל, דעת תבונות, ס' עח: ושרש כל זה הוא מה שאמרנו, כי הגוף בראו האדון היחיד ית' בהסתר פנים, ולא בהארת הפנים, על כן היה מציאותו חשוך ועכור; מה שאין כן הנשמה, שהיא אדרבא ברואה בהארת פנים ובהשקפה לטובה על כן היא קיימת ונצחית, ובריאתה זכה. ואמנם, אם מגביר האדם את גופו ומשליטו, הנה האדון ית"ש במדה שהוא מודד כן ימדוד לו - להנהיגו רק בהסתר פנים.

⁹ רמח"ל, דעת תבונות, ס' עח: ומכאן נמצא שיהיה רחוק מאור החיים, מן החכמה והדעת, ומשוקע בזבל זוהמת החומריות והבלי העולם הזה:

vicious cycle! When the First Man sinned, G-d said "By the sweat of your brow you will eat bread." Man ate of the Tree because of his sensuous desires - he activated G-d's Hiding Face and the result was the curse of having to produce, with great effort, basic sustenance. The curse was the natural consequence of his act. But at least we should see this as a curse!¹ We should understand that we are on a futile tread-mill - we should run faster and faster in the pursuit of the happiness whose currency is spiritual-intellectual, not material!²

Time and again, the Torah tells us that closeness to G-d is a form of joy. It might have described coming up to the Temple as a form of service, or love, or awe, or bitul, or humility, or dozens of other things. But it says consistently ושמחת.³ David HaMelech testifies that those who are straight of heart (in front of G-d) will experience joy⁴, that those who sit in G-d's House (of study and prayer) will be happy - אשר יושבי ביתך -

Clearly the joy of Judaism is not going on a roller coaster and going whee - because in ten minutes all that will be left of that is its every-fading memory. Clearly, the joy of the Torah is nothing like the joy of buying a new car, or I-phone, or house - all of those things peak upon purchase, and lead one to look for the next adult toy. The Torah is not promising any easy access to joy - it gives us a long and hard pursuit of Torah and Mitzvos. But it promises results deeper and more satisfying than anything else on earth. Yes, reward is in the World to Come, but Judaism is not a religion of sacrifice and abstinence in the classical sense. We are invited to engage this word; we celebrate Shabbat, the festivals and other joyous occasions around meals and wine; we regard proper engagement of the physical world as sanctification of the highest order. This is Judaism; this is the Torah.

In 1974, Robert Nozick, a philosopher at Harvard, wrote:

Suppose there were an experience machine that would give you any experience you desired. Super-duper neuropsychologists could stimulate your brain so that you would think and feel you were writing a great novel, or making a friend, or reading an interesting book. All the time you would be floating in a tank, with electrodes attached to

¹ רמח"ל, דעת תבונות, ס' עח: ותראי שזה הוא מה שקרה לאדם מתחלה, ולזרעו אחריו כיום הזה; כי בהיות שהלכו אחרי עיניהם, והשליטו הגוף ולא הנשמה, על כן גם הקב"ה הלך עמם בהסתתר פנים. ולאדם אמר מתחלה, "בזיעת אפיד תאכל לחם" (בראשית ג, ט), ומן היום ההוא והלאה "כל עמל אדם לפיהו, וגם הנפש לא תמלא" (קהלת ו, ז). והרי החכמה הלכה תדיר ונסתלקה מבני האדם

² דעת תבונות ס' עח: וזה כלל גדול, בגבול אשר הוגבל בו שכלו - כך הם מחשבותיו של אדם ותאוותיו. הלא תראי - הנער הקטן לא יכיר מה היא החכמה, ולא יתאוה אליה כלל, אלא אדרבא, כל תינוק בורח מבית הספר, ולא יחשוב שיש טוב כי אם ההבלים אשר הוא מתעסק בהם; וברבות דעתו ונרחב גבולו, ישוב להתאוות דברים מתוקנים יותר, ועל דרך זה לפי כל עילוי. כך הוא לכללות המין האנושי - כשהיה שכלם מושפע מהארה רבה, לא היו מוצאים קורת רוח אלא מן החכמה, וממה שהוא טוב באמת; וכשאינן שכלם מושפע, אינם מכירים לדבר טוב אלא הבל הארץ הלז

³ דברים יב יח (פרשת ראה): כי אם לפני ד' אלקיך תאכלנו במקום אשר יבחר ד' אלקיך בו אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי אשר בשעריך ושמחת לפני ד' אלקיך בכל משלח ידך:

דברים יד כו (פרשת ראה): ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך בבקר ובצאן ובין ובשכר ובכל אשר תשאלך נפשך ואכלת שם לפני ד' אלקיך ושמחת אתה וביתך:

דברים טז יא (ראה): ושמחת לפני ד' אלקיך אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי אשר בשעריך והגר והיתום והאלמנה אשר בקרבך במקום אשר יבחר ד' אלקיך לשכן שמו שם:

דברים כו יא (כי תבוא): ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ד' אלקיך ולביתך אתה והלוי והגר אשר בקרבך:

⁴ תהלים צז יא: אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה

*your brain. Should you plug into this machine for life, preprogramming your life experiences? [...] Of course, while in the tank you won't know that you're there; you'll think that it's all actually happening [...] Would you plug in?*¹

The Jewish answer is no. We want real joy. And so, for many commentators the "serving G-d in joy" of our Parsha is referring to the real wealth - the joy of doing Mitzvos². (Doing the Mitzvos BeSimcha, the Rebeinu Bachaya states, is tantamount to doing a separate Mitzvah³, and is, in fact, the very peak and fulfillment of Avoda⁴.) In the Beis HaMikdash, song and music were used to bring a person to a Simcha that is called עבודת עבודה, i.e. Avodah to embellish the Avodah, which is Simcha⁵.

The Torah was designed to bring such joy for one who truly connects to it through study and observance. Since the Torah reflects the higher spiritual realities of man, one who keeps its precepts will feel a sense of completion⁶.

We often get bogged down in times of trouble, and we lose our focus in our struggle to make it through. But, the truth is just the opposite. We need to flee to the comfort of feeling complete, and to feeling that G-d-directed joy will return us to our former state, both individually and nationally⁷.

Joy connects – a truly happy person finds it easier to reach out to others. Sadness turns one inward and undermines the desire to reach out and to share our

¹ *Anarchy, State, and Utopia*, p. 3. In 1999, an action film, *The Matrix*, depicted a future in which reality as perceived by most humans is actually a simulated reality of cyberspace created by sentient machines to pacify and subdue the human population, while their bodies' heat and electrical activity are used as an energy source

² רבינו בחיי, כח מז: תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה - יאשימנו הכתוב בעבדו השי"ת ולא היתה העבודה בשמחה, לפי שחייב האדם על השמחה בהתעסקו במצות, והשמחה במעשה המצוה מצוה בפני עצמו, מלבד השכר שיש לו על המצוה יש לו שכר על השמחה, ועל כן יעניש בכאן למי שעובד עבודת המצוה כשלא עשה בשמחה, ולכך צריך שיעשה אדם המצות בשמחה ובכוונה שלמה, וכן אמרו במדרש רות אלו היה יודע ראובן שהקב"ה מכתוב עליו (בראשית לז) וישמע ראובן ויצלחו מידם, בכתפו היה מוליכו לאביו, ואלו היה יודע אהרן שהקב"ה מכתוב עליו (שמות ד) וראך ושמח בלבך, בתופים ובמחולות היה יוצא לקראתו, ואלו היה יודע בועז שהקב"ה מכתוב עליו (רות ב) ותאכל ותשבע ותותר, עגלים פטומים היה מאכילה:

³ רבינו בחיי על במדבר הקדמה לפרשת נשא: והנה שלמה ע"ה כוון בזה להודיענו שיתחייב האדם להיותו שמח במצות כשיעשה אותן או יראה אחרים עושין וזהו שאמר עשות משפט ולא אמר עשותו משפט. וידוע כי השמחה במעשה המצות מצוה בפני עצמה, וכשם שהמצוה עבודה לשי"ת כך השמחה על המצוה נקראת עבודה, וכן כתיב (דברים כח) תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה

⁴ רבינו בחיי, שם: והוא שכתוב (תהלים ק) עבדו את ה' בשמחה, באר כי השמחה שלמות העבודה

⁵ רבינו בחיי, שם: ועל כן היה ענין השיר במקדש ובמשכן בשיר הפה והכלי שהוא מביא נפש האדם לדרך השמחה, ומכאן אמר הכתוב בלויים לעבוד עבודת עבודה, ודרשו רז"ל אי זו עבודה לעבודה הוי אומר זה השיר, כי היו הלויים מוזהרין ומצווים לשורר ולעורר השמחה על מצות הקרבן כדי להיות מעשה המצוה בשמחה.

⁶ תולדות יצחק, ויקרא, א ב: ויש לנו הקדמה בכל מי שעושה מצוה צריך שיהיה בשמחה, שבוה נדע שיש לו בקנין אותה המצוה כמו שנתבאר במקומו, וכתוב (דברים כח מז) תחת אשר לא עבדת את ה' בשמחה, שהעונש הוא בעבור שעבדו בלא שמחה:

⁷ שפת אמת [תרמ"ג]: ולכן נכתב סיבת הגלות לידע איך לתקן זה ע"י ההיפוך להתחזק בשמחת עבודת השי"ת גם מתוך היסורין.

שם: בפסוק תחת אשר ל"ע כו' בשמחה כו'. יש ללמוד מזה דמכ"ש במדה טובה כשבנ"י עובדין להשי"ת בגלות בשמחה אע"פ שהם בחוסר כל מזה יבא הגאולה בעז"ה.

resources with others. To really connect in such a way that one feels that all Jews are part of one big soul requires the springboard of Simcha¹.

¹ שם משמאל כי תבוא תרע"א: אך זה הדבר להתאחד בכלל ישראל ולהיות כל ישראל אצלו כאילו היו מאברי גופו, לאו כל מוחא סביל דא, ולא נקל לבוא לזה כ"כ מהרה. אך באשר האדם חפץ ומשתוקק ומתאמץ לבוא לבחינה זו הרי הוא כאילו הגיע קצת לבחי' זו, והיינו היות כי הנפשות למעלה הן מתאחדין כאיש אחד חברים ורק בגופין הן נפרדין א"כ אם מעשיו הם בהתפעלות ורגשת הנפש, והנפשות הן מתאחדין שוב מועילה דעתו ורצונו להתאחד, אבל אם מעשיו מצוותיו הם בלי התפעלות ורגשת הנפש והוא מהעדר השמחה, כי הנפש היא מהעליונים, ובעליונים הכל הוא בשמחה ואין שם עצבון, וכל המעשים שבהעדר השמחה, בהכרח שאינם בהתפעלות ורגשת נפש, שוב אין לו במה להתאחד בכלל ישראל, כי חבל הכוסף היא רגשת הנפש נעדר במעשיו, וע"כ נשאר פרטי, ובלתי אפשר לו לקיים כל המצוות ונשאר מחוסר אבר וכל מעשיו עבודתו אינם כלום:

נצבים

1. Teshuva

SUMMARY:

דברים ד: ושבתי עד ד' אלוקיך ושמעת בקולו - Although Rashi tells us that what is being referred to here is the entire Torah, many Meforshim learn that this is speaking about the mitzvah of Teshuva. Later we will show that these two interpretations are really one message and that we actually need both to complete our understanding of how Teshuva works.

That our parsha is talking about Teshuva makes sense, for Parshas Netzavim is always read on the last Shabbos before Rosh HaShana. It is natural to think that once we mess up, the road back is fraught with difficulty. Indeed, it would be worth climbing to the very Heavens if that was where the solution was to be found. It is just this which the Torah comes to correct: the Mitzvah of Teshuva is neither hidden nor distant. One need not be an exceptional genius, nor does he need unusual access to a hidden tradition to reach it. Rather, Teshuva is one of the easiest and most accessible of Mitzvos. It is not above our natural and normal intellectual abilities (and not in the Heavens).

The Tanchuma tells us that after the Klalos of the previous Parsha, Klal Yisroel were in a state of despair. How could they always keep to a standard of perfect observance which would allow them to avoid this sword that was hanging over their heads? Our Parsha brings G-d's answer: Teshuva, which will allow us to get back on track in our relationship with G-d whenever it is needed. Even without Teshuva, we are always in a relationship with HaSh-m (even when we are at our worst). What Teshuva is coming to do is to turn the relationship from a negative one into a positive one.

Not only will we all do Teshuva in the Messianic era, but the Moshiach himself can only come from the lineage of Teshuva, from Yehuda, and not from the lineage of those who were always righteous, from Yosef. Moshiach will come from Yehuda, the archetype Baal Teshuva, through Dovid HaMelech, who perfected Teshuvah, and not through Yosef HaTzadik, his competitor for this crown. For in the end, it is he who has stumbled along the way, picked himself up and moved upwards that can truly relate to and gather in all Neshamos.

The Torah is not so much commanding us to do this Mitzvah, says the Ramban, as it is promising us that there will come a day, the Messianic era, when everyone will do Teshuva. The power for any one of us to do Teshuva in any generation draws on the fact that, during that era, we will all do Teshuva. Indeed, we, in the pre-Messianic era, are witnessing some of the overflow of that Teshuva. The Teshuva of the Messianic era has seeped through into our era to provide us with the Baal Teshuva movement.

It was not so much the superior wisdom of the Jews but rather our natural harmony with the Torah which caused us to accept it. The Torah and the Jews are Bnei Mazla. The very core of the souls of the Jews is rooted in the soul of the Torah. We are made up of the same spiritual-genetic material. It is just this harmony which allows the Jews such access to Teshuva. Teshuva is a chiddush of the Torah. Without the Torah we would have known that we have to cease repeating our sins, but we would not have known that we can actually fix the past. However, once we

understand our natural harmony and connection to the Torah, things look a lot different.

But we need to go a step further. The purpose of Teshuva is not just to correct the sin. It is, rather, to reestablish a connection with G-d. Sin separates us from G-d, which is easy to understand, and Teshuva reconnects us (this is not so easy to understand). But the Torah gives us a guarantee that we can do it, and that is enough.

The purpose of Teshuva is not just to correct a sin. It is, rather, to reestablish a connection with G-d and to "return right up to G-d," as the Torah expresses it. Our ability to do Teshuva draws on our harmony with the Torah. That Torah is G-d-given in turn. And so, through our Teshuva we are really showing that we are drawn to G-d as He is to us and that we share a natural bond just as a parent and a child.

The natural connection between a parent and child bridges any gap that may exist between them. The bond between parent and child is easily repaired and can never be permanently broken. What we observe among a flesh and blood parent and child is also true of the reunion (Teshuvah) between our Father in Heaven and His wayward children. Despite the fact that we may not have had anything to do with Him for decades, He is our Father and we are His children. Therefore it is "*within the power of your mouth and the power of your heart to achieve it.*"

DETAIL:

ל (א): ... והשבת אל לבבך¹ (ב) ושבת עד ד' אלוקיך ושמעת בקלו² ... (ג) ושב ד' אלוקיך את שבותך ורחמך³ ... (ו) ומל ד' את לבבך ואת לבב זרעך לאהבה את ד' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך למען חיך⁴ (ח) ואתה תשוב ושמעת בקול ד' ...⁵ (י) ... כי תשוב אל ד' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך (יא) כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאה היא ממך ולא רחוקה היא⁷ (יב) לא בשמים הוא לאמר מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו וישמענו אתה ונעשנה: (יג) ולא מעבר לים הוא לאמר מי יעבר לנו אל עבר הים ויקחה לנו וישמענו אתה ונעשנה: (יד) כי קרוב אליך הדבר מאד בפך ובלבבך לעשתו:

For this commandment which I command you this day, is not hidden from you, nor is it far off. It is not in heaven, that you should say, "Who shall go up for us to heaven, and bring it to us, that we may hear it and do it?" Nor is it beyond the sea, that you should say, "Who shall go over the sea for us, and bring it to us, that we may hear it and do it?" But the word is very near to you, in your mouth, and in your heart, that you may do it.

Although Rashi tells us that these פסוקים are referring to the entire Torah⁸, many Meforshim learn that what is being spoken of here is the mitzvah of Teshuva⁹. We will later show how these two interpretations are really one and how we actually need both to complete our understanding of the way in which Teshuva works.

Let us look more closely at the 'Teshuva' interpretation. It would make sense that our parsha would be talking about Teshuva, for Parshas Netzavim is always read on the last Shabbos before Rosh HaShana. As the Netziv points out, the verse refers to

¹ (א) והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה הברכה והקללה אשר נתתי לפניך והשבת אל לבבך בכל הגוים אשר הדיחך ה' אלקיך שמה:

² (ב) ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקלו ככל אשר אנכי מצוך היום אתה ובניך בכל לבבך ובכל נפשך:

³ (ג) ושב ה' אלקיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך מכל העמים אשר הפיצך ה' אלקיך שמה: (ד) אם יהיה נדחק בקצה השמים משם יקבצך ה' אלקיך ומשם יקחך: (ה) והביאך ה' אלקיך אל הארץ אשר ירשו אבותיך וירשתה והיטבך והרבך מאבתך:

⁴ (ז) ונתן ה' אלקיך את כל האלות האלה על איביך ועל שנאיך אשר רדפוך:

⁵ (ח) ואתה תשוב ושמעת בקול ה' ועשית את כל מצותיו אשר אנכי מצוך היום: (ט) והותירך ה' אלקיך בכל מעשה ידך בפרי בטנך ובפרי בהמתך ובפרי אדמתך לטבה כי ישוב ה' לשוב עליך לטוב כאשר שש על אבתך:

⁶ (י) כי תשמע בקול ה' אלקיך לשמר מצותיו וחקתיו הכתובה בספר התורה הזה כי תשוב אל ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך:

⁷ (יא) כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאה היא ממך ולא רחוקה היא: (יב) לא בשמים הוא לאמר מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו וישמענו אתה ונעשנה: (יג) ולא מעבר לים הוא לאמר מי יעבר לנו אל עבר הים ויקחה לנו וישמענו אתה ונעשנה: (יד) כי קרוב אליך הדבר מאד בפך ובלבבך לעשתו:

⁸ רש"י ל יד: כי קרוב אליך - התורה נתנה לכם בכתב ובע"פ וכן ברבינו בחיי ובעוד מפרשים

⁹ רמב"ם, ספורנו, העמק דבר ועוד ועוד

the mitzvah which had just been spoken about¹. It would be natural to think that once we mess up the road back would be fraught with difficulty². Teshuva is a mitzvah that is more comprehensive than any other and more powerful in directing a person to fulfilling his purpose;³ it would be worth climbing to the very Heavens if that was where it was to be found⁴. It is just this thought that the Torah intends to correct. The Mitzvah of Teshuva is not hidden or distant; one need not be an exceptional genius, nor does one need unusual access to a hidden tradition to access Teshuva⁵. Rather, Teshuva is one of the easiest and most accessible of Mitzvos. It is not above our natural and normal intellectual abilities (and not in the Heavens).⁶

The Tanchuma⁷ tells us that the Bnei Yisroel were in a state of despair after the Klalos of the previous Parsha. How would they be able to keep to a standard of perfect observance which would allow them to avoid the curses that were hanging over their heads? G-d answered with a covenant, a commitment that is behind the mystery of the Nitzchiyus of Klal Yisroel. "Although you will sin, and I may punish you, know that your suffering will be a sign that I am still with you; that you are still my Chosen People; that we still have a relationship⁸." "You are suffering because I am relating to you even though it is not a positive relationship now." Klal Yisroel in turn commit to their side of the Bris by recognizing that they will accept the Klalos,

¹ העמק דבר ל (יא): כי המצוה הזאת. א"א לפרש על כלל מצות שבתורה דלשון מצוה הזאת משמע שמדבר בה עתה.... וגם א"כ מהו בפ"ך אלא קאי על פרשה הקודמת דמסיים בשתי מצות היינו עיון תורה ודקדוק בה ובתשובה מאהבת ה' וע"ז קאי כי המצוה הזאת על הראשונה.... הרמב"ן והספורנו ... דקאי על המקרא והשבת אל לבבך וגו' ושבת עד ה' אלקיך וגו'

² (יא) העמק דבר ל (יא): וגם א"כ אינו מובן עיקר הפרשה שאומר שלא נחשוב שקשה לקיים המצות כמו שהיא בשמים ומעבר לים אלא היא קלה מאוד. והרי אפילו אדם אינו אומר לחבירו אל תחשוב כך אלא כך אלא בדבר שהדעת טועה וראוי לחשוב כן מכש"כ המקרא.

³ ספר העקרים - מאמר רביעי פרק כה: כשחפשנו כל מצות עשה שבתורה לא מצינו מצוה שיזכה האדם בה בלבד לתכלית המושג מצד התורה אלא התשובה ... ושהיא מצוה כללית יותר מן התפלה שהתפלה אע"פ שתועיל לענינים הפרטיים מכל מקום לא תועיל לתת השכר הכללי לנפש כתשובה ...

⁴ רש"י ל (יב) לא בשמים הוא - שאילו היתה בשמים היית צריך לעלות אחריה וללמדה ע"כ וזה ע"פ דברי חז"ל בעירובין דנ"ה לא בשמים היא אלו היה בשמים היה לנו להביא סולמות כו'. ואע"פ ששיטת רש"י הוא שהפסוקים מתייחסים לתורה (וכן משמע מחז"ל שם) ולא לתשובה מ"מ פירוש המלים הם שזה גם למפרשים שבת שובה איירי.

⁵ העמק דבר ל (יא): אינה נפלאה ולא רחוקה. ושתי לשונות האלו הוא משום שיש דבר שקשה לעמוד עליו מחמת עומק המושג למעלה משכל האדם וע"ז אמר לא בשמים היא וגו'. וע"ז אמר כאן לא נפלאה היא ממך. מ"מ ממך אינה נפלאה. ויש דבר שקשה לעמוד משום העדר ידיעה וקבלה מרב וצרי לכתת רגלים לילך לרב לדעת. ע"ז אמר ולא מעבר לים היא וגו' וע"ז אמר כאן לא רחוקה היא ממך אינה רחוקה וכאשר יבוא עוד.

⁶ העמק דבר ל יב: וענין המשל לא בשמים היא. היינו גבוה מטבע שכל האדם.

⁷ תנחומא כא, מובא ברש"י כט יב ד"ה והוא ח"ל: ומ"א למה נסמכה פרשת אתם נצבים לקללות לפי ששמעו ישראל מאה קללות חסר שתיים חוץ ממ"ט שבת"כ הוריקו פניהם ואמרו מי יוכל לעמוד באלו התחיל משה לפייסם אתם נצבים היום הרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם כלייה והרי אתם קיימים לפניו:

⁸ שם משמאל נצבים דף רב-ג: אמרו ז"ל (ירושלמי סנהדרין פ"י הל' ב): אין לך שעה קשה בעולם מאותה שעה שאמר הקדוש ברוך הוא למשה ואנכי הסתר אסתיר וכו', כי הגדול שבעונשין הוא עונש הסתרת הפנים, שנוסף על הרעות והצרות ... וע"כ כשהגיד משה להם פרשת ברכות וקללות שבפרשה הקודמת הפליא לעשות שישראל יקבלו עליהם הברכות והקללות שיהיה הכל מיד השי"ת, ובזה ע"י השפעת הברכות או אפילו ח"ו על ידי העונשין, כאשר יבא הכל מיד ד' יהיה להם הדיבוק בו ית"ש ... וכמו שיותר יגדל העונש על הבן שאביו השליכו מעל פניו והוציאו וטרדו מביתו באמת אף שלא הכה אותו, מעונש ההכאה שאביו מכה אותו וסטרדו ...

when deserved, together with the Brachos, *just so long as it all comes from HaSh-m*¹. But, how would the Jews make it without messing up at least some of the time and incurring the full load of the awful curses?

Our Parsha brings G-d's answer to this fear: Teshuva. Teshuva allows us to get back on track in our relationship with G-d whenever it is necessary². In truth, we are always in a relationship with HaSh-m also without Teshuva, even when we are at our worst point. What Teshuva comes to do is to turn the relationship from a negative one into a positive one³.

G-d gives us this gift of Teshuva because He wants to give to everyone – even the Reshaim, if only they would let Him⁴. He therefore looks for ways to make it possible for Him to do that which He most wants to do – to give to us.

But Teshuva goes further. It gives us the ability to regain the lost spirituality of our past. It allows us to conquer not only our future, but to rewrite history. This is ultimately a mystery, a mystery that neither Sages nor Prophets could understand⁵:

¹ שם משמאל שם: זהו ענין כריתת הברית שבקבלת ישראל על עצמם ברכות וקללות שיהיה הכל מיד ד'

² כלי יקר ל א: זהו המכוון בפרשה זו, והיה כי יבואו עליך כל הדברים האלה הברכה והקללה אשר נתתי לפניך והשבות אל לבבך. שתחשוב בלבבך דבר, ומהו הדבר אשר הדיחך ה' אלקיך שמה. כי תחשוב שה' אלקיך הדיחך מן המצות בכונה ועצם וראשונה כי אינו חפץ לא בר ולא בשמירת מצותיך עוד, ועי"ז תתיאש מן התשובה כי תאמר לו חפץ ה' בנו לא תקראנה אותנו כאלה מידו ית', ע"ז אמר שאתה חושב תועה על ה' ואין הדבר כן אלא במצותיך חפץ מאד לעולם, ובה יבחן הדבר במ"ש ושבת עד ה' וגו' כי מיד כאשר תגמר בלבך לשוב בתשובה שלימה עד ה', אע"פ שעדיין לא עשית הדבר הראוי להעשות בפועל שהרי לא נאמר כאן עדיין ועשית את כל מצותי כמ"ש בסמוך, בזה הורה באצבע לומר ראה איך אתה טועה בדעתך כי לא זו שבמצותיך חפץ מאד אלא אפילו תיכף שתשוב עד ה' ושמעת בקולו ככל אשר אנכי מצוך היום בכל לבבך ובכל נפשך. שעיקר השמיעה בקול ה' היא בכל לבבך לבד שיראה ה' בך סימני טהרה שנכון לבך אל ה' אך שהמניעה היא שלא תוכל לעשות בפועל כל מצותי, ומ"מ תיכף ושב ה' אלקיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך וגו'.

³ שם משמאל שם: ובהו תבין סמיכת פרשת התשובה לפרשת כריתת הברית ... והיינו שמחמת כריתות הברית שיתנהג כל ענינם רק על ידי הש"י לבדו ע"כ הן הברכה הן הקללה ח"ו יש ליקח ממנה התעוררות תשובה

⁴ רמח"ל: קל"ח פתחי חכמה

⁵ ילקוט שמעוני, תהילים כה, רמז תשב, ירושלמי מכות פ"ב הל' ו
שאלו לחכמה: חוטא מה עונשו? אמרה חטאים תרדף רעה. (משלי יג כא)
שאלו לנבואה: חוטא מה עונשו? אמרה הנפש החוטאת היא תמות. (יחזקאל יח ד)
שאלו לתורה: חוטא מה עונשו? אמרה יביא אשם ויתכפר.
שאלו להקב"ה: חוטא מה עונשו? אמר יעשה תשובה ויתכפר. ע"כ

וכתב המהר"ל (נתיבות ב נתיב התשובה פ"א) (ומה שבסוגריים הוא מדברי המהר"ל בהמשך הפרק):
שאלו לחכמה ... והשיבה חטאים תרדף רעה, וזה כי החטא הוא חסרון בעולם נכמו שהוא לשון חטא כמו אנכי אחסנה ואין ראוי שיהיה נמצא חסרון בעולם ולכן תרדף אותם הרעה להאבידו מן העולם, ומ"מ אין החכמה ואומרת הנפש החוטאת תמות כי נמצא בעולם הרעה ג"כ.
אבל הנבואה שהיא מהש"י ואין דבר רע יורד מלמעלה לכך הנבואה אומרת הנפש החוטאת היא תמות שלא יהיה נמצא החוטא שהוא רע כמו שלא נמצא רע למעלה נכי הנבואה היא במדת הדין ודין החוטא הוא המיתה. ואמר שאלו לתורה חוטא מה עונשו.
והתורה שהיא תקון האדם נכי בתורה ברא הש"י את עולמו וכיון שבה נברא הכל גם בזה התורה היא תקון האדם ולכן התורה אומרת יביא אשם ויתכפר שזה תיקון של החוטא נכי מצד התורה יש לאדם טלוק מן החטא מפני שהתורה היא שכל נבדל מן הגשמי וכל חטא בשביל שהיה נמשך אחר הגשמי, ולפיכך מצד התורה השכלית יש תקנה אל החוטא לצאת לאדם מן החטא הדבוק באדם מצד הגשמי ולפיכך אמרה תורה יביא אשם ויתכפר, כי כאשר מקריב האדם קרבן מקריב עצמו אל ד' יתברך כפי אשר מתרחק מן השם ית'. ולפיכך בקצת קרבות כתיב (ויקרא ב) ונפש כי תקריב מנחה, ודרשו ז"ל כאלו הקריב את נפשו. ... ולא היה תקנה זאת אל החכמה שהיא חכמה בלבד שאין החכמה הנהגה הנבדלת לגמרי מן הגשמי כמו שהיא התורה שהיא שכל נבדל לגמרי. וכן אין הנבואה השגה נבדלת מן הגשמי.

The Maharal then brings a mashal to illustrate this: A king entrusted one of his subjects with one of his treasured vessels. Unfortunately, the vessel got cracked. The subject went to a חכם to take his advice. The Chacham opined that it would not be fitting to the honor of the king to return the object in that state. Desperate for a solution and thinking that maybe the חכם did not have enough insight into the King and his ways, the subject went to a nobleman, someone who was closely involved with

שאלו לחכמה : חוטא מה עונשו? אמרה חטאים תרדף רעה. (משלי יג כא)
 שאלו לנבואה : חוטא מה עונשו? אמרה הנפש החוטאת היא תמות. (יחזקאל יח ד)
 שאלו לתורה : חוטא מה עונשו ? אמרה יביא אשם ויתכפר.
 שאלו להקב"ה : חוטא מה עונשו? אמר יעשה תשובה ויתכפר.¹

They asked Wisdom: What is the punishment of the sinner? Said she: Sinners will pursue evil.

They asked Prophecy: What is the punishment of the sinner? She answered: The soul that sins will die.

They asked the Torah: What is the punishment of the sinner? She answered: Let him bring an Atonement Offering and receive atonement.

They asked G-d: What is the punishment of the sinner? He said: Let him do Teshuva and he will receive atonement.

What we do know is that there is only one way this can be done: by bypassing the normal channels through which we connect with G-d² and reaching directly to the **כסא הכבוד**³. When G-d created the world, He created a world of Teshuva and then He created the World as we know it (a second world, so to speak)⁴. Since time was created with this second world, the world of Teshuva is above time. Perhaps it is this which allows us to redo the past. Certainly it is this which allows Teshuva to work even as a thought in one's heart (though this is not the best way of doing things):

המקדש את האשה על מנת שאני צדיק ונמצא רשע מקודשת שמא הרהר תשובה⁵.

For Teshuva preceded the world of speech⁶.

the king, for his advice. This nobleman confirmed that his knowledge of the king and his greatness required that the object be destroyed and not returned. Now frantic, the subject sought out the original maker of the vessel. This master craftsman claimed he could partially fix the vessel, but it would never be as good as new. So the subject decided to put himself at the mercy of the king and threw himself, broken vessel in hand, at the feet of the king. Surprisingly, the king responded by saying: "This vessel is broken: but I shall use it as is. All those who told you differently were relating to my honor. But this is not my way." (הראשונים שלא אמרו לך כך מפני כבודי עשו ולא מפני הנהגתי)

Even though we wrote in the text that Teshuvah is a mystery which neither *prophets* nor *sages* understand, the Maharil Block points out that the Sages talk of *prophecy* and *wisdom*, not of *prophets* and *sages*. This is because the prophets and sages knew of Teshuva from the same sources that we know of Teshuva, but not from their prophecy or their wisdom.

¹ ילקוט שמעוני, תהילים כה, רמז תשב, ירושלמי מכות פ"ב הל' ו

² מהר"ל שם: ואח"כ שאלו את ד' בעצמו [שמצד כי הנמצאים כלם תלוי בו שבים אליו ... כי אין להם קיום בעצמם] והוא אומר בכלי שבור אני משתמש כמו שאמרנו שכל הכלים שבורים.

³ ראש השנה: גדולה תשובה שמגיע לכסא הכבוד

⁴ פסחים נד ע"א: שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם ואלו הן תורה ותשובה וכן עדן וגיהנום וכסא הכבוד ובית המקדש ושמו של משיח ... תשובה דכתיב (משלי ח) בטרם הרים יולדו וכתוב (תהלים צ) תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם גן עדן דכתיב (בראשית ב) ויטע ד' אלוקים גן בעדן מקדם גיהנום

⁵ רשפי אש דת שער התשובה – מאמר התשובה למעלה מן הזמן: נמצא בהרהור תשובה נעשה צדיק ממש ברגע ההרהור

⁶ שם: וטעם הדבר כי התשובה קדמה לעולם בנודע, והעולם נברא בעשרה מאמרות. נמצא בריאת העולמות וכל מה שבהם הם בדבור. אמנם מה שקודם לעולם הוא קודם לדבור רק הרהור לבד, ולכן תלוי התשובה בהרהור שהוא למעלה מאותיות ושב אל השרש למעלה מהעולמות ומתקן העולם, שהרשעים מאבדים את העולם

The Torah is not so much commanding us to do this Mitzvah, says the Ramban, as it is promising us that there will come a time, the Messianic era, when everyone will do Teshuva¹. The power for any one of us to do Teshuva in any generation draws on the fact that we will all do Teshuva during that era². Indeed, we in the pre-Messianic era are witnessing some of the overflow of that Teshuva. The Teshuva of the Messianic era has seeped into our era, providing us with the Baal Teshuva movement³.

Not only will we all do Teshuva in the Messianic era, but the Moshiach himself can only come from the lineage of Teshuva, from Yehuda, and not from the lineage of those who were always righteous, from Yosef⁴. Moshiach comes from Yehuda, the archetype Baal Teshuva, through Dovid HaMelech, who perfected Teshuvah, and not through Yosef HaTzadik, his competitor for this crown. For in the end, it is he who has stumbled along the way, picked himself up and moved upwards that can truly relate to and gather in all Neshamos.

The Netziv quotes from the Gemorrah in Bechoros⁵ where the wise philosophers of Athens asked Rav Yehoshua ben Chanina: If a person wished to marry a woman and the consent was not given, is it feasible that he should seek a woman of higher birth? If he was unable to obtain a woman of an inferior status, how much less would he be able to secure the hand of a woman coming from a better family! Rav Yehoshua took a peg and stuck it [on the stone wall] (in the spot where there was no opening and hole) and it would not join, and then he stuck it higher up (where there was an opening in a space between the stones), and it went in. Rav Yehoshua then said: 'Here also therefore, it may happen that the second woman is his destined one⁶'. The Netziv states that the Athenian philosophers were surely not just

שנברא בעשרה מאמדות המאמר נלקח מהרהור, ונמצא ההרהור הוא שורש של העולם, ולכן בתשובה בהרהור – מתקן קלקולו, הנה העולם בזמן, אבל קודם העולם לא היה בחינת זמן כלל, לכן אין זמן בתקון התשובה אלא רגע, כיון שבא למעלה מזמניות ולכן כהרף עין מתקן הכל ואין צריך שהיית הזמן

¹רמב"ן ל יא: אבל "המצוה הזאת" על התשובה הנזכרת, כי והשבות אל לבבך (בפסוק א) ושבת עד ה' אלקיך (בפסוק ב) מצוה שיצוה אותנו לעשות כן ונאמרה בלשון הבינוני לדמיון בהבטחה כי עתיד הדבר להיות כן והטעם, לאמר כי אם יהיה נדחך בקצה השמים ואתה ביד העמים תוכל לשוב אל ה' ולעשות ככל אשר אנכי מצוך היום, כי אין הדבר נפלא ורחוק ממך אבל קרוב אליך מאד לעשותו בכל עת ובכל מקום: וזה טעם בפיר' ובלבבך לעשותו, שיתודו את עונם ואת עון אבותם בפיהם, וישובו בלבם אל ה', ויקבלו עליהם היום התורה לעשותה לדורות כאשר הזכיר (לעיל פסוק ב) אתה ובניך בכל לבבך, כמו שפירשתי (שם):

²שמעתי מאחד התלמידים שלו

³רב הוטנר ז"ל

⁴Many understand the argument of Yosef and his brothers over this point. Indeed, Rav Tzadok HaCohen (מחשבות חרוץ) points out that Yosef's approach did repeatedly achieve greatness, but it was always Yehuda's approach that went a step further. Yosef becomes king in Egypt but Yehuda (through Dovid) becomes king in Israel. The Aron HaKodesh first comes to rest in Shiloh, in the tribe of Ephraim (Yosef), but it ultimately moves to the Har HaBayis (on the border of Yehuda and Binyamin). Ephraim leads the breakaway of most of the tribes (10 of them), but ultimately these tribes get lost and we are left with Yehuda and Binyamin. There will be a Moshiach ben Yosef, but he will then make way for Moshiach ben Dovid.

⁵דף ח עמ' א

⁶העמק דבר ל (יא): והטעם ע"ז הוא מבואר בבכורות ד"ח ששאלו סבי דבי אתונא לריב"ח ההוא גברי דאזיל ובעי איתתא ולא יהבי ל' מאי חיי דאזיל היכי דמדלי מני' שקל סיכתא ודצה לתתאי ולא על לעילאי ועל אמר האי נמי בת מזלי'

asking a riddle but rather were asking a question about the difference between the Jewish and the non-Jewish nations. The Athenians wished to show that the Jewish people have the most simplistic of minds, for, when the Torah was first offered to the nations, they all had the sagacity to refuse it with the exception of the Jews. Is it possible that the Jews had more wisdom than the combined mind-power of all the nations put together¹? Rav Yehushua answered that it was not so much the superior wisdom of the Jews but rather their natural harmony with the Torah that caused them to accept it. The Torah and the Jews are Bnei Mazla². So, too, a man can be rejected by a wife of a lower status and be fitting for one of higher status because they are Bnei Mazla. The very core of the souls of the Jews is rooted in the soul of the Torah. They are made up of the same spiritual-genetic material, which is why the Jewish nation is often referred to as a wife (a woman married to and totally united with the Torah)³.

It is just this harmony which allows the Jews such access to Teshuva. Teshuva is a chiddush of the Torah. Without the Torah we would have known that we have to cease repeating our sins, but we would not have known that we can actually fix the past⁴. Once we understand our natural harmony and connection with the Torah, however, things look a lot different⁵. This is why Rashi says that these verses are referring to the entire Torah. Really, it is the connection with this Torah which allows for Teshuva to begin with.

But we need to go a step further. The purpose of Teshuva is not just to correct a sin. It is, rather, to reestablish a connection with G-d, to return right up to G-d, as the Torah expresses it⁶. Sin separates us from G-d, as is easy to understand, and Teshuva reconnects us, which is not so easy to understand. Our ability to do Teshuva draws on our harmony with the Torah, as we have explained. That Torah is G-d-given in turn. And so, we are really showing by our Teshuva that we are drawn to G-d, as He is to us, and that there is a natural bond between us just as there is with a parent and a child.

For ultimately, despite the vast chasm that separates G-d from man, G-d and the Jewish people are one⁷. As Rabbi Frand explains the Netziv, the natural

¹העמק דבר ל (יא): ובלי ספק שלא שאלו חכמי אתונא פטומי מילי כי אם דברים העומדים ברומו של עולם השייך להבדל ישראל לאוה"ע. ובאו להוכיח דדעת ישראל קלה מכל אוה"ע שהרי בשעה שהקב"ה נתן תורה אזיל לפארן ואדום ולא קבלוה ובא לישראל וקבלוה. והיאך אפשר דישראל במעלה מחכמתם וביקורתם מאוה"ע.

²העמק דבר ל (יא): והשיב ר"י דודאי חכמו ויקר ערכם אלא שאוה"ע אינם בר מזלי' דתורה וישראל המה בני מזלא

³העמק דבר ל (יא): וכדאיתא בזוה"ק דישראל ואורייתא חד ר"ל דשורש נשמת ישראל אחוזה בשורש נשמת התורה. והיא הסיבה שנמשלה לאשה לישראל בכ"מ. והיא נמצאת אך לאישה בכל שעה וכדאיתא בסנהדרין דצ"ט עה"פ נפש עמל עמלה לו הוא עמל במקום זה ותורתו עומלת לו במקום אחר ויבואר לפנינו:

⁴עיין מה שכתבנו בזה במאמר על התשובה ביום כפור

⁵העמק דבר ל (יד): כי קרוב אליך וגו'. כמש"כ שאתה ישראל ונוצרת לך. ונשמת ישראל ב"ז לנשמת התורה:

⁶דברים ד: ושבת עד ד' אלוך ושמעת בקולו

⁷העמק דבר ל (יד): וכי היאך אדם יאהב להקב"ה. דטבע של אהבה אינו אלא ע"י השתוות האוהב והנאהב אי משיג בשכלו מעלות הנאהב. ושני דברים אלו שגבו משכל האדם. ופי' הכתוב דמכ"מ לא נפלאה היא ממך. באשר קוב"ה וישראל חד הוא.

connection connection between a parent and child bridges any gap that may exist. The bond between parent and child is easily repaired and can never be permanently broken. What we observe among a flesh and blood parent and child is also true of the reunion (Teshuvah) between our Father in Heaven and His wayward children. Just like a father and son who have never known each other are nevertheless attracted to each other after even a superficial acquaintance because of their naturally shared genetic and other endowments¹, so too a Jew, by merely praising G-d and learning His Torah, will come to love G-d without fully understanding the process – *for it is not far from you*². He should not worry that he has not had such a good relationship with G-d or that he has been distant for a long while. For we are His children, and therefore the relationship is permanent and therefore it is always easy to renew. The desire for such love is *ובלבבך לעשותו* – the moment we feel we want it, it will come to us to do it³.

See further essays on Teshuvah under Parshas Haazinu and Rosh Hashana

¹העמק דבר ל (יד): וכמו האב והבן אפי' לא הכירו זא"ז מכ"מ כשמזדווגין יחד נמשכים איש לרעהו בידיעה קלה משום שהטבע מסייע לזה.

²העמק דבר שם: אבל לא כן. אליך. ישראל כי קרוב הוא. בפ"ך. היינו ע"י רנה שנכלל בזה גם שירות ותשבחות להקב"ה. גם רנה ש"ת וכדתי' בספרי שם וכי היאך אוהב להקב"ה והיו הדברים האלה וגו' וטבע התורה ליתן אהבת ה' בלב העמל בה. גם בלי שום ידיעת סיבה עפ"י שכל האנושי.

³העמק דבר שם: ונתבאר עוד בשה"ש שהתפלל שלמה ישקני מנשיקות פיהו וגו'. וקאי על בקשת אהבה ע"י דברי דודים של תורה וסיים על כן עלמות אהבון. שנעלם הטעם איך המה מביאים לידי אהבתך. ובלבבך לעשותו. שיהא הרצון והתשוקה להגיע לזה. דבלא תשוקת הלב ודאי יש משורר זמירות כל היום. או הוגה בתורה ואינו טועם טעם אהבת ה'. מבלי משים לב. אבל בשום לב לכך. מתעורר ע"י זה אהבה עזה. כמו הבן הזוכר את אביו ברעיון אהבה כן נפש הישראל להקב"ה

2. Eternal Bris with the Chosen Nation

כט (ט) אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם ראשיכם שבטיכם זקניכם ושטריכם כל איש ישראל: (י) טפכם נשיכם וגרך אשר בקרב מחניך מחטב עציך עד שאב מימך: (יא) לעברך בברית ה' אלקיך ובאלתו אשר ה' אלקיך כרת עמך היום: (יב) למען הקים אתך היום לו לעם והוא יהיה לך לאלקים כאשר דבר לך וכאשר נשבע לאבתך לאברהם ליצחק וליעקב: (יג) ולא אתכם לבדכם אנכי כרת את הברית הזאת ואת האלה הזאת: (יד) כי את אשר ישנו פה עמנו עמד היום לפני ה' אלקינו ואת אשר איננו פה עמנו היום: ... (יז) פן יש בכס איש או אשה או משפחה או שבט אשר לבבו פנה היום מעם ה' אלקינו ללכת לעבד את אלהי הגוים ההם פן יש בכס שרש פרה ראש ולענה: (יח) והיה בשמעו את דברי האלה הזאת והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי בשררות לבי אלך למען ספות הרוה את הצמאה: (יט) לא יאבה ה' סלח לו ... (כב) גפרית ומלח שרפה כל ארצה ... (כג) ואמרו כל הגוים על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת.

This week's Parsha continues the themes of last week's Parsha, Parshas Ki Savo. Whereas Ki Savo dealt with issues of national identity and responsibility, Nitzavim expands these ideas by dealing with Teshuvah, the fact that the Torah is for every Jew and the idea of freedom of choice. Both Parshios come towards the end of the Torah and are the beginning of the final summing up of the Torah. Therefore, even the new Mitzvos which are brought in these Parshios relate to the very fundamentals of Judaism.

Parshas Ki Savo expresses these grand principles through two declarations: the declarations of Bikkurim and Maaser. As Rav Hirsch puts it, *the whole lawgiving concludes with two institutions, מקרא ביכורים and וידוי מעשר which together pronounce the acknowledgement of the fundamental facts of Jewish national history and the fundamental rules for the Jewish national task.* The declarations keep the ideas fresh, as do the mitzvos of Bikurim and Maaser themselves.

Now, in Parshas Nitzavim, close to the day of Moshe's death, Moshe Rabbeinu creates a final, binding covenant between G-d and the Jewish people¹. Moshe gathers all the people - down to the babies - and includes them and all future generations in the covenant:

You stand this day all of you before the L-rd your G-d; your captains of your tribes, your elders, and your officers, with all the men of Israel. Your little ones, your wives, and your stranger who is in your camp, from the hewer of your wood to the drawer of your water; That you should enter into a covenant with the L-rd your G-d, and into His oath, which the L-rd your G-d makes with you this day; That He may establish you today for a people to Himself, and that He be a G-d to you, as He has said to you, and as He has sworn to your fathers, to Abraham, to Isaac, and to Jacob; And not with you alone will I make this covenant and this oath; But with him who stands here with us this day before the L-rd our G-d, and also with whomever is not here with us today.

Rabbeinu Bechaya says that, from a covenantal perspective, what happened here was no less than another Maamad Har Sinai. Since the covenant at Har Sinai was

¹רש"י כט (ט) אתם נצבים - מלמד שכינסם משה לפני הקב"ה ביום מותו להכניסם בברית: רמב"ן, שם: ויתכן שכרת עוד עמם ברית כברית הראשונה אשר כרת אתם בהר סיני (שמות כד ה-ח), שהקריב עליהם עולה ולקח חצי הדם לזרוק על המזבח וחצי הדם זרק על העם, אבל לא הוצרך להזכיר זה

broken by the sin of the Golden Calf, this latter covenant is the one which sustains us to this day¹. We are again told the awful consequences of non-obedience. At the same time, G-d assures us that He will never destroy us². G-d sees in advance when we are going to sin - He sees the good and the bad, and He reassures us that this covenant is good even at times when we sin³.

The Abarbanel⁴ asks the obvious question: how could those who witnessed the Sinai events have obligated all future generations? He answers by saying that a man who takes a loan creates an obligation on his inheritors to pay it. Similarly, the Jewish nation was redeemed by G-d from Egypt, and by so doing, He acquired our bodies from our previous masters. We also committed our souls to G-d through the first of several covenants we made with Him at Sinai⁵.

The covenant in this Parsha is on the inheritance of the land. G-d informs the people that they will not acquire this land through their might and swords, but rather as a custodianship granted by G-d on the condition that they keep His Torah. So, there is a combination of factors creating an obligation, a loan, so to speak, that needs to be repaid in future generations. The obligation has been strengthened from every angle. It has been made in the form of a slave to a master, in the form of covenants, and in the form of the inheritance of the land. All three factors are inheritable, and therefore the obligation to keep the Torah is inherited⁶.

But why would G-d have made a covenant that is binding even when we rebel against Him? Why would He not allow for the possibility that another nation may arise in the future that would be more willing to be committed to the Torah than the Jews?

The answer lies in an old ditty:

How odd of G-d to choose the Jews.

¹ רבינו בחיי כ"ט ט: אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם ראשיכם שבטיכם זקניכם ושוטריכם כל איש ישראל - נתקבצו עתה בכאן כל ישראל בברית השני כשם שנתקבצו בברית הראשון במעמד הר סיני, ומפני שבטלו הברית הראשון שבסיני באמרם (שמות לב) אלה אלהיך ישראל, לפיכך חזר כאן בארץ מואב לכרות עמהם ברית אחר וקבלוהו עליהם באלה ובשבועה, ומזה יאמר להם משה אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם, כלומר המעמד הזה שאתם בברית הזאת, נצבים כלכם לפני השי"ת כמו שהיו אבותיכם בהר סיני בברית הראשון, הוא שתכנסו בברית השי"ת ושתקבלו אותו עליכם באלה ובשבועה מה שלא נעשה בראשון.

² רבינו בחיי כ"ט ט: נצבים כלכם לפני השי"ת כמו שהיו אבותיכם בהר סיני בברית הראשון, הוא שתכנסו בברית השי"ת ושתקבלו אותו עליכם באלה ובשבועה מה שלא נעשה בראשון. ויתכן לומר כי נכללו בפסוק זה שתי הבטחות, האחת שיהיו ישראל קיימים ולא יתבטלו לעולם אבל יהיו דור אחרון ולעולם יעמדו, והשני שיהיו זוכין לחיי העוה"ב בקיום התורה. והוצרך להבטיח כן מפני שישראל היו ראויין להאבד לכבוד התוכחות שהזכיר למעלה שעברו עליהם, ועל כן אמר שיהיו נצבים היום בעולם הזה, כלשון (תהלים קיט) לעולם ה' דברך נצב בשמים, ולא יאבדו מפני התוכחות הקשות אבל תהיינה להם מרוק עונות שבהן יזכו לחיי העוה"ב, והוא שאמר לפני ה' אלקיכם, כלשון (דברים ו) וצדקה תהיה לנו לפני ה' אלקינו, שהיא הבטחה בשכר העוה"ב, וזהו לשון כלכם, כלשון רז"ל שאמרו כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב:

³ מהר"ל, גבורות השם פ' כד: ויאמר אנכי אלקי אברהם וגו' ויסתר משה את פניו ויאמר ראה ראיתי וגו' דרשו רז"ל בפסל לשון דלא הוה למכתב ראה ראיתי, ובארו שהודיע למשה כי הוא יתברך רואה שתי ראיות, האחת שבאים לסיני ומקבלים תורת, ראיתי מעשה עגל. ורצו בזה שהקדוש ברוך הוא גלה קודם זה שהוא רואה שיחטאו לפניו, ולא יאמרו לא קבלם רק בשביל שיהיו צדיקים ועל תנאי הזה, ואם יחטאו אינו נזקק להם, ולפיכך הודיע למשה את דרכיו אף על גב שישראל חוטאים לפניו, אם הם קוראים אל הקדוש ברוך הוא באותה שעה הקדוש ברוך הוא מציל אותם

⁴ בשם חכמי אראגון

⁵ האברבנל הובא בהגות בפרשיות התורה עמ' 816 ע"ש

⁶ האברבנל הובא בהגות בפרשיות התורה עמ' 816 ע"ש

It is not so odd, the Jews chose G-d.

Rabbeinu Bechaya, the Ramchal and others tell us that our forefathers were root souls. We are branches of those roots. We really are an extension of the same soul, and we are not a new spiritual reality. The obligation to keep the Torah is really a function of this spiritual continuity¹. The root soul was completely purified by our ancestors, and therefore this core is unchangeable, for whatever reaches perfection lasts forever. We inherit a core which remains absolutely pure, and the covenant was made with this core². The core is shared by the collective body of the Jewish people. The Bris was made with the collective body of the Jewish people rather than with a group of individuals.³ This permanent covenant cannot be broken by any individual or any generation, for the Jewish people of the covenant lives on in ways not fully explicable by laws of history or sociology. What history tells us is that the Jews had every reason to disappear. Anti-Semitism alone should have wiped out the Jews. At other times, such as on American soil, the opportunity to assimilate should have done to the Jews what it did to the Italians, the British and every other nation – absorbed them to the point where the most they can say is that they are of Italian or British descent. And it almost did. But almost means that our remnant is here and will always be here as long as this earth exists.

In fact, our survival despite our small size⁴ is in and of itself a miracle. Rav Yaakov Emden calls this a greater miracle than any of the miracles of the Exodus⁵. So is the fact of our dispersion. G-d promises us that, despite spreading our nation around the world, He will maintain a relationship with us there⁶. We had to move again and again, and each time there was a new testimony by the Jews that G-d exists. *You are My witnesses, says G-d⁷. For you are My children⁸.*

¹ גם זה בהגות בפרשיות התורה

² שם בהגות: שפת אמת מפרש לפי בחינה זו דברי מדרש תנחומא בפרשתנו, המצטט את הנביא מיכה שאמר: אני ד' לא שנית ואתם בני ישראל לא כליתם. חלק ד' עמו. לא תיתכן השתנות בכנסת ישראל. פנימיות הנקודה בכנסת ישראל לא תשתנה לעד. ועל כך נכרתה אתם הברית. כל פרט חייב להכליל עצמו בכלל ישראל, כדי שיהיה לו קשר לנקודה הפנימית של הכלל.

³ מהר"ל

⁴ דברים ז ז: אתם המעט מכל העמים

⁵ הקדמה לסידורו, בית יעקב

Eliezer Berkowitz: "Half a billion Christians all over the world prove nothing about G-d's presence in history. They are too many, too influencing, and too pervasive. They are this worldly power ... The same is true of any of the other great world religions. ... Only a small people whose very existence is forever assailed by the forces of power in history and yet survives and has an impact on world history, completely out of proportion to its numbers and its material power ... testifies to G-d's ... guidance in the affairs of men." (The Hiding G-d of History)

⁶ דברים ד: כז והפיץ ד' אתכם בעמים ונשאתם מתי מספר בגוים אשר ינהג ד' אתכם שמה

90% of the Jewish people have lived in their lands for no more than 50 or 60 years! (The Jewish Dispersion by Leschzinsky)

⁷ ישעיה מגיב: ואתם עדי נאם ד' ואני קל

⁸ דברים יד א (ראה): בנים אתם לד' אלקיכם

The Jews did not merely survive; they survived for the purpose of revealing G-d's Oneness in the world. The Jews very survival proves this to some extent. As Dr. Isaac Breuer put it: "And one who sees this ancient people today ... and does not fall on his face and exclaim 'G-d, the L-rd of Israel, He is G-d,' then no other miracle will help him."¹

In fact, the moment a Jew lost that sense of mission, he lost with it his gene for survival. The Jews as a whole survived. But not all Jews did. Most Jews intermarried, assimilated, converted or were killed. Others, like the Karaites, survived in small numbers, but only by completely denying that they were Jewish.² As Rav Yonasan Eibeschitz stated it: "Will the atheist not be embarrassed when he reflects on Jewish history? ..." and it will show so clearly the Providential nature of our past.

Anti-Semitism itself remains a mystery without explanation. No other hatred is as intense, spread over so many countries (even ones where Jews do not live), over so many centuries and with such persistent dedication³. Lloyd George stated in 1923: "Of all the extreme fanaticism which plays havoc in man's nature, there is not one as irrational as anti-Semitism. ... If the Jews are rich [these fanatics] are victims of theft. If they are poor, they are victims of ridicule. If they take sides in a war, it is because they wish to take advantage from the spilling of non-Jewish blood. If they espouse peace, it is because they are scared by their natures or traitors. If the Jew dwells in a foreign land he is persecuted and expelled. If he wishes to return to his own land, he is prevented from doing so." Nations dedicated enormous energies and resources to their hatred of Jews, sometimes even to the point of their own destruction. Hitler certainly framed his conflict with the Jews as a total conflict - win or die⁴. Ultimately, anti-

¹ Both quotes in Gershon Alswang, The Final Resolution, pg. 191, see there for quotes in full as well as other quotes.

See also בראשית יח:יז-יט

² True, about 60,000 Karaites are still alive today. (About 40,000 in Israel and 20,000 elsewhere.) Ask a Karaite whether he is Jewish, and most will answer, "No, we are a Turkiyh based people who have our own, unique religion based on the Old Testament and nothing else."

This is remarkable, given that in the Middle Ages, Karaites prided themselves on being holier Jews than the mainstream "rabbinic" Jews. What caused the change? The classic explanation is that with a rise in anti-Semitism in the Russian empire the Karaites sought to distance themselves. "Eventually, they decided that it would be better not to be Semitic at all," says Kaplanov. So the Crimean Karaites started claiming they were descended from the Khazars, a Turkiyh tribe who converted to Judaism in the 8th century. In the 19th century, Kaplanov adds, "to be religiously a Jew and not just ethnically was also quite embarrassing, so they started de-Judaizing their religion, not just their race."

During World War II the Nazis ruled that the Karaites were not Jews, which is why they were spared the Holocaust. In fact, Yevpatoria's *kenesa*, which had been closed by the Bolsheviks, was allowed to reopen in 1942 under the Nazis. To this day, Karaite families have brandished xeroxed – and in one case laminated – copies of the Nazi ruling as evidence of their non-Jewishness.

³ *The Discovery Booklet* states that Anti-Semitism is unique in its:

- i - Universality
- ii - Intensity
- iii- Longevity
- iv - Apparent Irrationality

⁴ Hitler definitely understood that the Jews represented the civilization energy which, if left to express itself, would sap the Nazis of their power:

Semitism can only be explained as resulting from the recognition which the nations of the world have that the Jews are indeed the Chosen People¹. And, it can only wreak its destruction if G-d decides to lift, for even a moment, His iron-clad protection².

T.S. Glover got it right when he asked: "The great matter is not "What happened?" but "Why did it happen?" Why does Judaism live?"

Again and again, when the Torah amply testifies to the mysterious rules of history by which the Jews have lived, it refers to them as an Am Segula³.

The word Segula means something whose underlying laws are mysterious⁴ that cannot be explained by normal rules. There are several objective ways by which we can know that our claim to be the Chosen People is true. The very fact that we survived as a nation and a religion⁵, a tiny group of people spread throughout the

"With the Jew, there is no coming to terms, but only the hard 'either-or'" (Mein Kampf, 1925, Volume 1, p. 225). This conflict was, he thought, going to lead to the destruction of the Jews. "If the international Jewish financiers, inside and outside Europe should succeed in once again plunging the nations into a world war, then the result will not be the victory of Jewry, but rather the annihilation of the Jewish race in Europe!" (Reichstag speech, January 30, 1939)

"We see clearly that this war could only end with the extermination of the Germanic peoples, or that Jewry must disappear from Europe. ... The result of this war will be the annihilation of Jewry. ... For once the ancient Jewish law will come into play: an eye for an eye; a tooth for a tooth." (Speech of January 30, 1942 as monitored by the Allied monitoring service)

¹"How did the Christians historically explain the miraculous survival of the Jew? Only two possibilities - or G-d's chosen people - which they couldn't accept, or the work of the devil, which they proposed. A perverse recognition of Jewish uniqueness." (Eliezer Berkowitz - The Hiding G-d of History)

Nazi's hatred and fear of Jews: Totally unjustified in terms of material and political power. "It was a metaphysical fear of the true mystery of G-d's ...presence in history as revealed in the continued survival of Israel. ...The hiding G-d of history was a repudiation of everything Nazi Germany stood for." (Berkowitz, ibid.)

² Rabbi Meiselman: At the time of Purim, Haman promulgated a decree against the Jewish people after having convinced Achashvarosh that the Jews had to be destroyed. In response Esther asked, מה זה ועל מה זה, which the Talmud interprets to mean: "What did we do wrong?" There was an immediate act of soul-searching. The Biblical basis for Esther's response is found in Sefer Devarim (soon after the Torah introduces the idea of hester panim). There in parshat האזינו, the verse says, לו חכמו ישכילו זאת. If only they were intelligent they would understand—בינו לאחריתם—they would see down to the end of things—איכה ירדוף אחד אלף—How can one pursue a thousand and two a multitude? How was it possible that there was a Holocaust of six million Jews? How was it possible that the Jews didn't succeed at revolt? The Torah asked these questions three thousand years ago and responded: because God "sold us out" and "turned us in." Esther understood that if there was a decree against the Jewish people it was because God has "sold them out."

³ שמות יט ה (יתרו): ... והייתם לי סגולה מכל העמים ...
דברים כו יח (כי תבא): וד' האמירך היום להיות לו לעם סגולה
דברים יד ב (ראה): כי עם קדוש אתה לד' אלקיך ובך בחר ד' להיות לו לעם סגולה מכל העמים אשר על פני האדמה

⁴ שו"ת הרשב"א

⁵T.R. Glover: No ancient people have had a stranger history than the Jews. ... The history of no ancient people should be so valuable, if we could only recover it and understand it. ... Stranger still, the ancient religion of the Jews survives, when all the religions of every ancient race of the pre-Christian world have disappeared ... Again it is strange that the living religions

nations of the world, is totally mysterious and entirely unprecedented. (see note ¹ for comparison with other peoples.) Paul Johnson stated it beautifully when he observed: "Above all, that the Jews should still survive when all those other ancient peoples were transmuted or vanished into the oubliettes of history was wholly predictable. How could it be otherwise? Providence decreed it and the Jews obeyed."²

Not only did the Jews survive, but, throughout this time, we have been enormously productive. Rather than survive as a shattered remnant, we have had such a powerful impact on the world that all great historians have felt a need to comment on this remarkable phenomenon. (see note ³ for a list of contributions.) More than

of the world all build on religious ideas derived from the Jews. The great matter is not "What happened?" but "Why did it happen?" Why does Judaism live? (The Ancient World, Penguin, pp. 184-191)

¹Alswang: "The Chinese in China have always been the majority. The Kurdish people as well (within their own national geographic boundaries) were the majority until Turkish occupation in the sixteenth century. In contrast, for over eighteen hundred years, until the creation of the modern Jewish state in 1948, Jews were always a minority. The Chinese had no substantive interaction with Western or Middle Eastern culture up to the nineteenth century. The Kurds too had minimal interaction with the West, and, to this day, are in general a pastoral people living in tents. In comparison, the Jews have not only witnessed every Western and Near Eastern physical and cultural revolution over the past three thousand years, but have, more times than not, been an integral feature of non-Jewish society."

Mark Twain: "The Egyptian, the Babylonian, and the Persian rose, filled the planet with sound and splendor, then faded to dream-stuff and passed away; the Greek and the Roman followed; and made a vast noise, and they are gone; other people have sprung up and held their torch high for a time, but it burned out, and they sit in twilight now, or have vanished. The Jew saw them all, beat them all, and is now what he always was, exhibiting no decadence, no infirmities of age, no weakening of his parts, no slowing of his energies, no dulling of his alert and aggressive mind. All things are mortal but the Jew; all other forces pass, but he remains. What is the secret of his immortality?" (from the article *Concerning the Jews*, Harpers (1899), see The Complete Essays of Mark Twain, Doubleday (1963) pg. 249).

²A History of the Jews, pg. 587

³In the Aish HaTorah seminar *World Perfect*, 6 values for an ideal world are suggested:

- 1) Value of Life, basic human rights and dignity
- 2) World peace, harmony and mutual respect
- 3) Justice and Equality
All people, regardless of race, sex, or social status, have the right to be treated equally and fairly in the eyes of the law.
- 4) Education
Everyone has the right to be functionally literate as a basic tool for personal advancement and the ability to attain knowledge.
- 5) Family
A strong, stable family structure is necessary of the moral foundation for society.
- 6) Social Responsibility
Individually and nationally, we are responsible for each other. This includes responsibility for disease, poverty, famine, crime, and drugs, as well as environmental problems and animal rights.

There seems to be a universal agreement of people from every race and continent that these six values are fundamental to building a perfect world.

The two civilizations, other than Judaism, which appear to have the greatest impact on the world, are Greece and Rome. There is hardly a philosophical thought which didn't originate with the Greeks.

Rome powerfully shaped Western law, government, administration and engineering. *World Perfect* shows that despite this, Greece and Rome were far from the six universal values of today. It then goes on to show how Judaism is, in fact, the source of these values.

anything else, the Jews have contributed the idea of Monotheism¹, a fact that changed everything about the world, including the ability to understand science as we do today. The Jews contributed the Torah, the idea of universal education, the concept of the basic rights of man. We also gave the basic concepts of equality of opportunity, democracy, and the basic notions of justice. In the beautiful prose of a non-Jewish historian, Paul Johnson:

"Certainly the world without the Jews would have been a radically different place. Humanity might eventually have stumbled upon all the Jewish insights. But we cannot be sure. All the great conceptual discoveries of the intellect seem obvious and inescapable once they have been revealed; but it requires a special genius to formulate them for the first time. The Jews had this gift. To them we owe the idea of equality before the law, both divine and human; of the sanctity of life and the dignity of the human person; of the individual conscience and so for personal redemption; of the collective conscience and so of social responsibility; of peace as an abstract ideal and love as the foundation of justice...Above all, the Jews taught us...Monotheism²."

This contribution, so disproportionate with our size, was made under the most difficult of circumstances when the Jews were under siege, spread out, being hounded and expelled. Other nations would have been pleased to just survive while the Jews did more for the world than any nation on earth³.

The fact that the laws of sociology and history cannot explain our survival does not mean that there is no deeper explanation. Klal Yisroel has survived against all odds because of its attachment to the Torah and through the Torah to G-d. Since Klal Yisroel is attached to things that are eternal, it becomes a part of that reality. Exile is not natural for the Jews, and all unnatural things have a limited life-span⁴.

One aspect of the nations' inability to destroy us has to do with the fact that the birth of our nation was not natural. The Imahos were all barren, and Sarah did not initially even have a womb⁵. This meant that the Jewish people should have

¹"Israel's great achievement, so apparent that mention of it is almost trite, was Monotheism. It was an achievement that transformed subsequent history....One may raise the question whether any other single contribution from whatever source since human culture emerged from the Stone Age has had the far reaching effect upon history that Israel in this regard has exerted both through the mediums of Christianity and Islam and directly through the world of Jewish thinkers themselves" (H. and H. A. Frankfort, John A. Wilson, Thorkeld Jacobsen, William Irwin, The Intellectual Adventure of Modern Man.)

Carlyle B. Heynes: This one book (the Bible) ... has attracted to it, and had concentrated on it, vastly more thought and has called forth more works, explanatory, illustrative, apologetic, upon its text, its meaning, its geography, its theology, its chronology, its evidences, its inspiration, its origin, than all the rest of the literature of the world put together. An immense bulk of the world's literature owes its origin to this book. (in The Bible. Is it a True Book)

²Paul Johnson, A History of the Jews (See entire epilogue)

³ John Adams: ... the Hebrews have done more to civilize men than any other nation.... (2nd President of USA, Discovery booklet pg. 50)

T. R. Glover: ... It is strange that the living religions of the world all build on religious ideas derived from the Jews. (The Ancient World, Penguin, pg. 184-191 in Discovery Booklet pg. 51)

⁴ מהר"ל, נצח ישראל, פ"א: הגלות הוא שנוי ויציאה מן הסדר ... וכל הדברים כאשר הם יוצאים ממקום הטבעי והם חוץ למקומם ... הם חוזרים למקום הטבעיים.

⁵ שרה:בראשית טו: ב-ג, טז: א, יז: טו -כב, יח: יא-יג

completely died out. Unlike other nations, our existence is a function of G-d's sustenance alone.

In Egypt, again, we were reduced to a situation where we were totally absorbed by the Egyptians. We were, as the Sages describe it, like a fetus in the womb of the mother – totally dependent on the Mother for all forms of sustenance, and totally identified with the body of the mother. The nature of the slave work we did was totally purposeless – the cities we built were destroyed again, so we did not even have the achievement of slaves. There was no part of humankind of which we could be said to be a part. We were left 'naked'; without any mitzvos and without any independent identity¹, plucked out by G-d into a new reality with its own set of laws.² This is why everything had to be בחפזון, i.e., as total a negation of the existing מערכת הזמן as possible. This is why the first מצוה of כלל ישראל was החדש הזה לכם: it represented our ability to create this new מערכת הזמן akin to creation of the first מערכת at the beginning of creation³.

Similarly, the אלשיך states that the אמהות were עקריות to show that they were not merely a continuation of previous דורות. Their children were born of a new מערכת. It is this connection of כלל ישראל with this non-natural מערכת that allows us to escape the normal rise and fall patterns of other civilizations.

Therefore, since we exist on a totally different plane of reality from the nations, they cannot destroy us. That one sentence is the great key to unlocking the secret of our survival.

The גלות מצרים of כלל ישראל was further entrenched by the כור הברזל⁴. Having purified our essence, it would now be easy for ד' to continue to correct any backsliding, since it would only be an expression of some surface phenomenon.⁵

All of this was finally consolidated at Sinai, which included not only our acceptance to the Torah but also the covenant that G-d made with us in the wake of that acceptance⁶. We were not permanently attached to the Torah - the sustaining Source behind the world - and hence to the most powerful link to He, the Most Eternal. But it was not only the Jews who chose to do this, as this implies that there was a possibility of rejection. The תורה was essential for the survival of the world, and therefore, although כלל ישראל wanted to accept the תורה, at some level we *had* to accept the Torah (כפה עליהם הר כגיגית) or the entire world would have suffered the consequences. Having initiated a relationship with G-d, there was a level of

רבקה: בראשית כה: כא
רחל: בראשית ל: א

¹ שם משמאל (הגדה של פסח ד"ה וירעו אותנו המצרים): שכל האומות יש להן מציאות בסדר המערכה ... אבל ישראל כל מציאתם הוא רק מהשי"ת לבדו ... שזהו הענין שהאבות היו עקרים כדי שבסדר המערכת לא תהיה אומה הישראלית ראויה להיות בעולם ... (ו) במצרים שהיו ישראל כעובר במעי בהמה ... וכל מציאותם היתה נמשכת להם מהמצריים ... וכשיצאו ממצרים היו ערום וער' בלי מציאות כלל ... (ולכן) היה צרך שתהיה עבודתם לא לתועלת כלל, כי אם היתה לתועלת היו חשובים מחלקי המציאות וחברת מן האנושי

² מהר"ל

³ רב משה שפירא שליט"א

⁴ מלכים א ח נא) כי עמך ונחלתך הם אשר הוצאת ממצרים מתוך כור הברזל

⁵ עיין מהר"ל - נצח ישראל פ"א; משך חכמה שמות פ"ג פסוק יט; תניא פי"ח

⁶ שמות, כ ה-ו

attachment that was imposed on us by G-d, something which then became fundamental, inevitable and eternal¹. The כלל ישראל of נצחיות is also guaranteed by the fact that our destruction would mean the destruction of the world².

There is another, more basic level of Torah-eternity which is attached to the Jews, for the Torah provided an exceptional system of internal vigor and spiritual energy. The non-Jewish historian, Paul Johnson, was able to see this as an outsider: "They did not lose their identity in the emergent Dark Age communities – like Romans and Hellenes, Gauls and Celts, or, indeed, like the millions of Diaspora Jews who became Christians. Judaism and the Jewish remnant were preserved in the amber of the תורה ... The Jews survived because the period of intense introspection enabled their intellectual leaders to enlarge the תורה into a system of moral theology of extraordinary coherence, logical consistency and moral strength."³

APPENDIX – HOW THE JEWS CAME TO BE CHOSEN

Judaism would prefer that there be no distinctions. In the ideal, had the first Man and Woman not transgressed, there would not have been any concept of Jew or non-Jew - just man⁴. After the sin, the situation was still open for anyone to choose a life of core spirituality and to become the Jewish people⁵. Despite the passing of tens of generations, only Avraham and his descendants chose to dedicate themselves to this task. G-d did not simply accept their role as future recipients of the Torah, but He tested Avraham again and again⁶. He tested Yitzchak and Yaakov, then Yaakov's

¹מהר"ל אור חדש, הקדמה (דף מו): וא"כ התורה הוא מחויב והכרחי ומה בכך שהם קבלו התורה והקדימו נעשה לנשמע מ"מ נתנה לישראל התורה כמו שהיא בעצמה וכיון שהתורה בעצמה הכרחי כך נתינת תורה לישראל בהכרח ... ובמאנס כתיב (דברים כב כט) לא יוכל לשלחה כל ימיו וכן לא יפרד ישראל מן הש"י לעולם ... והטעם הוא כיון שהיה מאנס אותה א"כ הוא היה מכריח אותה אל החבור הזה שהוא הכרחי אין לזה סילוק כלל כיון שהיה החבור הכרחי

²ר' בחיי כד הקמח (ערך גאולה): וא"א שיכלה אותם מן העולם לפי שהם קיום העולם (וכן בנצח ישראל של המהר"ל)

³History of the Jews, pg. 149

⁴All of mankind would then have become a part of Klal Yisroel.

⁵Even at time of ההפלה each of 70 nations was given a distinct spiritual task.

מהר"ל אור חדש ח"א: יש לכל אומה ואומה מהות בפני עצמה...עד"ז מורה הכתב כי כל כתב הוא ציור הדבר... ר' צדוק, רסיסי לילה ס' לז: כל אומה יש לה כח מיוחד
עיין דרך ה': חלק שני - פרק 4 - ס' ב' וס' ג (1st 3 paragraphs)

See Handbook of Jewish Thought: 4:12, 4:13, 4:16

Until the מבול, period of roots (= 70 nations). After then, period of branches. Commitment by "roots" to role of central spirituality would lead to branches playing that role as well because they would inherit intrinsic degree of innate spirituality. Because אב המון גוים = א"א therefore even during the period of the branches, possible to join central spirituality (although this became increasingly difficult).

⁶Avraham was given 10 tests (יונה אבות ה:ד lists them); "Never in history had an unaided individual made such a complete break with his environment, overcoming all obstacles for a yet unknown faith." (A. Kaplan - 4.15)

דרך חיים (מהר"ל) אבות ה ג הקב"ה היה מנסה את אברהם בעשר נסיונות שיהיה אברהם מנוסה בכל מיני נסיונות שהם מחולקים [וכמו עשר המכות ועשרה מאמרות של מעשה בראשית]

children and their children¹. The nation had to pass the horrific and miserable experience of Egypt, but they still stood fast, ready to commit themselves to G-d's Torah. Therefore, it was only because the Jews consistently and doggedly chose G-d that G-d ultimately chose the Jews².

Even at this late stage, other nations could also have accepted the Torah. The Torah was in fact offered to everyone. When, however, only the Jews responded, the nations of the world could no longer, as a nation, accept the Torah. Any individual non-Jew could convert, however, and become a part of the Torah-keeping nation. Non-Jews have more spiritual options than Jews, as they can remain as they are and receive a portion in the World to Come by keeping the Seven Noachide Laws. (These are very basic laws of minimum civilized standards like killing, stealing and not being cruel to animals.) Furthermore, if a non-Jew so desires, he can commit to a higher standard of spirituality by converting. Jews have no such choice; their only choice is how they will respond to the incontrovertible fact of their Jewishness.

¹Only after 3 generations and after all Yaakov's children followed in his way was the term Israel first used; (The other names for the Jewish people, ישראל, ישראלית & יהודים were used only after his children in turn.)

²ברכות ו. אמר להם הקב"ה לישראל אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם (עיי"ש)

1. Moshe to Yehoshua – Succession from a Unique Leader

SUMMARY:

In this week's Parsha, Moshe prepares for the future of the Jewish people after his death by appointing Yehoshua in his stead. Moshe was the leader of the desert, of the דור דעה who lived an abnormal, spiritual existence. Yehoshua takes the Jews into Israel where they defeat the enemy and live off the land. Each leader was perfectly suited for his role.

Moshe Rabbeinu shows us that succession is an issue which has to be taken care of, modeling the behavior necessary for future cases of leadership succession. Not only does he appoint someone in his stead, but he takes great pains to make sure that Yehoshua is fully accepted by the people. Though still with all his old strength and faculties, he begins to lower his profile. "I am old", he tells them, "and there is now someone more suitable than me."

Moshe assures the Jewish People that the Shechina will remain with them after he is gone. "Don't yearn for the good old days, for the new ones will be even better. You will go into your own land under a great leader." Understand that in the end, G-d is your leader, not I or any other mortal. And if Yehoshua heads the nation, this is also only because G-d, your true Leader is appointing him.

Yehoshua is the ultimate all-rounder: He is both the quiet, dedicated scholar who never budged from the Ohel Moed as well as the general who fought against Amalek. He is the loyal student, waiting patiently for Moshe Rabbeinu at the bottom of Sinai, but also the decisive leader who takes the Jewish people through 14 long years of conquering the mighty Canaanites and settling the land. He is the fiery *kenai*, jealous for Moshe Rabbeinu's honor, but also the man of inner strength and fortitude, able to withstand the enormous group pressure of the great sages – the spies – and the whole nation - who were ready to go back to Egypt. He is sharp and on the ball, immediately recognizing from afar what kind of rejoicing was taking place by the sinning citizens during the Golden Calf, yet he is also holy and removed – the man who has a spirit resting on him.

Yet, despite all this greatness, Yehoshua was taking the mantle of leadership from someone whom he could not hope to emulate. Only one person would ever bring the Torah down and no other prophet would ever be as great as Moshe Rabbeinu. Chazal compare Yehoshua to the moon, whose light is merely reflecting that of the original great, Moshe Rabbeinu. Yehoshua, the dedicated student, was indisputably a great man, but how could the nation have looked upon him as anything but a consolation prize?

It often happens that a leader starts an organization or a new movement. Succession is always a problem. The leader and the movement are one – it is impossible to imagine the one without the other. And should he leave, we naturally look for someone as close as possible. At first blush, it would seem that Yehoshua really was the consolation prize. No one could be as great as Moshe Rabbeinu, but we were very lucky to nevertheless get someone as great as Yehoshua. The Moshe-Yehoshua lesson teaches us that it often requires a completely different kind of personality to consolidate what was started.

However, a deeper look will show us that this is not so – that it was specifically Yehoshua, and not Moshe Rabbeinu, who was uniquely suited to taking us into the land of Israel. He became “the sun” in his own right, and not just a reflective moon. But how could Yehoshua be the moon and the sun at the same time?

That consolidation – settling the Jews in the land – required someone who would begin the process of the Oral Law. Though a prophet, Yehoshua could not do what Moshe Rabbeinu did whenever some point of Torah was unclear – i.e. turn to G-d and ask Him on the spot for an answer. Moshe Rabbeinu received the Torah at Sinai as a gift, but, upon his death, much of that Torah became unclear. Now the Jewish people would have to work hard to ensure to restore that Torah and retain it. This was Yehoshua’s Oral-Torah moon, reflecting Moshe’s Written-Torah sun. But that “moon” – the Oral Law, became its own shining light – it became our way of connecting to the Torah.

Yehoshua turns out to be the right man at the right time, perfect for leading the Jewish people during their specific transition stage of conquering and settling the land. Chazal tell us that if we had not sinned we would not have needed anything but the Torah itself. All of the Prophets and the Sages were just an attempt to get us back to the greatness that was ours during the Generation of Knowledge who received the Torah. Yet, the Sages tell us that even without sin, we would have still required Sefer Yehoshua. Yehoshua had something to contribute in his own right. He was not there because of some deficiency in the nation.

A good entrée to understanding Yehoshua’s legacy to the Jewish people is to understand the two prayers he left us: the second blessing of the benching and the Aleinu Prayer.

The second blessing of the benching mentions the land and the *Bris* we make with G-d, essential components of the benching. This follows Moshe Rabbeinu’s first blessing in gratitude for the Mannah which the Jews received in the desert. It is relatively easy to recognize G-d’s Providence and to sanctify the material when one’s food is so obviously coming from Heaven. It is a much greater challenge when living on the land. (*And you will eat and be satisfied ... on the land.*) Yehoshua’s blessing therefore represents the growth and maturity of the nation.

Yehoshua was the bridge which took Moshe Rabbeinu’s Torah of the desert and transmitted it to the people who would settle in the Land of Israel. *Moshe received the Torah from Sinai and transmitted it to Yehoshua. Yehoshua transmitted it in turn to the Sages.*

Yehoshua was a descendent of Yosef, and that was the source of his leadership. Just as Yosef was the person who transmitted the Torah of the Avos to the Shevatim, and without Yosef the Shevatim would not have been able to access that Torah, so too, Yehoshua was the transmitter of the Torah of Moshe to the Sages and the Jewish nation. Yehoshua brings Moshe’s Torah of the desert into the land, sanctifying the material world through the Torah. Hence in conquering Jericho, the number seven is mentioned repeatedly – they walked around the city seven times – one each day; seven Cohanim blew seven shofars; on the seventh day they walked around the city seven times. Seven is a level of the highest sanctity in this world – Shabbos, Sefiras HaOmer, Shemittah and Yovel are all cycles of seven. Yehoshua is the great conqueror and nothing could seem more a function of earthly power than fighting bloody wars. Yet it is just at this point of greatest human effort that he is able to connect it all back up to G-d, to show that in fact G-d controls it all. All this effort – all these marches around the city; all these Shofar blasts; and in the end, the walls simply sink into the ground, miraculously and mysteriously.

With the Aleinu prayer, Yehoshua takes this further. The Aleinu was composed by Yehoshua when he conquered Yericho. In it, Yehoshua articulates the Messianic vision which was driving him. In the first paragraph, the Jews are described as the Chosen nation whose destiny is determined by their recognition that there is no other being than G-d; no force, no reality can be without His creative Will infusing it with existence. In the second paragraph we extend our vision to include all the nations of the world. At that time, in the Messianic era, our passion for G-d will be shared by others. The whole world will be rectified –evil will be destroyed, good will reign, and all will serve G-d. There will be a perfect harmony between all the manifestations of G-d in this world (שמי) with each other and with their Source.

Yehoshua initiates the historical path toward the Mashiach. Just as his ancestor Yosef extended his tremendous self-control into ruling over the Egyptians, controlled their sensuality by enforcing Milah, and began a process where the nations of the earth will realize that their very source of life is through the Jews, so Yehoshua now extends that by conquering the nations around him and envisioning a time when all nations will recognize G-d as their source of life and hence understand the central spiritual role of the Jews in turn.

DETAIL:

In this week's Parsha, Moshe prepares for the future of the Jewish people after his death, appointing Yehoshua in his stead. Moshe was the leader of the desert, of the דור דעה, who lived an abnormal, spiritual existence. Yehoshua took the Jews into Israel where they would defeat the enemy and live on the land. Each leader was perfectly suited for his role.

In the overview of Sefer Devarim, we showed how Sefer Devarim was the transitional Sefer between the Written and the Oral Law. On the one hand, Sefer Devarim is the end of the Five Books of Moshe; on the other hand, it is written by Moshe in the first person, the beginnings of an Oral Law which ultimately rests within our minds. This was as a preparation for going into the land where the daily application of the Oral Law would be necessitated. The handing over of the mantle of leadership by Moshe to Yehoshua is rooted in the same transition.

Moshe Rabbeinu shows us that succession of leadership in the Jewish people is an issue which has to be taken care of, and he models the necessary behavior. Not only does he appoint someone in his stead, but he takes great pains to insure that Yehoshua is accepted by the Jewish people. Though still with all his old strength and faculties, he begins to lower his profile. I am old, he tells the people, and there is now someone more suitable than me¹.

More importantly, Moshe assures the Jewish People that the Shechina will remain with them even after he is gone². "Don't yearn for the good old days, for the new ones will be even better. You will go into your own land under a great leader. Understand that in the end G-d is your Leader, not me or any other mortal":

לא ג: ד' אלוֹקִיךָ הוּא עוֹבֵר לִפְנֶיךָ הוּא יִשְׁמִיד אֶת הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה מִלִּפְנֶיךָ וִירָשֶׁתָּם

And if Yehoshua heads the nation, this is also only because G-d, your True Leader, is appointing him. The very next words testify to this:

יְהוֹשֻׁעַ הוּא עוֹבֵר לִפְנֶיךָ כְּאִשֶּׁר דִּבֶּר ד'

Therefore, the issue of leadership becomes first and foremost an issue of Emuna and Bitachon in HaSh-m.

לא ו: כִּי ד' אלוֹקִיךָ הוּא הַחֵלֶךְ עִמָּךְ לֹא יִרְפָּךְ וְלֹא יַעֲזֹבֶךָ

But, having assured the nation that they would grow upwards and forwards, Moshe Rabbeinu also prepares them for times when things would not go so well:

לא כא: וְהָיָה כִּי תִמְצָאן אֶת־רַעוֹת רַבּוֹת וְצָרוֹת וְעָנְתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת לִפְנֵי לַעַד כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי זִרְעוֹ כִּי יִדְעִתִּי אֶת יִצְרוֹ אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה הַיּוֹם בְּטֶרֶם אֲבִיאֲנִי אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי

¹דברים לא ב: בן מאה ועשרים שנה אנכי היום. וכתב הרמב"ן: וזה לנחם אותם על ענינו, כלומר אני זקן ואין לך עוד תועלת ממני ... ואע"פ שמשנה רבינו היה בתקפו ובבריאותו כאשר העיד הכתוב לא כהתה עינו ולא נס לחה (דברים לד ז), אמר לנחמם

²רמב"ן שם: ואל תפחדו ואל תידאו כי ד' יעבור עמכם לא יסלק שכינתו מכם בעבורי

Yehoshua presents himself as the ultimate all-rounder: he is both the quiet, dedicated scholar who never budged from the Ohel Moed¹ as well as the general whom we first see in action commissioned by Moshe Rabbeinu to fight against Amalek². He is the loyal student, waiting patiently for Moshe Rabbeinu at the bottom of Sinai³, but also the decisive leader who takes the Jewish people through 14 long years of conquering the mighty Canaanites⁴ and settling the land⁵. He is the fiery *kanai*, jealous for Moshe Rabbeinu's honor, ready to destroy anyone who challenged Moshe's exclusive status as prophet of Israel,⁶ but he is also the man of great moral fiber, inner strength and fortitude, able to withstand the group pressure of the great Sages (the spies) pushing him to talk badly about the Land of Israel. In fact, he stood up to the entire nation after they were convinced by those spies and were ready to turn around and return to Egypt. He did not just maintain his opinions, but stood up, together with Kalev, to persuade an entire nation⁷. The greatness of this can be appreciated by the fact that these two giants were the only ones of an entire generation to make it to the holy land⁸, a privilege denied even to Yehoshua's great rebbe Moshe Rabbeinu⁹.

¹ שמות לג יא: ודבר ה' אל משה פנים אל פנים כאשר ידבר איש אל רעהו ושב אל המחנה ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל:

² שמות יז ט: ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק מחר אנכי נצב על ראש הגבעה ומטה האלקים בידך: (י') ויעש יהושע כאשר אמר לו משה להלחם בעמלק ומשה אהרן וחור עלו ראש הגבעה: ... (ג') ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב:

³ שמות כד יג: ויקם משה ויהושע משרתו ויעל משה אל הר האלקים: (יד) ואל הזקנים אמר שבו לנו בזה עד אשר נשוב אליכם והנה אהרן וחור עמכם מי בעל דברים יגש אלהם: (טו) ויעל משה אל ההר ויכס הענן את ההר:

⁴ דברים לא ג: ה' אלקיך הוא עבר לפניך הוא ישמיד את הגוים האלה מלפניך וירשתם יהושע הוא עבר לפניך כאשר דבר ה':

⁵ במדבר לד יז: אלה שמות האנשים אשר ינחלו לכם את הארץ אלעזר הכהן ויהושע בן נון: דברים ג כח: וצו את יהושע וחזקה ואמצהו כי הוא יעבר לפני העם הזה והוא ינחיל אותם את הארץ אשר תראה: (עיין עוד בדברים לא ג, לא ז).

⁶ במדבר יא כח: ויען יהושע בן נון משרת משה מבחריו ויאמר אדני משה כלאם: (כט) ויאמר לו משה המקנא אתה לי ומי יתן כל עם ה' נביאים כי יתן ה' את רוחו עליהם:

⁷ במדבר יד א: ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא: (ב) וילנו על משה ועל אהרן כל בני ישראל ויאמרו אלהם כל העדה לו מתנו בארץ מצרים או במדבר הזה לו מתנו: (ג) ולמה ה' מביא אותנו אל הארץ הזאת לנפל בחרב נשינו וטפנו יהיו לבז הלוא טוב לנו שוב מצרימה: (ד) ויאמרו איש אל אחיו נתנה ראש ונשובה מצרימה: (ה) ויפל משה ואהרן על פניהם לפני כל קהל עדת בני ישראל: (ו) ויהושע בן נון וכלב בן יפנה מן התרים את הארץ קרעו בגדיהם: (ז) ויאמרו אל כל עדת בני ישראל לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור אתה טובה הארץ מאד מאד:

⁸ במדבר יד כו: וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר: (כו) עד מתי לעדה הרעה הזאת אשר המה מלינים עלי את תלונות בני ישראל אשר המה מלינים עלי שמעתי: (כח) אמר אלהם חי אני נאם ה' אם לא כאשר דברתם באזני כן אעשה לכם: (כט) במדבר הזה יפלו פגריכם וכל פקדיכם לכל מספרכם מן עשרים שנה ומעלה אשר הלינתם עלי: (ל) אם אתם תבאו אל הארץ אשר נשאתי את ידי לשכן אתכם בה כי אם כלב בן יפנה ויהושע בן נון: (לא) וטפכם אשר אמרתם לבז יהיה והביאתי אתם וידעו את הארץ אשר מאסתם בה: (לב) ופגריכם אתם יפלו במדבר הזה: ... (לח) ויהושע בן נון וכלב בן יפנה חיו מן האנשים ההם ההלכים לתור את הארץ: במדבר לב י' ויחור אף ה' ביום ההוא וישבע לאמר: (יא) אם יראו האנשים העלים ממצרים מן עשרים שנה ומעלה את האדמה אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב כי לא מלאו אחרי: (יב) בלתי כלב בן יפנה הקניי ויהושע בן נון כי מלאו אחרי ה': (יג) ויחור אף ה' בישראל וינעם במדבר ארבעים שנה עד תם כל הדור העשה הרע בעיני ה':

⁹ דברים א לו: גם בי התאנף ה' בגללכם לאמר גם אתה לא תבא שם: (לח) יהושע בן נון העמד לפניך הוא יבא שמה אתו חזק כי הוא ינחלנה את ישראל: (לט) וטפכם אשר אמרתם לבז יהיה ובניכם אשר לא ידעו היום טוב ורע המה יבאו שמה ולהם אתננה והם יירשوها:

Yehoshua was sharp and on the ball, immediately recognizing from afar what kind of rejoicing was taking place by the sinning citizens during the Golden Calf¹, yet he was also holy and removed – the man who had a spirit resting on him².

Despite his greatness, Yehoshua was taking the mantle of leadership from someone whom he could not hope to emulate. Only one person would ever bring the Torah down, and no other prophet would ever be as great as Moshe Rabbeinu³. Chazal compare Yehoshua to the moon, whose light is merely reflecting that of the original great, Moshe Rabbeinu⁴. Yehoshua, the dedicated student, was indisputably a great man, but how could the nation have looked upon him as anything but a consolation prize?

It often happens that a leader starts an organization or a new movement. Succession is always a problem. The leader and the movement are one – it is impossible to imagine the one without the other. And should he leave, we naturally look for someone as close as possible. If this is true of other great leaders, it is surely more so in the case of Moshe Rabbeinu. At first blush, it would seem that Yehoshua really was the consolation prize. No one could be as great as Moshe Rabbeinu, but we were very lucky to nevertheless get someone as great as Yehoshua. The Moshe-Yehoshua lesson teaches us that it often requires a completely different kind of personality to consolidate what was started.

However, a deeper look will show us that Yehoshua was no consolation prize – that it was specifically Yehoshua – and not Moshe Rabbeinu – who was uniquely suited to taking us into the land of Israel. He became “the sun” in his own right, and not just a reflective moon⁵. But how could Yehoshua be the moon and the sun at the same time?

That consolidation – settling the Jews in the land – required someone who would begin the process of the Oral Law. Though a prophet, Yehoshua could not do what Moshe Rabbeinu did whenever some point of Torah was unclear – i.e. turn to G-d and ask Him on the spot for an answer. Moshe Rabbeinu received the Torah at Sinai as a gift, and therefore represented completion of the written Torah⁶. However, upon his death, much of that Torah became unclear. Now the Jewish people would have to work hard to ensure to restore that Torah and retain it. This was Yehoshua’s Oral-Torah moon, reflecting Moshe’s Written-Torah sun⁷. But that “moon” – the Oral Law, became its own shining light – it became our way of connecting to the Torah.

¹שמות לב יז: וישמע יהושע את קול העם ברעה ויאמר אל משה קול מלחמה במחנה: (יח) ויאמר אין קול ענות גבורה ואין קול ענות חלושה קול ענות אנכי שמע: (יט) ויהי כאשר קרב אל המחנה וירא את העגל ומחלת ויחר אף משה וישלך מידו את הלחת וישבר אתם תחת ההר:

²במדבר כז יח: ויאמר ה' אל משה קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו וסמכת את ידך עליו:

³דברים לד י: ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו ה' פנים אל פנים: (יא) לכל האתת והמופתים אשר שלחו ה' לעשות בארץ מצרים לפרעה ולכל עבדיו ולכל ארצו: (יב) ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל:

⁴בבא בתרא דף עה ע"א: פני משה כפני חמה, פני יהושע כפני לבנה

⁵בראשית רבה נח: עד שלא השקיע שמשו של משה הזריח שמשו של יהושע

⁶רב צדוק הכהן, ליקוטי מאמרים, מ"א, ע"ב: משה ... שבו נשלמה התורה שבכתב

⁷רב צדוק, שם: התחלת התורה שבעל פה התחילה אחר פטירת משה שבו נשלמה התורה שבכתב

This became clear immediately after the death of Moshe Rabbenu. Three thousand halachos were lost during the mourning period for him. The Sages then asked Yehoshua to recover these through his prophecy, just as Moshe Rabbeinu would. Yehoshua answered “לא בשמים היא” – for the whole Torah had already been brought down to the earth and it to get it from the Heavens would be tantamount to saying that some of the Torah still remained in the Heavens. That would allow a false prophet to come along and say that he too has some of that new Torah that still remained in the Heavens. In the end, Otniel ben Kenaz restored the forgotten halachos through his *פלפול*, i.e. through a Torah sheBaal Peh Process¹.

Yehoshua turned out to be the right man at the right time, perfect for leading the Jewish people during their specific transition stage of conquering and settling the Land of Israel. Chazal tell us that if we had not sinned we would not have needed anything but the Torah itself. All of the Prophets and the Sages were just an attempt to get us back to the greatness that was ours during the Generation of Knowledge who received the Torah. Yet, the Sages tell us that even without sin, we would have still required Sefer Yehoshua². Yehoshua had something to contribute in his own right. He was not there because of some deficiency in the nation.

A good entrée to understanding Yehoshua's legacy to the Jewish people is to understand the two prayers he left us: the second blessing of the benching and the Aleinu Prayer.

The second blessing of the benching mentions the land and the *Bris* we make with G-d, essential components of the benching³. (Yehoshua composed the specific form of this blessing when he took the Jewish people into the land of Israel⁴. Prior to this time, everyone said their own version of this prayer, and it must have reflected the fact that the Jews had not yet entered the land⁵.) This is in contrast to the first

¹ מסכת תמורה טז ע"א: אמר רב יהודה אמר שמואל שלשת אלפים הלכות נשתכחו בימי אבלו של משה אמרו לו ליהושע שאל א"ל לא בשמים היא אמרו לו לשמואל שאל אמר להם אלה המצוות שאין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה אמר ר' יצחק נפחא אף חטאת שמתו בעליה נשתכחה בימי אבלו של משה אמרו לפנחס שאל אמר ליה לא בשמים היא א"ל לאלעזר שאל אמר להם אלה המצוות שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה ... במתניתין תנא אלף ושבע מאות קלין וחמורין וגזירות שוות ודקדוקי סופרים נשתכחו בימי אבלו של משה אמר רבי אבהו אעפ"כ החזירן עתניאל בן קנז מתוך פלפולו שנאמר וילכדה עתניאל בן קנז אחי כלב

ובגמ' שם אמר רב יהודה אמר רב בשעה שנפטר משה רבינו לגן עדן אמר לו ליהושע שאל ממני כל ספיקות שיש לך אמר לו רבי כלום הנחתך שעה אחת והלכתי למקום אחר לא כך כתבת בי ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימש מתוך האהל מיד תשש כחו של יהושע ונשתכחו ממנו שלש מאות הלכות ונולדו לו שבע מאות ספיקות ועמדו כל ישראל להרגו אמר לו הקדוש ברוך הוא לומר לך אי אפשר לך וטורדן במלחמה שנאמר ויהי אחרי מות משה עבד ה' ויאמר ה' וגו'

ופירוש השכחה שאצל משה רבינו, בחינת צורה שבעל פה, לא היה שייך שכחה, ואפילו יהושע לא שכל מאומה, אמנם אחרי מותו, שכל אפילו יהושע מתורתו. ועצת הקב"ב היה שיטריד את כלל ישראל במלחמתו של תורה שבעל פה שטעון עמל רב.

² מס' נדרים דף כב עמ' ב: אלמלא לא חטאו ישראל לא ניתן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע בלבד והסביר הדברי חיים, בדברים: שרש התורה הן, שמות ואורות-קדושים המצטרפים מר"א שערים. והצירוף נעשה בתורה רק לפי ערך הדור וערך ישראל. אלמלא חטאו ישראל, לא היה להם צרך בעשרים וארבעה ספרים, על דרך הצירוף שהמה עכשיו במסורים ותוכחות ועוד, אלא בצירופים של אהבה וחובה הרמוזים בחמשה חומשי תורה וספר יהושע בלבד.

³ מסכת ברכות דף מט ע"א: כל שאינו אומר ברית ותורה בברכת הארץ ומלכות בית דוד בבונה ירושלים לא יצא ידי חובתו

⁴ ברכות דף מח ע"ב: יהושע תקן להם ברכת הארץ כיון שנכנסו לארץ

⁵ חדושי הרשב"א על מסכת ברכות דף מח ע"ב: הא דאמרינן משה תקן להם ברכת הון יהושע תקן להם ברכת הארץ וכו'. ק"ל והא קי"ל בסמוך דברכות אלו מדאורייתא ניהו. וי"ל דמטבען הוא שטבעו להן, דאי מדאורייתא אם רצה לאומרה באי זו מטבע שירצה אומרה, ואתו משה ויהושע ודוד ותקנו להן מטבע לכל אחת ואחת בזמנה. ... ובדאי דקודם כיבוש הארץ ובנין ירושלים לא היו אומדין כמטבע שאמרו לאחר כיבוש

blessing in benching that was composed by Moshe Rabbeinu in gratitude for the Mannah that the Jews received in the desert¹. Yehoshua's brocha followed Moshe's brocha because it builds onto it: it is relatively easy to recognize G-d's Providence and sanctify the material when one's food is so obviously coming from Heaven. It is a much greater challenge, however, to see G-d's Providence when living on the land. (*And you will eat and be satisfied ... on the land.*²) Yehoshua's blessing therefore represents the growth and maturity of the nation – a deepening of their recognition of G-d's Hashgacha as permeating not only the miraculous, but also the natural.

In this regard, there is a common denominator between the land and the Oral Law. Both require tremendous human effort – yet both are clearly dependent in the end on G-d's Providence³.

In this sense, Yehoshua was a bridge which took Moshe Rabbeinu's Torah of the desert and transmitted it to the people who would settle in the Land of Israel. *Moshe received the Torah from Sinai and transmitted it to Yehoshua. Yehoshua transmitted it in turn to the Sages*⁴. Yehoshua was a descendent of Yosef, and that, say the Sages, was the source of his leadership⁵. Just as Yosef was the person who transmitted the Torah of the Avos to the Shevatim (and without Yosef the Shevatim would not have been able to access that Torah)⁶, so too, Yehoshua was the transmitter of the Torah of Moshe to the Sages and the Jewish nation. Yehoshua brings Moshe's Torah of the desert into the land, sanctifying the material world through the Torah. Hence in conquering Yericho, the number seven is mentioned repeatedly – the Jews walked around the city seven times – one each day, seven Cohanim blew seven shofros, and on the seventh day they walked around the city seven times⁷. Seven is a level of the highest sanctity in this world – Shabbos, Sefiras HaOmer, Shemittah and Yovel are all cycles of seven, and there are seven days of Pesach and Sukkos⁸. Yehoshua was the great conqueror, and nothing could seem more a function of earthly power than fighting bloody wars. Yet, just at this point of greatest human effort, he was able to connect it all back up to G-d, showing that in fact G-d controls it all⁹. All

ובנין, וכמו שאין אנו אומרים כאותו מטבע שתקנו דוד ושלמה, שאנו מבקשים להחזיר המלכות ולבנות הבית, והם היו מבקשין להעמיד המלכות ולהעמיד הבית ולהמשיך שלות הארץ:

¹ ברכות דף מח ע"ב: אמר רב נחמן משה תקן לישראל ברכת הזן בשעה שירד להם מן

² ברכות דף מח ע"ב: תנו רבנן מנין לברכת המזון מן התורה שנאמר ואכלת ושבעת וברכת ... על הארץ זו ברכת הארץ

³ ממעמקים, עמ' 96: נמצא שגם בארץ ישראל וגם בתורה שבעל פה מתחברים הטבעית והעל טבעית יחד.

⁴ פרקי אבות פרק א משנה א: משה קבל תורה מסיני, ומסרה ליהושע, ויהושע לזקנים וגו'

⁵ בראשית רבה נט: יהושע ראש למלכות משבט אפרים

⁶ רב משה שפירא, שליט"א

⁷ רלב"ג יהושע ו'ג: והיה זה המספר לשביעיו ר"ל שהקיפו העיר ז' ימים והיו שם ז' כהנים וז' שופרות היוכלים וביום הז' הקיפו ז' פעמים

⁸ רלב"ג, שם: שזכרנו כמספר הז' שזכרנו בתורה כמו השמטה ז' שמטות וז' שבתו' שנים ז' ימים וז' פעמים וז' ימי הפסח וז' ימי סוכה

⁹ ממעמקים, דברים עמ' 45-47

this effort – marches around the city, shofar blasts, etc., but in the end, the walls simply sink into the ground miraculously and mysteriously¹.

With the Aleinu prayer, Yehoshua took this further. The Aleinu was composed by Yehoshua when he conquered Yericho. In it, Yehoshua articulates the Messianic vision which was driving him. In the first paragraph, the Jews are described as the Chosen nation² whose destiny is determined by their passionate commitment to serving the Almighty³. We do so because we recognize that there is nothing other than G-d; no force, no being, no reality can be without His creative Will infusing it with existence⁴. There is no other force or strength whatsoever⁵. All appearances to the contrary are but illusions that will be broken by saying this prayer⁶.

In the second paragraph we extend our vision to include all the nations of the world. Our hope is that our passion for G-d will be shared by others and that the whole world will be rectified – evil will be destroyed, good will reign, and all will serve G-d⁷. At the time of the Messianic era, there will be perfect harmony between all the manifestations of G-d in this world (שמו) with each other and with their Source⁸.

Yehoshua initiated the historical path toward Mashiach. Just as his ancestor Yosef extended his tremendous self-control into ruling over the Egyptians, controlled their sensuality by enforcing Milah and began a process where the nations of the earth would realize that their very source of life was through the Jews, so Yehoshua now extended that. He conquered the nations around him and envisioned a time when all nations would recognize G-d as their source of life and hence understand the central spiritual role of the Jews.

¹רלב"ג שם: והנה הסכים הש"י שיעשה זה המופת באמצעות זאת התרועה הגדול' כדי שיתעוררו ישראל ויקיצו משנת תרדמת' ויתנו אל לבם ענין אלו הנפלאות העצומ' למען יראו את ה' עם שיש לתרועה הגדולה רועם מעט בענין זה המופת כי הקול החזק יניע האויר תנועה חזקה אלא שלא יתכן שיגיע מזאת התנועה' כמו זה הפועל הנפלא שתפול החומ' החזק' תחתיה אם לא יחוב' לזה המופ':

²שלא עשנו כגויי הארצות. ולא שמנו כמשפחות האדמה. שלא שם חלקנו כהם וגורלנו ככל המונים:

³ואנחנו כורעים ומשתחוים ומודים לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא:

⁴שהוא נוטה שמים ויוסד ארץ. ומושב יקרו בשמים ממעל. ושכינת עזו בגבהי מרומים:

⁵הוא אלקינו אין עוד. אמת מלכנו. אפס זולתו. ככתוב בתורתו. וידעת היום והשבת אל לבבך. כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת. אין עוד:

⁶על ידי שבח זה אנו משברים קליפות ומכניעים אותם (הארי ז"ל מובא ביסוד ושורש העבודה תפלת יח פ"ט)

⁷על כן נקוה לך ה' אלקינו לראות מהרה בתפארת עזך. להעביר גלולים מן הארץ. והאלילים כרות יכרתו. לתקן עולם במלכות שד-י. וכל בני בשר יקראו בשמך להפנות אליך כל רשעי ארץ. יכירו וידעו כל יושבי תבל. כי לך תכרע כל ברך. תשבע כל לשון. לפניך ה' אלקינו יכרעו ויפלו. ולכבוד שמך יקר יתנו. ויקבלו כלם את על מלכותך. ותמלך עליהם מהרה לעולם ועד. כי המלכות שלך היא ולעולמי עד תמלך בכבוד. ככתוב בתורתך. ה' ימלך לעולם ועד:

⁸ונאמר. והיה ה' למלך על כל הארץ. ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד:

2. Moshe's Final Instructions: Preservation of the Torah, Hakhel and Writing a Sefer Torah.

In this week's Parsha, Moshe reaches the end of his life, a full 120 years¹, with all his strength and energy intact until his very last moment². At this point, Moshe says לא אוכל עוד לצאת ולבא – “I can no longer go out and come in.” Mei Shiloach explains that as long as a person has not achieved Shleimus he can continue to grow (לבא), but he can also lose what he already has (לצאת). After achieving Shleimus, however, G-d stamps His Name on the person and he can now neither grow nor lose what he had gained³. Essentially, he no longer belongs in this world anymore and it is time to move on.

Moshe Rabbeinu has a lot to take care of at the end of his life. He takes leave of the people - not by assembling them with bugles in a national assembly to address them in the name of G-d - but וילך - he goes out to them, in the simplest manner - a modest man bidding farewell⁴.

He assures the people that G-d will deliver them safely into the Holy Land, protecting them from their enemies. In particular, he has to ensure the continuity of the Torah. Moshe Rabbeinu does this in several dramatic ways.

Firstly he appoints and empowers his successor, Yehoshua⁵.

Secondly, Moshe commands the entire nation to gather once every seven years for a dramatic public reading of the Torah (Hakhel)⁶.

Thirdly Moshe completes the writing of the Torah, entrusts it to the Elders⁷

¹ בן מאה ועשרים שנה אנכי היום: היום מלאו ימי ושנותי – ללמד שהקב"ה משלים שנותיהם של צדיקים מיום ומחדש לחדש שנאמר (שמות כג) – את מספר ימיך אמלא (מדרש מובא בספר הפרשיות של אליהו כי טוב)

² וזאת הברכה לד': ומשה בן מאה ועשרים שנה במתו לא כהתה עינו ולא נס לחה.

רמב"ן לא ב: שמשה רבינו היה בתקפו ובבריאותו

(אבל רש"י שם כתב שהפסוק איירי על אחר מותו)

³ מי השלוח ח"א עמ' קצז ד"ה לא אוכל לצאת ולבא: היינו כי ביום הזה נשלם מרע"ה בשלימות האמיתי והש"י חתם שמו עליו, והנה כל זמן שלא נשלם האדם יוכל עוד להשיג ולהגיע למעלות, אך יוכל ג"כ ח"ו לאבד את מה שהשיג מקודם, אבל אחר שנשלם לא יוכל עוד לאבד מה שהשיג מקודם, וג"כ לא יוכל עוד להשיג יותר, וזה שאמר מרע"ה לא אוכל עוד לצאת ולבא היינו שלא יוכל לאבד מה שהשיג ולבא היינו שלא יוכל להשיג עוד ג"כ.

⁴ דברים לא א: וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל.

רב ש.ר. הירש, שם.

⁵ לא (ג) ה' אלקיך הוא עבר לפניך הוא ישמיד את הגוים האלה מלפניך וירשתם יהושע הוא עבר לפניך כאשר דבר ה': (ז) ויקרא משה ליהושע ויאמר אליו לעיני כל ישראל חזק ואמץ כי אתה תבוא את העם הזה אל הארץ אשר נשבע ה' לאבתם לתת להם ואתה תנחילנה אותם: (ח) וה' הוא ההלך לפניך הוא יהיה עמך לא ירפך ולא יעזובך לא תירא ולא תחת: (כג) ויצו את יהושע בן נון ויאמר חזק ואמץ כי אתה תביא את בני ישראל אל הארץ אשר נשבעתי להם ואנכי אהיה עמך:

⁶ הקהל: דברים לא יב (וילך): הקהל את העם האנשים והנשים והטף וגו', למען ישמעו, וילמדו ויראו את ד' אלוקיכם, ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת

חינוך מצוה תרי"ב

⁷ דברים לא ט: ויכתוב משה את התורה הזאת ויתנה אל הכהנים בני לוי הנשאים את ארון ברית ד' ואל כל זקני

and instructs each individual to write and keep a Sefer Torah¹.

Hakhel affects the community; the latter the individual. Moshe writes an entire Sefer Torah² all on the same day³, and gives it to the Cohanim. Thus, most of our parsha deals with issues of the accuracy of transmitting the Written Torah to future generations, although the Mitzvah of writing a Sefer Torah shows that the first issue, Yehoshua taking over the mantle of leadership, was intertwined with the second.

So fundamental are these actions that וילך משה - Moshe Rabbeinu actually goes out to the Jewish people, to each individual family, and bids each one farewell⁴, charging each individual with his own unique fulfillment of that Torah. Moshe Rabbeinu lives on through the people. Hence our Torah is forever called Toras Moshe. He lives on in the Torah he is passing down. Moshe will be like the sun which needs to set in order for us to see the moon. The moon in turn receives its light from the sun⁵.

Moshe was the leader of the desert, of the דור דעה, who lived an abnormal, spiritual existence. Yehoshua took the Jews into Israel where they would defeat the enemy and live on the land. Each leader was perfectly suited for his role. Actually, Moshe tells them, "it is G-d not me that is really your leader ... and in my place He has appointed Yehoshua."⁶

The great example of Moshe was to ensure his successor was securely in place prior to his death. In fact, even at his peak, Moshe was the anti-King. He had total authority over the people but – in stark contrast to the Pharaohs and Napoleons of history – he searched to share this with others and encouraged them to be greater than himself. He says to G-d: *"Why have You done evil to Your servant; why have I not found favor in Your eyes, that You place the burden of this entire people upon me?"*⁷ He is delighted that Eldad and Meidad prophesize in the camp stating that he would love nothing more than that the whole nation follow in their footsteps⁸. He is not

ישראל

¹ לכתוב ספר תורה: דברים לא יט: ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדת את בני ישראל שימה בפייהם למען תהיה לי השירה הזאת לעד בבני ישראל

חינוך מצוה תרי"ג אמנם הבה"ג והרס"ג לא מנו את המצוה הזאת

² לא ט: וכתב משה את התורה הזאת ויתנה אל הכהנים בני לוי הנשאים את ארון ברית ד' ואל כל זקני ישראל

רמב"ן: מתחלת בראשית עד לעיני כל ישראל וגו' ומביא הרמב"ן ראיה מהפסוק בהמשך:

לא כד: ויהי ככלות משה לכתב את דברי התורה הזאת על ספר עד תמם

³ מה שאי אפשר לשום בריה לכתוב ספר תורה עד תומו ביום אחד - הרי שאף התורה כולה כתובה באצבע אלקים ולא הלוחות בלבד (מדרש הגדול מובא בספר הפרשיות)

⁴ רמב"ן

⁵ "ואצונו" ואח"כ, ויאמר ד' אל משה הנך שוכב עם אבותיך, וגו' – מפרש בזהר כי דברים אלו הם הצווי ליהושע, להזהירו שאע"פ שמשוה שוכב עם אבותיו, הוא עומד תדיר להאיר ללבנה, כשם שהשמש אינה שוקעת אלא בשביל לירח וכן כתוב הנך שוכב עם אבותיך וקם – כשמש שנאסף בערב, שאינו בטל אלא וקם – עתיד לזרוח ליום אחר. (מובא בספר הפרשיות של אליהו כי טוב)

⁶ רב שר. הירש על פי דברים לא ג: ד' אליקיד הוא עבר לפניך הוא ישמיד את הגוים האלה מלפניך וירשתם יהושע הוא עבר לפניך כאשר דבר ד'.

⁷ במדבר יא (יא) ויאמר משה אל ד' למה הרעת לעבדך ולמה לא מציתי חן בעיניך לשום את משא כל העם הזה עלי:

⁸ ומי יתן כל עם ה' נביאים כי יתן ה' את רוחו עליהם

fazed but in fact delighted by the challenge. Together with his humility¹, he suffers no insecurities due to his great faith in G-d.

He suppresses his natural desire that he should leave the legacy of a dynasty in favor of objective criteria that favored Yehoshua². Moshe gives over to Yehoshua not only all of his Torah, but his הור as well³.

Sefer Devarim was the transitional Sefer between the Written and the Oral Law. On the one hand, Sefer Devarim is the end of the Five Books of Moshe; on the other hand, it is written by Moshe in the first person, the beginnings of an Oral Law which ultimately rests within our minds. This was as a preparation for going into the land where the daily application of the Oral Law would be necessitated. The handing over of the mantle of leadership by Moshe to Yehoshua is rooted in the same transition.

Moshe Rabbeinu shows us that succession of leadership in the Jewish people is an issue which has to be taken care of, and he models the necessary behavior. Not only does he appoint someone in his stead, but he takes great pains to insure that Yehoshua is accepted by the Jewish people. Though still with all his old strength and faculties, he begins to lower his profile. I am old, he tells the people, and there is now someone more suitable than me⁴. Moshe calls upon Yehoshua and in front of the entire nation - לעיני כל ישראל - urges him to be firm and strong, as the one who will take them into the land⁵.

More importantly, Moshe assures the Jewish People that the Shechina will remain with them even after he is gone⁶. "Don't yearn for the good old days, for the new ones will be even better. You will go into your own land under a great leader. Understand that in the end G-d is your Leader, not me or any other mortal":

לא ג: ד' אלוֹקִיךָ הוּא עוֹבֵר לִפְנֶיךָ הוּא יִשְׁמֵד אֶת הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה מִלְּפָנֶיךָ וִירְשֶׁתָּם

And if Yehoshua heads the nation, this is also only because G-d, your True Leader, is appointing him. The very next words testify to this:

¹רמב"ן, ר' בחיי

² במדבר כז (פרשת פינחס) (טו) וידבר משה אל ד' לאמר: (טז) יפקד ד' אלקי הרוחת לכל בשר איש על העדה: (יז) אשר יצא לפניהם ואשר יבא לפניהם ואשר יוציאם ואשר יביאם ולא תהיה עדת ד' כצאן אשר אין להם רעה: (יח) ויאמר ד' אל משה קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו וסמכת את ידך עליו: (יט) והעמדת אתו לפני אלעזר הכהן ולפני כל העדה וצוית אתו לעיניהם: (כ) ונתתה מהודך עליו למען ישמעו כל עדת בני ישראל: (כא) ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים לפני ד' על פיו יצאו ועל פיו יבאו הוא וכל בני ישראל אתו וכל העדה: (כב) ויעש משה כאשר צוה ד' אתו ויקח את יהושע ויעמדהו לפני אלעזר הכהן ולפני כל העדה: (כג) ויסמך את ידיו עליו ויצוהו כאשר דבר ד' ביד משה:

³ במדבר כז כ: ונתתה מהודך עליו למען ישמעו כל עדת בני ישראל:

⁴ דברים לא ב: בן מאה ועשרים שנה אנכי היום. וכתב הרמב"ן: וזה לנחם אותם על ענינו, כלומר אני זקן ואין לך עוד תועלת ממני ... ואע"פ שמשנה רבינו היה בתקפו ובבריאתו כאשר העיד הכתוב לא כהתה עינו ולא נס לחה (דברים לד ז), אמר לנחמם

⁵ דברים לא ז: ויקרא משה ליהושע ויאמר אליו לעיני כל ישראל חזק ואמץ כי אתה תבוא את העם הזה אל הארץ אשר נשבע ד' לאבתם לתת להם ואתה תנחילנה אתם.

מס' ברכות לב: חזק בתורה ואמץ במעשים טובים

⁶רמב"ן שם: ואל תפחדו ואל תיראו כי ד' יעבור עמכם לא יסלק שכינתו מכם בעבורי

יהושע הוא עובר לפניך כאשר דבר ד'

Therefore, the issue of leadership becomes first and foremost an issue of Emuna and Bitachon in HaSh-m.

לא ו: כי ד' אלוֹקִיךָ הוּא הַהֶלֶךְ עִמָּךְ לֹא יִרְפָּךְ וְלֹא יַעֲזֹבְךָ

But, having assured the nation that they would grow upwards and forwards, Moshe Rabbeinu also prepares them for times when things would not go so well:

לא כא: והיה כי תמצאן אתו רעות רבות וצרות וענתה השירה הזאת לפניו לעד כי לא תשכח מפי זרעו כי ידעתי את יצרו אשר הוא עשה היום בטרם אביאנו אל הארץ אשר נשבעתי

Yehoshua presents himself as the ultimate all-rounder: he is both the quiet, dedicated scholar who never budged from the Ohel Moed¹ as well as the general whom we first see in action commissioned by Moshe Rabbeinu to fight against Amalek². He is the loyal student, waiting patiently for Moshe Rabbeinu at the bottom of Sinai³, but also the decisive leader who takes the Jewish people through 14 long years of conquering the mighty Canaanites⁴ and settling the land⁵. He is the fiery *kanai*, jealous for Moshe Rabbeinu's honor, ready to destroy anyone who challenged Moshe's exclusive status as prophet of Israel,⁶ but he is also the man of great moral fiber, inner strength and fortitude, able to withstand the group pressure of the great Sages (the spies) pushing him to talk badly about the Land of Israel. In fact, he stood up to the entire nation after they were convinced by those spies and were ready to turn around and return to Egypt. He did not just maintain his opinions, but stood up, together with Kalev, to persuade an entire nation⁷. The greatness of this can be appreciated by the fact that these two giants were the only ones of an entire generation to make it to the holy land⁸, a privilege denied even to Yehoshua's great rebbe Moshe

¹ שמות לג יא: ודבר ה' אל משה פנים אל פנים כאשר ידבר איש אל רעהו ושב אל המחנה ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל:

² שמות יז ט: ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא להלחם בעמלק מחר אנכי נצב על ראש הגבעה ומטה האלקים בידך: (ו) ויעש יהושע כאשר אמר לו משה להלחם בעמלק ומשה אהרן וחור עלו ראש הגבעה: ... (יג) ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב:

³ שמות כד יג: ויקם משה ויהושע משרתו ויעל משה אל הר האלקים: (יד) ואל הזקנים אמר שבו לנו בזה עד אשר נשוב אליכם והנה אהרן וחור עמכם מי בעל דברים יגש אלהם: (טו) ויעל משה אל ההר ויכס הענן את ההר:

⁴ דברים לא ג: ה' אלקיך הוא עבר לפניך הוא ישמיד את הגוים האלה מלפניך וירשתם יהושע הוא עבר לפניך כאשר דבר ה'

⁵ במדבר לד יז: אלה שמות האנשים אשר ינחלו לכם את הארץ אלעזר הכהן ויהושע בן נון:

דברים ג כח: וצו את יהושע וחזקהו ואמצהו כי הוא יעבר לפני העם הזה והוא ינחיל אותם את הארץ אשר תראה: (עיי' עוד בדברים לא ג, לא ז.)

⁶ במדבר יא כח: ויען יהושע בן נון משרת משה מבחריו ויאמר אדני משה כלום: (כט) ויאמר לו משה המקנא אתה לי ומי יתן כל עם ה' נביאים כי יתן ה' את רוחו עליהם:

⁷ במדבר יד א: ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא: (ב) וילנו על משה ועל אהרן כל בני ישראל ויאמרו אלהם כל העדה לו מתנו בארץ מצרים או במדבר הזה לו מתנו: (ג) ולמה ה' מביא אתנו אל הארץ הזאת לנפל בחרב נשינו וטפנו יהיו לבז הלוא טוב לנו שוב מצרימה: (ד) ויאמרו איש אל אחיו נתנה ראש ונשובה מצרימה: (ה) ויפל משה ואהרן על פניהם לפני כל קהל עדת בני ישראל: (ו) ויהושע בן נון וכלב בן יפנה מן התרים את הארץ קרעו בגדיהם: (ז) ויאמרו אל כל עדת בני ישראל לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור אותה טובה הארץ מאד מאד:

⁸ במדבר יד כו: וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר: (כז) עד מתי לעדה הרעה הזאת אשר המה מלינים עלי את תלנות בני ישראל אשר המה מלינים עלי שמעתי: (כח) אמר אלהם חי אני נאם ה' אם לא כאשר דברתם באזני כן אעשה לכם: (כט) במדבר הזה יפלו פגריכם וכל פקדיכם לכל מספרכם מבין עשרים שנה ומעלה אשר הלינתם עלי:

Rabbeinu¹.

Yehoshua was sharp and on the ball, immediately recognizing from afar what kind of rejoicing was taking place by the sinning citizens during the Golden Calf², yet he was also holy and removed – the man who had a spirit resting on him³.

Despite his greatness, Yehoshua was taking the mantle of leadership from someone whom he could not hope to emulate. Only one person would ever bring the Torah down, and no other prophet would ever be as great as Moshe Rabbeinu⁴. Chazal compare Yehoshua to the moon, whose light is merely reflecting that of the original great, Moshe Rabbeinu⁵. Yehoshua, the dedicated student, was indisputably a great man, but how could the nation have looked upon him as anything but a consolation prize?

It often happens that a leader starts an organization or a new movement. Succession is always a problem. The leader and the movement are one – it is impossible to imagine the one without the other. And should he leave, we naturally look for someone as close as possible. If this is true of other great leaders, it is surely more so in the case of Moshe Rabbeinu. At first blush, it would seem that Yehoshua really was the consolation prize. No one could be as great as Moshe Rabbeinu, but we were very lucky to nevertheless get someone as great as Yehoshua. The Moshe-Yehoshua lesson teaches us that it often requires a completely different kind of personality to consolidate what was started.

However, a deeper look will show us that Yehoshua was no consolation prize – that it was specifically Yehoshua – and not Moshe Rabbeinu – who was uniquely suited to taking us into the land of Israel. He became “the sun” in his own right, and not just a reflective moon⁶. But how could Yehoshua be the moon and the sun at the same time?

That consolidation – settling the Jews in the land – required someone who

(ל) אם אתם תבאו אל הארץ אשר נשאתי את ידי לשכן אתכם בה כי אם כלב בן יפנה ויהושע בן נון: (לא) וטפכם אשר אמרתם לבז יהיה והביאתי אתם וידעו את הארץ אשר מאסתם בה: (לב) ופגריכם אתם יפלו במדבר הזה: ... (לח) ויהושע בן נון וכלב בן יפנה חיו מן האנשים ההם ההלכים לתור את הארץ:

במדבר לב (י) ויחר אף ה' ביום ההוא וישבע לאמר: (יא) אם יראו האנשים העלים ממצרים מבין עשרים שנה ומעלה את האדמה אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב כי לא מלאו אחרי: (יב) בלתי כלב בן יפנה הקנזי ויהושע בן נון כי מלאו אחרי ה': (יג) ויחר אף ה' בישראל וינעם במדבר ארבעים שנה עד תם כל הדור העשה הרע בעיני ה':

¹ דברים א לו: גם בי התאנף ה' בגללכם לאמר גם אתה לא תבא שם: (לח) יהושע בן נון העמד לפניך הוא יבא שמה אתו חזק כי הוא ינחלנה את ישראל: (לט) וטפכם אשר אמרתם לבז יהיה ובניכם אשר לא ידעו היום טוב ורע המה יבאו שמה ולהם אתננה והם יירשوها:

² שמות לב יז: וישמע יהושע את קול העם ברעה ויאמר אל משה קול מלחמה במחנה: (יח) ויאמר אין קול ענות גבורה ואין קול ענות חלושה קול ענות אנכי שמע: (יט) ויהי כאשר קרב אל המחנה וירא את העגל ומחלת ויחר אף משה וישלך מידו את הלחת וישבר אתם תחת ההר:

³ במדבר כז יח: ויאמר ה' אל משה קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו וסמכת את ידך עליו:

⁴ דברים לד י: ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו ה' פנים אל פנים: (יא) לכל האתה והמופתים אשר שלחו ה' לעשות בארץ מצרים לפרעה ולכל עבדיו ולכל ארצו: (יב) ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל:

⁵ בבא בתרא דף עה ע"א: פני משה כפני חמה, פני יהושע כפני לבנה

⁶ בראשית רבה נח: עד שלא השקיע שמשו של משה הזריח שמשו של יהושע

would begin the process of the Oral Law. Though a prophet, Yehoshua could not do what Moshe Rabbeinu did whenever some point of Torah was unclear – i.e. turn to G-d and ask Him on the spot for an answer. Moshe Rabbeinu received the Torah at Sinai as a gift, and therefore represented completion of the written Torah¹. However, upon his death, much of that Torah became unclear. Now the Jewish people would have to work hard to ensure to restore that Torah and retain it. This was Yehoshua's Oral-Torah moon, reflecting Moshe's Written-Torah sun². But that "moon" – the Oral Law, became its own shining light – it became our way of connecting to the Torah.

This became clear immediately after the death of Moshe Rabbeinu. Three thousand halachos were lost during the mourning period for him. The Sages then asked Yehoshua to recover these through his prophecy, just as Moshe Rabbeinu would. Yehoshua answered "לא בשמים היא" – for the whole Torah had already been brought down to the earth and to get it from the Heavens would be tantamount to saying that some of the Torah still remained in the Heavens. That would allow a false prophet to come along and say that he too has some of that new Torah that still remained in the Heavens. In the end, Otniel ben Kenaz restored the forgotten halachos through his פלפול, i.e. through a Torah sheBeal Peh Process³.

Yehoshua turned out to be the right man at the right time, perfect for leading the Jewish people during their specific transition stage of conquering and settling the Land of Israel. Chazal tell us that if we had not sinned we would not have needed anything but the Torah itself. All of the Prophets and the Sages were just an attempt to get us back to the greatness that was ours during the Generation of Knowledge who received the Torah. Yet, the Sages tell us that even without sin, we would have still required Sefer Yehoshua⁴. Yehoshua had something to contribute in his own right. He was not there because of some deficiency in the nation.

A good entrée to understanding Yehoshua's legacy to the Jewish people is to

¹ רב צדוק הכהן, ליקוטי מאמרים, מ"א, ע"ב: משה ... שבו נשלמה התורה שבכתב

² רב צדוק, שם: התחלת התורה שבעל פה התחילה אחר פטירת משה שבו נשלמה התורה שבכתב

³ מסכת תמורה טז ע"א: אמר רב יהודה אמר שמואל שלשת אלפים הלכות נשתכחו בימי אבלו של משה אמרו לו ליהושע שאל א"ל לא בשמים היא אמרו לו לשמואל שאל אמר להם אלה המצוות שאין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה אמר ר' יצחק נפחא אף חטאת שמתו בעליה נשתכחה בימי אבלו של משה אמרו לפנחס שאל אמר ליה לא בשמים היא א"ל לאלעזר שאל אמר להם אלה המצוות שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה ... במתניתין תנא אלף ושבע מאות קלין וחמורין וגזירות שוות ודקדוקי סופרים נשתכחו בימי אבלו של משה אמר רבי אבהו אעפ"כ החזירין עתניאל בן קנז מתוך פלפולו שנאמר וילכדה עתניאל בן קנז אחי כלב

ובגמ' שם אמר רב יהודה אמר רב בשעה שנפטר משה רבינו לגן עדן אמר לו ליהושע שאל ממני כל ספיקות שיש לך אמר לו רבי כלום הנחתיך שעה אחת והלכתי למקום אחר לא כך כתבת בי ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל מיד תשש כחו של יהושע ונשתכחו ממנו שלש מאות הלכות ונולדו לו שבע מאות ספיקות ועמדו כל ישראל להרגו אמר לו הקדוש ברוך הוא לומר לך אי אפשר לך וטורדן במלחמה שנאמר ויהי אחרי מות משה עבד ה' ויאמר ה' וגו'

ופירוש השכחה שאצל משה רבינו, בחינת צורה שבעל פה, לא היה שייך שכחה, ואפילו יהושע לא שכל מאומה, אמנם אחרי מותו, שכח אפילו יהושע מתורתו. ועצת הקב"ה היה שיטריד את כלל ישראל במלחמתו של תורה שבעל פה שטעון עמל רב.

⁴ מס' נדרים דף כב עמ' ב: אלמלא לא חטאו ישראל לא ניתן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע בלבד

והסביר הדברי חיים, בדברים: שרש התורה הן, שמות ואורות-קדושים המצטרפים מר"א שערס. והצירוף נעשה בתורה רק לפי ערך הדור וערך ישראל. אלמלא חטאו ישראל, לא היה להם צורך בעשרים וארבעה ספרים, על דרך הצירוף שהמה עכשיו במוסרים ותוכחות ועוד, אלא בצירופים של אהבה וחיבה הרמוזים בחמשה חומשי תורה וספר יהושע בלבד.

understand the two prayers he left us: the second blessing of the benching and the Aleinu Prayer.

The second blessing of the benching mentions the land and the *Bris* we make with G-d, essential components of the benching¹. (Yehoshua composed the specific form of this blessing when he took the Jewish people into the land of Israel². Prior to this time, everyone said their own version of this prayer, and it must have reflected the fact that the Jews had not yet entered the land³.) This is in contrast to the first blessing in benching that was composed by Moshe Rabbeinu in gratitude for the Manna that the Jews received in the desert⁴. Yehoshua's bracha followed Moshe's bracha because it builds onto it: it is relatively easy to recognize G-d's Providence and sanctify the material when one's food is so obviously coming from Heaven. It is a much greater challenge, however, to see G-d's Providence when living on the land. (*And you will eat and be satisfied ... on the land.*⁵) Yehoshua's blessing therefore represents the growth and maturity of the nation – a deepening of their recognition of G-d's Hashgacha as permeating not only the miraculous, but also the natural.

In this regard, there is a common denominator between the land and the Oral Law. Both require tremendous human effort – yet both are clearly dependent in the end on G-d's Providence⁶.

In this sense, Yehoshua was a bridge which took Moshe Rabbeinu's Torah of the desert and transmitted it to the people who would settle in the Land of Israel. *Moshe received the Torah from Sinai and transmitted it to Yehoshua. Yehoshua transmitted it in turn to the Sages*⁷. Yehoshua was a descendent of Yosef, and that, say the Sages, was the source of his leadership⁸. Just as Yosef was the person who transmitted the Torah of the Avos to the Shevatim (and without Yosef the Shevatim would not have been able to access that Torah)⁹, so too, Yehoshua was the transmitter of the Torah of Moshe to the Sages and the Jewish nation. Yehoshua brings Moshe's Torah of the desert into the land, sanctifying the material world through the Torah. Hence in conquering Yericho, the number seven is mentioned repeatedly – the Jews walked around the city seven times – once each day, seven Cohanim blew seven

¹ מסכת ברכות דף מט ע"א: כל שאינו אומר ברית ותורה בברכת הארץ ומלכות בית דוד בבונה ירושלים לא יצא ידי חובתו

² ברכות דף מח ע"ב: יהושע תקן להם ברכת הארץ כיון שנכנסו לארץ

³ חדושי הרשב"א על מסכת ברכות דף מח ע"ב: הא דאמרינן משה תקן להם ברכת הזן יהושע תקן להם ברכת הארץ וכו'. ק"ל והא ק"ל בסמוך דברכות אלו מדאורייתא נינהו. וי"ל דמטבען הוא שטבעו להן, דאי מדאורייתא אם רצה לאומרה באי זו מטבע שירצה אומרה, ואתו משה ויהושע ודוד ותקנו להן מטבע לכל אחת ואחת בזמנה. ... ובודאי דקודם כיבוש הארץ ובנין ירושלים לא היו אומרינן כמטבע שאמרו לאחר כיבוש ובנין, וכמו שאין אנו אומרים כאותו מטבע שתקנו דוד ושלמה, שאנו מבקשים להחזיר המלכות ולבנות הבית, והם היו מבקשין להעמיד המלכות ולהעמיד הבית ולהמשיך שלות הארץ:

⁴ ברכות דף מח ע"ב: אמר רב נחמן משה תקן לישראל ברכת הזן בשעה שירד להם מן

⁵ ברכות דף מח ע"ב: תנו רבנן מניין לברכת המזון מן התורה שנאמר ואכלת ושבעת וברכת ... על הארץ זו ברכת הארץ

⁶ ממעמקים, עמ' 96: נמצא שגם בארץ ישראל וגם בתורה שבעל פה מתחברים הטבעית והעל טבעית יחד.

⁷ פרקי אבות פרק א משנה א: משה קבל תורה מסיני, ומסרה ליהושע, ויהושע לזקנים וגו'

⁸ בראשית רבה נט: יהושע ראש למלכות משבט אפרים

⁹ רב משה שפירא, שליט"א

shofros, and on the seventh day they walked around the city seven times¹. Seven is a level of the highest sanctity in this world – Shabbos, Sefiras HaOmer, Shemittah and Yovel are all cycles of seven, and there are seven days of Pesach and Sukkos². Yehoshua was the great conqueror, and nothing could seem more a function of earthly power than fighting bloody wars. Yet, just at this point of greatest human effort, he was able to connect it all back up to G-d, showing that in fact G-d controls it all³. All this effort – marches around the city, shofar blasts, etc., but in the end, the walls simply sink into the ground miraculously and mysteriously⁴.

With the Aleinu prayer, Yehoshua took this further. Aleinu was composed by Yehoshua when he conquered Yericho. In it, Yehoshua articulates the Messianic vision which was driving him. In the first paragraph, the Jews are described as the Chosen nation⁵ whose destiny is determined by their passionate commitment to serving the Almighty⁶. We do so because we recognize that there is nothing other than G-d; no force, no being, no reality can be without His creative Will infusing it with existence⁷. There is no other force or strength whatsoever⁸. All appearances to the contrary are but illusions that will be broken by saying this prayer⁹.

In the second paragraph we extend our vision to include all the nations of the world. Our hope is that our passion for G-d will be shared by others and that the whole world will be rectified – evil will be destroyed, good will reign, and all will serve G-d¹⁰. At the time of the Messianic era, there will be perfect harmony between all the manifestations of G-d in this world (שמו) with each other and with their Source¹¹.

Yehoshua initiated the historical path toward Mashiach. Just as his ancestor Yosef extended his tremendous self-control into ruling over the Egyptians, controlled their sensuality by enforcing Milah and began a process where the nations of the earth

¹ רלב"ג יהושע ו' ג: והיה זה המספר לשביעיו ר"ל שהקיפו העיר ז' ימים והיו שם ז' כהנים וז' שופרות היובלים וביום הז' הקיפו ז' פעמים

² רלב"ג, שם: שזכרנו כמספר הז' שזכרנו בתורה כמו השמטה וז' שמטות וז' שבתו' שנים וז' ימים וז' פעמים וז' ימי הפסח וז' ימי סוכה

³ ממעמקים, דברים עמ' 45-47

⁴ רלב"ג שם: והנה הסכים הש"י שיעשה זה המופת באמצעות זאת התרועה הגדול' כדי שיתעוררו ישראל ויקיצו משנת תרדמת' ויתנו אל לבם ענין אלו הנפלאות העצומ' למען יראו את ה' עם שיש לתרועה הגדולה רושם מעט בענין זה המופת כי הקול החזק יניע האויר תנועה חזקה אלא שלא יתכן שיגיע מזאת התנוע' כמו זה הפועל הנפלא שתפול החומ' החזק' תחתיה אם לא יחוב' לזה המופ':

⁵ תפילת עלינו: שלא עשנו כגויי הארצות. ולא שמנו כמשפחות האדמה. שלא שם חלקנו כהם וגורלנו ככל המונם:

⁶ תפילת עלינו: ואנחנו כורעים ומשתחוים ומודים לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא:

⁷ תפילת עלינו: שהוא נוטה שמים ויוסד ארץ. ומושב יקרו בשמים ממעל. ושכינת עזו בגבהי מרומים:

⁸ תפילת עלינו: הוא אלקינו אין עוד. אמת מלכנו. אפס זולתו. ככתוב בתורתו. וידעת היום והשבת אל לבבך. כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת. אין עוד:

⁹ על ידי שבת זה אנו משברים קליפות ומכניעים אותם (הארי ז"ל מובא ביסוד ושוש העבודה תפלת יח פ"ט)

¹⁰ על כן נקוה לך ה' אלקינו לראות מהרה בתפארת עזך. להעביר גולים מן הארץ. והאלילים כרות יכרתו. לתקן עולם במלכות שד-י. וכל בני בשר יקראו בשמך להפנות אליך כל רשעי ארץ. יכירו וידעו כל יושבי תבל. כי לך תכרע כל ברך. תשבע כל לשון. לפניך ה' אלקינו יכרעו ויפלו. ולכבוד שמך יקרי יתנו. ויקבלו כלם את על מלכותך. ותמלך עליהם מהרה לעולם ועד. כי המלכות שלך היא ולעולמי עד תמלך בכבוד. ככתוב בתורתך. ה' ימלך לעולם ועד:

¹¹ ונאמר. והיה ה' למלך על כל הארץ. ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד:

would realize that their very source of life was through the Jews, so Yehoshua now extended that. He conquered the nations around him and envisioned a time when all nations would recognize G-d as their source of life and hence understand the central spiritual role of the Jews.

האזינו

1. The Study of History

ספר דברים פרק לב:

(א) האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי :

(ב) יערף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי כשעירם עלי דשא וכרביבים עלי עשב :

(ג) כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלהינו :

(ד) הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט א-ל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא :

(ה) שחת לו לא בניו מומם דור עקש ופתלתל :

(ו) הלה' תגמלו זאת עם נבל ולא חכם הלוא הוא אביך קנך הוא עשך ויכננך :

(ז) זכר ימות עולם בינו שנות דר ודר שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך :

(ח) בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב גבלת עמים למספר בני ישראל :

(ט) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו :

You are walking down a road. It is a very long road taking you through vast, uninhabited land. At every crossroads there is a signpost giving directions to and from different locations. Sometimes a traveler will go for days without a crossroads, just following the road since the last signpost.

At one period you travel for many, many days alone. There are no crossroads and no signposts. Yet you know that you are to keep traveling until the next one and the signpost will tell you where to go.

You finally see a crossroads up ahead. But as you get close, the truth dawns on you – the signpost has been knocked down and turned over. Do you go left, straight, or right? How can you possibly know where to go?

The answer is that you pick up the sign and find the arrow with the name of your city of origin and point it to the path you just walked on! You DO KNOW where you came from. And when you fix the sign in that direction, it will work in other directions as well!

The point is: If you want to know where you are going, you need to know where you are coming from!

The same thing is true in life: If we want to know where we are going, we need to know where we are coming from!

(Rabbi Doron Kornbluth – Ner LeElef shiur on history).

The second to last parsha of the year (the last Shabbos on which a parsha is read) appropriately teaches us to study history, remember it, and to learn from it:

(ז) זכר ימות עולם¹ בינו שנות דר ודר שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך¹ :

¹אבן עזרא : עולם - זמן שעבר

The commentators understand the words **זכר ימות עולם** as referring variously to the days of creation, to the history of the world and to the obligation of the Jews as special bearers of history. We will show that these are all one.

Rav Hirsch explains as follows:

זכר ימות עולם - *Remember the historical time periods of the world* (= **ימות** in the fem. plural).

בינו שנות דר ודר - *Seek insight into how the generations are connected.*

שאל אביך ויגדך - *and then ask your father about your own family and personal history.*

ויגדך - *and he will make it vividly realistic to you*

זקניך ויאמרו לך - *ask your elders, and they will explain the connection between your origins and the history of the world.*

On the surface, it seems as if Jews are not natural historians. They would prefer to study a page of their holy Torah rather than delve into the documentation that sheds light on some historical event in their village². But this perspective is rooted in a mistaken definition of what history means.

For Jews, history is not merely a sequence of events; it is a revelation of G-d's Providence in this world. G-d not only knows the news, He makes it³ – and all according to a clear pattern! The history of any nation provides a sense of continuity, a sense of perspective and therefore purpose. But Jewish history provides something much more meaningful. For ours is G-d's history. G-d has a clear plan for history, ending with the revelation of His Oneness in the world – **גילוי יחודו**. Everything that happens in the world is directed by Him towards this goal. We may not always be able to see how this is happening, but below the surface, G-d uses His **הנהגת היחוד** as the real Midah which is running the world. And even when the world or individuals seem to act in directions that seem to be the opposite of G-d's Will, He turns these actions around and weaves them into history in such a way that they, too, contribute to the Divine plan.

The Torah commands us to see this Divine Hand of History in world, national and personal terms⁴. Every person has an obligation to study history as he would

¹ שם משמאל שם וע"כ במה שאמר זכור ימות עולם וגו' היא מצוה לזכור זאת כמו שאר המצוות שיש בהן זכירה, כמו שבת ומחייט עמלק.

² ר' חיים עוזר גרוזינסקי: גדולי התורה מאז ומעולם לא שמו לבם להעמיק בדיעת דברי הימים לבני ישראל. אף כי לכתוב בספר תולדות גדולי וחכמי ישראל מדור דור. דברי רבותינו הראשונים והאחרונים הלא חיים וקיימים בפיות תופשי תורה. כל בתי מדרש מלאים מזן אל זן מרבנן ותלמידיהן הלומדים תורת חיים כאילו נאמרו היום ואין עושין נפשות לצדיקים שדבריהם הן זכרונם. גם אלה הגדולים המועטים אשר התעסקו בדברי הימים היו מעשיהם בזה בדרך מקרה ובדרך אגב. ומבשרי עתותיהם הקדישו לידיעת התורה הרחבה מארץ מדה והעמוקה מני ים. בה שמו מעינים לכל מקצועותיה, ומשם שאבו גם ידיעת דברי הימים. בדברי רבותינו העמיקו חקר ולא בתולדותיהם ומקומות מושבותיהם.

³ רב שמשון פינקוס, סוכות עמ' יג: אמר לו הקב"ה לאדם הראשון: "עץ הדעת" – לדעת חדשות, פוליטיקה, להרחיב אופקים ... – אין לי בו ענין – 'חדשות אני מגיד בטרם תצמחנה אשמיע אתכם' (ישעיהו מב ט). אני יודע את החדשות עוד לפני שהם מתרחשות, כי אני הוא 'עושה חדשות'."

⁴ רש"י לב ז: **זכור ימות עולם** - מה עשה בראשונים שהכעיסו לפניו:

study Torah in order to see the Torah-foundation of each historical event¹. Each historic lesson is a part of a broader pattern of Providence, starting from the very beginning, creation,² through G-d's choosing us and giving us the Torah,³ and right into our very own time. We are required to take this understanding and project it all the way to the Messianic era and Olam Haba.⁴ This is exactly what the Shira of our Parsha proceeds to do⁵.

When it comes to the Jews, we are urged to understand that not only are we the main players in this historical drama, but the normal rules of sociology and history do not apply to the Jewish nation - עמו⁶. The law of Jewish history is quite simple: "Do My Will and I will take care of you"⁷. Disobey Me at your own peril. Repay the good I have given you with rebellion and I will scatter you around the earth⁸. I have arranged that you are subject to meta-historical rules."

If, when you are suffering, you look to normal historical solutions – secular nationalism, military might, new economic and political arrangements – you will surely fail. For, even though I am hiding Myself, I am still very much involved in sustaining you as a people. You cannot normalize yourselves – you have no choice but to turn to Me⁹.

בינו שנות דור ודור - דור אנוש שהציף עליהם מי אוקינוס ודור המבול ששטפם.

שאל אביך - אלו הנביאים שנקראו אבות כמו שנאמר באלהיה אבי אבי רכב ישראל:

זקניך - אלו החכמים:

ויאמרו לך - הראשונות:

¹ רב אלחנן וסרמן (מאמר זכור ימות עולם): כמו שצריך להבין דברי התורה ולהעמיק בה, כן גם כן צריך להתבונן בכל המאורעות הבאות לעולם ולמצוא יסודם על פי משפטי התורה.

² רמב"ן לב ז': זכור ימות עולם, שיתנו לב לזכור ששת ימי בראשית הטובה שעשה להם בעת היצירה ... וגוי' וכן בר' בחיי ובאור החיים

³ רמב"ן לב ז': בינו שנות דור ודור, שיבינו לדעת מה שנעשה להם בדורות מעת ששרתה שכינה ביניהם ... ימצאהו בארץ מדבר - אותם מצא לו נאמנים בארץ המדבר שקבלו עליהם תורתו ומלכותו (ע"פ רש"י – ע"ש)

⁴ רמב"ן שם ד"א לא נתתם לבבכם על שעבר בינו שנות דור ודור להכיר להבא שיש בידו להיטיב לכם ולהנחיל לכם ימות המשיח והעולם הבא:

⁵ בספרי (האזינו מ), גדולה שירה זו שיש בה עכשיו ויש בה לשעבר ויש בה לעתיד לבוא ויש בה בעולם הזה ויש בה לעולם הבא (עיין ברמב"ן לב מ)

⁶ ר' בחיי ז': כי חלק ה' עמו, ... כי אין ישראל תחת ממשלת הכוכבים והמזלות אבל הם למעלה מהם, והמעלה הזאת לא זכתה שום אומה אליה ולא עשה כן לכל גוי:

⁷ בעלי התוספות: זכור ימות עולם. עתה מזכיר והולך החסידים שעשה הקב"ה עם ישראל. בינו שנות דור ודור. כי קודם שהיו ישראל תקן להם מקום:

⁸ רמב"ן לב מ: והנה השירה הזאת אשר היא בנו לעד אמת ונאמן, תגיד בביאור כל המוצאות אותנו - הזכירה תחלה החסד שעשה עמנו הקב"ה מאז שלקחנו לחלקו, והזכירה הטובות שעשה לנו במדבר, ואשר הנחילנו ארצות הגוים הגדולים והעצומים, ורוב הטובה והעושר והכבוד אשר הנחילנו בה, וכי מרוב כל טובה מרדו בה' לעבוד ע"ז והזכירה הכעס אשר היה מלפניו עליהם, עד ששלח בהם בארצם דבר ורעב וחיה רעה וחרב, ואחרי כן פזר אותם בכל רוח ופאה וידוע כי כל זה נתקיים ויהי כן וגוי'

⁹ דברים לא יז (וילך): ... ביום ההוא הלא על כי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה:

(יח) ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה כי פנה אל אלהים אחרים:

והקשו המפרשים שכשכלל ישראל שואלים "הלא על כי אין אלקי בקרבי" הלא מתחילים להכיר שסילוק ד' הוא זה שגרם את הצרות והלא זה התחלת ההוריה תשובה.

ופירש הספורנו (שם): בשביל שסילק שכינתו מתוכו היו אלה לנו ובחשבם זה לא יפנו להתפלל ולא לשוב בתשובה ... אבל פונים להימלט אמצעות אחרים. (עיין במעמקים מאמר אתם עדי בפרשת וילך)

This is no secret – My prophecies are full of this;¹ just ask your Elders and they will tell you,² שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך. You would suffer from a singular lack of wisdom to ignore this.

It is for this reason that “[while] memory of the past was always a central component of Jewish experience, the historian was not its primary custodian³.”

It all seems so clearly laid out for us in this Shira. But the prophecy of HaAzinu predicts that we are likely to mess up, and then only painstakingly learn the lessons G-d will come to teach us through exile and affliction:

לב (ו) הלהי תגמלו זאת עם נבל ולא חכם ...⁴

Do you thus requite the L-rd, O foolish people and unwise? Is not He your father who has bought you? Has He not made you, and established you?

(כח) כי גוי אבד עצות המה ואין בהם תבונה⁵:

For they are a nation void of counsel, nor is there any understanding in them.

(כט) לו חכמו ישכילו זאת יבינו לאחריתם:

Oh that they were wise, that they understood this, that they would consider their latter end.

And what is it that we fail to understand? That our suffering is all our own fault:

(ה) שחת לו לא בניו מומם דור עקש ופתלתלו:

¹אבן עזרא שאל אביך - אלו הנביאים שנקראו אבות כמו שנאמר באלהיו אבי אבי רכב ישראל

²רמב"ן לב מ: והנה אין בשירה הזאת תנאי בתשובה ועבודה, רק היא שטר עדות שנעשה הרעות ונוכל, ושהוא יתברך יעשה בנו בתוכחות חימה, אבל לא ישבית זכרנו

In Parsha Netzavim we read that when we mess up, G-d will inflict suffering on us which will cause us to return to Him and then He will be reconciled with us:

דברים ל: (א) והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה הברכה והקללה אשר נתתי לפניך והשבת אל לבבך בכל הגוים אשר הדיחך ה' אלקיך שמה: (ב) ושבת עד ה' אלקיך ושמת בקלו ככל אשר אנכי מצוך היום אתה ובניך בכל לבבך ובכל נפשך: (ג) ושב ה' אלקיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך מכל העמים אשר הפיצך ה' אלקיך שמה: (ד) אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלקיך ומשם יקחד:

Here the Ramban tells us that all of that has to do with the laws of history until the Messianic era. But, at the end of days, G-d will not go bankrupt. He guarantees the survival of a remnant of the Jewish people and guarantees their redemption in the end.

³Yosef Hayim Yerushalmi, *Zachor*, p 14.

⁴הלוא הוא אביך קנך הוא עשך ויכננך (לב ו)

R. Aryeh Kaplan translates the whole verse: *Is this the way you repay G-d, you ungrateful, unwise nation.*

⁵לפי ר' יהודה בספרי מדובר פה בכלל ישראל. אמנם הרבה מפרשים – רש"י, רשב"ם, אבן עזרא, חזקוני, ר' בחיי וגם ר' נחמיה בהספרי שם כותבים שהמדובר הוא אומות העולם

The corruption is not His; rather, His children are blemished; they are a perverse and crooked generation.

The Rambam tells us that we are commanded to look into suffering or difficulty not only to understand the underlying pattern of Hashgacha involved, but to turn the experience into one of getting closer to G-d:

It is a Mitzvas Aseh to shout [to G-d] and to blow trumpets on every Tzarah that befalls the community. And everyone should know that this happened because of their bad ways ... [and that, by doing Teshuvah] they can cause the Tzarah to go away. But, if they do not shout [to G-d] and blow trumpets, but rather attribute what happened to natural events then other afflictions will befall them [until they do Teshuvah]².

But it is not only in pain that we have to recognize G-d's Hashgacha. A Jew should understand that for him, nature in the normal sense does not exist - *No one has a portion in the Torah of Moshe until they believe that all that happens to us are all [hidden] miracles – they are neither natural nor the way of the world*³.

In this Shira, G-d tells us that He gave us everything we need to succeed: the Torah, the land, ample food and protection⁴. Yet, He warns us that it is these very things which will cause us to become fat and rebel⁵. When this happens, the consequences will always be swift, severe and predictable⁶:

23. I will heap evils upon them; I will spend my arrows upon them.

24. They shall be wasted with hunger, and devoured with burning heat, and with bitter destruction; I will also send the teeth of beasts upon them, with the poison of crawling things of the dust.

25. The sword outside, and terror inside, shall destroy both the young man and the virgin, the suckling also with the man of gray hairs.

26. I said, I would scatter them into corners, I would make the

¹Translation: *Destruction is His children's fault, not His own, you warped and twisted generation. (The Living Torah – R. Aryeh Kaplan)*

²רמב"ם הל' תעניות פ"א: (א) מצות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבא על הצבור שנאמר (במדבר י') על הצר הצורר אתכם והרעותם בחצוצרות כלומר כל דבר שייצר לכם כגון בצורת ודבר וארבה וכיוצא בהן זעקו עליהן והריעו: (ב) ודבר זה מדרכי התשובה הוא שבזמן שתבוא צרה ויזעקו עליה ויריעו ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להן ככתוב (ירמיהו ה') עונותיכם הטו וגו' וזה הוא שיגרום להם להסיר הצרה מעליהם: (ג) אבל אם לא יזעקו ולא יריעו אלא יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו וצרה זו נקרה נקריה הרי זו דרך אכזריות וגורמת להם להדבק במעשיהם הרעים ותוסיף הצרה צרות אחרות הוא שכתוב בתורה (ויקרא כ"ו) והלכתם עמי בקרי והלכתי עמכם בחמת קרי כלומר כשאביא עליכם צרה כדי שתשובו אם תאמרו שהוא קרי אוסיף לכם חמת אותו קרי: (ד) ומדברי סופרים להתענות על כל צרה שתבוא על הצבור עד שירוחמו מן השמים

³רמב"ן סוף פרשת בא: שאין לאדם חלק בתורת משה רבנו עד שיאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם ניסים, אין בהם טבע ומנהגו של עולם

⁴לב פסוקים ח – יד

⁵לב פסוקים טו – יז

⁶לב פסוקים יח – לה

*remembrance of them to cease from among men*¹.

Yet, G-d guarantees that a remnant of the Jewish people will always survive no matter what, and in the end they will be redeemed². The nations who afflicted the Jews will in turn be destroyed by G-d³; the remaining nations will rejoice with the Jews in the revelation of G-d's Oneness⁴.

Believing in G-d's Hashgacha at a national and individual level is so fundamental that it comprises one of the 13 Principles of Faith⁵. What our parsha adds is that we have to extend this understanding of G-d's Hashgacha in two directions: we have to see all of history as a history of Hashgacha, and we can only understand the past if we also understand the future, the goal to which all of history is headed.

In particular, we have to understand the meaning of Jewish history. It is history itself which will explain to us the fundamental difference of our origins. Other nations are חלק ארצם; the land produces the people and the culture. But the Jews are חלק ד' – we develop our entire identity before we come into our land. We are not subject to the land; the land is subject to us and our Torah life⁶. We are but instruments to reveal the One-ness of G-d in the world, גילוי יחודו. Every Jew must not only know this; he must understand this deep in his heart – והשבות אל לבבך⁷.

יעקוב חבל נחלתו: The root of this nation is not called Israel, but Jacob, a human family which as יעקב, [was] landless and homeless ... without rights anywhere. ... “Jacob”, “hanging on to the heel” in everything ... Only as Jacob could [they] receive the mission to become Israel⁸. G-d had built the concept of Israel into the very creation so that the unfolding of history from the beginning was leading to this⁹.

In particular, the suffering of the Jewish people, that vast nightmare of anti-

¹ לב (כג) אספה עלימו רעות חצי אכלה במ: (כד) מזי רעב ולחמי רשף וקטב מרירי וכן בהמת אשלח במ עם חמת וזחלי עפר: (כה) מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה גם בחור גם בתולה יונק עם איש שיבה: (כו) אמרתי אפאיהם אשביתה מאנוש זכרם:

² לב פסוקים לו – לט

³ לב פסוקים מ – מה

לב מג: הרנינו גוים עמו כי דם עבדיו יקום ונקם ישיב לצריו וכפר אדמתו עמו:

The word נקמה is mentioned twice. Psikta Zuta says that HaSh-m takes revenge both for the actual anti-Semitic actions which the nations inflict upon the Jewish people as well as for the hate-filled plans which they made but which were foiled or otherwise never came to fruition.

⁴ לב (מג) הרנינו גוים עמו כי דם עבדיו יקום ונקם ישיב לצריו וכפר אדמתו עמו

Translation: *Let the tribes of His nation sing praise, for He will avenge His servant's blood. He will bring vengeance upon His foes, and reconcile His people [to] His land.* (The Living Torah, R. A. Kaplan)

⁵ רמב"ם, פירוש המשניות, הקדמה לפרק חלק (פרק האחרון של סנהדרין): שהוא יתעלה יודע מעשי בני אדם ולא הזניחם

⁶ Rav S.R. Hirsch

⁷ דעת תבונות ס' לד ע"פ הפסוק "וידעת היום והשבות אל לבבך כי ד' הוא האלוקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת איו עוד" (דברים ד לט).

⁸ Rav S.R. Hirsch

⁹ חזקוני לב ז: בינו שנות דר ודר - שהרי קודם שהיו ישראל בעולם היה הקב"ה מתקן להם מקום.

Semitism, is in itself proof of our chosenness. Look into those dark generations and understand that the very uniqueness of this hatred has to do with our being a standard bearer of bringing G-d's truth into this world. The nations hate us because our very being is a rebuke to them,¹ and therefore G-d considers their hatred of us a hatred of G-d. Our survival from their hatred will also be miraculous; G-d has promised us in advance that He will not allow us to be snuffed out.

Furthermore, we might have been happy to know that we have one law of history and the nations another, but we also must know that world history is only for the sake of the Jewish nation². Every bit of history that happens to every other nation, including all their travails³, comes to remind us of our mission on earth, for our mission is clearly for their sake as well. Other nations become a part of helping to create the Messianic end of history⁴ when all will combine to reveal G-d's Oneness – ביום ההוא יהיה ד' אחד ושמו אחד. We, the Jews, must be conscious of our mission to get to this point. We declare our commitment to this idea twice daily in the Shema when we say ד' אלוֹקֵינוּ ד' אחד⁵.

On the surface, each nation lives its own history and unfolds its own potential. In looking closer, however, בני ישראל למספר 70 – the nations are only formed consistent with the core number of the Jewish people – 70 nations paralleling the 70 Jews who originally went into the land. Whatever happens to the nations of the world is also only for the sake of the Jews, for we in turn redeem them. We need to recognize that the entire world has a purpose – זכור ימות עולם שהם – remember the days of Bereishis and the purpose for which the world was created. For, if that purpose is not realized, the earth and all its inhabitants will face destruction. 'For many generations,' G-d says, 'I tried to get all of mankind to fulfill this purpose. And I gave and gave, generation after generation, to sustain mankind, hoping to build man anew⁷. I made 70 nations instead of the 70 core people

¹ רמב"ן לב מ: כי הם עשו כל הרעות עמנו לשנאתו של הקב"ה, כי לא ישנאו את ישראל בעבור שעשו ע"ז כהם, רק בעבור שלא יעשו כמעשיהם, ויעבדו את הקב"ה וישמרו את מצותיו, ולא יתחתנו בהם ולא יאכלו מזבחייהם, ויבזו ע"ז שלהם ויבערו אותה ממקומותיהם, וכענין שאמר (תהלים מד כג) כי עליך הורגנו כל היום, אם כן לשנאתו של הקב"ה יעשו בנו כל הרעות האלה, והם צרינו ומשנאיו ועליו להנקם מהם:

² רמב"ן

יבמות סג ע"א: ונברכו בך כל משפחות האדמה ... אפילו משפחות האדמה אין מתברכות אלא בשביל ישראל

³ יבמות סג ע"א: אמר רבי אלעזר בר אבינא, אין פורענות באה לעולם אלא בשביל ישראל שנאמר (צפניה ג): הכרתו גויים נשמו פינונם החרבתי חוצותם וכתוב (שם) אמרתי אך תראי אותי תקחי מוסר

⁴ בספרו ארצות הברית של אמריקה כתב הרב יואל שוורץ (עמ' 18): הנבראים כולם נבראו כדי שיהיו לעזר ולסיוע לאדם השלם, כדי שיוכל להגיע לשלימות, ככתוב (קהלת יב): סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא ואת מצוותיו שמור, כי זה כל האדם. ובילקו"ש שם: אמר רבי אליעזר: אמר הקב"ה, כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל זה [הוא האדם ירא שמים], עוד נאמר (שם): שמעון בן זומא אומר כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה. וההבדל בין שתי הדעות הוא זה: לרבי אליעזר היצורים כולם נבראו לצורך האדם השלם, כדי שיוכל להתקיים, ובן זומא סבור שאפילו כשאין צורך לקיומו של האדם השלם, אלא רק להקל עליו או להנעים לו, נבראו היצורים כולם – להיות לו לצוות – כיון שגם זה, מסייע לאדם השלם להוסיף בשלימותו. (ראה עוד ברמב"ם בהקדמתו לסדר זרעים, שגם הוא ביאר כשתי הדעות הנזכרות במדרש הנ"ל)

⁵ דעת תבונות, ס' לד: ותכלית כל ההצלחה שהוא מבטיח לישראל הוא התברר יחודו לעיני הכל ... וסוף דבר, הלא זה עדותנו בכל יום תמיד (דברים ו ד) "שמע ישראל ד' אלוֹקֵינוּ ד' אחד".

⁶ רמב"ן, ר' בחיי, אור החיים לב ז

⁷ ספורנו לב: (ז) זכור ימות עולם. אחר ... להודיע ראשונה כמה היתה כוונת האל-ל ית' להשיג זה התכלית בכל המין האנושי בימות עולם ובשנות דור ודור ואיך כשלא עלה זה הגדיל ה' לעשות להעלות את ישראל אל גרם המעלות ... זכור ימות עולם ותבין דרכי טובו וכמה כיוון להיטיב למין האנושי בכלל כשתזכור ראשונה מה שהיטיב לאדם הראשון בתחלת ימי עולם ויניחחו בגן עדן והוא קלקל ענינו: בינו שנות דור ודור. ותבין שנית כמה היטיב לדורות והם השחיתו עד המבול. וכן שלישית מן המבול עד הפלגה והם קלקלו:

of the Jewish nation (יציב גבולות עמים למספר בני ישראל), because all 70 nations were meant to comprise the concept Yisrael. *Remember those days* of Noach, the unique binah of each generation¹. In the end, only the Jews came through. Since the Jews committed themselves to that purpose, they become the central cog in all of world history. They tuned into the Yisrael-reality that existed from the very beginning²:

בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ

א"ר בר שלום: בראשית – בזכות ישראל שנקראו ראשית

There always had to be a core group who would fulfill the purpose of the world by keeping the Torah. Each one of the 70 souls that went into Egypt took over the spirituality assigned to one of those seventy nations³ and thereby redeemed each one of those nations⁴. It is not that these nations were now of no significance⁵, but the Jews became the heart sustaining the nations (who became the limbs)⁶. And when the Jewish souls multiplied to 600,000, the nations of the world multiplied as well⁷. Each Jew who fulfills his potential is really sustaining tens of thousands of non-Jews⁸. G-d commands us: זכור ימות עולם – be aware at all times of the vast responsibilities of being a Jew⁹.

Each Jew bears not only the obligation of fulfilling his own potential, his תקון, but also carries within him a unique portion of the תקון הכללי.

All of this is in a few short lines of the Torah! These ideas come in the context of Shiras HaAzinu and cover the full range of history. Shiras HaAzinu is a song

¹ העמק דבר לב ז' זכור וגו'. זכור ימות עולם. ימי נח כדאיתא ברבא ויקרא פ"ז עה"פ כימי עולם זה נח כו' משום שנתיישב אז תכלית העולם ומלואו: בינו שנות דור ודור. איזה דורות שאחרי ימי נח. ואמרה תורה כאן בלשון רבים בינו. דשאלה פשוטה וזכירת ימות עולם אפשר בכל האומה משא"כ בינה אין כל האנשים שוין בהתבוננות וכלל גדול שבמקום שמדברים עם כלל האומה מכנה בלשון יחיד ובשעה שמדבר עם פרטי בני אדם מכונים בלשון רבים כמש"כ לעיל ספ' וילק ובכ"מ:

² בעלי התוספות: יציב גבולות עמים למספר בני ישראל. ברר נחלה לייב שבטים שעדיין לא נולדו.

³ זהר שמות ע ה: כנגד ע' אומין דעלמא ואינון אומה יחידאה כנגד כולן כו'

⁴ שם משמואל שנת תרע"ו: יציב גבולות עמים למספר בני ישראל, היינו שבעים אומות למספר שבעים נפש, הפירוש שכל נפש הי' בידה לתקן את האומה שהיא דוגמת נפשה, היינו שבמה שהוא בעצמו נמשך אחר הש"י בכל כוחות נפשו, בזה עצמו המשיך ג"כ את האומה שהיא דוגמת נפשו בלי אומר ובלי דברים.

⁵ עיין בספרנו שמות יט ו

משך חכמה על בראשית פרק כב פסוק יד: שכל המין האנושי הוא אדם אחד וכל אחד הוא אבר מאיברי האדם הגדול וכל אחד נצרך לחבירו מושפע ומשפיע זה לזה וכולם כאחד נושאים קיום מין האנושי ונצחיותו.

מהר"ל אור חדש ח"א: יש לכל אומה ואומה מהות בפני עצמה...עד"ז מורה הכתב כי כל כתב הוא ציור הדבר...

ר' צדוק הכהן, רסיסי לילה ס' לו: כל אומה יש לו כח מיוחד

ר' צדוק הכהן, צדקת הצדיק (רנו): כל אומה כמו שיש לה רע מיוחד כך יש לה גם כן איזה ניצוץ קדוש מיוחד שממנה חיותה כטעם ואתה מחיה את כולם (נחמיה ט) דלולא כן כלא היה וחיות דהש"י ודאי הוא דבר טוב (ע"ש)

⁶ כוזרי מאמר ב אות לו

⁷ שם משמואל שנת תרע"ו: וכן אח"כ שנתחלקו ע' הנפש לששים רבוא נתרבו נמי האומות ונתחלקו כעפרות תבל

⁸ שם משמואל שם: ובכל איש ואיש מישראל תולין אלפים ורבבות מהאומות שהם שייכים לשרש נשמתו לתקנם, או כאשר לא יאבו שמוע ינטל מהם הניצוץ הקדוש המחיי אותם וישו בו כלא הי'.

⁹ שם משמואל שם וע"כ במה שאמר זכור ימות עולם וגו' היא מצוה לזכור זאת כמו שאר המצוות שיש בהן זכירה, כמו שבת ומחייית עמלק, והיינו שמצוה על האדם לזכור היטב מה תלוי בו, ואם יזכה אשוריו שהכריע את עצמו ואת אלפים ורבבות נפשות או ניצוצות קדושים לכף זכות, ובאם לאו ח"ו אוי לו שהכריע וכו'. וכאשר האדם ישים זאת תמיד על לבו יהי' בהכרח נוטה לזכות:

showing the harmony of the creation. History (time) is also a part of that harmony. Past, present and future all come together to show the flow of creation according to the Divine Will. The central players of these times are the Jewish people. They are guaranteed to feature throughout world history and are promised a happy ending as they will be the vessel through which G-d punishes the nations and reveals His Oneness.

Once a Jew is informed of the extent of his power, he has a responsibility to actualize this potential and will be held accountable if he does not¹. We need not feel overwhelmed, however, for G-d is on our side. He will help us make it happen, giving us Teshuva and maximizing His mercy when we sin. As our parsha puts it, אַסְתִּירָה² – He will seemingly hide His face from our sins. אַרְאֶה מֶה אַחֲרֵיכֶם – G-d too will look at history, at His own plans, and see that the Jew is destined to sit under His holy throne³. He will therefore arrange history in such a way that it will lead the Jew back to his commitment to core spirituality.⁴ The Messianic era will be ushered in, bringing spiritual bliss for all.

¹ נפש החיים שער א' פ' יב: וכן קהלת אמר 'כי את כל מעשה האלוקים יביא במשפט על כל העלם' וגו' והיינו ... בעת עמוד האדם למשפט ... יחשבו גם כל מה שגרם וסובב ע"י מעשיו אם טוב ואם רע בכל הכחות והעולמות. זהו אמר מעשה האלוקים

² לב כ: ויאמר אַסְתִּירָה פני מהם אַרְאֶה מֶה אַחֲרֵיכֶם כי דור תהפכת המה בנים לא אמן בס:

שם משמואל שם: הפירוש כי למעלה מן הענין כתיב שנעשו כ"כ רעים וחטאים מתולדה, ע"ז אמר הש"י ברוב רחמיו אַסְתִּירָה פני מהם, היינו בבחינת הרע שהם עומדים ולא אביט בזה

³ שם משמואל שם: אלא אַרְאֶה מֶה אַחֲרֵיכֶם היינו סוף ואחרית איש ישראלי, שסוף כל סוף עתיד לאשתאבא בגופא דמלכא

⁴ שם משמואל שם: וע"כ בהכרח עלי לסבב סיבות להחזירם למוטב.

2. Shabbos Shuva

SUMMARY:

Teshuva is a fundamental principle of Judaism, and a huge chesed by HaSh-m to us. Teshuva means to get back, for we were all Tzadikim before we sinned and almost every human lands out sinning at some stage. Yet, at first glance, Teshuva seems like a redundant Mitzvah. A person sins. He decides not to sin again. We do not need a special idea of Teshuva to tell us to change our behavior. The same prohibition that told one not to steal at the outset tells him that, now that he has stolen, he must not steal again. So just what does Teshuva do?

In reality, Teshuva does not involve only cessation of sin. It involves restoring a certain balance to our lives. The Torah requires us to not only stop sinning but to restore the carefully crafted relationship between our different character traits that were put out of kilter by the sin. This may involve a period of the extreme opposite for some time. It certainly requires a deeper understanding of ourselves and significant investment to grow forwards. This, in turn, is only possible because Teshuva creates a particular attachment between ourselves and G-d, giving us the strength to go through with what otherwise would have seemed to us as impossible.

Teshuvah also involves Viduy and the request for forgiveness. This allows for G-d's unusual response to our actions. It activates His mercy. At the moment of transgression the sinner is denying the purpose of G-d's existence, and strictly speaking, he should instantly self-destruct. Enter G-d's Mercy, which does three things: It ensures that the consequences of sin are partial and not total; that the consequences are delayed; and that there is such a thing as Teshuva.

Teshuva is G-d's promise to man that He will make it easy for us to come back, no matter how far we have strayed, and that He will accept our attempts with love, forgiveness and atonement. Every sin involves the alienation of the person from his own core spirituality as well as alienation from G-d. Every act of Teshuva involves getting back on track both in terms of our actions as well as in terms of our relationship with Him.

G-d gives this gift of Teshuva to the sinner because His desire to give is so powerful that it extends also to the Reshaim, if only they would let Him. He therefore looks for ways to make it possible to do that which He most wants to do – to give to us. Since Teshuva reconnects us with G-d, allowing us to once again receive from Him, G-d made Teshuva easily accessible to everyone, even those who have fallen far away from Torah standards.

Anyone who begins to do Teshuva on any aspect of his life, even minor goals, will find a dynamic that allows for an increasing Teshuva-momentum. The benefits of doing this go far beyond the individual acts of Teshuva. This is because Teshuva is not just a discreet act that one applies to each sin. If applied in the right way, Teshuva can become a middah, and, like all midos, needs to be developed.

Teshuva is like a muscle in the body which needs to be exercised. Each time we do Teshuva it will be easier to apply the concept of Teshuva to the next thing, even if the two areas seem to be totally unrelated. Therefore, it is good to work on some things you can actually achieve in order to develop the general middah of Teshuva. This will make it easier to do Teshuva in any other area of one's life as well.

Perhaps this is why partial Teshuva is also of benefit. Other Mitzvos are all or nothing in terms of their fulfillment. Put Tzitzis on only 3 corners of a garment, and you have done nothing. Leave out a Parsha on the Klaf of Tefilin or Mezuzah, or hear less than the 9 Torah proscribed Shofar-blasts (= 30 blasts in our times) and you get

no credit. In contrast with Teshuva, a person who has Charata yet does not make a Kabala LeHaba or vice-versa still has something worthwhile and of significance. Perhaps this is because a person is still exercising his Teshuva muscles even when he only does a partial Teshuva.

Teshuva goes further still: it gives us the ability to regain the lost spirituality of our past. Teshuva allows us to conquer not only our future, through Kabalah LeHaba, but to rewrite history through Charata al HeAvar. This is ultimately a mystery, a mystery that neither Sages nor Prophets could understand. What we do know is that there is only one way this can be done, by bypassing the normal channels through which we normally connect with G-d and reaching directly to the כסא הכבוד. When G-d created the world, He created a world of Teshuva and then He created the World as we know it (a second world, so to speak). Since time was created with this second world, the world of Teshuva is above time. Perhaps it is this which allows us to redo the past. Certainly it is this which allows Teshuva to work even as a thought in one's heart (though this is not the best way of doing things):

המקדש את האשה על מנת שאני צדיק ונמצא רשע מקודשת שמא הרהר תשובה.

If a person marries a woman on condition that he is righteous but really turns out to be evil after the wedding, the marriage is a good marriage, for perhaps, while he stood under the Chupa, he had thoughts of Teshuva. Just thinking about doing Teshuva can be good, for Teshuva preceded the world of speech.

The starting point of Teshuva is our ability to reach up to places within ourselves which were unaffected by the חטא. Therefore, when we come to return, we do so by re-connecting with those very pure and unblemished dimensions. These in turn filter down (although not right into the world of action) and help purify those parts of the human that actually engaged the sin.

Amazingly, when we do return, we do so with all the richness that we ironically acquired during our transgressions. The Sages tell us:

מקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם עומדים. (ברכות לד:)

There are two processes of getting close to G-d. The normal Torah process is that of the Tzadik, climbing the ladder of holiness step by step. The second process, the Teshuvah process, kicks in after the person has failed the Torah process. The Tzadik's greatness is that he remained within the framework, but therein lies his limitation as well. He perforce has a narrower range of experience, of emotional, intellectual and other richness. The sinner has fallen and therein lies his weakness. Yet, ironically, his fall has caused him to break barriers and broaden his range of exposure and experience. As long as he has not repented, this is unambiguously bad. But, should he become a baal teshuvah, he brings all this richness along with him.

From this alone we would not understand that the baal teshuvah is better than the tzadik. It would be preferable that he did not sin. All the Sages stated is that the baal teshuva stands in a unique place.

However, we do see that ultimately it is the Baal Teshuva, and not the Tzadik, who is the redeemer of Israel. For the Moshiach will come from Yehuda, the archetype Baal Teshuva, and through Dovid HaMelech, who perfected Teshuvah. He does not come through Yosef HaTzadik, Yehuda's competitor for this crown. For, in

the end it is he who has stumbled along the way, picked himself up and moved upwards that can truly relate to and gather in all Neshamos.

DETAIL:

Teshuvah is a fundamental principle of Judaism¹ and a huge chesed of HaSh-m to us². Teshuva means to get back, for we were all Tzadikim before we sinned³ and almost every human lands out sinning at some stage⁴. Yet, at first glance, Teshuva seems like a redundant Mitzvah. A person sins. He decides not to sin again. This is an expression of our free choice like any other. We do not need a special idea of Teshuva to tell us that one can change his behavior. Nor do we need a mitzvah to tell us to change to begin with. Both are included in the fundamental principle of freedom of choice. A Jew sins; he steals. The same prohibition that told him not to steal at the outset tells him that, now that he has stolen, he must not steal again⁵. Last time he chose to steal. This time, hopefully, he will choose not to steal. So just what does Teshuva do?

Teshuva does not only involve cessation of sin. It involves restoring a certain balance to our lives. The Torah requires us to not only stop sinning but to restore the carefully crafted relationship between our different character traits that were put out of kilter by the sin. Motivated by our deep shame, this may involve a period of going to the extreme opposite for some time. It certainly requires a deeper understanding of ourselves and significant investment to grow forwards⁶. This, in turn, is only possible because Teshuva creates a particular attachment between ourselves and G-d, giving us

¹בספר העקרים של ר' יוסף אלבו (מאמר ד' פ' כה): כשחפשנו כל מצות עשה שבתורה לא מצינו מצוה שיזכה האדם בה בלבד לתכלית המושג בצד התורה אלא התשובה, וזה שתכלית המכוון בתורה ובעשיית מצוותיה לפי מה שבארנו במאמר השלישי, הוא אהבת ד' שהיא מביאה את האדם לשכר גדול המקווה לנפש, וכן מצינו בענין התשובה שמכתב זה התכלית בעצמו בפרשת נצבים וגו'.

²חובות הלבבות (פתיחה, תרגום לב טוב דף ק): וכיון שהעובדה היא שהאדם אינו ממלא את חובותיו כלפי הבורא, כמו שהוכחנו, לכן רחם עליו הבורא מפני שהוא אוהב אותו וחס עליו, ונתן לו את היכולת לתקן את שגיאותיו ולהשלים את מה שהחסיר מעבודתו, על ידי התשובה.

שערי תשובה, תחילת דבריו: מן הטובות אשר הטיב ד' אם ברואיו, כי הכין להם את הדרך לעלות מתוך פחת מעשיהם ולנוס מפח פשעיהם ... ולמדם והזהירם לשוב אליו כי יחטאו לו.

חובות הלבבות סוף פ"ד (תרגום לב טוב דף קי-קיא): בעל תשובה ... הבורא מכפר לו על עוונותיו וסולח לו על פשעו, אפילו אם הוא עשה חטא שנאמר עליו "לא ינקה", כגון שנשבע לשוא או שחטא עם אשת איש, התשובה פועלת שהבורא מקל את עונשו בעוה"ז ומטיב לו בעוה"ב, ושהוא חוזר להיות בגדר צדיק וגו' ועיין ברמב"ם פ"א מהל' תשובה הל' ד' ועיין בחובות הלבבות פ"י

³חובות הלבבות, פתיחה: שכל שב כבר היה צדיק קודם חטאו

⁴חובות הלבבות (פתיחה, תרגום לב טוב) דף קא: הצדיקים שלא חטאו מימיהם אינם מצויים בכל דור, כמו שנאמר (תהלים קל ג): אם עוונות תשמר קה ה' מי יעמוד, ונאמר (קהלת ז כ): כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, ונאמר (מלכים א ח): כי אין אדם אשר לא יחטא

⁵משן חכמה, דברים לא יז (פרשת וילך דף 414 ד"ה ואמר ביום ההוא): הנה ההזהרה הראשונה המונעת מחטוא האם שחטא היא מונעתו מחטוא גם אחרי שחטא

⁶משן חכמה, שם: אולם יש מדת התשובה אשר תתכן כי תתחדש רק אחרי שכבר עבר עליה, וזהו הוא כפי מה שביאר רבינו פ"ד משמונה פרקיו, כי כמו שהחולה יתפא בדברים מרים היפך טבעו כדי להעמיד טבעו ומגו ע"ד הממוצע אחרי התגברת בו בסבת האחרון הצד הנוטה, כן החולה שכבר חטא צריך להתנהג ולהטות לדרך ההפכי, וכמו שאמר ז"ל בירושלמי (סנהדרין ד-ג) שהיה דוד מקשט לפלגשיו בכל יום ואמר ליצרו הנה תאבת דבר האסור לך חייך שאני מתעב לך דבר המותר, והתבונן בלשון חייך, כי הכוונה המרכזית הוא הדרך הממוצע, והמסרס עובר בל"ת (שבת קי: אבן העזר ה"א), והמונע מנשואין עובר בעשה (רמב"ם ה' אישות טו-ב), ובל"ת אם יש לו אשה, ולא לתוהו בראה, רק כיון שפרץ הגבול צריך לרפאות אותו בדבר ההפכי כדי שיתקיים על הדרך המוכרח המכוון בבריאה מהבורא יתברך, וזה קיומו זה חייך, והביניהו, ובאופן הזה נקרא תשובה שיעמיד כחות נפשו בקצה ההפכי נגד מה שעשה בחטאו ובעברו על המצוה, וכן כתב רבינו בריש הלכות דעות (ב-ב)

the strength to go through with what otherwise would have seemed to us as humanly impossible¹.

Teshuvah also involves Viduy and the request for forgiveness². This allows for G-d's unusual response to our actions. It activates His mercy. At the moment of transgression, the sinner is denying the purpose of his existence. Strictly speaking, he should instantly self-destruct³. Enter G-d's Mercy. G-d's Mercy does three things: It ensures that the consequences of sin are partial and not total, that the consequences are delayed, and that there is such a thing as Teshuva⁴. Teshuva is G-d's promise to man that He will make it easy for us to come back⁵, no matter how far we have strayed, and that He will accept our attempts⁶ with love, forgiveness and atonement⁷. Teshuva gives us a challenging but very accessible way to come home (the literal meaning of the word) and re-establish a relationship with G-d. Every sin involves the alienation of the person from his own core spirituality as well as alienation from G-d⁸. Every act of Teshuva involves getting back on track both in terms of our actions as well as in terms of our relationship with G-d⁹.

G-d gives this gift of Teshuva to the sinner because G-d's desire to give is so powerful that it extends also to the Reshaim, if only they would let Him¹⁰. G-d therefore looks for ways to make it possible for Him to do that which He most wants to do – to give to us. Since Teshuva reconnects us with Him, allowing us to once

¹משך חכמה, שם: והנה מצות התשובה מעלתה שמדבקת את השב אל השם יתברך כמוש"כ (הושע יד) שובה ישראל עד ד' אלקיך [לשון רבינו בהלכות תשובה] (זו-ו), והנה אם עזב האדם את חטאו באופן שבארנו הנה עשה פרט ועיקר מהתשובה, שגודר את עצמו ולקח סמי מרפא להטות את עצמו לקצה האחרון המהופך מאשר התגבר עליו בחטאו

²משך חכמה, שם: אמנם מצות התשובה אשר על זה צריך מצוה פרטית הוא שאם חטא ועזב את חטאו מצוה להתודות ... ומבקש כפרה.

³מסילת ישרים פ"ד: לפי שורת הדין היה ראוי שהחוטא יענש מיד ... וגם שהעונש עצמו יהיה בחרון אף ... ושלל יהיה תקון לחטא כלל

⁴מסילת ישרים שם: אמנם מדת הרחמים היא הנותנת הפך השלשה דברים שזכרנו. דהיינו שיותן זמן לחוטא ולא יכחד מן הארץ מיד כשחטא. ושהעונש עצמו לא יהיה עד לכלה. ושהתשובה תנתן לחוטאים בחדס גמור שתתשוב עקירת רצון כעקירת המעשה.

⁵הרמב"ן דברים ל' יא (נצבים): והטעם לומר אם יהיה נדחק בקצה השמים ואתה ביד העמים תוכל לשוב אל ד' ולעשות ככל אשר אנכי מצוך היום, כי אין הדבר נפלא ורחוק ממך אבל קרוב אליך מאד לעשות בכל עת ובכל מקום.

⁶חובות הלבבות שם: הבורא ... הבטיח לנו לקבל מאתנו התשובה, ולהתפייס אתנו מהר, גם אם מרינו את פיו והפרנו את בריתו זמן רב כמו שמבואר בפרק "ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם הוא יחיה" (יחזקאל לג).

⁷רב ישראל סלנטר בכוכבי אור (סוף ספר אור ישראל) ס' ו: כי בין אם הקב"ה ירבה למחול ולסלוח ובין אם לא ימחול ויסלח ח"ו אחת היא להחוטא לעזוב את דרכו .. כי הוא מוכרח על כל פנים להציל את העתיד ... אולם את אשר סוף סוף עם עזיבת החטא יוכל להשיג גם מחילה וסליחה לחטאיו ... ולמחות אותם כעב הענן זהו מציאה

⁸בית אלוקים של המבי"ט (שער ב פ"א): החוטא שתיים רעות עשה: רעה לעצמו ... ורעה גדולה מזו שהכעיס את בוראו

⁹בית אלוקים (שם): השב בתשובה צריך לתקן את אשר עוות בשתיים הרעות, ויותר מהמה שהכעיס את בוראו, שיצירה אותו ויתקרב עליו בתשובה שפתי חיים (מועדים א דף קלו): מהות התשובה ועיקרה היא התקרבות וחזרה אל ד'

¹⁰רמח"ל: קל"ח פתחי חכמה

again receive from Him, G-d made Teshuva easily accessible to everyone, even those who have fallen far away from Torah standards¹.

Anyone who begins to do Teshuva on any aspect of his life, even to just manage some minor goals (not to be late for school, seder or work more than 15 times over the whole year; or every time that he gets angry, he will call his mother and tell her that he loves her, etc.), will find a dynamic that allows for an increasing Teshuva-momentum. The benefits of doing this go far beyond the individual acts of Teshuva. This is because Teshuva is not just a discrete act that one applies to each sin. If applied in the right way, Teshuva can become a middah, and, like all midos, needs to be developed².

This is like a muscle in the body which needs to be exercised. There are many different ways in which the muscles of the hand could be exercised, for example, and the benefit will apply to everything which the hand does thereafter.

So too, we need to exercise our "Teshuva muscles". Each time we do Teshuva it makes it easier on us to apply this virtue to the next thing, even if the two areas seem to be totally unrelated. Therefore, it is good to work on some things one can actually achieve in order to develop the general middah of Teshuva, as this will make it easier to do Teshuva in other areas of one's life as well.

Perhaps this is also the reason that the Mabit, in his Beis Elokim, tells us that even a partial Teshuva is of benefit. In this respect, the mitzvah of Teshuva is unlike other Mitzvos. Other Mitzvos are all or nothing in terms of their fulfillment: Put Tzitzis on only 3 corners of a garment, and you have done nothing. Leave out a Parsha on the Klaf of Tefilin or Mezuzah, or hear less than the 9 Torah proscribed Shofar-blasts (= 30 blasts in our times) and you get no credit. But a person who has Charata yet does not make a Kabala LeHaba or vice-versa still has something worthwhile and of significance³. Perhaps this is because a person is still exercising his Teshuva muscles even when he only does a partial Teshuva.

Teshuva goes even further; it gives us the ability to regain the lost spirituality of our past. It allows us to conquer not only our future, through Kabalah LeHaba, but to rewrite history through Charata al HeAvar. This is ultimately a mystery, a mystery that neither Sages nor Prophets could understand⁴. Clearly, simply separating from sin, without Teshuva, could never achieve this.

¹הראי"ה קוק באורות התשובה בהקדמתו (דף כה): התשובה היא תופסת את החלק היותר גדול בתורה ובחיים, עליה בנויות כל התקוות האישיות והצבוריות, היא מצות ד' שהיא מצד אחד קלה שבקלות, שהרי ההורו תשובה הוא כבר תשובה (קידושין מט), ומצד אחד הרי היא קשה שבקשות, שלא יצאה עדיין אל הפעל במלאה בעולם ובחיים. ע"כ

וכן כתוב בתורה (דברים ל יא): כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאה היא ממך ולא רחוקה היא (יד) כי קרוב אליך הדבר מאד בפיו ובלבבך לעשותו ע"כ ומנחם שרשי" (יד שם) לומד שהכוונה על התורה בכלליותה, אמנם יש מן הראשונים (כגון ספר העיקרים) והאחרונים (כגון הספורנו בפסוק יד) שלמדו שהכוונה להתשובה וראיה לדבר שכל הפסוקים מראשית פ"ל עד כאן איירי בתשובה.

²דעת חכמה ומוסר: יסוד גדול צריך לידע, שתשובה אינו כפי שאנו מורגלים להבין "תשובה על חטא", ואם עשה חטאים הרבה צריך לעשות "תשובות" הרבה, ושכל תשובה ותשובה היא ענין לעצמה. לא כן הדברים אלא סוד הענין הוא שתשובה היא מדה ומעלה בפני עצמה, שמציאותה ומהותה הנה גם בלי חטא ועון, ככל שאר המדות והמעלות, והנה אמרו חז"ל (נדרים לט): "ז' דברים נבראו קודם שנברא העולם", ומנו שם תורה ותשובה, ועוד לא היה נברא ענין החטא במציאות, הרי שמעלת התשובה היא מדה קיימת לעצמה, ואינה תלויה כלל בשום דבר, שהלא נבראת עוד קודם שנברא העולם

³בית אלוקים, שער התשובה, פ' יב: התשובה ... אינם כשאר מצוות שהעוזב חלק המצוה אין לו חלק בשכר המצוה, כמו שתאמר במצות ציצית היר בד' כנפות והעושה ציצית בג' כנפות לבד אינו מתקיים ג' חלקי המצוה שהרי ד' ציציות מעכבין זה את זה והרי כאילו לא עשה שום דבר. ואולם התשובה גם כי אינה שלימה עד שהיה בחרטה לשעבר ועזיבת החטא לעתיד, עם כל זה החרטה לבד בלי עזיבת החטא מועיל קצת, וכן עזיבת החטא בלי חרטה. (מובא בעלי שור ח"א דף מח)

⁴ילקוט שמעוני, תהילים כה, רמז תשב, ירושלמי מכות פ"ב הל' ו

The Maharal brings a parable to illustrate this: A king entrusted one of his subjects with a treasured vessels. Unfortunately, the vessel cracked. The subject went to a חכם to ask his advice on what to do. The Chacham opined that it would not be fitting to the honor of the king to return the object in that state. Desperate for a solution and thinking that maybe the חכם did not have enough insight into the king and his ways, the subject went to a nobleman, someone who was closely involved with the king, for his advice. This nobleman confirmed that his knowledge of the king and his greatness required that the object be destroyed and not returned. Now frantic, the subject sought out the original maker of the vessel. This master craftsman claimed that he could partially fix the vessel, but it would never be as good as new. The subject subsequently decided to put himself at the mercy of the king and threw himself, broken vessel in hand, at the feet of the king. Surprisingly, the king responded by saying: "This vessel is broken, but I shall use it as is. All those who told you differently were relating to my honor. But this is not my way." (הראשונים שלא) (אמרו לך כך מפני כבודי עשו ולא מפני הנהגתי)

Logic at every level would seem to say that a sinner is like a broken utensil and it is not a Kavod for G-d to use broken utensils. But G-d Himself declares that His love for man is such that He is mevater on his kavod if man will only be contrite.

What we do know is that there is only one way this can be done, by bypassing the normal channels through which we normally connect with G-d¹ and reaching directly to the חכמה הכבוד². When G-d created the world, He created a world of Teshuva and then He created the World (a second world, so to speak) as we know it³.

שאלו לחכמה: חוטא מה עונשו? אמרה חטאים תרדף רעה. (משלי יג כא)
 שאלו לנבואה: חוטא מה עונשו? אמרה הנפש החוטאת היא תמות. (יחזקאל יח ד)
 שאלו לתורה: חוטא מה עונשו? אמרה יביא אשם ויתכפר.
 שאלו להקב"ה: חוטא מה עונשו? אמר יעשה תשובה ויתכפר. ע"כ

וכתב המהר"ל (נתיבות ב נתיב התשובה פ"א) (ומה שבסוגריים הוא מדברי המהר"ל בהמשך הפרק):
 שאלו לחכמה ... והשיבה חטאים תרדף רעה, וזה כי החטא הוא חסרון בעולם נכמו שהוא לשון חטא כמו אנכי אחסנה ואין ראוי שיהיה נמצא חסרון בעולם ולכן תרדף אותם הרעה להאבידו מן העולם, ומ"מ אין החכמה אומרת הנפש החוטאת תמות כי נמצא בעולם הרעה ג"כ.
 אבל הנבואה שהיא מהש"י ואין דבר רע יורד מלמעלה לכך הנבואה אומרת הנפש החוטאת היא תמות שלא יהיה נמצא החוטא שהוא רע כמו שלא נמצא רע למעלה נכי הנבואה היא במדת הדין ודין החוטא הוא המיתה. ואמר שאלו לתורה חוטא מה עונשו.
 והתורה שהיא תקון האדם נכי בתורה ברא הש"י את עולמו וכיון שבה נברא הכל גם בזה התורה היא תקון האדם ולכן התורה אומרת יביא אשם ויתכפר שזה תיקון של החוטא נכי מצד התורה יש לאדם סלוק מן החטא מפני שהתורה היא שכל נבדל מן הגשמי וכל חטא בשביל שהיה נמשך אחר הגשמי, ולפיכך מצד התורה השכלית יש תקנה אל החוטא לצאת לאדם מן החטא הדבוק באדם מצד הגשמי ולפיכך אמרה תורה יביא אשם ויתכפר, כי כאשר מקריב האדם קרבן מקריב עצמו אל ד' יתברך כפי אשר מתרחק מן השם ית'. ולפיכך בקצת קרבנות כתיב (ויקרא ב) ונפש כי תקריב מנחה, ודרשו ז"ל כאלו הקריב את נפשו. ... ולא היה תקנה זאת אל החכמה שהיא חכמה בלבד שאין החכמה הנהגה הנבדלת לגמרי מן הגשמי כמו שהיא התורה שהיא שכל נבדל לגמרי. וכן אין הנבואה השגה נבדלת מן הגשמי.

Even though we wrote in the text that Teshuvah is a mystery which neither *prophets* nor *sages* understand, the Maharil Block points out that the Sages talk of *prophecy* and *wisdom*, not of *prophets* and *sages*. This is because the *prophets* and *sages* knew of Teshuva from the same sources that we know of Teshuva, but not from their prophecy or their wisdom.

¹מהר"ל שם: ואח"כ שאלו את ד' בעצמו נשמצד כי הנמצאים כלם תלוי בו שבים אליו ... כי אין להם קיום בעצמם והוא אומר בכלי שבור אני משתמש כמו שאמרנו שכל הכלים שבורים.

²יומא פ"א: גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד

³פסחים נד ע"א: שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם ואלו הן תורה ותשובה וכן עדן וגיהנום וכסא הכבוד ובית המקדש ושמו של משיח ... תשובה דכתיב (משלי ח) בסתר הרים יולדו וכתיב (תהלים צ) תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם גן עדן דכתיב (בראשית ב) ויטע ד' אלוקים גן בעדן מקדם גיהנום

Since time was created with this second world, the world of Teshuva is above time. Perhaps it is this which allows us to redo the past. Certainly it is this which allows Teshuva to work even as a thought in one's heart (though this is not the best way of doing things):

המקדש את האשה על מנת שאני צדיק ונמצא רשע מקודשת שמא הרהר תשובה.¹

If a person marries a woman on condition that he is righteous but really turns out to be evil after the wedding, the marriage is a good marriage, for perhaps, while he stood under the Chupa, he had thoughts of Teshuva. Just thinking about doing Teshuva can be good, for Teshuva preceded the world of speech.²

The starting point of Teshuva is our ability to reach up to places within ourselves which were unaffected by the חטא.³ If we were to make a graph of all that exists in the created worlds, starting from the most physical and stretching into the highest spiritual realms, we would place the stones towards the bottom, then the plants, and then the animals. Much higher up, in the spiritual plane, we would place different types of מלאכים, and so on with each created being. Not so man. Although one might be tempted to place man between the angels and the animals, man is not a single point on the graph. Rather, man stretches as far as the graph itself does. His upper souls, his חיה and יחידה, stretch way beyond his body, as far as created spiritually goes. We never sin with those very pure parts of ourselves. Therefore, when we come to return, we do so by re-connecting with those very pure and unblemished dimensions.⁴ These in turn filter down (although not right into the world of action⁵) and help purify those parts of the human that actually engaged the sin.

The amazing thing is that when we do return, we do so with all the richness that we ironically acquired during our transgressions. The Sages tell us:

מקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם עומדים. (ברכות לד:)

There are two processes of getting close to G-d. The normal Torah process is that of the Tzadik, climbing the ladder of holiness step by step. The second process, the Teshuvah process, kicks in after the person has failed the Torah process. The

¹ רשפי אש דת שער התשובה – מאמר התשובה למעלה מן הזמן: נמצא בהרהור תשובה נעשה צדיק ממש ברגע ההרהור

² שם: וטעם הדבר כי התשובה קדמה לעולם בנודע, והעולם נברא בעשרה מאמרות. נמצא בריאת העולמות וכל מה שבהם הם בדבור. אמנם מה שקודם לעולם הוא קודם לדבור רק הרהור לבד, ולכן תלוי התשובה בהרהור שהוא למעלה מאותיות ושם אל השרש למעלה מהעולמות ומתקן העולם, שהרשעים מאבדים את העולם שנברא בעשרה מאמרות המאמר נלקח מהרהור, ונמצא ההרהור הוא שורש של העולם, ולכן בתשובה בהרהור – מתקן קלקולו, הנה העולם בזמן, אבל קודם העולם לא היה בחינת זמן כלל, לכן אין זמן בתקון התשובה אלא רגע, כיון שבא למעלה מזמניות ולכן כהרף עין מתקן הכל ואין צריך שהיית הזמן

³ נפש החיים, רב צדוק הכהן – צדקת הצדיק

⁴ בשפתי חיים (מועדים א עמ' קלה-קלו) כתב שהנשמות חצובות הן מתחת כסא הכבוד לכן תשובה היא לשוב לדרגות העליונות האלה

⁵ רב צדוק הכהן, תקנת השבים (ח): ידוע שהספר של צדיקים ושל רשעים ושל בינונים הוא לב האדם עצמו ... ומטעם זה אין תשובה מועלת לפטור מעונשי בית דין שהוא על ידי עקירת המעשה למפרע דעל ידי התשובה כאלו לא חטא והזדונות כשגגות או כזכויות ולמה יענש, אבל כל תקוני תשובה הכל בלב אך ביציאה לפועל שהוא מצד השי"ת שמקבלו אני ד' לא שנית, ומאחר שגור דין כתוב בתורה אי אפשר לשנותו דתורה נקרא אמת.

Tzadik's greatness is that he remained within the framework, but therein lies his limitation as well. He performs a narrower range of experience, of emotional, intellectual and other richness. The sinner has fallen and therein lies his weakness. Yet, ironically, his fall has caused him to break barriers and to broaden his range of exposure and experience. As long as he has not repented, this is unambiguously bad. But, should he become a baal teshuvah he then brings all this richness along with him¹.

From this idea alone we would not understand that the Baal Teshuvah is better than the tzadik. It would be preferable that he did not sin. All the Sages stated is that the Baal Teshuva stands in a unique place².

However, we do see that ultimately it is the Baal Teshuva, and not the Tzadik, who is the redeemer of Israel. For the Moshiach will come from Yehuda, the archetype Baal Teshuva, and through Dovid HaMelech, who perfected Teshuvah. He does not come through Yosef HaTzadik, Yehuda's competitor for this crown³. For, in the end, it is he who has stumbled along the way, picked himself up and moved upwards that can truly relate to and gather in all Neshamos.

¹ רב צדוק הכהן, תקנת השבים: [והוא כמו פתיחת הרחם שאינו בלא דם וטומאה דלידה, כי כל לידה והוספת קדושב יתירה וריבוי בנפשות מישראל אינו אלא על ידי התשובה הבאה אחר החטא דזהו מדת התשובה לפרוק מצרים וגבולים ולעשות זכויות חדשות מזדונות, משא"כ צדיק גמור שאינו אלא הולך בדרך התורה הקצוב והמוגבל ואין בו הוספה ולכן רחל עקרה וכן יהושע ב"נ הגדול מזרעא דיוסף לא הי"ל בנין וגו'.

² שפתי חיים (מועדים א' עמ' קמב): עפ"י האמור יתבאר דברי חז"ל (ברכות לד'): "וא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן כל הנביאים כולם לא נתנבאו אלא לבעלי תשובה אבל צדיקים גמורים עין לא ראתה אלוקים זולתך ופליגא דר' אבהו דא"ר אבהו מקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם עומדים." וביאר מו"ר הגרא"א דסלר זצ"ל שאין כאן מחלוקת אלא שיש מבטים ובחינות שונות. יש בחינה שבה בעל תשובה עדיף מצדיק גמור, ויש בחינה שצדיק גמור עדיף (מכתב מאליהו, ג, 353 ועיי"ש ביאורו של מו"ר זצ"ל). מצד אחד, בעל תשובה מגיע לדרגות ומקומות עליונים שצדיק גמור אינו מגיע לשם כמבואר בזה"ק (ויקרא טז, ב הובא בשל"ה הל' תשובה סו"פ תורה אור) ... מאידך גיסא הצדיק הגמור ... שכרו גדול יותר מפני שכל עליותיו והשגותיו הן בכח עמלו העצמי וגו'.

³ Many understand the argument of Yosef and his brothers over this point. Indeed, Rav Tzadok HaCohen (מחשבות חרוץ) points out that Yosef's approach did repeatedly achieve greatness, but it was always Yehuda's approach that went a step further. Yosef becomes king in Egypt but Yehuda (through Dovid) becomes king in Israel. The Aron HaKodesh first comes to rest in Shiloh, in the tribe of Ephraim (Yosef), but it ultimately moves to the Har HaBayis (on the border of Yehuda and Binyamin). Ephraim leads the break-away of most of the tribes (10 of them), but ultimately these tribes get lost, and we are left with Yehuda and Binyamin. There will be a Moshiach ben Yosef, but he will then make way for Moshiach ben Dovid.

זאת הברכה

1. The Sins and Death of Moshe Rabbeinu

SUMMARY:

Moshe Rabbeinu was a man who was almost never born. Amram, his father, felt that it would be highly irresponsible to bring children into the world during the Egyptian slavery. But his daughter accused him of being worse than Pharaoh. 'Pharaoh only killed the males', she claimed. 'You are also killing the females.' Amram remarried his wife and had Moshe.

Several times while growing up, Moshe narrowly escapes with his life. Brought up in Pharaoh's palace, he might easily have landed up not recognizing his Jewishness and growing up an enemy of the Jews. Yet Moshe's life is a story of hope, of the ability of the Jewish soul to shine through the darkest hour, of man's capacity to grow to greatness.

Moshe achieves his incredible greatness as a mortal human. Moshe makes mistakes in his life, which disqualifies him from being counted as one of the few great people who are considered to have added no extra impurity to their lives while on earth.

When the 'well of Miriam' dries up after Miriam's death, Moshe Rabbeinu hits the rock twice instead of speaking to it as instructed and water does, indeed, pour forth. G-d then informs both Moshe and Aharon that because they failed to make a public Kiddush HaSh-m neither will enter the land. The sin is considered so serious that the punishment is made in the form of an oath, discouraging prayer or appeal from Moshe and Aharon. Aharon, in fact, dies soon after.

The exact nature of the sin remains a mystery. It is recorded only to avoid confusing it with the sin of the spies. This was not Moshe Rabbeinu's first slip-up. Earlier, he had lapses of faith in the Jewish people (they won't believe that I am a messenger from G-d) and lapses of faith in G-d Himself ('Oh L-rd, why do You mistreat your people? Why did You send me?'), which some commentators understand contribute to Moshe's punishment.

G-d's decrees come in various strengths. There is a level called *עלה במחשבה*, which can easily be annulled by prayer. There is a stronger level called *גזירה בלי שבוועה*, which can be overturned with difficulty. Finally, there is a *גזירה עם שבוועה* which is quite final. Even when Moshe Rabbeinu understands that he is dealing with an irreversible Gezeirah, he never gives up hope, thinking that even this can be overcome, and he continues to plead with G-d on every possible occasion.

Moshe appeals for two things: to see the Land of Israel (and understand all its mysteries) and to enter it. The former request was granted. Moshe's viewing of the land was not just to give some emotional outlet to his longings; rather, the land was to be earned in the merit of the Torah and Moshe Rabbeinu represented that Torah. Seeing the land, he was able to bestow a blessing on the Jewish people that they should have the strength to conquer it.

Three times, Moshe tells the Jewish people that it was their initial folly which trapped him into his anger. Moshe was not trying to remove responsibility for his own actions. Rather, he was showing how the sin of the spies led to a weakening of the faith of the Jewish people which now required a particular level of strengthening.

Therefore, G-d had designed a special act of Kiddush HaSh-m by Moshe and Aharon whose failure is now particularly problematic. The lesson is clear – we are responsible for our own actions even where others seem to have ‘forced’ us into our negative responses.

And so Moshe dies, his greatest dream unfulfilled, his ability to educate his children to imitate his greatness limited. The Torah mantle passes to Yehoshua, not Moshe’s children. Yet, despite this, there is no one whom we hold as a symbol of success more than Moshe. That, for most of his life, the greatest man ever to live failed to reach perfection, is a source of encouragement for us, not of despair. Moshe is seen to struggle like we do, sometimes failing; every inch of his greatness hard-earned. He dies as we are all destined to do. His is an unmarked grave, to prevent any cult of worship. He lives to the full until his very last second: לא כהתה : ... דברים לד : עינו ולא נס לחה.

The moment Moshe has fulfilled all of his potential, he dies. He blesses the people, and without further instruction, climbs the mountain to his death. The Sages tell us that there were twelve levels (מעלות) representing completion in this world, and Moshe took them all in one step. (Moshe is referred to as זה האיש זה has a Gematriah of 12.) Moshe showed that he now encompassed all of these levels – he took them all in one step, for his wholeness joined all of reality.

The Jewish nation also achieves this wholeness – hence they are comprised of twelve tribes. Moshe Rabbeinu now sees the whole of the land in which these tribes are to settle, including their entire future history, until the Messianic era. He sees this not so much as a special dispensation but as a natural consequence of the level that he has reached.

At this moment it seems that Moshe is going to live on after all: His own personal greatness was now such that the Malach HaMaves no longer had power over him. But G-d performs a miracle to take him anyhow – בעצם היום הזה.

Moshe Rabbeinu lives a full 120 years to the day. His punishment was that he would be denied entry into the land, not that he would lead a shortened life. Had Moshe not sinned, G-d would have speeded up history so that the children of Israel would have entered the Land during Moshe’s 120 years.

Alternatively, Moshe would have lived on, long enough to enter the land. Moshe dies באמצע היום הזה meaning כאילו באמצע ימיו – he dies in the middle of his life and could have lived on. At a higher level, Moshe stood to correct the חטא of אדם הראשון, thereby overcoming the death that was introduced by the original sin, and lived on forever. Death was not so much a punishment for the sin as it was that which denied Moshe perfection and overcoming the death inherent in the world.

Moshe now longs for the same death as his brother Aharon, who died with a kiss from G-d – בנשיקה, a painless death without any wrenching when his soul left his body (= a kiss). He finally gets called עבד ד’, all his senses fully engaged in serving G-d until the last moment. Buried by G-d Himself, Moshe’s transition to the World to Come, where he lived on, was smooth and sweet; his holy body suffered no decomposition in the ground.

Moshe’s grave is opposite Baal Peor, where it serves as a Kaparah for the horrible sins committed there. And yet the Torah testifies that “No man knows his burial place to this day.” This is because those above (the angels) think that his grave is below, whereas those below feel that it seems to be above. For Moshe was at this time half-man, half-spiritual being, no longer fully existing in the special dimensions of a specific grave.

Moshe, author of the Torah, writes about his own death, but with the letters so organized that the words appeared as Names of G-d. Yehoshua then came and sorted out the letters as they appear in the Torah today.

(See also under Parshas Shemos – “The Making of Moshe”)

DETAIL:

במדבר פרק כז (פרשת פינחס): (יב) ויאמר ה' אל משה עלה אל הר העברים הזה וראה את הארץ אשר נתתי לבני ישראל: (יג) וראיתה אתה ונאספת אל עמך גם אתה כאשר נאסף אהרן אחיך: (יד) כאשר מריתם פי במדבר צן במריבת העדה להקדישני במים לעיניהם הם מי מריבת קדש מדבר צן:

דברים לב (פרשת האזינו): (מח) וידבר ה' אל משה בעצם היום הזה לאמר: (מט) עלה אל הר העברים הזה הר נבו אשר בארץ מואב אשר על פני ירחו וראה את ארץ כנען אשר אני נתן לבני ישראל לאחזה: (נ) ומת בהר אשר אתה עלה שמה והאסף אל עמך כאשר מת אהרן אחיך בהר ההר ויאסף אל עמיו: (נא) על אשר מעלתם בי בתוך בני ישראל במי מריבת קדש מדבר צן על אשר לא קדשתם אותי בתוך בני ישראל: (נב) כי מנגד תראה את הארץ ושמה לא תבוא אל הארץ אשר אני נתן לבני ישראל:

דברים פרק לד (פרשת וזאת הברכה): (א) ויעל משה מערבת מואב אל הר נבו ראש הפסגה אשר על פני ירחו ויראהו ה' את כל הארץ את הגלעד עד דן¹: (ד) ויאמר ה' אליו זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר לזרעך אתננה הראיתיך בעיניך ושמה לא תעבר: (ה) וימת שם משה עבד ה' בארץ מואב על פי ה': (ו) ויקבר אתו בגי בארץ מואב מול בית פעור ולא ידע איש את קברתו עד היום הזה: (ז) ומשה בן מאה ועשרים שנה במתו לא כהתה עינו ולא נס לחה: (ח) ויבכו בני ישראל את משה בערבת מואב שלשים יום ויתמו ימי בכי אבל משה²:

דברים א לו: גם בי התאנף ה' בגללכם לאמר גם אתה לא תבא שם³:

דברים ג (כג) ואתחנן אל ה' ... (כה) אעברה נא ואראה את הארץ הטובה אשר בעבר הירדן ההר הטוב הזה והלבנן: (כו) ויתעבר ה' בי למענכם ולא שמע אלי ויאמר ה' אלי רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה: (כז) עלה ראש הפסגה ושא עיניך ימה וצפנה ותימנה ומזרחה וראה בעיניך כי לא תעבר את הירדן הזה: (כח) וצו את יהושע וחזקוהו ואמצוהו כי הוא יעבר לפני העם הזה והוא ינחיל אותם את הארץ אשר תראה:

דברים א (פרשת דברים) (לד) וישמע ה' את קול דבריכם ויקצף וישבע לאמר: (לה) אם יראה איש באנשים האלה הדור הרע הזה את הארץ הטובה אשר נשבעתי לתת לאבותיכם: (לו) זולתי כלב בן יפנה הוא יראהו ולו אתן את הארץ אשר דרך בה ולבניו יען אשר מלא אחרי יהוה: (לז) גם בי התאנף יהוה בגללכם לאמר גם אתה לא תבא שם: (לח) יהושע בן נון העמד לפניך הוא יבא שמה אתו חזק כי הוא ינחלנה את ישראל: (לט) וטפכם אשר אמרתם לבו יהיה ובניכם אשר לא ידעו היום טוב ורע המה יבאו שמה ולהם אתננה והם יירשوها.

¹ (ב) ואת כל נפתלי ואת ארץ אפרים ומנשה ואת כל ארץ יהודה עד הים האחרון: (ג) ואת הגלב ואת הככר בקעת ירחו עיר התמרים עד צער:

² (ט) ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו וישמעו אליו בני ישראל ויעשו כאשר צוה ה' את משה: (י) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו ה' פנים אל פנים: (יא) לכל האתות והמופתים אשר שלחו ה' לעשות בארץ מצרים לפרעה ולכל עבדיו ולכל ארצו: (יב) ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל:

³ דברים א (פרשת דברים) (לד) וישמע ה' את קול דבריכם ויקצף וישבע לאמר: (לה) אם יראה איש באנשים האלה הדור הרע הזה את הארץ הטובה אשר נשבעתי לתת לאבותיכם: (לו) זולתי כלב בן יפנה הוא יראהו ולו אתן את הארץ אשר דרך בה ולבניו יען אשר מלא אחרי ה': (לז) גם בי התאנף ה' בגללכם לאמר גם אתה לא תבא שם: (לח) יהושע בן נון העמד לפניך הוא יבא שמה אתו חזק כי הוא ינחלנה את ישראל: (לט) וטפכם אשר אמרתם לבו יהיה ובניכם אשר לא ידעו היום טוב ורע המה יבאו שמה ולהם אתננה והם יירשوها: דברים לב (פרשת האזינו) (מח) וידבר ה' אל משה בעצם היום הזה לאמר: (מט) עלה אל הר העברים הזה הר נבו אשר בארץ מואב אשר על פני ירחו וראה את ארץ כנען אשר אני נתן לבני ישראל לאחזה: (נ) ומת בהר אשר אתה עלה שמה והאסף אל עמך כאשר מת אהרן אחיך בהר ההר ויאסף אל עמיו: (נא) על אשר מעלתם בי בתוך בני ישראל במי מריבת קדש מדבר צן על אשר לא קדשתם אותי בתוך בני ישראל: (נב) כי מנגד תראה את הארץ ושמה לא תבוא אל הארץ אשר אני נתן לבני ישראל:

Moshe Rabbeinu was a man who was almost never born. Amram, his father, and the Gadol Hador, witnessed the terrible tragedy of his people suffering and dying in slavery in Egypt. It would be folly and highly irresponsible, he thought, to bring children into the world in such an environment. He divorced his wife. But his daughter accused him of being worse than Pharaoh. 'Pharaoh only killed the males', she claimed. 'You are killing also the females.' Amram remarried his wife and had Moshe¹.

Several times while growing up, Moshe narrowly escaped with his life². Brought up in Pharaoh's palace, he might easily have landed up not recognizing his Jewishness and growing up an enemy of the Jews. Yet Moshe's life is a story of hope, of the ability of the Jewish soul to shine through the darkest hour, of man's capacity to grow to greatness in any circumstance³.

Moshe reached greatness, incredible greatness, but he did it as a human; he lived and died a mortal man. Moshe made mistakes in his life, which disqualified him from being counted as one of those few great people who are considered to have added no extra impurity to their lives while on earth⁴. In Parshas Chukas, we are exposed to a sin of two great brothers, Moshe and Aharon, that was triggered by the death of their great sister, Miriam, and lead to their own deaths. Miriam had been the source of Klal Yisrael's water. When she died, the 'well of Miriam' dried up⁵ and the Jewish people entered into one of their rebellions against Moshe for bringing them into the desert to die⁶, an incident the Chumash calls מריבה⁷. G-d commands Moshe and Aharon to speak to a designated rock from which water will spout⁸. In the end Moshe Rabbeinu hits the rock twice and water does indeed pour forth⁹. G-d then

¹The Midrash claims that Yocheved was already three months pregnant with Moshe when Amram divorced her.

²He was saved by Bas Paroh from the river. As a baby in Pharaoh's palace, he fell into the mouths of lions. He killed an Egyptian and had to flee for his life.

³See Parshas Shemos where we described Moshe's process of growth.

⁴והגמ' בבא בתרא יז. כתב תנו רבנן ארבעה מתו בעטיו של נחש ואלו הן בנימין בן יעקב ועמרם אבי משה וישי אבי דוד וכלאב בן דוד וגו' פירוש הדברים אלה ארבעה לא הוסיפו שום עכירות לגופם על ידי מעשיהם. אולם הוצרכו למות, כי לא יוכלו אפילו ע"י רוב מעשיהם הטובים לזכר את גופם מהפגם שנגרם ע"י חטא עץ הדעת, היינו שמתו בעטיו של נחש, לתקן פגם זה. (רב חיים פרידלנדר הארה 127 בדעת תבונות) אולם משה רבינו לא נחשב כאחד מאלו ובפשטות בגלל שהוא לא מת בעטיו של נחש אלא בגלל מעשי עצמו.

⁵במדבר כ א (פרשת חוקת): ויבאו בני ישראל כל העדה מדבר צן בחדש הראשון וישב העם בקדש ותמת שם מרים ותקבר שם: (ב) ולא היה מים לעדה ...

⁶במדבר כ (ב) ... ויקהלו על משה ועל אהרן: (ג) וירב העם עם משה ויאמרו לאמר ולו גוענו בגוע אחינו לפני ה': (ד) ולמה הבאתם את קהל ה' אל המדבר הזה למות שם אנחנו ובעירנו: (ה) ולמה העליתנו ממצרים להביא אתנו אל המקום הרע הזה לא מקום זרע ותאנה וגפן ורמון ומים אין לשותות:

⁷במדבר כ (יג) המה מי מריבה אשר רבו בני ישראל את ה' ויקדש בס:

⁸במדבר כ (ז) וידבר ה' אל משה לאמר: (ח) קח את המטה והקהל את העדה אתה ואהרן אחיך ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו והוצאת להם מים מן הסלע והשקית את העדה ואת בעירם:

⁹במדבר כ (ט) ויקח משה את המטה מלפני ה' כאשר צוהו: (י) ויקהלו משה ואהרן את קהל אל פני הסלע ויאמר להם שמעו נא המרים המן הסלע הזה נוציא לכם מים: (יא) וירם משה את ידו ויך את הסלע במטהו פעמים ויצאו מים רבים ותשת העדה ובעירם:

informed both Moshe and Aharon¹ that because they failed to do a public Kiddush HaSh-m² neither would enter the Land of Israel³. Moshe is allowed a miraculous vision⁴ of the land from afar, an insight into its deepest spiritual secrets⁵, but no more. The sin is considered so serious that the punishment is made in the form of an oath, discouraging prayer or appeal from Moshe and Aharon⁶. Aharon, in fact, dies soon after.

The exact nature of Moshe and Aharon's sin remains a mystery. There are easily 15 different explanations amongst the commentators speculating what it might have been⁷. The Maharal suggests that the root of the problem was a lack of bitachon which led to anger. A baal bitachon, he states, radiates simcha, especially when he has clear instructions from G-d what to do⁸. The Torah, however, deliberately hid the sin,

¹ העמק דבר במדבר כ יב: יען לא האמנתם בי. אלו השתמשו בתורה ובתפלה. היה גם אהרן מתפלל וכמו שאמר ה' ודברתם אל הסלע ועתה כאשר לא נעשה כן הלא גם אהרן בכלל החטא ואע"ג שאהרן לא בא לכעס מכ"מ נתרשלו ידיו במקום משה. וע"ע להלן כ"ד:

² במדבר כ (יב) ויאמר ה' אל משה ואל אהרן יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל ... רש"י במדבר כ יב: והלא (במדבר יא) הצאן ובקר ישחט קשה מזו אלא לפי שבסתר חסך עליו הכתוב וכאן שבמעמד כל ישראל לא חסך עליו הכתוב מפני קדוש השם:

³ במדבר כ יב לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם:

⁴ אור החיים במדבר כז יג: וראיתה אותה ולא הספיק מה שכבר אמר וראה את הארץ, על דרך אומרים ז"ל (ספרי ח"א פסקא קלו) שהראהו ה' ראייה נסיית וגו'

⁵ רבינו בחיי במדבר כז יג: וראיתה אותה ונאספת אל עמיק גם אתה - למה הוצרך לחזור וראיתה אותה והלא כבר הזכיר וראה את הארץ, אלא וראיתה אותה מצוירת למעלה ע"ש עוד

⁶ רש"י במדבר כ יב: לכן לא תביאו. בשבועה (היינו שלשון לכן הוא לשון שבועה) כמו (שמואל ג) לכן נשבעתי לבית עלי נשבע בקפיצה שלא ירבו בתפלה על כך:

⁷ הרב עוזיאל מילבסקי ז"ל פעם ספר 15 פירושים רש"י במדבר כ יב: להקדישני - שאילו דברתם אל הסלע והוציא הייתי מקודש לעיני העדה ואומרים מה סלע זה שאינו מדבר ואינו שומע ואינו צריך לפרנסה מקיים דבורו של מקום קל וחומר אנו: וכן ברש"י דברים לב נא בשינוי לשון קצת.

אבן עזרא כ יב: (יב) יען לא האמנתם בי - היא הסוד שרמזתי שלא נקדש השם על ידי: העמק דבר במדבר כ יב: להקדישני לעיני בני ישראל. אלו היו עומדים משה ואהרן בתפלה היה נקרא בזה ונקדשתי בתוך בני ישראל שהוא אמירת דבר שבקדושה ברבים כדאיתא במגילה כ"ג. והיו ישראל מאמינים במעלת תפלה ושאינו קדוש בתוכם. ועתה לא האמנתם את ישראל בזה:

⁸ גור אריה במדבר כ יב: [ז] שאילו דברתם וכו'. משמע הכא מפני שלא דברו אל הסלע - חטאו, ואילו בפרשת בהעלותך כתב (רש"י לעיל יא, כב) 'וכי איזה קשה, זו או "שמעו נא המורים", משמע שחטא שלהם היה במה שאמרו "שמעו נא המורים" (קושית הרא"ם) ... אמנם כאשר תדע האמת, ... הכל חטא אחד. ... מה שהכו פעמיים אל הסלע כאשר נעשה להם נס, כי זהו יציאה מן האמונה, כי עשו מעשה זה דרך כעס, ומי שעושה מצות השם דרך כעס, בפרט כאשר נעשה להם נס כזה, כמו שעשו הם, שאמרו "שמעו נא המורים", וכן שהכו אל הסלע, אין זה אמונה. כי האמונה הוא מי שבוטח בו יתברך, אין לו בו רק שמחה, שזה ענין אמונה, שמאמין בו ובוטח בו, ועם הבטחון השמחה. אבל עם הכעס אין כאן אמונה. ומה שהכו פעמיים יורה זה על מעוט האמונה ובטחון בו, ולכן הוא כועס. ... כי אם עשו את הדבר באמונה, והיה להם שמחה במצוה זאת ... היה זה קדושה לעיני ישראל שיש להאמין ולהיות בוטח בו.

ומה שכתב רש"י שאילו דברתם אל הסלע היה זה קידוש שמו, שהיו אומרים כי הסלע שאינו מדבר ואינו שומע מקיים מצות בוראו - אנו על אחת כמה וכמה, דמשמע מזה הפירוש "להקדישני" שעל ידי זה יהיה הקדושה, לא כמו שאמרנו, וכן איתא גם כן במדרש כמו דברי רש"י, שזה אינו, שאם כן יקשה לך קושית הרמב"ן ז"ל, כי אין חילוק בין הכאה שמכין בסלע גדול כזה, או בדבור. אבל עיקר הפירוש, כי השם יתברך היה רוצה שיקנו ישראל אמונה שלימה, ויראו כי הנמצאים נמשכים אחריו יתברך ודבורו. ... לעשות רצונו מעצמם, לא על ידי הכרחי, ובזה יעשו ישראל גם כן רצון השם יתברך מעצמם בשמחה.

ואף על גב שבחורב לא היה זה, רק אמר (שמות יז, ו) "והכית בצור" (ר' רמב"ן), זה לא היה שם בפני כל ישראל, וכאן רצה שיהיו כל ישראל יקנו אמונה ובטחון בו יתברך, ויראו כי כל הנמצאים נמשכים אחריו ברצון. ...

for the Torah does not expose the sins of the righteous¹ and its purpose of revealing as much as it does to make sure that we do not lump their punishment with that of the spies and all those who died in its wake². Moshe, the Midrash says, asked for his sin to be articulated in order to avoid any such confusion³. The word לכן, says the Baal HaTurim, is the Gematria of מדה במדה: to assure us that the punishment was not only absolutely fair but also consistent with the unrevealed crime⁴.

Moshe Rabbeinu was not perfect, and this was not his first slip up. Earlier he has lapses of faith in the Jewish people (they won't believe that I am a messenger from G-d) and lapses of faith in G-d Himself – 'Oh L-rd, why do You mistreat your people? Why did You send me?'⁵, which some commentators understand contributed to Moshe's punishment⁶. However, Gur Aryeh points out that G-d's decrees come in various strengths. There is a level called במחשבה עלה which can easily be annulled with prayer. There is a stronger level called גזירה בלי שבועה which can be overturned with difficulty. Finally, there is a גזירה עם שבועה which is quite final⁷. Since the punishment of "ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך" is only hinted at in the Torah, it is of the easiest and most reversible type⁸. Moshe Rabbeinu had in fact seen prophetically

¹ גור אריה במדבר כ יב: [ו] גלה לך הכתוב וכו'. פירוש, שאין דרך הכתוב לגלות חטא, ומכל שכן חטא של צדיקים, אלא שגלה לך הכתוב לומר לך שלא היה בו רק חטא זה:

² רש"י במדבר כ יב: יען לא האמנתם בי - גלה הכתוב שאלולי חטא זה בלבד היו נכנסין לארץ כדי שלא יאמרו עליהם כעון שאר דור המדבר שנגזר עליהם שלא יכנסו לארץ כך היה עון משה ואהרן.

³ רש"י במדבר כז יג: בכ"מ שכי' מיתתם כתב סרחונם לפי שנגזרה גזרה על דור המדבר למות במדבר בעון שלא האמינו לכן בקש משה שיכתב סרחונו שלא יאמרו אף הוא מן הממרים היה (יומא פ) משל לשתי נשים שלוקות בב"ד אחת קלקלה ואחת אכלה פגי שביעית וכו' אף כאן בכ"מ שהזכיר מיתתן הזכיר סרחונם להודיע שלא היתה בהם אלא זו בלבד

רש"י שם יד: הם מי מריבת קדש - הם לבדם אין בהם עון אחר. אור החיים על במדבר כ יב: ויתבאר על פי מה שאמרו במדרש (שם שם יב) שאמר משה לפני ה' הרי גזרת עלי למות במדבר עם הדור הרע הזה וכו' יאמרו הדורות שאני שוה להם, יכתב עלי על מה נענשתי, לפיכך כתיב יען לא האמנתם בי וגו', עד כאן והוא מה שרמז ה' באומרו ויאמר, לשון רוממות למשה ולאחר, שנכתב חטאם שעליו מתו, שהוא יען לא וגו', ואל יחשבו הדורות שהם שרים לדור הרע ח"ו:

⁴ בעל הטורים במדבר כ יב: לכן - בגימטריא מדה במדה: והעמק דבר במדבר כ יב הסביר את המידה כנגד מידה: לכן לא תביאו וגו'. לא היה העונש שימותו במדבר שא"כ לא היה משה מתפלל להחל שבועת ה' אלא הגזירה היה מדה במדה. שבשביל שלא הראו לישראל הדרך להתנהג בא"י בעת עצירת גשמים וכדומה ע"כ. לא תביאו וגו'. ובמ"א כתיב על אשר מעלתם בי מעילה הוא שנוי בדבר ה' כמש"כ בספר ויקרא כ"ו מ' והכונה כאן שעשה משה נס ושנוי בהליכות הסבב בעת שלא היה הרצון בכך וזה נקרא מעילה כמו שנענש רבא בעת שעשה נס שלא ברצון ה' כדאיתא בתענית פ"ג והיה נזוף מחמת זה כדאי' בחולין דף קל"ג א:

⁵ שמות ה (כב) וישב משה אל ה' ויאמר אדני למה הרעתה לעם הזה למה זה שלחתני: (כג) ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך:

⁶ רש"י שמות ו א: עתה תראה וגו' - (סנהדרין קיא) הרהרת על מדותי לא כאברהם שאמרתי לו (בראשית כא) כי ביצחק יקרא לך זרע ואח"כ אמרתי לו העלהו לעולה ולא הרהר אחר מדותי לפיכך עתה תראה. העשוי לפרעה תראה ולא העשוי למלכי ז' אומות כשאביאם לארץ: חזקוני במדבר כ יב: לכן לא תביאו - וא"ת הרי בפ' שמות פירש"י לפיכך עתה תראה את אשר אנעשה לפרעה אבל לא כשאכניסם לארץ אם כן משמע שבעון שאמר למה הרעות נגזרה גזרה אלא ו"ל הא והא גרמה ליה.

⁷ גור אריה במדבר כ יב: וגו' דברים הם; האחד קודם הגזירה, והגזירה בלא שבועה, וגזר דין שיש עמו שבועה. וקודם גזר דין - קודם שגזר הקדוש ברוך הוא שכך יהיה, אלא שכך הוא רוצה לעשות, והוא נקרא 'עלה במחשבה', ואין צריך כל כך תפילה וזכות גדול שתתבטל. אבל כשנגזרה, אי אפשר שתתבטל אלא על ידי תפילה וצעקה גדולה וזכות גדול. ואחר גזר דין שיש עמו שבועה, אין מועיל לא תפילה ולא צעקה (ר"ה יח), ופשוט הוא זה החילוק. ותמצא כגון אלו החלוקים, וכמו באדם, לפעמים יחשוב לעשות דבר, וכאשר הוא גומר לעשות אז הוא מוציא את הדבר בפה, ולפעמים הוא נשבע שיעשה דבר פלוני או ענין פלוני. ...

⁸ גור אריה במדבר כ יב: דמה שאמר לו הקדוש ברוך הוא "עתה תראה" (שם) 'ולא את העשוי לשלשים ואחד מלכים' (סנהדרין קיא), לא נשמע אלא מכח דיוק, שכך אמר - את זה תראה, אבל לא [מלחמת] אחד ושלשים

that he was to receive such a decree that he would not enter the land, but had presumed that it was of the reversible type¹ and he never gave up hope that it would be so². On one occasion when Moshe felt that the time was propitious, the Torah records his words (and G-d's refusal):

23. And I pleaded with the Lord at that time, saying, 24. O Lord God, you have begun to show your servant your greatness, and your mighty hand; for what God is there in heaven or in earth, that can do according to your works, and according to your might 25. I beg you, let me go over, and see the good land that is beyond the Jordan, that goodly mountain region, and Lebanon. 26. But the Lord was angry with me for your sakes, and would not hear me; and the Lord said to me, Let it suffice you; speak no more to Me of this matter. 27. Get up to the top of Pisgah, and lift up your eyes westward, and northward, and southward, and eastward, and behold it with your eyes; for you shall not go over this Jordan. 28. But charge Joshua, and encourage him, and strengthen him; for he shall go over before this people, and he shall cause them to inherit the land which you shall see³.

At this stage, Moshe already knew that he was dealing with an irreversible Gezeirah. Still, as Rashi explains, he understood that even this could be overcome⁴. In fact, as Ohr HaChaim explains, Moshe asked for two things: to see the land and to enter it, and the former request was granted⁵. His viewing the land was not just to give him some emotional outlet to his longings. The land was to be earned in the merit of the Torah. Moshe Rabbeinu represented that Torah. Seeing the land, he was able to

מלכים. אבל לא קאמר שלא תראה, דאם כן הוי גזירה, אין זה גזירה גמורה, שכל דבר שאינו יוצא מפי ה' אינו גזירה.

¹גור אריה במדבר כ יב: ... ואל יקשה לך, שרש"י פירש בפרשת שמות (שמות ד, יג) "שלח נא ביד תשלח" 'שלח עם אותו שאתה תשלח להכניס לארץ, אין אני סופי להכניס לארץ, ובפרשת בשלח פירש רש"י (שמות טו, יז) "תביאמו ותטעמו", נתנבא הוא שלא יכניס לארץ, ויביאם אחר לארץ. ובפרשת בהעלותך (לעיל י, כט) פירש רש"י על "נוסעים אנחנו" 'שתף משה את עצמו עמהם, כסבור שיכנס לארץ שעדיין לא נגזרה גזירה'. לא יקשה לך אהדדי, שכל זמן שהיה משה רבינו עליו השלום מדבר בנבואה, אז היה מתנבא שלא יבוא לארץ, כי כך ראה בנבואה. אף על גב שעדיין לא חטא, מכל מקום ראה בנבואה מה שיהיה לעתיד, ולפיכך נתנבא שלא יביאם לארץ, וראה הגזירה של מעלה, שלא יביאם לארץ. ומכל מקום חשב שהגזירה תתבטל בתשובה ובתפלה ובצעקה (ר"ה טז ע"ב). ולפיכך בפרשת בהעלותך (לעיל י, כט), שהיה הדבור רק ליתרו, היה משתף עצמו עמהם, לפי שהיה סבור שיכנס לארץ, ותתבטל הגזירה. ומכל מקום כאשר ידבר בנבואה, הוא צריך לדבר כאשר הנבואה נותנת הדין מה שיהיה, והיה מדבר שלא יביאם לארץ, שהרי כך היה בנבואה עליו. ובמי מריבה נגזרה גזרה עליו, כמו שפירש רש"י. והשתא יתורץ הכל, ולית קושיא כלל:

²רש"י כז:ב: עלה אל הר העברים - (במדבר רבה) למה נסמכה לכאן כיון שאמר הקב"ה נתן נתן להם אמר אותי צוה המקום להנחיל שמא הותרה הגזירה ואכנס לארץ אמר לו הקב"ה גזרתי במקומה עומדת (ספרי) ד"א כיון שנכנס משה לנחלת בני גד ובני ראובן שמח ואמר כמדומה שהותר לי נדרי משל למלך שגזר על בנו שלא יכנס לפתח פלטינ שלו נכנס לשער והוא אחריו לחצר והוא אחריו לטרקלין והוא אחריו כיון שבא ליכנס לקיטון א"ל בני מכאן ואילך אתה אסור ליכנס:

³דברים ג (כג) ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר: (כד) אדני ה' אתה החלית להראות את עבדך את גדלך ואת ידך החזקה אשר מי א-ל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך וכגבורתך: (כה) אעברה נא ואראה את הארץ הטובה אשר בעבר הירדן ההר הטוב הזה והלבנן:

⁴רש"י דברים ג כד: אתה החלית להראות את עבדך - פתח להיות עומד ומתפלל אע"פ שנגזרה גזירה אמר לו מן למדתי שאמרת לי ועתה הניחה לי וכי תופס הייתי בך אלא לפתוח פתח שבי היה תלוי להתפלל עליהם כמו כן הייתי סבור לעשות עכשיו:

⁵אור החיים וזאת הברכה

bestow a blessing on the Jewish people that they should have the strength to conquer it¹.

As for the second request, to enter the land, Moshe is told clearly that this is something he simply should not be asking for². Yet, despite G-d's discouraging oath, Moshe Rabbeinu never gives up working towards the goal which only others will benefit from³. Nor does he reconcile himself to his fate. His deep longing for the land is reflected in the repeated mention by the Torah of his circumstances, in Parshas Pinchus⁴, Parshas Devarim⁵ and Parshas Haazinu⁶, until the final recording of his death in Parshas VeZos HaBracha. In each case, Moshe tells the Jewish people that it was their initial folly which trapped him into his anger⁷. The lesson is clear – we are responsible for our own actions even where others seem to have 'forced' us into our negative responses⁸. (Ohr Hachaim and Kli Yakar both explain that Moshe was not trying to remove responsibility for his own actions. Rather, he was showing how the sin of the spies led to a weakening of the faith of the Jewish people which required a particular level of strengthening. Therefore G-d had designed a special act of Kiddush HaSh-m by Moshe and Aharon whose failure was now particularly problematic.

¹ ליקוטי אנשי שם ברב פנינים: הנה הכתוב אומר (וזאת הברכה): וראה את כנען אשר אני נתתי לבני ישראל לאחוזתה. והרמב"ם פסק שקדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבא, קדושה שנייה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא. והמפרשים הסבירו שההבדל בין קדושה לשעה וקדושה נצחית היא שקדושה ראשונה היתה על ידי כיבוש לבד וכשבטל הכיבוש בטל הקדושה אבל קדושה שנייה היתה על ידי חזקה ולא כבוש שהיה ברשות המלכות וכאן התפלל משה שיהיו כובשין באחוזתה הינה באופן שיהיה על ידי חזקה ולקדושה עולמית, ואמנם לא הגיע לפועל בכבוש יהושע לא נתבטל תפילתו ולבסוף בא לביטוי כנ"ל

² דברים ג (כו) ויתעבר ה' בי למענכם ולא שמע אלי ויאמר ה' אלי רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה: (כז) עלה ראש הפסגה ושא עיניך ימה וצפנה ותימנה ומזרחה וראה בעיניך כי לא תעבר את הירדן הזה: (כח) וצו את יהושע וחזקה ואמצהו כי הוא יעבר לפני העם הזה והוא ינחיל אותם את הארץ אשר תראה: רש"י דברים לב (נב) ושמה לא תבוא. כי ידעתי כי חביבה היא לך ע"כ אני אומר לך עלה וראה:

³ רבינו בחיי במדבר כ יב: לכן לא תביאו - דרשו רז"ל אין לכן אלא לשון שבועה, שנאמר (שמואל א ג) לכן נשבעתי לבית עלי, נשבע הקב"ה שלא יכנסו לארץ. ואע"פ שידע משה כן לא נמנע מלעשות שליחותו בענין הארץ, וזהו שסמך לו מיד וישלח משה מלאכים מקדש אל מלך אדום, לפי שבקדש נגזר עליו שלא יכנס לארץ ומקדש שלח שלוחיו בענין הארץ:

⁴ ספר במדבר פרק כז (פרשת פינחס): (יב) ויאמר ה' אל משה עלה אל הר העברים הזה וראה את הארץ אשר נתתי לבני ישראל: (יג) וראיתיה אתה ונאספת אל עמיך גם אתה כאשר נאסף אהרן אחיך: (יד) כאשר מריתם פי במדבר צן במריבת העדה להקדישני במים לעיניהם הם מי מריבת קדש מדבר צן:

⁵ דברים א (פרשת דברים) (לד) וישמע ה' את קול דבריכם ויקצף וישבע לאמר: (לה) אם יראה איש באנשים האלה הדור הרע הזה את הארץ הטובה אשר נשבעתי לתת לאבותיכם: (לו) זולתי כלב בן יפנה הוא יראה ואלו אתן את הארץ אשר דרך בה ולבניו יען אשר מלא אחרי ה': (לז) גם בי התאנף ה' בגללכם לאמר גם אתה לא תבא שם: (לח) יהושע בן נון העמד לפניך הוא יבא שמה אתו חזק כי הוא ינחלנה את ישראל: (לט) וטפכם אשר אמרתם לבו יחיה ובניכם אשר לא ידעו היום טוב ורע המה יבאו שמה ולהם אתננה והם יירשוה:

⁶ דברים לב (פרשת האזינו) (מח) וידבר ה' אל משה בעצם היום הזה לאמר: (מט) עלה אל הר העברים הזה הר נבו אשר בארץ מואב אשר על פני ירחו וראה את ארץ כנען אשר אני נתן לבני ישראל לאחוזתה: (נ) ומת בהר אשר אתה עלה שמה והאסף אל עמיך כאשר מת אהרן אחיך בהר הזה ויאסף אל עמי: (נא) על אשר מעלתם בי בתוך בני ישראל במי מריבת קדש מדבר צן על אשר לא קדשתם אותי בתוך בני ישראל: (נב) כי מנגד תראה את הארץ ושמה לא תבוא אל הארץ אשר אני נתן לבני ישראל:

⁷ רמב"ן דברים א לז: גם בי התאנף ה' בגללכם לאמר הנה חטאתיכם אשר עשיתם בעת ההיא במרגלים מנעו מכם הארץ הטובה, ועוד הוספתם לחטוא בפעם אחרת עד שמנעתם גם אותי מלעבור ...

⁸ חזקוני דברים א לז: גם בי התאנף ה' - הפסיק בין יהושע לכלב לומר נטלה רשות ממני ונתנה ליהושע וכל זה בגללכם שגרמתם לי כעס ולא דקדקתי בלשוני ובמעשי ונענשתי. דעת זקנים מבעלי התוספות דברים א לז: בגללכם - לפי שאתם מקטני אמנה כי כשאמרנו המן הסלע הזה נוציא לכם מים חשבתם שהייתי סבור שלא יצאו ומקרה היה כשיצאו בפעם ראשונה שיצאו והיה לי לפרש כי במצות הקב"ה אוציא לכם מים מן הסלע הזה ולכן כעס הקב"ה עלי וזהו בגללכם:

Hence it was the sin of the spies which was the ultimate trigger for the whole chain of events¹.)

And so Moshe dies, his greatest dream unfulfilled, his ability to educate his children to imitate his greatness limited. The Torah mantle passes to Yehoshua and not onto Moshe's children². Yet, despite this, there is no one whom we hold as a symbol of success more than Moshe. That the greatest man ever to live failed, for most of his life, to reach perfection, is a source of encouragement for us not of despair. Moshe is seen to struggle like we do, every inch of his greatness hard-earned. He dies, as we are all destined to do. His is an unmarked grave in order to prevent any cult of worship of this great man³. During his life he struggles, sometimes fails, is punished, and yet fulfills all his potential. He lives to the fullest until his very last second:

דברים לד ז: ... לא כהתה עינו ולא נס לחה⁴

And at last, Moshe reaches perfection. But the moment he has fulfilled all of his potential, he dies⁵. Moshe blesses the people and without further instruction he climbs the mountain to his death⁶. The Sages tell us that there are twelve levels representing completion in this world, and Moshe, whose name equals twelve in

¹ אור החיים על דברים פרק א פסוק לו: גם בי התאנף ה' בגללכם וגו' וקשה והלא לא מצינו שהתאנף ה' על משה בעון המרגלים, ... כי רואני שעדיין הוא מדבר בענין המרגלים, שכן אמר הכתוב אחר זה וטפכם אשר אמרתם וגו' עד סוף הפרשה ... והנכון הוא על פי דבריהם ז"ל שאמרו (במד"ר טז כ) בפסוק ויבכו העם בלילה וגו' (במדבר יד א), קבעו בכיה לדורות, כי ליל ט' באב היתה שבו נחרב הבית ואמרו עוד שאם היה נכנס משה לארץ והיה בונה בית המקדש לא היה הבית נחרב, שאין אומה ולשון נוגעת בו ... ולהשליך חמתו עליו לא אפשר כנזכר, ויחר אף ה' בשונאי ישראל ויהיה כליונם במקום חורבן הבית, לזה גזר ה' בגזרת המרגלים גם על משה שימות במדבר והוא אמרו גם בי התאנף ה' בגללכם, פירוש בגלגול דברים שלכם, כי אם לא היה עון המרגלים והיו נכנסים, אפשר שהיה נכנס משה עמהם, ... ואם תאמר והלא רואני שמיתת משה היתה על מי מריבה, כבר כתבתי שם (במדבר כ ה) שאם משה היה מקדש שמו יתברך היו ישראל חוזרים לטהרתם שהיו בו קודם חטא המרגלים, באמצעות קידוש ה' הגדול, והיה ה' מתיר שבועת משה, והיה נכנס לארץ ובונה בית המקדש מכוון לשבתו עולמים:

כלי יקר דברים א לו: גם בי התאנף ה' בגללכם וגו' ... על שלא גרם להאמין כמ"ש (במדבר כ יב) יען לא האמנתם. אמנתם לא נאמר אלא האמנתם שהוא לשון מפעיל יוצא לשני, שלא גרמתם לישראל להחזיקם באמונה ומי צריך חיזוק לא זה שהוא מקטני אמונה אבל אם גם מקדמת דנא היו חזקים באמונה לא היה צורך כ"כ לעשות בפניהם מעשה ניסים כדי לחזק לבם באמונה. ... שבמעשה המרגלים נעשו בלתי מאמינים, וכ"ש שהיה לו לעשות ענין הוצאת מים מן הסלע באופן שיחזרו לקדמותם בענין האמונה ולא עשה, ע"כ נגזר עליו שלא לבא שמה, ע"כ אמר אחר פסוק ובדבר הזה אינכם מאמינים וגו'. גם בי התאנף ה' בגללכם לאמר גם אתה לא תבא שמה, מהו גם אתה אלא כמו שהמרגלים לא יבואו שמה מצד שאינם מאמינים בה' כאמור, כך גם אתה לא תבא שמה מזה הטעם כמ"ש יען לא האמנתם בי. כי המחטיא הרבים חטא הרבים תלוי בו וגו'

² כלי יקר במדבר כז יב: ... אע"פ שמניח בן אבל אינו ראוי ליורשו דהיינו שאינו ראוי לירש מעלת אביו בתורה וחכמה ושררה, אז הקב"ה מלא עברה עליו על שלא הדריך את בנו שיהיה ראוי למלא את מקומו ... , שלכך קרא הקב"ה שמו הר העברים כי עליו נתמלא ה' עברה על משה על שלא הדריך את בניו שיהיו ראויין ליורשו, שדרתו ונבואתו התלויה בהכנת כח המקבל, ומלשון זה הבין משה שלא ירד אחריו כבודו לבניו. וכן פירש משה הדבר שאמר (דברים ג כו-כח) ויתעבר ה' בי למענכם וגו' וסמך ליה וצו את יהושע וגו' הורה באצבע שזהו העברה שנתעבר ה' בו שינחיל שדרתו ליהושע ולא לבניו, וגו'

רש"י דברים לב נ: כאשר מת אהרן אחיך - באותה מיתה שראית וחמדת אותה שהפשיט משה את אהרן בגד ראשון והלבישו לאלעזר וכן שני וכן שלישי וראה בנו בכבודו וגו'

³ Rav Shimshon Rephael Hirsch

⁴ לא הפסיד תאר פניו אף במותו (מזרחי)

⁵ רב פנינים

⁶ לד א: ויעל משה מערבת מואב אל הר נבו ראש הפסגה אשר על פני ירחו וגו'

Gematria Ketana¹, took them all in one step². Moshe showed that he now encompassed all of these levels by taking them all in one step, for his wholeness joined all of reality³.

A cube represents all the 6 dimensions of space. Each side of the cube can contain two diagonals making 12 a totality of interconnectedness – a comprehensive reality all joined and combined for a higher purpose⁴. The word זה has a Gematria of 12, for when one can point to something and say “this is it”, it means that one has identified its essence, its purpose, and therefore a combination of all of its parts. Already much earlier Moshe is referred to as זה האיש – this designated person – and זה is also 12 in Gematria, and therefore as someone who was on his way to achieving some kind of wholeness⁵. (G-d also shows this by appearing to Moshe in the סנה which is also 12 in Gematria Ketana.).

The Jewish nation also achieves this wholeness – hence they are comprised of twelve tribes⁶. Moshe Rabbeinu now sees the whole of the land in which these tribes are to settle, including their entire future history, until the Messianic era⁷. He sees this not so much as a special dispensation but as a natural consequence of the level that he has reached.

At this moment it seems that Moshe is going to live on after all: the great prayers of the Jewish people overturn nature and its ability to take Moshe's life. Moshe's own personal greatness is now such that the Malach HaMaves no longer has power over him⁸. He is able, at 120, to take a leap over all 12 levels. (And the סנה

$$\begin{aligned} 4(0) &= מ^1 \\ 3(00) &= ש \\ 5 &= ה \end{aligned}$$

² מסכת סוטה דף יג עמוד ב: תניא שתיים עשרה מעלות היו שם ופסען משה בפסיעה אחת.

³ מהר"ל, חדושי אגדות מסכת סוטה דף יג עמ' ב: ופסען בפסיעה אחת ... ולבסוף הגיע משה אל מדרגה זאת כי זהו ענין הצורה שמגיעה בתכלית, ולכך פסען בפסיעה אחת. ולכך בסוף פסע י"ב פסיעות כאחד, כי לא יתחלק הצורה, כי עליתו להר נבו התכלית שלו בעולם הזה.

⁴ מהר"ל, שם: וכבר אמרנו שהצורה נקרא' זה שמספרו י"ב, ואז הגיע אל שלימת הצורה שהיא באה בסוף ובתכלית. והצורה לא תתחלק לכך פסע י"ב פסיעות בפעם אחד. ותדע כי חיי משה היו מאה ועשרים שהוא ג"כ י"ב במספר קטון, וזהו סוף חייו של משה שהגיע אל מספר זה, ומשה במספר קטון הוא [זה] זה שאמר כי פסע י"ב פסיעות מן ערבות מואב אל הר נבו בפסיעה אחת, ובדבר זה הארכנו במקום אחר:

⁵ מהר"ל, חדושי אגדות מסכת סוטה דף יג עמ' ב: כי זה משה האיש (שמות ל"ב) כי מלת זה מורה על כי היה למשה מעלת הצורה, כי מלת זה מורה על דבר הרמז הנגלה שיש לו מציאות בפעל לגמרי, וזהו ענין הצורה שיש לה מציאות בפעל לגמרי, ולבסוף הגיע משה אל מדרגה זאת כי זהו ענין הצורה שמגיעה בתכלית, ולכך פסען בפסיעה אחת.

⁶ ממעמקים דברים עמ' 257: כל הצורות העליונות כלולות ב"ב שבטי ישראל שהש"ר א ס"ד: שקול משה כנגד כל ישראל

⁷ רש"י דברים פרק לד פסוק ב: עד הים האחרון ... ד"א אל תקרי הים האחרון אלא היום האחרון הראהו הקב"ה כל המאורעות שעתידין ליארע לישראל עד שיחיו המתים:

⁸ בבא בתרא טז ע"ב: תנו רבנן ששה לא שלט בהן מלאך המות ואלו הן אברהם יצחק ויעקב משה אהרן ומרים אברהם יצחק ויעקב דכתיב בהו בכל מכל כל משה אהרן ומרים דכתיב בהו על פי ה' והא מרים לא כתיב בה על פי ה' אמר ר"א מרים נמי בנשיקה מתה דאמרי שם שם משה ומפני מה לא נאמר בה על פי ה' שגנאי הדבר לומר.

which we showed above represents those 12 levels also has a Gematria of 120.) But G-d performs a miracle to take him anyhow – בעצם היום הזה¹.

Despite his punishment, Moshe Rabbeinu does not die a premature death. He lives a full 120 years to the day². The punishment was that he would be denied entry into the Land of Israel. Nowhere do the Psukim say that the punishment would be a shortened life. This leaves one of two possibilities: Firstly, had Moshe not sinned, G-d would have speeded history up so that the children of Israel would have entered the Land of Israel during Moshe's 120 years.

Alternatively, the Sifri states that Moshe would have lived on³ long enough to enter the land. Supporting this, Kli Yakar understands that the Chumash's description of Moshe's death היום הזה בעצם היום means כאילו באמצע ימיו – he died in the middle of his life and would have lived on. At a higher level, Moshe stood to correct the חטא of his life and would have lived on. He would have become Mashiach (and presumably he would have become Mashiach). He would have thereby overcome the death that was introduced by the original sin and lived on forever. Death was not so much a punishment for the sin as it was that which denied Moshe perfection and overcoming the death inherent in the world⁴.

Moshe now longed for the same death as his brother Aharon, who died with a kiss from G-d – בנשיקה, a painless death⁵. Given the total harmony of his body with spirituality there was no wrenching when Aharon's soul left his body (= a kiss) and Moshe too had so purified his body that he was living at the level of the angels⁶ (the rays of light which shone from his face⁷ were testimony to this¹). Moshe dies as he

¹ רש"י דברים לב מח: וידבר ה' אל משה בעצם היום הזה - בג' מקומות נאמר בעצם היום הזה. נאמר בנח בעצם היום הזה בא נח וגו' במראית אורו של יום לפי שהיו בני דורו אומרים בכך וכך אם אנו מרגישין בו אין אנו מניחין אותו ליכנס בתיבה ולא עוד אלא אנו נוטלין כשילין וקדומות ומבקעין את התיבה אמר הקב"ה הריני מכניסו בחצי היום וכל מי שיש בידו כח למחות יבא וימחה במצרים נאמר בעצם היום הזה הוציא ה' לפי שהיו מצריים אומרים בכך וכך אם אנו מרגישין בהם אין אנו מניחין אותן לצאת ולא עוד אלא אנו נוטלין סייפות וכלי זיין והורגין להם אמר הקב"ה הריני מוציאן בחצי היום וכל מי שיש בו כח למחות יבא וימחה אף כאן במיתתו של משה נאמר בעצם היום הזה לפי שהיו ישראל אומרים בכך וכך אם אנו מרגישין בו אין אנו מניחין אותו אדם שהוציאנו ממצרים וקרע לנו את הים והוריד לנו את המן והגזי לנו את השליו והעלה לנו את הבאר ונתן לנו את התורה אין אנו מניחין אותו אמר הקב"ה הריני מכניסו בחצי היום וכו'.

² דברים כד (ז) ומשה בן מאה ועשרים שנה במתו לא כהתה עינו ולא נס לחה:

³ בספרי כאשר מריתם פי במדבר צין רבי שמעון בן אלעזר אומר אף משה ואהרן בהכרת מתו שנא' על אשר לא קדשתם אותי הא אם קדשתם אותי עדיין לא הגיע זמנכם ליפטר. מובא ברש"י והמפרשים

⁴ גור אריה במדבר כז יג: לפי טבעו, אבל לא מלאו ימיו ושנותו מה שראוי להיות לפי צדקותיו אם לא עשה החטא, ועכשיו שחטא - העמידו על חיי טבעו, לא על ידי זכותו. ופירוש זה נכון: רבינו בחיי דברים לד ה: ורבים שואלים משה שנתנה תורה על ידו איך הזכיר בו הכתוב מיתה, והלא מצינו מי שלא הגיע למעלתו והוא חי וקיים לעולם כענין חנוך ואליהו, אבל הענין לומר כי לפי שחטא במי מריבה נענש במיתה והיה בכלל גזרת אדם, שכן חנוך ואליהו שלא חטאו לא היו בכלל גזרת אדם והם חיים חיים נצחיים:

⁵ בעל הטורים במדבר כז יג: נאסף אהרן אחיך. בגימטריא זהו בנשיקה: רש"י דברים לב נ: א"ל משה אהרן אחי עלה למטה ועלה פשוט ידך ופשוט רגליך ופשוט עצום עיניך ועצם קמוץ פיך וקמץ והלך לו אמר משה אשרי מי שמת במיתה זו: רבינו בחיי דברים לד ה: על פי ה' ... וע"ד המדרש היא מיתת נשיקה, השכליית מתעלה להדבק בשם הנכבד:

רש"י במדבר כז יג: (יג) כאשר נאסף אהרן אחיך - מכאן שנתאווה משה למיתתו של אהרן.

⁶ רמח"ל, דעת תבונות, ס' מב: ודבר זה מצאנו כבר במשה ר' ע"ה שזכה וזיכך את חומריותו, עד ששב למדרגת מלאך ממש, וכבר ראו כל ישראל כי קרן עור פני משה

⁷ שמות לד לה: וראו בני ישראל את פני משה כי קרן אור פני משה

lived, G-d's servant², and he is finally called עבד ד' ³, all his senses fully engaged in serving G-d until the last moment⁴. Buried by G-d Himself⁵, Moshe's transition to the World to Come, where he lived on⁶, was smooth and sweet⁷ (See the Daas Zekenim⁸ for Midrashim on this); his holy body suffered no decomposition in the ground,⁹ and in fact its very presence opposite Baal Peor was an atonement¹⁰.

The Torah gives us two identifications of where Moshe's grave was: "opposite Baal Peor in the valley of the land of Moav"¹¹. And yet the Torah testifies that "No man knows his burial place to this day"¹². The Talmud says that those above (the angels) think that his grave is below, whereas those below feel that it seems to be

¹אברהם בן הרמב"ם, שמות לו כח: "קרן אור פניו" – מפני ש...נשלמה צורתו השכלית ... ונודרך החומר ונתבסס בשלימות צורתו

²אבן עזרא דברים לד ה: וימת שם משה עבד ה' - שאפי' במותו עשה מה שצוהו כעבד:

³רבינו בחיי דברים לד ה: וימת שם משה עבד ה' - לא נקרא עבד עד שמת, הנה בחיי קראו הכתוב בתחלת הפרשה איש האלקים, ועכשיו בסוף הפרשה אחר מותו קראו עבד ה' מה שלא תמצא כן בכל חומשי התורה, ... ומפורש אמרו, גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהם. וכן מצינו שהאדם אינו נקרא קדוש עד שמת, וזה שכתוב (תהלים טז) לקדושים אשר בארץ המה, ורז"ל דרשוהו על האבות שמתו, שכן אמרו במדרש תהלים אין הקב"ה קורא לצדיקים קדושים עד שינתנו בארץ, לפי שיצר הרע מצר לאדם בעוה"ז ואין הקב"ה מאמין בו עד שמת, ואפילו אבות העולם לא נקראו קדושים עד שניתנו בארץ, עד כאן. ומזה תקנו בתפלה, וקדושים בכל יום יהללך סלה, ונשמת הצדיקים היא המהללת, כענין (שם קנ) כל הנשמה תהלל קה. וגו'

⁴רש"י דברים לד (ז) לא כהתה עינו - אף משמת:

⁵רש"י דברים לד ו: ויקבור אותו - הקב"ה בכבודו. רבי ישמעאל אומר הוא קבר את עצמו וזה הוא אחד משלשה אתני שהיה ר"י דורש כן וכיוצא בו ביום מלאת ימי נזרו יביא אותו הוא מביא את עצמו. כיוצא בו והשיאו אותם עון אשמה וכי אחרים משיאים אותם אלא הם משיאים את עצמם:

אור החיים דברים לד ה: בין שקבר את עצמו שנכנס מרצון נפשו למערה להגנו שם, בין שקבר אותו הקב"ה שפתח לפניו בדרך נס מערה להכנס בה להשאר שם, אין זה ענין טבעי הנהוג, שלא היתה ע"י אדם.

⁶אור החיים דברים לד ה: וימת שם פירוש שם לבד הוא שמת אבל הוא חי במקום אחר קדוש ועליון על פי ה':

⁷אור החיים במדבר כז יג: גם אתה כאשר וגו' - יתבאר על פי דבריהם ז"ל שאמרו (ילק"ש רמז תשפז) שאמר אהרן למשה אילו היה יודע כן היה רוצה בדבר מקודם לכן, והוא אומר גס אתה סמוך למאמר ונאספת, לומר שלא יהיה נרתע מהאסיפה שמבטיחו, שגם הוא יחפץ וירצה ליאסף כשיראה עריבות המושג בשעת מיתתו, וזה לך האות כאשר נאסף אהרן אחיך שהוא אמר לך שגם היה יודע וכו' הרי שגם החפץ והרצון יסכימו ליאסף: ואמרו כאשר נאסף אהרן וגו' - פירוש על דרך אומרים ז"ל (ילקוט שם) שאמר לו משה לאהרן אחיך מקובל עליך למות, אמר לו הן, אמר לו נעלה להר מיד עלו וכו', עד כאן, והוא מה שרמז במאמר כאשר נאסף אהרן, פירוש שהסכים גם הוא על האסיפה, וטעם הדבר שעושה ה' כסדר זה, לפי שאינו חפץ ליטול נפש הצדיק, אלא ברצונו, לרוב חיבת ידידיו, גם שבזה ישלמו האושר השלם כאמור (דברים ו ה) ובכל נפשך:

⁸דעת זקנים מבעלי התוספות דברים לד ה:

⁹רש"י דברים לד (ז) ולא נס לחה - לחלוחית שבו. לא שלט בו רקבון ולא נהפך תואר פניו: בבא בתרא טז ע"ב: תנו רבנן שבעה לא שלט בהן רמה ותולעה ואלו הן אברהם יצחק ויעקב משה אהרן ומרים ובנימין בן יעקב אברהם יצחק ויעקב דכתיב [בהן] בכל מכל כל משה אהרן ומרים דכתיב [בהן] ע"פ ה' בנימין בן יעקב דכתיב ולבנימין אמר יידי ה' ישכון לבטח עליו וי"א אף דוד דכתיב אף בשרי ישכון לבטח ואידך ההוא רחמי הוא דקא בעי

¹⁰רש"י דברים לד ו: מול בית פעור - קברו היה מוכן שם מששת ימי בראשית לכפור על מעשה פעור וזה אחד מן הדברים שנבראו בין השמשות בערב שבת:

¹¹לד (ו) ויקבר אתו בגי בארץ מואב מול בית פעור ...

¹²לד (ו) ... ולא ידע איש את קברתו עד היום הזה:

above¹. For Moshe was at this time half-man, half-spiritual being², no longer fully existing in the special dimensions of a specific grave³.

Moshe, author of the Torah, writes about his own death, but with the letters so organized that the words appear as Names of G-d. Yehoshua then came and sorted out the letters as they appear in the Torah today⁴.

(See also under Parshas Shemos – “The Making of Moshe”)

¹ מסכת סוטה דף יד עמוד א: היכן משה קבור עמדו למעלה נדמה להם למטה למטה נדמה להם למעלה נחלקו לשתי כיתות אותן שעומדים למעלה נדמה להן למטה למטה נדמה להן למעלה לקיים מה שנאמר ולא ידע איש את קבורתו

² מהר”ל, חדושי אגדות מסכת סוטה דף יד עמוד א: וכבר שלחה וכו’. [יש לפרש] דבר זה כי אמרו על משה שנקרא איש האלקים נקרא איש ונקרא אלקים [ואמרו במדרש] מחציו ולמעלה מלאך ומחציו ולמטה איש, הרי משה אינו שייך לעליוני לגמרי ואינו שייך ג”כ לתחתוני לגמרי, ועל זה אמרו כי העליוני נדמה להם שהי קברו דהיינו המקום סוף אינו שייך מקומו לגמרי לעליונים, והתחתונים היו רואים קברו למעלה כי אין שייך לגמרי אל התחתונים

³ מהר”ל, שם: ולפי שהקבר הוא יחוד מקום אל אותו שנקבר שהוא במקום הזה. ולכך לא היה מתיחס אל משה דבר זה כלל, ואלו היה לו מקום ידוע מיוחד שהוא קברו היה דבר זה יוצא לגמרי מגדר הצורה הנבדלת שאין לה מקום מיוחד, ולכך לא ידע איש את קבורתו כי משה הוא הצורה הנבדלת ואין אל הצורה מקום ידוע מיוחד זה אין שייך בשאר צדיקים:

⁴ רש”י דברים לד ה: וימת שם משה - אפשר משה מת וכתב וימת שם משה אלא עד כאן כתב משה מכאן ואילך כתב יהושע רמ”א אפשר ספר התורה חסר כלום והוא אומר לקוח את ספר התורה הזה אלא הקב”ה אומר ומשה כותב בדמע:

הכתב והקבלה דברים לד ה: וימת שם. מכאן ואילך כתב יהושע, רמ”א משה כותב בדמע (רש”י מרבותינו ב”ב ט”ו) מר אמר חדא ומא”ח ולא פליגי, ומלת בדמע הוא מלשון מלאך ודמען ענין ערבוב, כלומר תערובות אותיות, שהיה כותב מכאן ואילך עפ”י צירופי תיבות ואותיות, והם שמותיו של הקב”ה, ולא היה נקרא וימת משה רק תיבות אחרות עפ”י סודות התורה, ולאחר מיתתו כתבן יהושע כפי שניתן לו רשות לגלות. הנה לא פליגי כלל, כי באמת כתבן משה ולא חסר אפילו אות אחת, רק שלא כתב שמונה פסוקים אלו לפי הנגלה רק כפי הצירופים, וזהו בדמע, ויהושע כתבן כפי הנגלה, ושני הדעות מסכימים לדעה אחת כי נכתבו ע”י שניהם ע”י משה הנסתר והסוד, וע”י יהושע הנגלה כאשר היא כתובה בידינו (הגר”א). והדברים ראויים למי שאמרם. ונראה שנטה מפירש”י (מנחות ל’) שכתבו בדמע מרוב צער, כי לא נצטער משה במיתתו, אבל מת מיתה רצונית ובנפש שמחה לקיים מצות בוראו שצוהו ומות בהר, כמש”ש:

3. Zevulun – Yissachar: A Business-Torah Partnership

In his blessing of Yissachar and Zevulun, Yaakov Avinu stated:

Zevulun shall live at the haven of the sea; and he shall be for a haven of ships; and his border shall be to Sidon. Yissachar is a strong ass couching down between two burdens; And he saw that resting was good, and that the land was pleasant; and bowed his shoulder to bear, and became a servant to tribute¹.

i.e. Zevulun will be businessmen, whose harbors will be hubs of commerce; they will use this wealth to support the Torah learning of Yissachar² (Rashi). Since they are the means through which Yissachar's Torah is learned, this learning is in their zechus, and they are therefore mentioned first³.

Moshe Rabbeinu, in his blessing, continues with this theme:

And of Zevulun he said, Rejoice, Zevulun, in your going out [to do business]; and, Yissachar, in your tents [to study Torah]⁴. They shall call the people to the mountain; there they shall offer sacrifices of righteousness; for they shall suck of the abundance of the seas, and of treasures hidden in the sand⁵.

Here, Moshe joins Yissachar and Zevulun in one bracha. This is because they forged a strategic partnership, according to some in contrasting trades⁶, but according to most, Yissachar as the scholar of Torah with Zevulun supporting him financially⁷. Normally, says Ohr HaChaim, one would not wish that someone be happy purely from his material wealth (שמח זבולן בצאתך), but in this case, his wealth was used for

¹ בראשית מט: (יג) זבולן לחוף ימים ישכן והוא לחוף אניתי וירכתו על צידן

(יד) יששכר חמר גרם רבץ בין המשפתיים: (טו) וירא מנחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבל ויהי למס עבד:

² רש"י, בראשית מט (יג) זבולן לחוף ימים - על חוף ימים תהיה ארצו. חוף כתר גומו ספר מרקי"א בלע"ז (יבמות מח) והוא יהיה מצוי תדיר על חוף אניות במקום הנמל שאניות מביאות שם פרקמטיא שהיה זבולן עוסק בפרקמטיא וממציא מזון לשבט יששכר (תנחומא) והם עוסקים בתורה

³ ר' בחיי בראשית מט (יג) ונמצא זכותו של זבולן גדול לפי שהוא הסיבה לתורתו של יששכר, וזהו שכתוב (קהלת ז', יב) כי בצל החכמה בצל הכסף, מלת בצל מלשון אצילות וביאורו אצילות החכמה מתקיימת באצילות הכסף, ומן הטעם הזה הקדים הכתוב זבולן ליששכר:

⁴ רש"י, שם: שמח זבולן בצאתך ויששכר באהליך זבולן יוצא בפרקמטיא ויששכר עוסק בתורה באהלים

⁵ דברים לג (יח) ולזבולן אמר שמח זבולן בצאתך ויששכר באהליך: (יט) עמים הר יקראו שם יזבחו זבחי צדק כי שפע ימים יינקו ושפני טמוני חול:

⁶ רשב"ם בבראשית שם שזבולן היה שבט של עוברי הים ואילו יששכר היה שבט של חורשי האדמה. וכן בתרגום אונקלוס שם ועיין עוד באבן עזרא דבר דומה

ובחזקוני כאן: ויששכר באהליך - ארצו היתה טובה לזריעה והיה הוא יושב באהלים לשמור שדותיו ויתפלל משה שיצליח וישמח בשדותיו וכן אמר לו יעקב רובץ בין המשפתיים בין הגבולים לשמור שדותיו.

⁷ כלי יקר: לפי שיעקב ברכם זבולן לחוף ימים, עוסק בסחורה, ויששכר חמור גרם, עוסק בתורה, נמצא זה יוצא לסחורה וזה יושב אוהלים.

דברי הימים א יב לג-לד: ומבני יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל ... מזבולן יוצאי ערכי מלחמה בכל כלי מלחמה

וכן בתרגום אונקלוס כאן, רש"י לפי התנחומא, ספורנו, כלי יקר ועוד

the holiness of supporting Torah¹.

The Sages understood that the Yissachar-Zevulun relationship was more than a wealthy person simply supporting Torah institutions, as worthy as that might be. They understood that a real two-way partnership was invested here. Each was an equal partner in both the material wealth of the business as well in the spiritual rewards of the Torah studied².

Some contemporary authorities understand this quite literally³, that the Torah learning partner gets 50% of whatever the Zevulun partner earns in his business while the Zevulun partner gets 50% of the reward of the Torah study of the Yissachar partner in the World to Come. Others understand that the money-partner has to ensure that his scholar-partner live at the standard of living which he, the scholar-partner needs to live⁴, even if this is much simpler than the money-partner is used to for himself.

While it is clear that this is a great thing for the businessman to do, it is not so clear that this is such a worthy undertaking for the Torah scholar. Moshe's blessing is for Zevulun to be happy *upon your going out*, while Yissachar is blessed with happiness *in his tent*⁵. For money is something external to the person – not clearly a part of him, while the Torah is something that can be identified with a person's essence⁶. So why would the Torah scholar give up half of his reward in the World to Come for the sake of this kind of financial support? Why would he not rather work half day or search for another form of support?

We need to first establish the basis of the entire issue of taking money for one's Torah learning. In fact, there is a sensitivity to taking money even for teaching. The Gemara in Nedarim⁷ says that one should not take money for teaching Torah. The Sages learn this from the verse:

ואותי צוה ה' בעת ההיא ללמד אתכם⁸ וכתוב ראה למדתי אתכם חוקים ומשפטים כאשר צוני⁹

Moshe commands the Jewish people to teach Torah exactly as he taught them.

¹ אור החיים כאן: הגם שבענייני עולם הזה בכללות אין לשמוח בהם, דכתיב (קהלת ב ב) ולשמחה מה זה עושה, אמר הנביא שזבולון ישנו בשמחה, הגם ביציאתו מבית המדרש לסחורה, והטעם כדי שיתקיים יששכר באהלו כאומרו ויששכר באהליך:

² טור יו"ד ס' רמו: ומי שא"א לו ללמוד מפני שאינו יודע כלל ללמוד או מפני טרדת הזמן יספיק לאחרים הלומדים ויחשב לו כאלו הוא לומד בעצמו כמו שדרשו חכמים בפסוק "שמח זבולון בצאתך ויששכר באהליך"

רמ"א, שם: ויכול אדם להתנות עם חבירו שהוא יעסוק בתורה והוא ימציא לו פרנסה ויחלוק עמו בשכר

³ רב יוסף שלום אלישב זצ"ל

⁴ רב ניסים קרליץ שליט"א

⁵ ולזבולון אמר שמח זבולון בצאתך ויששכר באהליך.

⁶ כלי יקר לג יח: ועוד שקנין הממון הוא חוץ ממנו ואינו דבק בו לכך נאמר בו לשון יציאה, אבל קנין התורה מתעצם ודבק בו והיו לבשר אחד באהלו לכך נאמר באהליך.

⁷ דף לו ע"ב

⁸ דברים ד יד: (יד) ואותי צוה ה' בעת ההיא ללמד אתכם חוקים ומשפטים לעשתכם אתם בארץ אשר אתם עברים שמה לרשת

⁹ דברים ד ה: (ה) ראה למדתי אתכם חוקים ומשפטים כאשר צוני ד' אלקי לעשות כן בקרב הארץ אשר אתם באים שמה לרשתה

Since Moshe took no payment for teaching Torah¹, so we are not to take payment.

מה אני בחנם אף אתם נמי בחנם²

The Gemara concludes that this is talking only about teaching the Oral Law. However, a teacher may take payment for teaching the Written Torah³. Two reasons are given for this. Rav says that since Chumash is normally taught to children⁴ one draws a salary not for the actual teaching but for the supervision involved in looking after the children⁵ and keeping them out of mischief⁶. This certainly applies with smaller children but can also apply to any age where classroom and playground management is integral to the teacher's job⁷. Rebbe Yochanan is of the opinion that one may take money for teaching פיסוק הטעמים, cantillations - how the words are enunciated (sung) and broken up when the Torah is read for the public⁸. Since these are not DeOraisa, they are not included in the prohibition⁹. Rav would still prohibit teaching Chumash to adults for any remuneration, since there is presumably no classroom or playground management with regard to adults. Rebbe Yochanan would allow drawing a salary even for teaching adults, for one could just as well be paid for teaching פיסוק טעמים to adults as to children¹⁰. The Halacha is like Rav Yochanan¹¹. One could extend Rebbe Yochanan even further, allowing payment for teaching Halachos or Mitzvos that are D'Rabanan¹².

The Yerushalmi¹³ brings a further two reasons, one of which considerably broadens the heter. Firstly, the Yerushalmi brings a verse which teaches us that it is permissible to teach Chumash and Targum for pay¹⁴. Secondly, a teacher can take

¹ תוספות: ומסתמא משה לא נטל שכר מישראל שעשיר היה

² ר"ן נדרים דף לו ע"א: מאי שנא מדרש דלא דכתיב ואותי צוה ה' בעת ההיא - האי קרא מייתי לאשמעינן דמשה נצטווה ללמוד תורה לישראל וכתיב ראה למדתי אתכם חוקים ומשפטים כאשר צוני ה' - כלומר שצוני ללמוד בחנם

ועיין בפחד יצחק שבועות מאמר יז אות ב ואות ג

³ האמר שמואל במקום שנוטלין שכר על המקרא ואין נוטלין שכר על המדרש מאי הא קא משמע לן דאפילו במקום שנוטלין שכר על המקרא שרי למשקל על המדרש לא שרי למשקל

⁴ ר"ן: רב אמר שכר שימור - דמסתמא לומדי מקרא קטנים וצריכין שימור

⁵ רב אמר שכר שימור

תוספות: שכר שימור - שמשמר מלמד תינוקות שלא ילכו אנה ואנה אבל מדרש אינו צריך ללמוד כ"א לגדול שאינו צריך שימור כבן עשר למשנה

⁶ ראש

⁷ כתב השו"ע הרב שאפילו כלפי גדולים שייך שימור אבל לא כתבתי כן דשאר מפרשים לא הביאו זה דזה כנגד פשוט דגמ' שכתב וגדול בר שמירה הוא בתמיהא. ומתוך בקטן.

⁸ ורבי יוחנן אמר שכר פיסוק טעמים

⁹ ר"ן: ורבי יוחנן אמר שכר פיסוק טעמים - שמלמדין להם טעמים דלאו מדאורייתא נינהו הלכך לא הוו בכלל חוקים ומשפטים וכן כתבו התוספות

¹⁰ ר"ן: ואיכא בין רב לרבי יוחנן ללמוד מקרא לגדול דלא בעי שימור דלרב אסור דס"ל דפיסוק טעמים דאורייתא ולרבי יוחנן שרי משום שכר פיסוק טעמים

¹¹ ר"ן: הלכך לענין הלכה כיון דקיי"ל דרב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן נקטינן דאפי' מגדול שרי ליטול שכר על המקרא וכך הם דברי הרמב"ם ז"ל בפ"ו מהלכות נדרים:

¹² הגהות מיימוני פ"א מהל' תלמוד תורה מובא ברמ"א יו"ד רמז ס' ה' אמנם בערוך השולחן יו"ד רמז ס' יח חולק ע"ש בסוגריים בסוף

¹³ ה"ג מובא בהרשב"א, ובמאירי

¹⁴ יכול מקרא ותרגום כן, ת"ל חקים ומשפטים, חקים ומשפטים אתם מלמדין ואי אתם מלמדין מקרא ותרגום

Sechar Batala, the equivalent of unemployment wages¹. Since the person is teaching Torah at the expense of working in a profession, he may receive wages for the loss of work that he endures as a result of teaching. He is not taking money for the teaching, but for not working. The Ran states that this latter heter applies also to the Oral Law² and the Meiri writes that many impoverished teachers relied on this heter in practice³.

A further extension of the heter to receive such payments was brought by many of the Rishonim⁴ who state that one who has no other source of income may receive a wage for teaching. The Rishonim seem to be referring not only to Sechar Batala but to a real salary⁵. This heter is also brought down in the Shulchan Aruch (following the Rambam and the Tur), stating that what has been customary is permissible⁶.

Another heter, suggested by the Meiri, is based on the suggestion that the prohibition only applies to fathers who are commanded to teach their smaller children Torah. Fathers teaching older children, and certainly non-paternal teachers, may take reward⁷.

The Shulchan Aruch⁸ brings the halacha down as follows:

It is permissible to receive pay for teaching Tanach where this is the custom, but not the Oral Law. If one did not find someone to teach oneself for free, one should pay for this. However, one should still teach others for free. For those who have no other source of income, it is permissible to follow the dominant custom today to always teach for pay. And even those who have other sources of income, it is permissible for someone who is giving up all other financial pursuits to accept Sechar Batalah. Rama: So too one may teach DeRabanans for pay⁹.

The Pischei Teshuvah throws a bit of a wrench into this heter by questioning whether a person who teaches or receives a kollel salary can consider this a part of his

¹ יודן בר' ישמעאל אומר שכר בטלן הן נוטלין

² וכן כתב המאירי וז"ל מאירי: שכר שמור ר"ל שהוא שומרם שלא לילך אנה ואנה ומתוך כך יש פוסקין שבקטן בכל לימוד יכול ליטול שכר ומצד שכר שימור ואף על פי שהלכה כדברי האומר טעם שכר פיסוק טעמים פירושו אף שכר פיסוק טעמים ולהתיר אף בגדול וכל שכן שכר שימור ר"ל למי שראוי לו והוא הקטן

³ מאירי: ונראה שעל זו סמכו הרבה ליטול שכר בלימוד שמתוך שעניים הם צריכים להתעסק במלאכתם לצורך מחייתם ומחיית טיפולן ונוטלין שכר אותו ביטול

⁴ תוספות בכורות כט ע"א והראש שם והר"ן בנדרים

⁵ אמנם בשו"ע כתוב: דמי שאין לו מה להתפרנס אין לו שכר בטילה הניכר ומוכח גדולה מזה לפי שאילו לא למד עמהם בודאי היה מוכח לעשות איזה עסק להחיות נפשו ונפשות ביתו ע"כ משמע שגם זה לא קאי אלא על שכר בטלה

⁶ שו"ע יורה דעה סימן רמו: ומה שנהגו האידנא ללמד הכל בשכר אם אין לו במה להתפרנס שרי

⁷ מאירי

⁸ שו"ע יורה דעה סימן רמו

⁹ מקום שנהגו ללמד תורה שבכתב בשכר מותר ללמד בשכר אבל תורה שבע"פ אסור ללמד בשכר לא מצא מי שילמדנו בחנם ילמוד בשכר ואע"פ שהוצרך ללמוד בשכר לא יאמר כשם שלמדתי בשכר כך אלמד בשכר אלא ילמד לאחרים בחנם ומה שנהגו האידנא ללמד הכל בשכר אם אין לו במה להתפרנס שרי ואפי' יש לו אם הוא שכר בטלה דמוכח שמניח כל עסקיו ומשאנו ומתנו שרי הג"ה: וכל חידושי סופרים דהיינו מה שנתקן מדרבנן מותר ליטול שכר ללמדו (הגהות מיימוני פ"א) ע"כ

requirement¹ לקבוע לו זמן לתלמוד תורה ביום ובלילה², and the Rambam speaks sharply against those who do not earn a living from an independent profession³. However, already for many centuries, the Gedolim have all agreed that even if this would be *lehalacha* it would not apply in our times – עת לעשות לדי' – for today a dedicated application to learning and teaching Torah is the only workable model⁴. As the Aruch Hashulchan puts it:

וכבר כתבו הקדמונים שאלמלא היינו נוהגים כן כבר בטלה תורה מישראל⁵

Rav Moshe Feinstein goes so far as to call those avreichim who refuse kollel stipends in order to fulfill the Rambam as following *atzas hayetzer*⁶, even if they had another profession⁷. For in our generation we have not seen Torah greatness achieved by work-study combinations.

So, the issue of accepting money for teaching has been well-established. However, the Yissachar-Zevulun relationship is different from the case of teaching. For, the relationship is not dependent on Yissachar teaching Zevulun – there is no payment in return for services, so to speak. The question returns as to why, then, is this considered such a wonderful relationship?

A closer look at the text provides us with an answer. Moshe blesses Yissachar and Zevulun in one verse --

לג יח: ולזבולן אמר שמח זבולן בצאתך ויששכר באהלך

-- for theirs is, in fact, one blessing⁸. In truth, Moshe Rabbeinu seems to be talking to Zevulun when he says: *And Yissachar in your tents*. For Yissachar and Zevulun are really two sides of one whole – the need for a solid, successful parnasa to provide the back-up for a Torah existence. Despite the fact that Zevulun is the younger of the two he is, in fact, mentioned first, because he is the one who allows for

¹ פתחי תשובה רמב"ב: עיין בש"ת בא"ח סי' קנה סק"א שכתב דברברכי"י כתב בשם מז"ה דן את הדין בלא נטילת שכר עולה לקביעת עתים אבל בשכר וכן מלמד תינוקות בשכר אינו עולה וע"ש שמוספק מי שלומד בישיבה בעת קבוע ומקבל פרס אם עולה וגו'

² רמב"ם הלכות תלמוד תורה פרק ג הל' י: כל המשים על לבו שיעסוק בתורה ולא יעשה מלאכה ויתפרנס מן הצדקה הרי זה חלל את השם ובוזה את התורה וכבה מאור הדת וגרם רעה לעצמו ונטל חייו מן העולם הבא לפי שאסור ליהנות מדברי תורה בעולם הזה אמרו חכמים כל הנהנה מדברי תורה נטל חייו מן העולם ועוד צו ואמרו אל תעשה עטרה להתגדל בהן ולא קרדום לחפור בהן ועוד צו ואמרו אהוב את המלאכה ושנא את הרבנות וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטילה וגוררת עון וסוף אדם זה שיהא מלסטם את הבריות:

הל' יא: מעלה גדולה היא למי שהוא מתפרנס ממעשה ידיו ומדת חסידים הראשונים היא ובוזה לכל כבוד וטובה שבעולם הזה ולעולם הבא שנאמר יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא שכולו טוב:

³ עיין את המקורות בהמשך ועיין עוד ביביע אומר ח"ז ח' יו"ד סי' יז

⁴ ערוך השולחן יו"ד סי' רמו הל' יח

⁵ אגרות משה יו"ד ח' שני סי' קטז: ולכן הוא דין ברור ופשוט שנתקבל בכל הדורות ... ואני אומר כי אלו המתחסדים מצד שיטת הרמב"ם הוא בעצת היצ"ר ... כי אם הראשונים כמלאכים אמרו ... כ"ש בדורנו ... וגם אין לנו הנשים צדקניות שירצו לסבול עוני ודחקות כדורותם

⁶ שם בשם המהרש"ל

⁷ הגות בפרשיות התורה, עמ' 840: שני השבטים יששכר וזבולון מעורבבים יחד בברכת משה ... כמה שבטים משולבים לפי מלבי"ם בעשייה אחת. יהודה ובנימין החזיקו המלוכה והמקדש אפרים ומנשה כלולים גם הם יחד

Yissachar's learning¹. He therefore gets to *rejoice in his going out* – a reference to Olam Haba².

Let's be clear. Since a connection to the Torah is not only in order to know its contents but also because it provides a connection with G-d its author, and thereby a link with the whole of G-d's creation, study of Torah is not just an act of scholarship. It is measured against all the other Mitzvos combined³. Other Mitzvos should only be undertaken at the expense of Torah study, when there is not someone else to do them⁴. In Shamayim, we will be held accountable for the level of our Torah study ahead of any other Mitzvah⁵.

So, Zevulun would not be praised for being a good businessman at the expense of Torah, unless Yissachar's Torah was considered their own. In fact, Zevulun is no ordinary businessman. He is infused by the Torah of Yissachar. He gives value to Yissachar's Torah by putting the holiness of that Torah into the very pebbles of the earth. Connected as he is to Yissachar, Zevulun becomes a walking Kiddush HaSh-m.

The very next verse states:

לג יט: עמים הר יקראו שם יזבחו זבחי צדק⁶

*They shall summon nations to the mountain and there they shall offer
righteous sacrifices*

Rashi tells us that what this means is that nations who will come to do business with Zevulun will be inspired to continue on to Jerusalem where they will be so amazed at seeing the incredible unity of the people around G-d that they will convert to Judaism⁷.

¹ ר' בחיי, לג יח: ואף שיששכר גדול הוא מזבולן כי נולד תחלה הקדים זבולן ליששכר לפי שהוא הסבה לתורתו של יששכר, וכן הקדימו יעקב בברכת השבטים, לפי שהוא המחזיק תורתו של יששכר ואם לא היה מחזיק אי אפשר לו לעסוק בתורה.

² ר' בחיי, שם: על כן ראוי הוא שינחל שמחה וכבוד בשמחתה של תורה לעוה"ב, וזהו שאמר שמח זבולן בצאתך. ואע"פ שפשוטו בצאתך למלחמה, אפשר לומר בצאתך מן העוה"ז, וברך אותו בשמחת העוה"ב. וייחס השמחה לזבולן לפי שהוא סבה לתורה, וזהו שאמרו רז"ל כל המטיל מלאי לכיסו של ת"ח זוכה ויושב ביישיבה של מעלה, שנאמר (קהלת ז) כי בצל החכמה בצל הכסף.

³ שו"ע סי' רמו: יח: ת"ת שקול כנגד כל המצות.

⁴ שו"ע סי' רמו: יח: היה לפנינו עשיית מצוה ות"ת, אם אפשר למצוה להעשות ע"י אחרים לא יפסיק תלמודו, ואם לאו יעשה המצוה ויחזור לתורתו:

⁵ שו"ע, שם יט: תחלת דינו של אדם על ת"ת, ואחר כך על שאר מעשיו:

⁶ ... כי שפע ימים יינקו ושפני טמוני חול

⁷ רש"י, לג יט: ד"א עמים הר יקראו ע"י פרקמטיא של זבולון תגרי עובדי כוכבים באים אל ארצו והוא עומד על הספר והם אומרים הואיל ונצטערנו עד כאן נלך עד ירושלים ונראה מה יראתה של אומה זו ומה מעשיה והם רואים כל ישראל עובדים לאלוק אחד ואוכלים מאכל אחד לפי שהעובדי כוכבים אלוהו של זה לא כאלוהו של זה ומאכלו של זה לא כמאכלו של זה ומתגייסין שם שנאמר שם יזבחו זבחי צדק:

Index of Chumash Topics

Note: This index is for all Chamisha Chumshei Torah:

Categories:

1. Bereishis – Unfolding of World History
2. Family, Women, Chinuch
3. Food, Environment
4. G-d - Providence, Bitachon, Miracles, Choice, Reward
5. Israel: Nation, Land and Beis HaMikdash
6. Israel & the Nations
7. Legal & Political
8. Life – Death; Purity and Impurity
9. Leadership & Authority
10. Monetary, Wealth & Property
11. Self
12. Others
13. Shabbos & Festivals
14. Torah & Mitzvos
15. Good & Evil

1. Bereishis – Unfolding of World History

Avraham Avinu- his growth:	P1 Lech Lecha
Cheit of Adam Harishon:	P1 Bereishis
Creation:	P1 Bereishis
Joseph & His Brothers:	P1 VeYeshev
Noach's Failed Greatness:	P1 Noach
Study of History	P5 Haazinu
The Creation of Man & Woman	P1 Bereishis
The Avos:	P1 Lech Lecha
Yaakov & His Family:	P1 VeYechi

2. Family, Women, Chinuch

Family:	P1 Chayeh Sarah
Homosexuality:	P3 Acharie Mos
Hair Covering:	P4 Naso
Marriage:	P4 Naso
Sarah and Rivka – Mothers and Wives:	P1 Chayeh Sarah
Tznius:	P3 Naso

3. Food, Environment

Engagement vs. Prishus:	P4 Naso
Kashrus:	P3 Shmini
Sanctifying the Material	P3 Shmini (Kashrus)
Science & Nature – as a source of belief:	P1 Lech Lecha
Cruelty to Animals:	P5 Ki Seitzei

4. G-d - Providence, Bitachon, Miracles, Choice, Reward

Bitachon:	P1 VaYishalch
Brochos & Kelalos, Reward in This World & The Next:	P3 Bechukosai
Happy Endings are not always so happy:	P1 VaYigash
Kidush & Chillul HaSh-m:	P4 Emor
Miracles & the Makos:	P2 VaEreh
Prayer:	P5 Eikev
Providence, Punishment and Rehabilitation	P3 Metzora
Providence vs. Choice:	P4 Balak
Science – as a source of belief:	P1 Lech Lecha
Skepticism:	P5 Devarim
The Golden Calf:	P2 Ki Sisa
The Last 3 Makkos:	P2 Bo
Truth:	P1 VaYetzeh
Understanding G-d:	P2 Ki Sisa
Walking in His Ways:	P5 Eikev

5. Israel: Nation, Land and Beis HaMikdash

Bigdei Kehuna:	P2 Tezaveh
Difference between Jew & non-Jew:	P4 Balak
Eretz Yisroel:	P4 Masay
Fire on the Mizbeach:	P3 Tzav
Individual and Community:	P4 Bamidbar
J People & the Holy Land:	P5 Ki Savo
J People: commitment to G-d and His Torah	P5 Ki Savo
Korbanos:	P3 Vayikra
Korbanos in our Day:	P3 Vayikra
Korbanos of the Sinner:	P3 Tzav
Mishkan and Beis Hamikdash:	P2 Trumah
G-d's Presence in One Place	P2 Trumah
The Beis HaMikdash Today	P2 Trumah
Shemita & Yovel:	P3 Behar
Study of History	P5 Haazinu
The Miracle of The Land:	P5 Eikev
The Spies and the Land:	P4 Shelach
The Tribes and Their Blessings:	P5 Vezos HaBracha
The Unity of the Jewish People:	P2 Pikudei
This is My Bread:	P3 Vayikra
Uniqueness of J People	P5 Ki Savo
What does it mean to be Chosen:	P5 Ki Savo

6. Israel & the Nations

Conquering other lands:	P5 Devarim
Difference between Jew & non-Jew:	P4 Balak
Galus:	P1 VaYigash
Galus Yavan	P1 Chanuka
Geirus:	P5 Eikev
Intermarriage:	P4 Pinchas
Rome & Jerusalem:	P1 Toldos

Yaakov & the Sar Shel Eisav
 Seven Noachide Mitzvos:
 The Chosen People:
 Eternal Bris with the Chosen People
 War:

P1 VaYishlach
 P1 Noach
 P5 Ki Savo
 P5 Netzavim
 P5 Ki Tetzei

7. Legal & Political

Democracy:
 Eved Ivri:
 Judging Fairly:
 Torah Civil Law – The Limits of Man's Genius:
 Using a Beis Din
 Requirement to Listen to Chachamim

P4 Korach
 P2 Mishpatim
 P5 Devarim
 P2 Mishpatim
 P2 Mishpatim
 P5 Shoftim

8. Life – Death; Purity and Impurity

Leprosy:
 Parah Adumah:
 The Cheit of Adam HaRishon:
 The Golden Calf:
 Tumah & Tahara:

P3 Tazria
 P4 Chukas
 P1 Bereishis
 P2 Ki Sisa
 P4 Metzora

9. Leadership & Authority

Chachamim:
 Cohanim & Leviim:
 Communal Responsibility:
 Noach's Failed Greatness:
 Prophecy:
 Pursuing One's Dreams:
 The Avos:
 The Making of Moshe:
 The Sins and Death of Moshe:
 Yehoshua, the Mysterious Leader:
 Kings

P5 Shoftim
 P4 Korach
 P1 Noach
 P1 Noach
 P5 Shoftim
 P1 MiKetz
 P1 Lech Lecha
 P2 Shemos
 P5 Haazinu/ Vezos Habracha
 P5 Vayeshev
 P5 Shoftim

10. Monetary & Property

Charity and Giving:
 Joy & the Challenge of Wealth
 Damages
 Sanctifying the Material

P5 ReEh
 P5 Ki Savo
 P2 Mishpatim
 P3 Shmini (Kashrus)

11. Self

Creativity balanced with Discipline (The Mishkan):
 Fulfilling One's Potential:
 HaKaras HaTov:

P2 Vayakhel
 P5 Ki Savo

Midos: The Midos and Nisyonos of the Avos:	P1 VaYishlach
Nisayon:	P1 Veyerah
Nisayon – On One’s Own: Yaakov & the Sar Shel Eisav	P1 VaYishlach
Purity and Impurity:	P3 Metzora
Pursuing One’s Dreams:	P1 MiKetZ
Spiritual Creativity:	P4 Matos
The Akeidah – Man’s Potential and its actualization:	P1 VaYerah
The limits of Man’s Genius:	P2 Mishpatim
Tznius:	P3 Acharei Mos
Women’s Hair Covering:	P4 Naso
Arrogance, Humility & Fear	P5 Eikev
Jacob – Sanctifying the World:	P1 VaYetze
Sanctifying the World:	P3 Shmini

12. Others

Charity and Giving:	P5 ReEh
Eved Ivri:	P2 Mishpatim
Giving:	P1 Vyereh
Hate:	P3 Kedoshim
Hakaras HaTov	P5 Ki Savo
Healing and Saving Lives, Physically & Spiritually:	P2 Mishpatim
Lifnei Iver:	P3 Kedoshim
Love your Neighbor:	P3 Kedoshim
Machlokes:	P4 Korach
Shalom and Machlokes:	P4 Pinchus
Speech:	P4 Matos
Speech – Loshon Hora:	P3 Tazria
Tochacha:	P3 Kedoshim
Tochacha:	P1 VaYigash
To Walk in His Ways:	P5 Eikev

13. Shabbos & Festivals

Parshas Zachor:	P2 Tetzave
Pesach, Krias Yam Suf:	P2 BeShalahc
Pesach, Yezias Mitzraim:	P2 BeShalach
Rosh Chodesh:	P2 Bo
Rosh Hashana – Day of Judgement	P5 Rosh Hashana
Rosh Hashana – Teshuva MeAhava	P5 Rosh Hashana
Shabbos:	P1 Bereishis
Shabbos HaGadol – Korban Pesach:	P3 Tzav
Tisha B’Av	P5 after Devarim
Yom Kippur Avodah:	P4 Acharei Mos
Yom Kippur - The Seir HaMistaleach:	P4 Acharie Moshe
Teshuva & Yom Kippur	Yom Kippur (after Haazinu)

14. Torah & Mitzvos

The Purpose of the Mitzvos	P5 Ki Seitzei
Bikurim - Hakaras Hatov	P5 Ki Savo

Chukim:	P4 Chukas
Cruelty to Animals	P5 Ki Seitzei
Krias Yam Suf:	P2 BeShalach
Ma'amad Har Sinai:	P2 Shemos
Moshe Rabbeinu's Prophecy:	P4 Behaaloscha
Nadav & Avihu – Holy & Unholy Logic	P3 Shmini
Preservation of the Torah: Hakhel and Writing a Sefer Torah:	P5 Reeh
Requirement to Listen to Chachamim:	P5 Shoftim
Ten Commandments:	P2 Shemos
Teshuva	P5 – Netzavim
Teshuva & Yom Kippur	P5 – Yom Kippur
Teshuva MiAhava & Rosh Hashana	P5 – Rosh Hashana
The Limits of Man's Genius	P2 Mishpatim
The Nation Witnessed the Revelation Themselves:	P2 Shemos
The Torah – True Forever:	P5 VeEschanan
Torah Study:	P5 VeEschanan
Torah Study: Yisachar-Zevulun	P5 Vezos Habrachah
Tzitzis	P4 Korach
Yezias Mitzraim:	P2 BeShalach

16. Good & Evil

The Corruptor	P5 Reeh
Yaakov & the Sar Shel Eisav	P1 VaYishlach

BIBLIOGRAPHY

Most Frequently Used Sources:

אור גדליהו
 אור החיים
 בכור שור
 גור אריה (מהר"ל)
 הגות בפרשיות התורה
 כתב וקבלה
 העמק דבר (הרב נפתלי צבי יהודה ברלין)
 ספר החינוך
 כלי יקר
 משך חכמה
 מדרש רבה
 נתיבות שלום
 ספורנו
 רמב"ן
 ר' בחיי
 ר' שמשון שפאל הירש
 שפת אמת
 שם משמאל
 תלמוד בבלי

Other, frequently used sources:

אונקלוס
 אברבנאל
 אבן עזרא
 בית הלוי
 בעל הטורים
 דעת זקנים
 זהר, תקוני זהר, זהר החדש
 חזקוני
 חתם סופר
 מדרש תנחומא
 מהר"ל: חידושי אגדות
 גבורות ד'
 תפארת ישראל
 נתיבות
 דרך חיים על אבות
 מי שלוח
 מלבי"ם
 רב צדוק הכהן: מחשבות חרוץ
 צדקת הצדיק
 פרי צדיק
 שיחת מוסר
 תלמוד ירושמי

Less frequently used sources:

אבות דרבי נתן
 דובר צדק (רב צדוק הכהן)
 ילקוט שמעוני
 מאור ושמש
 מדרש שוחר טוב
 מהרש"א על ש"ס
 מכתב מאלהו
 נפש החיים
 ספר היצירה
 ספר העיקרים (ר' יוסף אלבו)
 ספר התודעה (רב אליהו כי טוב)
 פחד יצחק (ר' יצחק הוטנר)
 פרקי אבות
 קול אליהו (הגר"א)
 רוח חיים
 רמח"ל: דרך ד'
 דעת תבונות
 מסילת ישרים
 רשב"ם על התורה
 שפתי חכמים
 תקנת השבים (רב צדוק הכהן)
 תרגום יונתן בן עוזיאל

The Stone Chumash

Occasionally used Meforshim:

אדרת אליהו
 אלשיך
 הרב משה שפירא שליט"א
 חכמה ומוסר (ר' שמחה זיסל מקלם)
 חתם סופר
 לב אליהו
 מדרש שוכר טוב
 מנחת יהודה (רב יהודה פתיה)

ספר הפרשיות (רב אליהו כי טוב)
עלי שור
רמב"ן, דרשת תורת ד' תמימה
תנא דבי אליהו
תפארת יהונתן, הרב יהונתן אייבשיץ

Also Quoted:

אבן שלימה להגר"א
גשר החיים
דרש משה (רב משה פיינשטיין)
מדרגת האדם (רב יוסף יוזל הורוביץ)
מדרש לק"ט
נתיבות המוסר
ספר לקט הקמח החדש
עולות הראייה של הרי"א קוק
פני יהושע
פסיקתא רבתי
פרקי דרבי אליעזר
קהלות יעקוב
קובץ שעורים
רב דוד צבי הופמן
ר' חיים פרידלנדר, שפתי חיים, פרקי אמונה ובחירה ח"ב
רלב"ג
רמב"ן: שער הגמול
רמח"ל: מאמר הגאולה
ש"ך על השו"ע
תרגום יונתן בן עוזיאל

Rav Yaakov Kaminetzky
Rav Moshe Feinstein
Holocaust & Halacha
Rav Aryeh Kaplan, Waters of Eden
Rabbi Freundel, Journal of Halacha and Contemporary Society
The Secret of Sabbath, From The Sabbath: A Guide To Its Understanding and
Observance by Dayan Dr. I. Grunfeld

ראש השנה

1. Rosh Hashanah – Day of the Future

SUMMARY:

Rosh Hashana is a day of opportunity – a day on which G-d decides what we need in order to actualize our potential in the coming year. Since Rosh Hashana is the day of creation, we can aspire to the spiritual levels of the first man each Rosh Hashana. The holiness of this festival draws on this spirituality; we enter that holiness and draw on it. Through correct use of the Chag we can re-create the First Man through ourselves. The blowing of the shofar parallels the blowing by G-d of the soul of life into the first man. To do this, we must take a step back and look at ourselves and the totality of our relationship with G-d, the Torah and Judaism. This Rav Dessler calls Bechira Clalis. We will see that this Bechira Clalis is triggered by a Teshuvah Klalis, the Teshuvah of Rosh Hashana in turn.

Rosh Hashana means, literally, the head of the year. It is not the end of the previous year – a mere accounting and judging of what we have done – nor even is it called the start or beginning of the year; rather, it is called the 'head of the year'. It is the time when the whole year ahead is laid out in front of us.

On Rosh Hashana G-d determines the perfect tools for our fulfillment of this task. The difference between Rosh Hashana and the original creation is that, in the case of the latter, G-d created all the potential for the entire history of man. On Rosh Hashana, G-d actualizes that potential according to the reality of our commitment. He therefore needs to review what of our potential we are likely to actualize in the coming year in order to determine the type of blessing we need. In order to do that, G-d also looks at our actions of the past year. Yes, Rosh Hashana is יום הדין, a day when we are judged on the totality of our previous year, but the Teshuva factor allows us to take the entire year and turn it into something that is beneficial, something that reflects our new commitment as we stand in front of G-d right then. This is because it is the future, the next year, which is the issue, and not the past year. The review of the past is but an aid in evaluating the future.

The nature of our self-review on Rosh Hashana is at a more fundamental level than any specific individual sin. It is at a level of our basic identity rather than a reflection on individual actions, good or bad. On this day we ask ourselves who we are in essence. We determine whether we are unambiguously Jewish, passionately committed to the Almighty without any other loves. G-d wants this from us because this is the best thing for us.

Seeing ourselves in terms of our basic commitments is not only a prerequisite to the Teshuva process but is a part of it as well. This is why Rosh Hashana is the first two of the Ten Days of Penitence. For, if we cannot first sort out our essential identity, we will never be able to do an unambiguous Teshuva.

Therefore, Rosh Hashana produces its own definition of who is a Tzadik, a Beinoni and a Rasha. The Tzadikim of Rosh Hashana are those who are clear about their commitment, in all its details, to the Torah's G-d-given way of life. They may not be perfect in all their actions, but they are always clear where it is they belong and where they want to go to, spiritually speaking.

Rosh Hashana Beinonim are those who are still conflicted. Sometimes they feel totally Torah committed but at other times they feel that other values, materialism, honor or power, are more or at least just as valuable.

Rosh Hashana Reshaim are people who do not have a real Torah-identity. Intellectually they may understand that it would be nice to be a Tzaddik, but they have no emotional or spiritual connection to the Torah and do not really feel shamed by their negative actions.

The Rambam states that since we cannot know our status we should each look upon ourselves as if we are in the middle, half meritorious and half chayav. Since we have until Yom Kippur to do Teshuva, we should busy ourselves during this period with Tzedaka and Mitzvos.

The Pachad Yitzchak asks that if the equation were an arithmetic one – how many sins against how many Mitzvos – then why should we have to do as many Mitzvos as we can to become a Tzadik? It should be enough to do one Mitzvah and to be careful not to do transgressions during this time?!

Clearly, becoming a Tzadik is not of simply totaling one's Mitzvos against one's transgressions but rather has to do with changing one's identity, as we described above. One cannot change his whole identity with just one Mitzvah. It requires a consistent pattern to show that this change has indeed taken place. The starting point is the person's choice of fundamental identity, of **בחירה כללית**.

All of this flows into the idea of Rosh Hashana being a Yom HaDin, a day of judging the past in order to create opportunities for the future. The judgment of Rosh Hashana is not a separate process from the spiritual identity we just described. The judgment is simply the natural outcome of these different levels of identity.

All of this is a part of the tremendous Chesed for the day. To begin with, G-d's judgment of our actions in the past is rooted in His desire to give us a perfect allotment of blessing for the coming year. But then, G-d does this on a day which is so pregnant with holiness that we can change that entire reality by doing a Teshuvah Klalis. The day is perfectly designed to give all of us, Tzadikim, Beinonim and Reshaim, a new Tzadik identity. The holiness of the day allows us to see things clearly, to understand that spiritual commitment is where it is at even if our everyday actions for the year thus far have been far from that level (and even if we are worried that some of our future actions will fall short of that commitment).

Still, even if one does **תשובה** on Rosh Hashana, what he has done the rest of the year does count. The world was first created with **מדת הדין**, and **דין** continues to give us the absolute standards both in the physical and the spiritual-moral plane. Without Din we could simply not exist at all. There would be no laws of nature (laws that operate in the same way over time and place), and there would be no morals or laws of spirituality. Din is therefore as much an expression of G-d's Chesed as is His Rachamim. It is a kindness for us to know which way we are going to fall when we jump (physical laws of nature) just as it is a kindness to tell us which way we and the world will go depending on whether we do good or evil (spiritual laws of nature).

G-d gives us the kindness of Din on Rosh Hashana, of connecting us back to the moral purpose of the world without any fuzziness, and with a clear understanding that the Torah is the only way for us to fulfill that purpose. Even the Din itself, however, is not pure **דין**. The Din is ameliorated in several ways. The Zohar tells us that the two days of Rosh Hashana reflect different levels of Din. The first day is a sterner judgment on our spiritual insides while the second day is a weaker judgment relating to our physical, material well-being.

Secondly, the judgment is not final. G-d's רחמים allows for תשובה and the יום כפור of a כפרה. Rosh Hashana is a day of רחמים שבדין.

Thirdly, on Rosh Hashana G-d is not essentially judging us on the past in order to punish or reward us for our actions. Rather, the essence of the day is a judgment for the future, as we have explained. G-d created man in order to give to him. G-d continues this desire to give even to the Reshaim. Even though the Reshaim have made it more difficult for themselves to receive G-d's bestowment, G-d chooses an hour of good will, Rosh Hashana, to judge the entire world. Since G-d only gives reward in the World to Come, the type of things G-d now bestows are opportunities for the next year, the perfect set of blessings and challenges to provide us with what we need for the coming year. This is the nature of the judgment of Rosh Hashana.

DETAIL:

לשבות ממלאכה (עשה): ויקרא כג כד (אמר): באחד לחודש יהיה לכם שבתון¹
ויקרא כג כה (אמר): כל מלאכת עבודה לא תעשו¹
תקיעת שופר: במדבר כט א (פינחס): יום תרועה יהיה לכם¹ [ונשים פטורות]¹
להקריב קרבן מוסף: ויקרא כג כה (אמר): והקרבתם אשה לדי¹

Rosh Hashana is a day of opportunity – a day on which G-d decides what we need in order to actualize our potential in the coming year. This is because Rosh Hashana is the birthday of the creation of the First Person¹. Since the world was meaningless until then, we regard Rosh Hashanah as the day on which the world was created². Many subsequent historic beginnings also began on Rosh Hashana such as the birth of Avraham and Yaakov Avinu, and the falling pregnant of Sarah, Rochel and Channah³ (which is why the Torah reading of the first day refers to Sarah's falling pregnant and the Haftarah to Channah⁴). These holy women were able to get right back to the Source and thereby merit the creation energies that went into making the first man and which now created a person in their womb.

Since this is the birthday of mankind, G-d uses this day to review His creation and to set up all the spiritual and physical endowments for the coming year⁵. Since it

¹ר"ן, מס' ראש השנה

²מס' ראש השנה וכמו שאנחנו אומרים בתפילת מוסף כמה פעמים היום הרת עולם ולכן היום יעמיד במשפט כל יצורי עולמים וגו'.

³מסכת ברכות דף כט ע"א: דאמר מר בראש השנה נפקדה שרה רחל רש"י מגילה לא ע"א: מפטירין בחנה לפי שפקידתה היתה בראש השנה

⁴מס מגילה לא ע"א: בראש השנה בחדש השביעי ומפטירין הבן יקיר לי אפרים ויש אומרים וה' פקד את שרה ומפטירין בחנה והאידנא דאיכא תרי יומי יומא קמא כיש אומרים למהר והאלקים נסה את אברהם ומפטירין הבן יקיר

⁵שפתי חיים

is a time of creation it is a time not only of renewal but also of spiritual creativity and new horizons. The source of this creativity is Teshuva. Since Rosh Hashana is the day of creation we can aspire to the spiritual levels of the First Man each Rosh Hashana. The holiness of this festival draws on this spirituality; we enter that holiness and draw on it. Through correct use of the chag we can re-create the First Man through ourselves. The blowing of the shofar parallels the blowing by G-d of the soul of life into the first man. (A blow of a shofar is called a *Neshima*; the soul of man is

called a *Neshama*.) To do this, we must take a step back and look at ourselves and the totality of our relationship with G-d, the Torah and Judaism. This Rav Dessler calls *Bechira Clalis*¹. We will see that this *Bechira Clalis* is triggered by a *Teshuvah Klalis*, the *Teshuvah* of Rosh Hashanah in turn.

Rosh Hashana means, literally, the head of the year. It is not the end of the previous year – a mere accounting and judging of what we have done – nor even is it called the start or beginning of the year; rather, it is called the 'head of the year'¹. It is the time when the whole year ahead is laid out in front of us. It will all flow from here – all the blessings of the year are contained in a concentrated form on Rosh Hashana². The way in which we start out marks our chosen path until next Rosh Hashana. Rosh Hashana is, then, a day of the future; not of the past. The past, as we shall see, is judged only to determine the future³.

So both man and G-d have "work" to do on this day. G-d puts into this day the power to be the source of all the energy and blessing which we will need for the coming year. Just as all our limbs are directed by our head, so too all the days of the year are considered like the limbs to the head of Rosh Hashana.

This blessing has to be specific to the coming year. For, every generation has its own unique challenge; every year represents a specific unfolding of that challenge; every individual has a unique role to play in the context of that challenge⁴. G-d looks at the entire sweep of history, past and future, to determine this⁵. G-d then decides the perfect allotment of material wealth, physical suffering, emotional and intellectual challenges, etc. for each and every one of us for the coming year.

On Rosh Hashana G-d determines the perfect tools for our fulfilling of this task. The difference between Rosh Hashana and the original creation is that, in the case of the latter, G-d created all the potential for the entire history of man. On Rosh Hashana, G-d actualizes that potential according to the reality of our commitment. He therefore needs to review what of our potential we are likely to actualize in the coming year in order to determine the type of blessing we need. In order to do that, G-d also looks at our actions of the past year⁶. Yes, Rosh Hashana is *יום הדין*, a day when we are judged on the totality of our previous year, but the *Teshuva* factor allows us to take the entire year and turn it into something that is beneficial, something that reflects our new commitment as we stand in front of G-d right then. This is because it

¹שפתי חיים עמ' סא: ראש השנה מספר שמות יש לו ...השם הכללי שנקבע הוא ראש השנה

²שפתי חיים, עמ' סג: ראש השנה ...בו אנו מושפעים לשנה החדשה בצורה של שורש בו כלולים כל מעוראות השנה ...לכן אנו אומרים "זה היום תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון."

³עיין בשיחה הא' של רב ברוך מרדכי אזרחי שליט"א על ראש השנה – ושם כתב שראש השנה זה יום של העתיד ויום כיפור זה יום של העבר, והסביר א"כ למה צריך ראש השנה לפני יום כפור.

⁴שפתי חיים סא: כי לכל דור ודור יש תפקיד מיוחד בעבודת ד' לקראת תכלית הבריאה וגם באותו דור אין עבודה שווה אלא בכל שנה מקבל הדור תפקיד מיוחד במסגרת התכלית.

⁵שפתי חיים: בדיון ראש השנה לא נזכרים מעשי השנה שעברה בלבד אלא כל המעשים שמבראשית עד סוף כל הדורות כי כדי לקבוע את עתיד השנה החדשה משקיף השי"ת על כל העבר וכל העתיד.

⁶שפתי חיים עמ' סג: ביום הראשון של הבריאה אמנם נקבע כל מהלך הבריאה אולם בגדר אתערותא דלעליא – לא לפי מעשי האדם ... אולם ...בראש השנה ניתנה החדשה כאשר דנים על מעשי האדם לפי מעשיו בשנה שעברה.

is the future –the next year - which is the issue, not the past year. The review of the past is but an aid in evaluating the future¹.

This also explains why Rosh Hashana has such a strong element of joy. We don't say Tachanun on Erev Rosh Hashana²; we cut our nails and hair; we wash and put on our best clothes: this is hardly the approach to a life-and-death judgment. On Rosh Hashana we eat large Yom Tov meals, drink wine, wear white (and not black clothes of mourning) and show our confidence that, even on the Day of Judgment, G-d will save us miraculously³ and will reveal to us the miracle of ourselves. Should we not rejoice when we are being prepared for our future, when the seriousness of the judgment is but to provide us with a way of fulfilling our potential?

Make no mistake. We have to earn that joy. We say Selichos, the righteous fast on Erev Rosh Hashana,⁴ and we blow the shofar right through Elul⁵. On Rosh Hashana we spend a good deal of the day praying to G-d, declaring Him our King, listening to the Shofar, reading from the Torah, and we refrain from saying Hallel⁶. Still, after all that, the dominant mood of the day is optimism and joy⁷. Nechemiah sent the people home to rejoice because they were sad on Rosh Hashana⁸.

This is not to say that Rosh Hashana is not a day of serious introspection. G-d's review is the catalyst for us to review ourselves. One might have expected that, if this were the case, we would say Viduy on Rosh Hashanah and review at a detailed level of each transgression. Yet there is no Viduy on Rosh Hashana as there is on Yom Kippur and we are even careful to re-interpret the Avinu Malkeinu's in such a way that they are not seen as a Viduy⁹.

¹ שפתי חיים שם: אולם לא העבר העיקר אלא העתיד...אמנם כך יהיה המשפט ביום הדין הגדול והנורא שבו ידונו על כל מעשה שנעשה בעבר כדי לקבוע את השכר או העונש אבל דין ראש השנה אינו כן בו עוסקים בעיקר בעתיד הדין הוא תוצאה מייחודו של היום.

² שו"ע תקפא (ג) אין נופלים על פניהם בערב ר"ה בתפלה אע"פ שנופלים על פניהם באשמורת בסליחות ואין תוקעין בערב ר"ה (מנהגים):

³ טור א"ח תקפא: ורוחצין ומסתפרין ע"פ המדרש א"ר סימון כתיב כי מי גוי גדול וגומר ר' חנינא ור' יהושע אומרין איזו אומה כאומה זו שיודעת אופיה של אלקיה פי' מנהגיו ודיניו שמנהגו של עולם אדם שיש לו דין לובש שחורים ומתעטף שחורים ומגדל זקנו ואין חותך צפרניו לפי שאינו יודע איך יצא דינו אבל ישראל אינו כן לובשים לבנים ומתעטפים לבנים ומגלחין זקנם ומחתכין צפרניהם ואוכלין ושותין ושמחין בר"ה לפי שיודעין שהקב"ה יעשה להם נס לפיכך נוהגין לספר ולכבס בער"ה ולהרבות מנות בר"ה ומכאן תשובה למתעניין בר"ה ונוהגין באשכנז שאין נפילת אפים בער"ה כמו בשאר עי"ט אע"פ שנופלין על פניהם בבקר באשמורת:

⁴ שו"ע תקפא (ב) נוהגין להתענות ערב ר"ה:

⁵ שו"ע תקפא (א) נוהגים לקום באשמורת לומר סליחות ותחנונים מראש חדש אלול ואילך עד יום הכפורים: הגה ומנהג בני אשכנז אינו כן אלא מראש חדש ואילך מתחילין לתקוע אחר התפלה שחרית ויש מקומות שתוקעין ג"כ ערבית ועומדים באשמורת לומר סליחות ביום א' שלפני ר"ה ואם חל ראש השנה ב' או ג' אז מתחילין מיום א' שבע שלפניו

⁶ שו"ע שם (א) אין אומרים הלל בראש השנה ויום הכפורים:

⁷ עיין מה שכתבנו בשם הסוד למעלה

⁸ נחמיה ח י: ויאמר להם לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדנינו ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם:

⁹ משנה ברורה ס' תקפד ס"ק ג: על הסדר -לאפוקי (ג) מדעת הרב"י שמדלגין בכ"מ שמכיר חטא ולדידיה א"א א"מ חטאנו לפניך מפני שא"א וידוי בר"ה (כדי שלא ליתן פ"פ למקטרג) ולומר פסוקים שיש בהם הזכרת חטא (ד) אין קפידא לכו"ע כיון שאינו דרך וידוי. ובפירוש המחזור מפרש א"מ חטאנו לפניך כלומר אבותינו חטאו

The nature of our self-review on Rosh Hashana is at a more fundamental level than any specific individual sin. It is at a level of our basic identity rather than a reflection on individual actions, good and bad. On this day we ask ourselves who we are in essence. We determine whether we are unambiguously Jewish, passionately committed to the Almighty without any other loves. G-d wants this from us because this is the best thing for us. We don't lower ourselves when we declare G-d a King – we elevate ourselves.

Seeing ourselves in terms of our basic commitments is not only a prerequisite to the Teshuva process but is a part of it as well. This is why Rosh Hashana is the first two of the Ten Days of Penitence. For, if we cannot first sort out our essential identity, we will never be able to do an unambiguous Teshuva.

Therefore, Rosh Hashana produces its own definition of who is a Tzadik, a Beinoni and a Rasha. The Tzadikim of Rosh Hashana are those who are clear about their commitment, in all its details, to the Torah's G-d-given way of life. They may not be perfect in all their actions, but they are always clear where it is they belong and where they want to go to, spiritually speaking. In the past year they may have been attracted by sports, new gadgets, food – as well as their interest in Torah and Mitzvos. In other words, they had dual citizenship. One passport stated that they were Torah Jews, but they walked around with a second identity – a passport that stated that they were Jews of the world, perhaps of many worlds. On Rosh Hashana, however, one renounces his other citizenships and states unambiguously that all he really cares for is Torah and Mitzvos.

Rosh Hashana Beinonim are those who are still conflicted. Sometimes they feel totally Torah committed but at other times they feel that other values, materialism, honor or power, are more or at least just as valuable. Still, the Torah-side in them activates shame and embarrassment for the actions encouraged by their "other" identity. They are capable of reaching moments of clarity when they realize that nothing else but Torah matters, but the next minute they are just as interested in the World Cup soccer scores.

Most of us come into Rosh Hashana as Beinonim. It is not so much that Judaism is not important to us but that so many other things are as well. And those other things so often win. We want our kids to be knowledgeable Jews but we also want them to do well in their secular studies; we want them to play sports, to have piano lessons and to do all sorts of things that may even be important but which will ultimately compete in defining what our core is. For, if in the end we take our kids to baseball practice instead of going to learn Torah, we may still feel that Judaism is important, that is high on the list, but not at the top. On Rosh Hashana we try to go below the surface of our conflicted selves to reach our core spirituality. We step away from our outer layers and get to meet the real 'me'. Rosh Hashana is a day when we get to know ourselves.

Rosh Hashana Reshaim are people who do not have a real Torah-identity. Intellectually they may understand that it would be nice to be a Tzaddik, but they have no emotional or spiritual connection to the Torah and do not really feel shamed by their negative actions. They may even admire someone who is holy and righteous, but they feel that this is not for them. They don't identify their essence with being good.

שעבדו ע"ג (ואנו צריכין להתודות עליהם כמ"ש והתודו את עונם ואת עון אבותם) ואנו אין לנו מלך אלא אתה לכן עשה עמנו למען שמך ובזה נתישב מנהגינו שאומרים אותו בר"ה. צ"ל מזה והעבר חטאינו ופשעינו כי פשע גדול הרבה מחטא וצריך לבקש תחלה על הקל ואח"כ על החמור. יש לומר כלה הכ"ף בפת"ח והלמ"ד בציר"י. ה"ט"ז בסימן תרכ"ב כתב (ה) שיש לומר רוע גזר בנשימה אחת דהיינו שיקרע הוא ית' הרוע שבגזירה ומה שנשאר בגזירה יהיה לרחמים:

Perhaps they even keep Shabbos and other Mitzvos but this is not how they see their essence¹.

The Rambam states that since we cannot know our status we should each look upon ourselves as if we are in the middle, half meritorious and half chayav. Since we have until Yom Kippur to do Teshuva, we should busy ourselves during this period with Tzedaka and Mitzvos².

The Pachad Yitzchak asks that if the equation were an arithmetic one – how many sins against how many Mitzvos – then why should we have to do as many Mitzvos as we can to become a Tzadik? It should be enough to do one Mitzvah and to be careful not to do transgressions during this time?!

Clearly, becoming a Tzadik is not of simply totaling one's Mitzvos against one's transgressions but rather has to do with changing one's identity, as we described above. One cannot change his whole identity with just one Mitzvah. It requires a consistent pattern to show that this change has indeed taken place. The starting point is the person's choice of fundamental identity, of **בחירה כללית**.

All of this flows into the idea of Rosh Hashana being a Yom HaDin, a day of judging the past in order to create opportunities for the future. The judgment of Rosh Hashana is not a separate process from the spiritual identity we just described. It is not as if G-d first assesses which type of person we are and then decides to reward or punish us accordingly. The judgment is simply the natural outcome of these different levels of identity.

All of this is a part of the tremendous Chesed for the day. To begin with, G-d's judgment of our actions in the past is rooted in His desire to give us a perfect allotment of blessing for the coming year. But then, G-d does this on a day which is so pregnant with holiness that we can change that entire reality by doing a Teshuvah Klalis. The day is perfectly designed to give all of us, Tzadikim, Beinonim and Reshaim, a new Tzadik identity. The holiness of the day allows us to see things clearly, to understand that spiritual commitment is where it is at even if our everyday actions for the year thus far have been far from that level (and even if we are worried that some of our future actions will fall short of that commitment³).

Does this mean that as long as we do Teshuva on Rosh Hashana it does not matter what we have done the rest of the year? This cannot be correct – it cannot be that we can have a party and be beholden to nothing and no one but for two days of the year!⁴

To understand what is happening here, let us take a step back and look more closely at G-d's Attribute of Justice. We do not easily relate to HaSh-m's Din - it is

¹ רב צדוק הכהן, תקנת השבים (ח): ידוע שהספר של צדיקים ושל רשעים ושל בינונים הוא לב האדם עצמו ... ומטעם זה אין תשובה מועלת לפטור מעונשי בית דין שהוא על ידי עקירת המעשה למפרע דעל ידי התשובה כאלו לא חטא והזדונות כשגגות או כזכויות ולמה יענש, אבל כל תקוני תשובה הכל בלב אך ביציאה לפועל שהוא מצד השי"ת שמקבלו אני ד' לא שניתני' ומאחר שגזר דין כתוב בתורה אי אפשר לשנותו דתורה נקרא אמת.

² רמב"ם, פ"ג הל' ד': לפיכך צריך כל אדם שיראה עצמו כל השנה כולה כאילו חציו זכאי וחציו חייב וכן כל העולם חציו זכאי וחציו חייב חטא חטא אחד הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף חובה וגרם לו השחתה עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה שנאמר וצדיק יסוד עולם זה שצדק הכריע את כל העולם לזכות והצילו ומפני ענין זה נהגו כל בית ישראל להרבות בצדקה ובמעשים טובים ולעסוק במצות מראש השנה ועד יום הכפורים יתר מכל השנה ונהגו כולם לקום בלילה בעשרה ימים אלו ולהתפלל בבתי כנסיות בדברי תחנונים ובכיבושין עד שיאור היום:

³ ברשפי אש דת מביא בשם החיד"א שתשובה מועילה אפילו אם אח"כ חזר לסורר

⁴ מסכת בבא קמא דף נ: כל האומר הקב"ה וותרן הוא יותרו מעה"י

scary and uncomfortable. We are much more comfortable with His nurturing and comforting Rachamim. But there could never be a world of just Rachamim. A world without Din would lack all standards and defy any framework. Each person would be judged according to his/her own extenuating circumstances – this one because he was tired, this one because he did not know, this one because of his emotional baggage. There would have to be a billion moralities, for each human is totally unique, and each of these, in turn, would change by the hour. This would destroy the idea of an absolute morality, right for all times and places.

Therefore the world was first created with מדת הדין, and דין continues to give us the absolute standards both in the physical and the spiritual-moral plane¹. Without Din we could simply not exist at all. There would be no laws of nature (laws that operate in the same way over time and place), and there would be no morals or laws of spirituality. Din is therefore as much an expression of G-d's Chesed as is His Rachamim. It is a kindness for us to know which way we are going to fall when we jump (physical laws of nature) just as it is a kindness to tell us which way we and the world will go depending on whether we do good or evil (spiritual laws of nature).

So G-d gives us the kindness of Din on Rosh Hashana, of connecting us back to the moral purpose of the world without any fuzziness, and with a clear understanding that the Torah is the only way for us to fulfill that purpose. G-d cares enough about us and this message to us that He spends two days with us in this fashion. In a sense, He lowers Himself to come down to earth and to be with us, to reconnect with us. He thereby invites us to renew our relationship with Him in a most fundamental way. This is a source of great joy. Therefore, through the very frightening Din we find ourselves in the midst of a day of happiness. In fact, the Shulchan Aruch tells us that Rosh Hashana is a day of drinking and rejoicing; we do not fast on this day². In this way we reconcile the feelings of awe and dread that accompany us as we stand in judgment with feelings of joy and happiness.

Even the Din itself, however, is not pure דין. The Din is ameliorated in several ways. The Zohar tells us that the two days of Rosh Hashana reflect different levels of Din. The first day is a sterner judgment on our spiritual insides while the second day is a weaker judgment relating to our physical, material well-being³.

Secondly, the judgment is not final⁴. G-d's רחמים allows for תשובה and the רחמים שבדין. יום כפור. Rosh Hashana is a day of רחמים שבדין⁵.

Thirdly, on Rosh Hashana G-d is not essentially judging us on the past in order to punish or reward us for our actions. Rather, the essence of the day is a judgment for the future, as we have explained. G-d looks at the past much as a CEO

¹ שנאמר (דברים לב): הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט

² ש"ע או"ח תקצז א: אוכלים ושותים ושמחים, ואין מתענים בראש השנה

³ זוהר, פינחס רלא: המובא במכתב מאליהו כרך ב עמ' 75

⁴ מסילת ישרים, פ"ב: מדת הרחמים היא הנותנת... שיותן זמן לחוטא ולא יכחד מן הארץ מיד כשחטא. ושהעונש עצמו לא יהיה עד לכלה, ושהתשובה תנתן לחוטאים בחסד גמור שתחשב עקירת הרצון כעקירת המעשה

⁵ Nor is Yom Kippur, יום של סליחה וכפרה, a day of pure רחמים. There are standards by which we will be granted atonement or not. Teshuva has its details and requirements. Yom Kippur is then a day of דין שברחמים

would only to make a projection for the coming year after looking at the previous one¹.

G-d created man in order to give to him. G-d continues this desire to give even to the Reshaim. Even though the Reshaim have made it more difficult for themselves to receive G-d's bestowment, G-d chooses an hour of good will, Rosh Hashana, to judge the entire world. Since G-d only gives reward in the World to Come, the type of things G-d now bestows are opportunities for the next year, the perfect set of blessings and challenges to provide us with what we need for the coming year. This is the nature of the judgment of Rosh Hashana.

¹שפתי חיים

2. Rosh HaShana – Teshuva M'Ahava

SUMMARY:

On Rosh Hashana, we do not do Viduy. Yet, it is certainly a day of Teshuva, as is clear in many parts of the dovening. For example, on Rosh HaShana we repeatedly say:

ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה

The blowing of the shofar also comes specifically to arouse us to do Teshuva; moreover, Rosh Hashana is the first two of the Ten Days of Repentance. The question is, what kind of Teshuva do we do on Rosh Hashana? Rosh Hashana is not described, as Yom Kippur is, as a time when the very day itself atones for sin. Rav Dessler tells us that Rosh Hashana is a day of Bechira Klalis, of general Teshuva not on any specific act or deed, but on our overall commitment to G-d. This is a day not of discreet choices, to do this or that, but of fundamental choice – reflecting the very nature of what we intend to be.

Teshuvah draws from a part of ourselves that was never involved in sin – a part that is above the level at which sins happen. By accessing parts of our soul which are pure and using that as a starting point to purify those parts which have sinned we are able to put ourselves out of the quicksand, so to speak. It is just this part of our soul which feels the most intense level of unity with that broader soul, the soul of the Jewish people. This automatically makes the Jewish people more unified and allows each Jew to draw from the merits of his fellow Jews.

This Teshuvah has to be עֵד ד' – to G-d. Rosh Hashana comes to bring us closer to G-d in a very fundamental way. It is not good enough to do Teshuva for each and every sin unless we understand that all of this is coming to improve our relationship with the Almighty. The Teshuvah to G-d is not only an ends; it is also a means. The attempt to reconnect to G-d is the biggest aid to achieving the Teshuvah to begin with.

The Baal Teshuvah is the creative being par excellence, bringing a unique spiritual richness with his Teshuva. Through his Teshuva he comes to create himself anew, to start afresh. A Tzadik has to rely on subduing his will to that of the Almighty – a level called אֶפְיִיָּא, in order to achieve what he does. The Baal Teshuva, however, not only controls himself but actually takes his past and turns it into something quite different, a level of אֶהֱפֵכָא. In order to do this, the Baal Teshuvah has to do Teshuvah with his whole heart, a תשובה מאהבה.

The Sages in Yuma speak of three levels of Teshuva. The lowest level is Teshuva motivated by Yesurim. The second level is Teshuva motivated by Yirah, and the highest level is Teshuva MeAhava. One who does Teshuva from Yesurim is considered to be like a servant to a king, whereas one who does Teshuva at the other two levels is considered like a child to a father. Teshuva motivated by Yirah and Ahavah are also distinguished from each other, however, as seen in the Gemorrah in Yuma: At first, the Gemorrah says that someone who does Teshuva from Yirah is considered as if he was healed from an illness, i.e. his new health begins from now, but it doesn't change the fact that he was ill until now. He is called a healed person, a reminder that he was once sick, or, as Rashi puts it, he still bears some of his original name. Someone who does Teshuva from Ahava, on the other hand, is called a Shovev – someone who committed the crime as an act of childishness rather than with any malice. This, points out Rashi, actually changes the past.

A second approach of the Gemorah says that in the case of Teshuva from Yirah our deliberate sins are considered as if they were unintended - נעשות כשגגות. In the case of Teshuva from Ahava, however, our sins actually turn into Zechuyos. In both cases the past is affected; Teshuva completely annuls the negativity that was created by the transgression, as if it never happened, or in the case of Yirah, as if it never happened in that form. By turning the act into merits, Teshuva from Ahava does not so much destroy the negative act but actually takes it and turns it into a force for good (לאתהפכה).

The fact that we can do a transgression and later find that it is a force for good is part of G-d's kindness to us. He set up the world in such a way that all of our own actions can ultimately come to our benefit. The very possibility of doing such a Teshuva should be an indication to us of just how deep G-d's love for us goes and that it remains firm even when we are not doing His Will.

Rav Tzadok says that Teshuva from Ahava is a generalized Teshuvah relating to all sins one might have done on a whole, as opposed to the Teshuva of Yirah where one needs to do Teshuva for each individual sin. Teshuva from love covers and infuses all actions, for it is a generalized response which covers every bad thing that one might have done. It works through the clear recognition of G-d's love for us and that this love never gets disconnected as well as the realization that everything comes from Him and is for our good. Therefore, when we declare G-d our King and our Father on Rosh Hashana, we are recognizing His love for us and that He wants a connection to us. By feeling reconnected to Him we are, in fact, fulfilling Teshuva MeAhava, achieving all that we need to that comes out of that exalted state.

Together with this message of joy is another vital message, which is that we should not be frightened of change. Rather, we should embrace it and look forward to it, for it will enrich our lives and allow us to move forward.

DETAIL:

On Rosh Hashana, we do not do Viduy. Yet, it is certainly a day of Teshuva, as is clear in many parts of the dovening. For example, on Rosh HaShana we repeatedly say:

ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה

The blowing of the shofar also comes specifically to arouse us to do Teshuva¹; moreover, Rosh Hashana is the first two of the Ten Days of Repentance. The question is, what kind of Teshuva do we do on Rosh Hashana? Rosh Hashana is not described, as Yom Kippur is, as a time when the very day itself atones for sin². Rav Dessler tells us that Rosh Hashana is a day of Bechira Klalis, of general Teshuva not on any specific act or deed, but on our overall commitment to G-d. This is a day not of discreet choices, to do this or that, but of fundamental choice – reflecting the very nature of what we intend to be³. It is Teshuvah which allows for such choices to be made. In fact, the Rambam brings his section on freedom of choice under the laws of Teshuvah⁴ and not under Hilchos Deos or Hilchos Yesodei HaTorah!

We need to understand what this means. What we know is that the theme of the day is accepting G-d as King. Why, however, do we need to do Teshuva to do this? Or put differently, is there something about declaring G-d as King which is intrinsic to a certain type of Teshuva?

One answer to this is that Teshuvah draws from a part of ourselves that was never involved in sin – a part that is above the level at which sins happen. By accessing parts of our soul which are pure and using that as a starting point to purify those parts which have sinned we are able to put ourselves out of the quicksand, so to speak⁵. It is just this part of our soul which feels the most intense level of unity with that broader soul, the soul of the Jewish people. This automatically makes the Jewish people more unified and allows each Jew to draw from the merits of his fellow Jews.

This Teshuvah has to be עַד ד' – to G-d⁶. Rosh Hashana comes to bring us closer to G-d in a very fundamental way. It is not good enough to do Teshuva for each and every sin unless we understand that all of this is coming to improve our relationship with the Almighty. It is easy to get caught up in saying that one has done Teshuva on Loshon Hora or not dovening and to leave things as an accounting of our

¹רמב"ם, הל' תשובה ג ד: אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב רמז יש בו כלומר עורר ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל הביטו לנפשותיכם והטיבו דרכיכם ומעלליכם ויעזבו כל אחד מכם דרכו הרעה ומחשבתו אשר לא טובה

²רמב"ם, הל' תשובה א ג: ועצמו של יום הכפורים מכפר לשבים שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם:

³מכתב מאליהו, ח"ב עמ' 67-68: יש בחירה... שמשנה את נקודת הבחירה מן הקצה אל הקצה למדרגה רחוקה מן המדרגה הראשונה... בחירה זו שמשנה את מדרגת האדם לגמרי היא כללית, והבחירה המשנה רק נקודה אחת היא פרטית... כל ענין ראש השנה הוא בבחינה בחירה הכללית.

⁴משנה תורה, הל' תשובה פ"ו (ושם בפ"ז הל' א ממשיך הרמב"ם: הואיל ורשות כל אדם נתונה לו כמו שביארנו ישתדל האדם לעשות תשובה וגו')

⁵נפש החיים

⁶רמב"ם, הל' תשובה, א א: חייב להתודות לפני הקל ברוך הוא

relationship with all the Mitzvos. That would still be missing the big picture, of where doing all these Mitzvos is supposed to get us. This is the Teshuva of Rosh Hashana - Teshuva Klalis – a fundamental Teshuva on general identity and love for G-d.

The Teshuvah to G-d is not only an ends; it is also a means. The attempt to reconnect to G-d is the biggest aid to achieving the Teshuvah to begin with¹. For, ultimately, Teshuvah is a mystery, a gift by G-d to the Jewish people which can only be activated through our connection with Him.

Such a clear and radical establishment of identity is a revolutionary thing and is normally fraught with explosive side-effects. The birth of a baby produces a state of temporary impurity in the mother. The Exodus left in its wake 80% of the Jewish people dead, left behind in the great destruction of Egypt. The birth of a new person or nation leaves a certain destructive path, it seems. This World is a messy, imperfect place and each act creates its reaction. But the alternative is sterility – a purity begot of lack of productivity and creativity², a gradual descent into increasing routine and sleepiness³.

The Baal Teshuvah is the creative being par excellence, bringing a unique spiritual richness with his Teshuva⁴. Through his Teshuva he comes to create himself anew, to start afresh. In this-worldly terms the Tzadik is greater and more holy than the Baal Teshuvah⁵, but he lacks the creative force of the latter:

⁶מקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אינם עומדים

From this quote alone we would not understand that the Baal Teshuvah is better than the Tzadik, as it would be preferable that one not sin. Rather, the Sages stated that the Baal Teshuva stands in a unique place⁷.

¹ שנאמר עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם (מובא ברמב"ם הל' תשובה ג ד) והקשה חכם אחד דאיך כתוב וזכרו בוראכם בסוף, כתנאי שלישי של התשובה. הלא זכירת הקב"ה צריך להיות התנאי הראשון. וענה שזכרו בוראיכם אינו תנאי נפרד אלא כהמשך של וחזרו בתשובה – שהתשובה צריך להיות תשובה של זכרו בוראכם כדי להויל.

² רב צדוק הכהן, תקנת השבין, ס' ו: מדרגת הראייה, אבל זה גרם לפתיחת הרחם שאינו בלא דם וטומאה דלידה, כי כל לידה והוספת קדושה יתירה וריבוי בנפשות מישראל אינו אלא על ידי התשובה הבאה אחר החטא

³ הרמב"ם הל' תשובה ג ד כותב שתקיעת שופר בא לעורר אותנו משנתנו – משמע שעד אז היינו ישנים.

⁴ רב צדוק הכהן, תקנת השבין: והוא כמו פתיחת הרחם שאינו בלא דם וטומאה דלידה, כי כל לידה והוספת קדושה יתירה וריבוי בנפשות מישראל אינו אלא על ידי התשובה הבאה אחר החטא זהו מדת התשובה לפרוץ מצרים וגבולים ולעשות זכויות חדשות מזדונות, משא"כ צדיק גמור שאינו אלא הולך בדרך התורה הקצוב והמוגבל ואין בו הוספה ולכן רחל עקרה וכן יהושע ב"נ הגדול מזרעא דיוסף לא הי"ל בנין וגו'

⁵ רב צדוק הכהן, תקנת השבין, ס' ו: כי בעולם הזה אדרבא צדיק גמור חשוב יותר מבעל תשובה כי האדם יראה לעינים

⁶ מסכת ברכות דף לד עמ' ב

⁷ שפתי חיים (מועדים א עמ' קמב): עפ"י האמור יתבאר דברי חז"ל (ברכות לד) וא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן כל הנביאים כולם לא נתנבאו אלא לבעלי תשובה אבל צדיקים גמורים עין לא ראתה אלוקים זולתן ופליגא דר' אבהו דא"ר אבהו מקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים כמורים אינם עומדים". וביאר מו"ר הגרא"א דסלר זצ"ל שאין כאן מחלוקת אלא שיש מבטים ובחינות שונות. יש בחינה שבה בעל תשובה עדיף מצדיק גמור, ויש בחינה שצדיק גמור עדיף (מכתב מאליהו, ג 353 ועי"ש ביאורו של מו"ר זצ"ל). מצד אחד, בעל תשובה מגיע לדרגות ומקומות עליונים שצדיק גמור אינו מגיע לשם כמבואר בזה"ק (ויקרא טו, ב הובא בשל"ה הל' תשובה סו"פ תורה אור...) מאידך גיסא הצדיק הגמור ...שכרו גדול יותר מפני שכל עליותיו והשגותיו הן בכח עמלו העצמי וגו'

The destruction of the Baal Teshuva is not created by his Teshuvah. Remarkably, G-d created a protective environment, Rosh Hashanah, which allows him to return in a radical and fundamental way without the normal disruptions that accompany spiritual creativity. The source of the Baal Teshuvah's impurity is the sin he committed in the first place.

The Baal Teshuvah has created a mess; he has transgressed. But therein lies an opportunity. His Teshuvah creates a whole new world, a world not available to the Tzadik, for we are not allowed to sin. After sinning, the Baal Teshuvah breaks the boundaries of his situation, seemingly achieving the impossible by turning sins into merits¹. The Tzadik, on the other hand, relates to the given Torah within its boundaries². (Rav Tzadok goes so far as to say that this is why Rochel was barren at first and Yehoshua was barren as well³.)

To achieve what he does, the Tzadik has to rely on subduing his will to that of the Almighty – a level called אכפייא. The Baal Teshuva not only controls himself but actually takes his past and turns it into something quite different, a level of אהפכא⁴. In order to do this, the Baal Teshuvah has to do Teshuvah with his whole heart, a תשובה מאהבה, as we will explain.

The Sages in Yuma speak of three levels of Teshuva. The lowest level is Teshuva motivated by Yesurim. The second level is Teshuva motivated by Yirah, and the highest level is Teshuva MeAhava⁵. One who does Teshuva from Yesurim is considered to be like a servant to a king⁶, whereas one who does Teshuva at the other two levels is considered like a child to a father⁷. Teshuva motivated by Yirah and Ahava are also distinguished from each other, however, as seen in the Gemorrah in Yuma: At first, the Gemorrah says that someone who does Teshuva from Yirah is considered as if he was healed from an illness⁸, i.e. his new health begins from now, but it doesn't change the fact that he was ill until now. He is called a healed person, a reminder that he was once sick, or, as Rashi puts it, he still bears some of his original name⁹. Someone who does Teshuva from Ahava, on the other hand, is called a

¹ רב צדוק הכהן, שם: דזהו מדת התשובה לפרוך מצרים וגבולים ולעשות זכויות חדשות מזדונות.

² רב צדוק הכהן, שם: מה שאין כן צדיק גמור שאינו אלא הולך בדרך התורה הקצוב והמוגבל ואין בו הוספה

³ רב צדוק הכהן, שם: ועל כן רחל עקרה וכן יהושע בן נון הגדול מרעא דיוסף לא הוה ליה בנים:

⁴ רב צדוק הכהן, שם: דרגא דאכפייא להיות צדיק בכל דרכיו... אבל על ידי דרגא דתשובה יש הוספה כנזכר לעיל

⁵ במסכת יומא דף פו ע"א/ע"ב מחלק בהתלה בין תשובה מאהבה ותשובה מיראה ואח"כ בין מאהבה או מיראה ובין על ידי יסורין

⁶ רש"י ביומא שם: וכתב כי אנכי בעלתי בכס - אלמא עבדים מיקרו: ורש"י שם: כאן על ידי יסורין - שלא שבו עד שנתסרו ביסורין קרוין עבדים ואית דגרסי כתיב שובו

⁷ רש"י ביומא שם: כתיב שובו בנים - אלמא בעלי תשובה קרוין בנים: ורש"י שם: כאן מאהבה ומיראה - קרוין בנים:

⁸ מסכת יומא דף פו ע"א: אמר רבי חמא (בר) [ברבי] חנינא גדולה תשובה שמביאה רפאות לעולם שנאמר ארפא משובתם אהבם נדבה וגו', ומסיק הגמ' שאיירי בתשובה מיראה

⁹ רש"י שם ד"ה וכתב ארפא - משמע מכאן ואילך, כבעל מום שנתרפא, שמקצת שמו עליו:

Shovev – someone who committed the crime as an act of childishness rather than with any malice¹. This, points out Rashi, actually changes the past².

Rav Tzadok HaCohen tells us that the first level of Teshuva, the Teshuva of healing from here on but with the weakness of a recovered patient, is the level of a convert. A convert is considered as if he was just born on the day of his conversion. He has a clean slate. Yet, on the other hand, we are not allowed to remind a convert of his past, apparently because it still has relevance to him³. (Avraham Avinu started out at this level (תחילה לגרים) but later reached much higher levels – אב המון גוים⁴). This is the level of Teshuva which a non-Jew can access, going forward, healed but blemished. For Teshuva was something introduced into the world through the Torah, and it therefore requires a Jewish soul to access⁵. Even this Torah-enabled Teshuva, however, is not enough to exempt a person from the penalties which the Torah itself proscribes for any sin.

Now, just as there is a prohibition of reminding a convert of his non-Jewish past, so there is a prohibition to remind a Baal Teshuva of his past, for he may have only done Teshuva at this level. Although the Baal Teshuva immediately accesses the deeper levels of Teshuva which we will talk about below, he may not have yet revealed these levels to himself⁶.

A second approach of the Gemorah says that in the case of Teshuva from Yirah our deliberate sins are considered as if they were unintended⁷ - נעשות כשגגות. In the case of Teshuva from Ahava, however, our sins actually turn into Zechuyos⁸. In both cases the past is affected; Teshuva completely annuls the negativity that was created by the transgression, as if it never happened, or in the case of Yirah, as if it

¹ יומא שם: כתיב ארפא משובתיכם ... כאן מאהבה
ורש"י שם: דמתיקרא שובבים אתם - כשתעשו תשובה מעלה עליכם כאילו תחילת החטא על ידי נערות ושטות ושובבות:

² רש"י שם: כאן מאהבה - השב מאהבה נעקר עונו מתחלתו:

³ רב צדוק הכהן, תקנת השבים א: דנתרפא עתה והוא כגר שמתגייר דאף שהוא כקטן שנולד מכאן ולהבא מכל מקום אין נעקר הקודם לגמרי להיות כאזרח בישראל... ועל כן הזהירה תורה על אונאת הגר כמה פעמים שלא יאמר פה שאכל נבילות וכו' כמו שאמרו בבבא מציעא (נ"ח ע"ב) ומדהוצרך להזהיר משמע דהוא דבר שניתן ליאמר דיש בו משום אונאה דמה שאינו כלל לא איכפת לאדם אם יאמרו עליו.

⁴ רב צדוק הכהן, שם: ורק תחילתו היה כגר אבל אחר כך זכה לגלות שורשו שהוא אב העולם ושורש האומה הישראלית כולה

⁵ רב צדוק הכהן, שם: אבל התחילת התשובה הוא דרגא דאברהם אבינו ע"ה מצד עצמו ושורש התחילת עבודתו שהיה אב לכל העולם כולו להביא רפואה לעולם על כל פנים מכאן ולהבא, דלתקן הקודם אי אפשר בכל העולם כולו שהיו בימיו גוים ולא ניתנה תשובה אלא לישראל דניתנה תורה ונתחדשה הלכות תשובה ... על כן לא שייך בהו דברים שחידשה תורה ואינם מצד הסדר הראוי על פי החכמה כמו שאמרו בירושלמי (מכות פרק ב' הלכה ו') שאלו לחכמה וכו' עיין שם, ורק רפואה להבא זה יש גם בגוים כמו שמצינו בנינוה כששבו מדרכס דנתבטל הפורענות הנגזר דעל כל פנים השתא מיהת לא חטאו, ולעולם עוון עצמו אינו נמחק כלל גבייהו:

⁶ רב צדוק הכהן, שם: וחז"ל הוסיפו במשנה (שם נ"ח ע"ב) גם לבעל תשובה זכור מעשיך וכו' אף דחטאי ישראל אינם בעצם וסוף התשובה לתקן הקודם גם כן להיות כאילו לא חטא כלל, ועל כן אין בזה אזהרה בתורה שהיא מצד האמת הגמור לא שייך אונאת דברים זו כלל, רק חכמים הוסיפוהו כי גם בבעל תשובה תחילת מדריגת התשובה אינו נגלה עדיין תיקון הקודם.

⁷ מסכת יומא דף פו ע"ב: אמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונו נעשות לו כשגגות שנאמר שובה ישראל עד ה' אלקיך כי כשלת בעונך הא עון מזיד הוא וקא קרי ליה מכשול וגו', ומסיק הגמ' שם שאיירי בתשובה מיראה

⁸ מסכת יומא שם: אמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונו נעשות לו כזכיות וגו'.

never happened in that form. This is similar to a Hataras Chacham of a Neder which uproots the oath retroactively. By turning the act into merits, Teshuva from Ahava does not so much destroy the negative act but actually takes it and turns it into a force for good (לאתהפכא). This is what is meant when the Gemorah says that the Torah is spice for the Yetzer Horah,¹ for it flavors it to be good, turning over the bitterness of the yetzer horah and turning it into sweetness¹. When G-d created man, the Chumash tells us: *And G-d saw all that He had created and behold it was very good* (טוב מאד²). The Sages tell us that טוב מאד is referring to the Yetzer Hara.³ The extra measure of goodness of the Yetzer Hara is that through Teshuva, even our bad deeds get used for good¹.

The fact that we can do a transgression and later find that it is a force for good is part of G-d's kindness to us. He set up the world in such a way that all of our own actions can ultimately come to our benefit. The very possibility of doing such a Teshuva should be an indication to us of just how deep G-d's love for us goes and that it remains firm even when we are not doing His Will⁴. This is what Dovid HaMelech meant when he said, *For even if I will walk in the valley of the shadow of death, etc., for You are always with me*. This means: Even at the moment when we sin, G-d is still with us¹.

The Gemorrah in Shabbos says in the name of Reb Yitzchak, *The Holy One, blessed be He, said to Israel: [Even] if your sins be like these years which have continued in ordered fashion from the six days of the Creation until now, yet they shall be as white as snow*. This means that G-d put into the order of the world, right at the beginning of Creation, that (one's sins) can be whitened like the snow, i.e. that they should turn into merits, since this was the real desire of HaSh-m all along. The word זכויות refers to doing what is G-d's real Will (and therefore when it says that one's sins are turned into זכויות it means that they reflect what G-d wanted all along). This is what Dovid HaMelech claimed when he said למען תצדק בדברך – in order that You should be justified in Your words, etc. i.e. that the sin itself was Your Will for You stated that I would not be able to stand up to the challenge.

Rav Tzadok now says something which is a great key to understanding our original question about what type of Teshuva we do on Rosh Hashana. Teshuva from Ahava, he says, is a generalized Teshuvah relating to all sins one might have done on a whole, as opposed to the Teshuva of Yirah where one needs to do Teshuva for each individual sin. Teshuva from love covers and infuses all actions, for it is a generalized response which covers every bad thing that one might have done. It works through the clear recognition of G-d's love for us and that this love never gets disconnected as well as the realization that everything comes from Him and is for our good. (Even the Yetzer Hora is for our good in the way of being described as טוב מאד which purifies the yetzer in general.) Therefore, when we declare G-d our King and our Father on Rosh Hashana, we are recognizing His love for us and that He wants a connection to us. By feeling reconnected to Him we are, in fact, fulfilling Teshuva MeAhava, achieving all that we need to that comes out of that exalted state.

¹ מסכת קידושין דף ל עמ' ב: בראתי יצר הרע ובראתי תורה תבלין

² בראשית א (לא) וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד ויהי ערב ויהי בקר יום הששי:

³ Zohar

⁴ הרמח"ל בדעת תבונות האריך בהסבר ענין הזה

Together with this message of joy is another vital message, which is that we should not be frightened of change. Rather, we should embrace it and look forward to it, for it will enrich our lives and allow us to move forward.

See further essays on Teshuvah under Parshas Nitzavim and Haazinu.

3. Malchuyos, Zichronos and Shofros

SUMMARY:

The Rosh Hashanah Mussaf prayer has three middle blessings, those of מלכויות, זכרונות, & שופרות. In each blessing we say ten verses relating to the theme of that blessing – three from the Torah, three from the Kesuvim, three from Nach and then a final verse from the Torah again.

This makes the Rosh Hashana Shmoneh Esrei the longest of the year. It is worth understanding what these three concepts are all about as they are central to the entire Rosh Hashana experience.

Malchuyos: Accepting G-d as our King is a central part of the Rosh Hashana dovening throughout. Firstly, such acceptance implies our unambiguous commitment to fulfilling G-d's Will. Rejecting any law is tantamount to saying that we only accept all the other laws because we choose to do so. Rejection of one law is tantamount to rejecting G-d's entire yoke and making us the arbiters of what we will and will not do.

We therefore start out, as we did with the Sinai experience, accepting unconditionally that G-d is our Ruler and we are His servants.

The Gra points out that there are two words for ruler in the Hebrew language: מושל and מלך. The former is a ruler by force, imposed upon His subjects; the latter is a voluntary acceptance of G-d's rule. To all plants, animals, and even celestial beings, G-d is a מושל. Lacking any choice, these beings are programmed to accept and obey G-d's Will. Only humans are in a position to reject G-d (and be imposed upon in the end) and therefore only humans are capable of turning G-d into a מלך. Therefore, G-d's Malchus only came into being with the creation of Man.

For those nations who do not choose to believe in G-d and accept Him, G-d remains a מושל בכל הגוים – He rules over all those nations anyhow. But, with those nations who choose to turn Him into a מלך, He has a special relationship.

Rosh Hashana is that day – the day when we decide how G-d is going to look on earth – the day on which we were created, i.e. the very first day when we could turn G-d into a מלך. In a sense, G-d needs us – each and every one of us - for it is only we who can turn Him into a מלך.

When we speak of G-d as our King we do not do this out of fear but rather out of love and joy. It is true that 'being judged' is scary and having to commit to change is scarier still. But, beyond a certain point, that fear or awe is counter-productive, for it cannot raise us to the level of G-d-recognition which the day requires. In fact, the joyous meals, singing in the dovening, simanim, etc. all point to the fact that it is only love, and not fear, which is the great tool that we must use on this day. Hence, Sefer HaChinuch tells us that when we blow the shofar, we should remember the *love* for G-d that Avraham and Yitzchak had at the Akeidah.

Zichronos: מלכויות is our action as we explained above, as only we can turn G-d into a Melech. זכרונות is G-d's response. זכרונות means to G-d's Hashgacha Pratis.

The idea of remembering is the connecting of the past to the present – of providing continuity. If I cannot remember my past I have no connection with it; I lose my personal history and time becomes individual packages with no continuity.

Without memory there is no ability to build, to use the past as a springboard to go forward. Not only that, but memory of the past is incomplete and choppy – certain things stick out while others fade away. Beyond that, a person's actions and attitudes may have impacted on his broader environment in umpteen ways – his family, his friends and his community. Per force our memories are incomplete.

G-d, however, is different. He is above time, and therefore past, present and future are all the same for Him. G-d does not forget, and asking Him to remember cannot be taken at face value. His remembering means His taking all of history into account, all of the hidden patterns of the past, present and future. He has a perfect grasp of the context and influence of every event, every thought, feeling and action which we might have had, understanding all its ramifications not only on us but on our environment around us.

On Rosh Hashana, though, G-d uses His perfect “memory” to factor in our past in order to allot us our portion for the year to come.

The Psukim that we bring for Zichronos are all positive – they all recall the good “remembering” that G-d has done in the past like the remembering of Noach when he was in the Ark and blessing him with a new beginning.

Shofros: The Shofar helps us achieve the ideas of Malchus and Zichronos mentioned above. Firstly, the Shofar's shrill cry wakes us up. There is much more to the Shofar, however, as the שופר is that which connects to the deepest part of us, linking us up to the goodness of G-d's remembering and bringing it into our lives through our התעוררות to do תשובה.

When G-d gave the Torah at Har Sinai, there was the sound of a Shofar. That sound was coming from G-d, and it was really the words of the Torah at a higher, deeper plane, before the words had been broken up into their individual sounds.

This was a very high level, an intermediary between the Heavenly Torah and its final form on earth. The Shofar strikes a cord deep into our Neshama; it resonates with a very high point of our souls – a part which remains pure and was never involved with sin. In fact, each shofar blast is referred to as a Neshima, a soul cry. The Shofar is really a cry directly to our Neshamos – to the hidden parts of our true spiritual selves.

We mentioned under Malchuyos that only man can turn G-d into a Melech. It was at the point that G-d blew the Neshama into man, ויפח באפיו נשמת חיים, that G-d became a King. At the point of G-d's נשימה (ויפח) which translated into the נשמה of man, the possibility of G-d's Malchus began. The root of the Shofar sounds of Rosh Hashana go back to that point – they are the נשימות that reenact the creation of G-d's Malchus through the soul of man.

On the same day that G-d blew the Neshama of life into man we partake of the only Mitzvah that requires blowing. Just as G-d blew from within Himself, so to speak (מאן דנפח מתוכו כנפח), so too we draw from within the deepest parts of ourselves to produce the Shofar sounds.

The very high, clear notes of the תקיעות represent this השפעה at a very elevated, abstract level. This השפעה needs to be broken up into our מדות, represented by the שברים, and further broken down into our actions, represented by the תרועות. In practice, we absorb this Kedusha in different ways – sometimes from intellect into actions without yet managing to affect our character (תרועות-תקיעות-תקיעות) and other times by beginning to work on our מדות, with a delay before we begin implementing this in practice (תקיעות-שברים-תקיעות).

The Shofar helps us access the higher levels of our soul, which were not involved in the sin, in order that we can use these levels of purity to filter down to the impure aspects of ourselves as well. This is the idea of the Shofar mixing up the Satan. Commonly, we translate the Hebrew word מערבבין as to confuse. However, the Sefas Emes says that what it means is to mix the negative parts of ourselves (the Satan) with those that are pure, negating the evil with the higher, more powerful good. This power of the shofar is effected because it combines with the day itself, which, being the day on which man was created, elicits the potential of the First Man as he was before the sin and before good and evil were mixed together.

DETAIL:

ראש השנה טז: אמר הקב"ה ... אמרו לפני בראש השנה מלכיות זכרונות ושופרות.
מלכיות: כדי שתמליכוני עליכם. זכרונות: כדי שיעלה זכרונכם לפני. ובמה בשופר.

Unlike Shabbos and other festivals where there is only one middle prayer to the Shmoneh Esrei, the Rosh Hashana Mussaf prayer has three such blessings, those of מלכיות & זכרונות, שופרות. (The מלכיות are contained within the blessing of the ¹ קדושת היום, which would be the normal middle blessing on another Chag.) This makes for nine blessings in all, paralleling the nine times Chanah mentioned G-d's Name in praising Him for granting her a child which she conceived on Rosh Hashanah².

In each blessing we say ten verses relating to the theme of that blessing³ – three from the Torah, three from the Kesuvim, three from Nach⁴ and then a final verse from the Torah again.

This makes the Rosh Hashana Shmoneh Esrei the longest of the year⁵. It is worth understanding what these three concepts are all about as they are central to the entire Rosh Hashanah experience.

Malchuyos

Accepting G-d as our King is a central part of the Rosh Hashana dovening throughout.

Firstly, such acceptance implies our unambiguous commitment to fulfilling G-d's Will. When applying for citizenship of the United States, the final procedure is to come before a judge and declare one's commitment to obey all the laws of the country. Were one to state that he will obey every law except for speeding, he would immediately be rejected as a citizen. It is one thing to speed as a citizen of a state – it is quite another to state that one's acceptance of the state laws excludes speeding. Similarly, when a potential Ger converts to Judaism he has to accept all the laws of Judaism, bar none. Were he to exclude any law, the Beis Din would not accept him.

This is how it is with us on Rosh Hashana. Rejecting any law is tantamount to saying that we only accept all the other laws because we choose to do so. Rejection of

¹No individual brachah is prescribed for the Malchuyos, since the essential sanctity of the day consists of making G-d Sovereign over all His works. (Eliyahu Ki Tov)

²מסכת ברכות דף כט ע"א: הני תשע דראש השנה כנגד מי אמר רבי יצחק דמן קרטיגנין כנגד תשעה אזכרות שאמרה חנה בתפלתה דאמר מר בראש השנה נפקדה שרה רחל

³מסכת ראש השנה, פ"ד משנה (ו) אין פוחתין מעשרה מלכיות, מעשרה זכרונות, מעשרה שופרות.

⁴We say the verses from Kesuvim before the verses from the Neviim.

(משנה ראש השנה שם: מתחיל בתורה ומשלים בנביא. רבי יוסי אומר, אם השלים בתורה, יצא)

This is done despite the fact that the Neviim were said with prophecy while the Kesuvim were said with a lower level, that of Ruach HaKodesh. However, most of the Kesuvim are written before those of the Neviim and they are therefore brought first. Dovid HaMelech wrote the Tehilim which is where all the verse of the Kesuvim are taken from, and he preceded the prophets who are quoted for the Neviim (Zechariah, Yirmiyahu, Yechezkel and Yeshayahu).

⁵On Yom Kippur, the Viduy is not a part of the Shmoneh Esreh. We say the Viduy after we finish all the blessings. Moreover, we are careful to say the words יהיו לרצון אמרי פי before saying the Viduy.

one law is tantamount to rejecting G-d's entire yoke and making us the arbiters of what we will and will not do¹.

We therefore start out, as we did with the Sinai experience, accepting unconditionally that G-d is our Ruler and we are His servants. We are יהודים, which contains G-d's Name – people that are defined only by our commitment to G-d.

Whatever G-d wants for us is what we want for ourselves. This is in and of itself a giant leap from Din to Rachamim, for we no longer feel that His Will is a sharp imposition; rather, we become enthusiastic receivers of whatever G-d decides is best for us.

The stress of this submission is one through love; we try to recreate that same love of Avraham and Yitzchak that will allow for us to give everything we have to G-d, and in fact, we read the Parsha of Akeidas Yitzchak on the second day, when both Avraham and Yitzchak demonstrated their willingness to do anything for the G-d they loved.

The Gra points out that there are two words for ruler in the Hebrew language: מושל and מלך². The former is a ruler by force, imposed upon His subjects; the latter is a voluntary acceptance of G-d's rule. To all plants, animals, and even celestial beings, G-d is a מושל. Lacking any choice, these beings are programmed to accept and obey G-d's Will. Only humans are in a position to reject G-d (and be imposed upon in the end) and therefore only humans are capable of turning G-d into a מלך. Therefore, G-d's Malchus only came into being with the creation of Man³. It is for this reason that the שיר של יום of Friday, the day on which man was created, is "השם מלך", for it was only after the creation of man, when he accepted upon himself עול מלכות שמים, that G-d can be מולך⁴.

For those nations who do not choose to believe in G-d and accept Him, G-d remains a מושל בכל הגוים – He rules over all those nations anyhow. But, with those nations who choose to turn Him into a מלך, He has a special relationship.

Rosh Hashana is that day – the day when we decide how G-d is going to look on earth – the day on which we were created, i.e. the very first day when we could turn G-d into a מלך. In a sense, G-d needs us – each and every one of us – for it is only we who can turn Him into a מלך. The Torah describes our קרבנות as a ריח ניחוח – a pleasant odor to G-d and as זה לחמי – *This is My Bread*. The commentators all ask how it is possible for us to “feed G-d” or to give Him anything at all, since He lacks nothing. The answer is that G-d is indeed dependent on us for our full recognition of Him.

And why does G-d need that recognition? Because without it, He cannot give to us. Our humility on Rosh Hashana, reflected in the bent-over shofar¹ and often in our bent-over bodies, has as its starting place the understanding that we are G-d's greatest creatures, that the essential purpose of the universe lies in our hands, and that we are worthy of the task. It starts with this understanding and it ends with us re-

¹ שיערי תשובה, א' ו': כי אם אמור יאמר העבד לרבו כל אשר תאמר אלי אעשה זולתי דבר אחד, כבר שבר עול אדוניו מעליו והישר בעיניו יעשה

² תהלים כב כט: כי לדי המלוכה ומשל בכל הגוים (ואנחנו אומרים זה בתפלתנו שבכל יום ב"אז ישיר")

³ פחד יצחק, ראש השנה מאמר יא ט' טז: כי באמרנו שאדם הראשון אמר "השם מלך", אין הכוונה שאדם היה הראשון שהכיר במלכות זו, אלא שהכוונה היא שעם בריאת האדם נבראה כביכול מלכותו יתברך, כי כל עוד שלא נמצאה בריאה שיאמר עליה כי נעשית היא בצלם אלוהים, אין זה אלא ממשלה, דלא תתכן מלוכה אלא כשיש צד של דמיון בין המולך ובין זה שמולכין עליו.

⁴ פחד יצחק, ראש השנה כה ד

accepting the task of fulfilling all of our potential, both at a national and at an individual level.

Now, when we speak of G-d as our King we do not do this out of fear but rather out of love and joy. It is true that 'being judged' is scary and having to commit to change is scarier still. But, beyond a certain point, that fear or awe is counter-productive, for it cannot raise us to the level of G-d-recognition which the day requires. In fact, the joyous meals, singing in the dovening, simanim, etc. all point to the fact that it is only love, and not fear, which is the great tool that we must use on this day. Hence, Sefer HaChinuch tells us that when we blow the shofar, we should remember the *love* for G-d that Avraham and Yitzchak had at the Akeidah.

Elsewhere, we showed that the Teshuva we do on this day is a תשובה מאהבה. Teshuva MeAhava is commonly misunderstood as a level of Teshuva which only great people are capable of achieving. But really, it is the Teshuva which we all do on Rosh Hashanah.

Zichronos

תשובה מאהבה is our action as we explained above, as only we can turn G-d into a Melech. זכרונות is G-d's response. זכרון is the means to G-d's Hashgacha Pratis.

The idea of remembering is the connecting of the past to the present – of providing continuity. If I cannot remember my past I have no connection with it; I lose my personal history and time becomes individual packages with no continuity¹. Without memory there is no ability to build, to use the past as a springboard to go forward. Since I do not perfectly remember what already happened to me and I certainly don't relive it as intensely as I live my present, my experience of the present is therefore greater than that of the past.

Not only that, but my memory of the past is incomplete and choppy – certain things stick out while others fade away. Ask someone who became a Baal Teshuvah, for example, and he will usually recall some outstanding event that was foremost in having a transformative effect on himself. But he may forget dozens of other details in the process. In fact, he may not even be aware of the subtleties of many influences at all.

Beyond that, a person's actions and attitudes may have impacted on his broader environment in umpteen ways – his family, his friends and his community. Per force our memories are incomplete.

G-d, however, is different. He is above time, and therefore past, present and future are all the same for Him². G-d does not forget, and asking Him to remember cannot be taken at face value. His remembering means His taking all of history into account, all of the hidden patterns of the past, present and future. He has a perfect grasp of the context and influence of every event, every thought, feeling and action which we might have had, understanding all its ramifications not only on us but on our environment around us.

¹ פחד יצחק, ראש השנה כה ה: עיקר משמעות של כח הזכרון הוא בזה שעל ידו נעשה העבר חלק מן ההווה. אם תסלק את כח הזכרון מן המציאות, בטלת את האחידות בהמשך זרימתו של הזמן, ומציאותה של הזמן היתה מתפוררת לנקודות נקודות.

² מכתב מאליהו, ח"ב עמ' 73: יש שזוכר משהו, ויש שהדבר חקוק בזכרוננו, ויש זוכר את הענין כאילו הוא חי עדיין לפניו. זכירת השי"ת היא בודאי בבחינת חי ממש, כי לא שייך אצלו עבר ועתיד, אלא הכל בהווה תמיד: הרי גדר הזכרון אצלו היינו שהאדם עומד לפניו יתברך.

G-d understands all of this at every moment of the year and conditions His Hashgacha upon this. He connects all that is hidden to the revealed world, bringing the deep and hidden mystery of our connection with Him out into the open.

On Rosh Hashana, though, G-d uses His perfect “memory” to factor in our past in order to allot us our portion for the year to come.

The Psukim that we bring for Zichronos are all positive – they all recall the good “remembering” that G-d has done in the past like the remembering of Noah when he was in the Ark and blessing him with a new beginning.

Shofros

The Shofar helps us to do achieve the ideas of Malchuyos and Zichronos mentioned above. Firstly, the Shofar’s shrill cry wakes us up. There is much more to the Shofar, however¹, as the שופר is that which connects to the deepest part of us, linking us up to the goodness of G-d’s remembering and bringing it into our lives through our התעוררות to do תשובה.

When G-d gave the Torah at Har Sinai, there was the sound of a Shofar². That sound was coming from G-d³, and it was really the words of the Torah at a higher, deeper plane, before the words had been broken up into their individual sounds⁴.

This was a very high level, an intermediary between the Heavenly Torah and its final form on earth. The shofar strikes a cord deep into our Neshama; it resonates with a very high point of our souls – a part which remains pure and was never involved with sin. In fact, each shofar blast is referred to as a Neshima, a soul cry⁵. The Shofar is really a cry directly to our Neshamos – to the hidden parts of our true spiritual selves.

We mentioned under Malchuyos that only man can turn G-d into a Melech. It was at the point that G-d blew the Neshama into man, ויפח באפיו נשמת חיים, that G-d became a King. At the point of G-d’s נשימה (ויפח) which translated into the נשמה of man, the possibility of G-d’s Malchus began⁶. The root of the Shofar sounds of Rosh

¹רמב"ם הל' תשובה פ"ג (ד) אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב רמז יש בו כלומר עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל הביטו לנפשותיכם והטיבו דרכיכם ומעלליכם ויעזוב כל אחד מכם דרכו הרעה ומחשבתו אשר לא טובה

²שמות יט: טז, ויהי ביום השלישי בהית הבקר ויהי קלת וברקים וענן כבד על ההר וקל שפר חזק מאד ויחרד כל העם אשר במחנה : (יט) ויהי קול השפר הולך וחזק מאד משה ידבר והאלקים יענו בקול:

³רש"י שם יט: הולך וחזק מאד - מנהג הדיוט כל זמן שהוא מאריך לתקוע קולו מחליש וכוהה אבל כאן הולך וחזק מאד ולמה כך מתחלה לשבר אזניהם מה שיכולין לשמוע:

⁴דב צדוק הכהן, מחשבות חרוץ

⁵פחד יצחק, ראש השנה כה ד
ש"ע או"ח ס' תק"צ (ד) ג' שברים צריך לעשותם בנשימה אחת אבל ג' שברים ותרועה דתשר"ת י"א שאינו צריך לעשותם בנשימה אחת והוא שלא ישהה בהפסקה יותר מכדי נשימה וי"א שצריך לעשותם בנשימה אחת והוא שלא ישהה בהפסקה יותר מכדי נשימה וי"א שצריך לעשותם בנשימה אחת וירא שמים יצא ידי כולם ובתקיעות דמיושב יעשה בנשימה אחת ובתקיעות דמעומד יעשה בב' נשימות: והמנהג הפשוט לעשות הכל בב' נשימות ואין לשנות:

⁶פחד יצחק, שם: החידוש בבריאת האדם [ש]אדם נתהווה בדרך נשימה מרוח פיו יתברך... שהרגע הראשון של גילוי מלכותו [של הקב"ה], הוא רגע הנשימה הזו

Hashana go back to that point – they are the נשימות that reenact the creation of G-d's Malchus through the soul of man¹.

On the same day that G-d blew the Neshama of life into man we partake of the only Mitzvah that requires blowing. Just as G-d blew from within Himself, so to speak (מאן דנפח מתוכו כנפח), so too we draw from within the deepest parts of ourselves to produce the Shofar sounds².

The very high, clear notes of the תקיעות represent this השפעה at a very elevated, abstract level. This השפעה needs to be broken up into our מדות, represented by the שברים, and further broken down into our actions, represented by the תרועות. In practice, we absorb this Kedusha in different ways – sometimes from intellect into actions without yet managing to affect our character (תרועות-תקיעות) and other times by beginning to work on our מדות, with a delay before we begin implementing this in practice (תקיעות-שברים-תקיעות)³.

The Shofar helps us access the higher levels of our soul, which were not involved in the sin, in order that we can use these levels of purity to filter down to the impure aspects of ourselves as well. This, says the Sefas Emes, is the idea of the Shofar mixing up the Satan. Commonly, we translate the Hebrew word מערבבין as to confuse. However, the Sefas Emes says that what it means is to mix the negative parts of ourselves (the Satan) with those that are pure, negating the evil with the higher, more powerful good. This power of the Shofar is effected because it combines with the day itself, which, being the day on which man was created, elicits the potential of the First Man as he was before the sin and before good and evil were mixed together.

And so we have:

- מלכויות: If G-d is King, then I accept all His laws. My whole identity is defined by this. It is only I, man, who can make Him into a King to begin with.
- זכרונות: G-d then responds with His Hashgacha, perfectly weaving the past through the present and into the future.
- שופרות: I, in turn, respond to G-d's Hashgacha by accessing the pure levels of my soul and then integrating all of G-d's lessons downwards from there. The Shofros arouse in me a level of declaring G-d to be King – מלכויות. By reenacting the primordial time when G-d first created man's Neshama, the Shofros provide that continuity of time from the beginning of creation until the present (זכרונות). ובמה-בשופר⁴.

¹ פחד יצחק, שם: כי שרש שרשו של שופר דראש השנה הוא באותה הנשימה של ויפח באפיו... שישנם דינים של נשימה אחת מקולות השופר

² פחד יצחק, ראש השנה כה ו: מאן דנפח מתוכו נפח. כל נשימה באה מפנימיותו של הנושם, ומצוות שופר, שהיא המצוה היחידה המתקיימת בכח הנשימה, וחמנה הוא ביום של יצירת האדם. ומתייחסת היא לאותה נשימה של ויפח באפיו, ומתוך כך השופר לזכרון כאתי.

³ עולות ראייה של הריה"ה קוק ח"ב עמ שכו: התקיעות מצד התעוררות התשובה, יש לכוון בהן כי עיקר הכח של קדושת ישראל הרי הוא מונח בעולם שכולו ארוך ששם הוא שורש קדושתם, שהיא הדבקות הטבעית שמצד נשמתם באור ד'. וזאת היא הפשוטה שלפניה, אמנם הכח הזה צריך לפעול על המדות ועל המעשים, שמתוך שהמדות רוחניות בתכונתם אבל אין להן אותו הכח הרוחני של השורש העליון שהוא מתגלה על ידי עצם הנשמה בהבהקת השכל, ע"כ השברים הם באים בצורה של פירוס לעומתן... ומתוך שהמעשים הם יותר פרטיים... ע"כ הם נרמזים בהתרועה... אמנם לפעמים אין השרש יכול להחיות את המדות מפני חלישתו, והוא מחיה רק את המעשים וגו', ע"ש באורך

⁴ פחד יצחק, שם ז: ובמה? ובשופר ואתרוייהו קאי גם על המלכויות וגם על הזכרונות. ומכל מקום אין כאן שני פעולות נפרדות של שופר

יום כפור

1. A Guide to Teshuva

SUMMARY:

Teshuva is the easiest Mitzva in the Torah (Lo BaShamayim Hi, etc.). The Mitzva of Teshuva can be done anywhere and in any place. Although there are levels of purity, any motive to do Teshuva is okay. Unlike other Mitzvos, even if we do part of the mitzvah of Teshuva it has value.

Teshuvah needs to be done not only for negative actions but also for underlying character traits and inappropriate thoughts and ideas. Since Teshuvah really means to return to our source, even a Tzadik Gamur needs to do Teshuvah. Did he not once know, in the womb, all of the Torah, with a perfect and unblemished soul? He also must return to these exalted levels. So too, it is good to confess the sins for which one has already done Teshuva on previous occasions.

The process of Teshuva should take place in 3 phases: Firstly, in reestablishing a relationship with HaSh-m (ideally this is the process of Rosh Hashana). Teshuva has to be to HaSh-m – ושבתי עד ה' אלוֹקִיךָ. Just trying to become a better person is not good enough. Secondly, one must strengthen his overall Avodas HaSh-m (saying Brochos with a little more Kavana, smiling more, upping one's G-d-awareness). And thirdly, one must do Teshuva for specific aveiros.

All of these can be done simultaneously, and certainly establishing a relationship with HaSh-m and separating from Aveiros are different aspects of the same thing. Sometimes, though, we need to divide these into three distinct steps.

The third element, Teshuvah for specific aveiros, has 5 primary components: Regret of the Past, Separation from Sin, Commitment for the future, Viduy, and Asking Mechila of one's fellow-Jew. However, besides these five components, Teshuva has many other elements, some of which we describe below.

Firstly, after one has done Teshuvah and is already considered a צדיק there is a separate need to have a כפרה. Kaparah comes after Teshuva, but does not prevent Teshuva from happening. Sometimes the כפרה is immediate and sometimes it is delayed. The greater the sin, the more extensive the Kaparah process. Whereas Teshuvah provides immediate Kaparah for the lightest sins, other sins require the extra atonement of Yom Kippur. More serious sins require suffering. In the case of Chillul HaSh-m, although Teshuva and Yom Kippur help to atone for Chillul HaSh-m and suffering adds further atonement, the full Kaparah can only be achieved by death.

However, the Shaarei Teshuvah says that Tzedakah and general acts of kindness stave off the יסורים. If a person does many acts of Kiddush HaSh-m it can atone for the act of Chillul HaSh-m. Similarly, a person who does many mitzvos with a limb which has done a seemingly irreversible sin, like murder, can gain Kaparah in this way.

One must also ensure that he never sins again. It is not good enough to stop committing the sin; rather, one has to look deeper into himself, into the source of what weakness it was that allowed the sin to happen in the first place.

The Chovos HaLevavos adds that a person should request forgiveness from HaSh-m. Prayer during this time achieves different things. Firstly, we pray that G-d will help us do Teshuva. Furthermore, prayer is also a component of the Teshuva

process itself, as together with the Viduy which is incorporated in it, Tefilah is like a mikvah, purifying the person after he has done Teshuva. We pray that G-d will have mercy on us, forgive us and give us atonement, thereby stopping the downward spiral of *aveira goreres aveira* and allowing the positive things we have done to kick in, protecting us and providing us with spiritual momentum. And, we pray that having done so, G-d will once again be pleased to have us as His children. For He might just as well have forgiven us in disgust and want nothing more to do with us.

The Chovos HaLevavos discusses several motivational steps or thoughts one can pursue to bring him to the commitment of doing Teshuva. These include Hakaras HaTov to HaSh-m, an outside person or source, fear of punishment, and pain and suffering. With all these things there are degrees. For example, a person may do Teshuva of his own volition; he may wait to be rebuked; he may do Teshuva when he witnesses someone else's pain and suffering; at the first signs of personal trouble; or he may wait until he is in the thick of Yesurim.

Teshuva can and should be done at any time of the year, and in fact it is best to do Teshuva as soon after the Cheit as possible, with every delay a serious wasted opportunity. Nevertheless, for those sins which we still have not done Teshuva on, it is easiest to do Teshuvah during the Aseres Yemei Teshuva and, in particular, on Yom Kippur itself.

Therefore, during the Aseres Yemei Teshuvah a person must make time to go through his life and see what needs to be corrected. He should strengthen and increase his positive actions, Mitzvos and Torah learning during this time. In general, this should be a time of greater investment in spirituality and less investment in work, shopping and other things.

Although Teshuva is the essence of this time, the custom is to do many other symbolic or practical things to strengthen one's spiritual momentum as well as to increase G-d's compassion. Included in this is the doing of Chumras, kaparos, symbolic lashes, the buying of the arba minim, and going to the mikveh.

The time approaching Yom Kippur (the day before) is a happy time, for, having done Teshuvah, we look forward to the final atonement of Yom Kippur. Therefore, Tachanun is not said in the morning. It is a Mitzvah to eat and drink on Erev Yom Kippur, and whoever does so is considered to be doing something of the same value as fasting on Yom Kippur. For Mincha, we dress in Shabbos clothes and say Viduy, in case something happens to us and we don't get to say it later. We bless our children before Kol Nidrei, for the special holiness of Yom Kippur already flowed over into Erev Yom Kippur. We go to shul early to say Tefilah Zakah which contains another Viduy and a full forgiveness of anything our fellow man may have done to us.

On Yom Kippur itself we continue the trend of external reinforcements to the Teshuva process by wearing white (a kittel) as a sign of humility, beating one's chest during Viduy (signifying that it was our heart which misled us), making ourselves aware of the holiness of the day through quality Aron and Bimah coverings in Shul, and lighting many candles. We completely remove ourselves from this world through the five Inuyim, or, in the language of the Rambam, we rest from this-worldly involvements, from eating and drinking, approaching G-d like Angels. All of this makes it easy for us to feel holy on this day. We ask G-d, in turn, to forgive us and provide us with atonement and purity.

There is a special Torah mitzvah to do Teshuva on Yom Kippur, and the day itself atones for many things. Therefore, it is not a day of mourning – we cry out of

regret for our sins but are simultaneously happy that we are in the process of correcting the situation.

1. A Guide to Teshuva

Teshuva:

דברים ד': ושבתי עד ד' אלוֹקִיךָ ושמעתי בקולו
רמב"ם פ"א מהל' תשובה הל' ג': בזמן הזה שאין בית המקדש קיים ואין לנו מזבח כפרה אין שם
אלא תשובה. התשובה מכפרת על כל העבירות אפילו רשע כל ימיו ועשה תשובה באחרונה אין
מזכירין לו שום דבר מרשעו וגוי' (חינוך שסד)¹

¹ סמ"ג עשין טו, סמ"ק נג

It is not clear whether the Rambam holds that Teshuvah is a mitzvah or not. At the heading of his Hilchos Teshuva he does list Teshuvah as a mitzvah, but in the body of the text he seems to say that if he wants to do Teshuva then he has a mitzvah of viduy:

שם פ' א': כל מצות שבתורה... אם עבר אדם על אחת מהן... כשיעשה תשובה וישוב מחטאו... חייב להתודות וגו'

i.e. the Teshuvah is a gift of G-d, but one is commanded to do Viduy whenever one does Teshuvah. Nor does the Rambam mention a Mitzvah of Teshuvah in his Sefer HaMitzvos. The pasuk which the Ramban brings as the source for this mitzvah (see below) the Rambam (פ' מהל"פ) says is a promise of what will happen in the future.

Meshech Chochma understands that the Rambam does not consider Teshuva a mitzvah (and Minchas Chinuch discusses this at length, concluding that also the Chinuch, מצוה שסד, does not hold that there is a mitzvah of Teshuvah, only of Viduy). Such a mitzvah, reasons Meshech Chochmah, would not add anything, for someone who has sinned is commanded not to sin again by the same commandment that told him not to do the transgression in the first place. Or he would be commanded not to sin any further because of the mitzvah of 'יראת ד' (שערי תשובה שער ג' מדרגה שניה) (ארת ט). Kochvei Ohr claims that Charata is also not a chiddush, because simple seichel requires that if you recognize that you did something morally or spiritually wrong, that you would regret it. The only chiddush is Viduy and this indeed the Rambam holds is a separate Mitzvah. (Neither does the Behag bring Teshuva down as a Mitzvah)

However, both the Ramban (see below) and the Sefer Halkrim (Shaar Daled, פ' כה) do understand that Teshuvah is a mitzvah.

וז"ל הרמב"ם דברים ל' יא (נצבים): וטעם כי המצוה הזאת על כל התורה כולה. הנכון כי על כל התורה יאמר כל המצוה אשר אנכי מצוך היום, אבל המצוה הזאת על התשובה הנזכרת, כי והשבות אל לבבך, ושבתי עד ד' אלוֹקִיךָ, מצוה שיצוה אותנו לעשות כן, ונאמרה בלשון הבינוני לרמז בהבטחה כי עתיד הדבר להיות כן וגו' ע"ש.

The Meshech Chochma's question could then be asked on the Ramban. However, in the Kochvei Orh of Rav Yitzchak Blazer (י' ס', הנקרא כוכבי אור, בסוף האור ישראל), he states that Kabala Lehaba would also be a chiddush of Teshuvah.

שם דן באריכות מה בדיוק החידוש של מצות תשובה ומסכים עם המשך חכמה שפרישה מן החטא הוא מונח בהצווי של כל מצוה ומצוה לא לעבור על אותה מצוה (ואם עבר לא לעבור שוב). וחרטה על העבר היא מתחייבת על ידי השכל ומסיק שתשובה רק מחייב קבלה להבא ווידוי.

Another possible answer is that one can do Teshuva even if one has not done a transgression, but on one's overall level of Avodas HaSh-m. (See also at the end of the Chavel Edition of the Ramban, R. Chavel's notes on this pasuk, for another tirutz.)

Pachad Yitzchak (Yom Kippur מאמר יט and Rosh Hashana כט מאמר) gives an answer which explains the Rambam as well. Changing one's ways as an act of Teshuva is fundamentally different from changing because of החטא מן החטא. The Teshuva way allows him to generate a newness of self, a voluntary activation of a higher level of being. From now on, he is, in a sense, like a new person. (See there the whole מאמר, which is profound and deep and almost impossible to summarize.)

Viduy:

להתודות על העונות: דבר אל בני ישראל והתודו¹

Yom Kippur:

כפרת היום לשבים: כי ביום הזה יכפר עליכם²
לעשות עבודת היום ע"י כהן גדול: ויקרא טו ג (אחרי מות): בזאת יבא אהרן אל הקדש וגוי'
לשבות: ויקרא כג לב (אמר): שבת שבתון הוא לכם³
לא לעשות מלאכה: ויקרא כג כח (אמר): וכל מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה כי יום כפורים
הוא לכפר עליכם⁴
לא לאכל ולשתות ביום הכפורים: ויקרא כג כט (אמר): כי כל אשר לא תענה בעצם היום הזה
ונכרתה מעמיה⁵
להתענות: ויקרא כג כז (אמר): אך בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפורים הוא וגוי' ועניתם את
נפשיכם⁶
להקריב מוסף: ויקרא כג כז (אמר): והקרבתם אשה לדי⁷

It should be noted that the Rambam would certainly agree that Teshuva is something more than changing one's ways with an act of viduy. Pachad Yitzchak (Yom Kippur יט and Rosh Hashana כט (מאמר ב' ח' מהל' תשובה ה' ב') states:

איזו היא תשובה גמורה זה שבא דבר שעבר בו, ואפשר בידו לעשותו ופירש ולא עשה מפני התשובה

In fact, Rambam would hold that Teshuva is a great fundamental of the Torah, no less than the Ramban, who states that it is Mitzvah. This is similar to settling in the land of Israel, which the Rambam does not mention as a formal Mitzvah, but clearly holds that it is a great principle. (There are many more such examples. For example, Tefila is not a mitzvah according to the Ramban – it is, rather, a great Chesed by HaSh-m to us.)

In fact, according to Toras Moadim (brought in הגות בפרשיות התורה), the reason the Rambam does not bring Teshuvah as a mitzvah is because it is a mitzvah which most of the mitzvos of the Torah is dependent on, והיא אינה אלא מכשיר לקיומה של תורה, it is a meta-principle of the Torah. Similarly, the Mabit writes in his Beis Elokim (ז' פ' ב' שער ב') that Teshuva is a מצוה כוללת and is therefore not counted.

¹ אבל הרמב"ם דברים ל' יא (נצבים): למד מהפסוק בפ' ובבלבך לעשותו (שם יד).
רמב"ם ספר המצוות עשה עג: היא שצונו להתודות על העונות והחטאים שחטאנו לפני הקל ולאמר אותם עם התשובה.... ודע שאפילו החטאים שחייבין עליהן אלא המינים מהקרבנות הנזכרים שיקריבם ויתכפר לו, לא יספיק עם הקרבנות בלתי הודוי, והוא אמרו ב"י איש או אישה כי יעשו מכל חטאת האדם והתודו את חטאתם אשר עשו... ונראה... שאנחנו לא נלמוד מן הכתוב אלא חיוב הודוי למטמא למקדש מנין אתה מרבה כל שאר המצוות תלמוד לומר דבר אל בני ישראל והתודו

² רמב"ם פ"א מהל' תשובה ה' ג: ועצמו של יום הכפורים מכפר לשבים שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם

שערי תשובה שער רביעי ס' יז: כתוב (ויקרא טו ל): מכל חטאתיכם לפני ד' תטהרו... מצוות עשה היא על התשובה... ביום הכפורים, ואע"פ שנתחייבנו בזה בכל עת, הנה החיוב נוסף ביום הכפורים

³ רמב"ם עשין קסה, משנה תורה פ"א מהל' שביתת עשור ה' א, חינוך שיז

⁴ חינוך מצוה שט"ו

⁵ חינוך מצוה שט"ז

⁶ חינוך מצוה שי"ג

⁷ חינוך מצוה שי"ד

Teshuva is the easiest Mitzva in the Torah (Lo BaShamayim Hi, etc.).¹ The Mitzva of Teshuva can be done anywhere and in any place. Although there are levels of purity, any motive to do Teshuva is okay². Unlike other Mitzvos, even if we do part of the mitzvah of Teshuva it has value³.

No matter how evil one has been, Teshuva is still accessible⁴. No matter how alienated one feels from spirituality, an attempt to do teshuva activates G-d's help and will cut through all resistance⁵. G-d promises us that this will be so⁶ and loves the Baal Teshuva who returns to Him⁷. In fact, it is this very process which will bring the final Geula⁸.

Teshuvah needs to be done not only for negative actions but also for underlying character traits⁹ and inappropriate thoughts and ideas¹. Since Teshuvah

¹ ר' יוסף אלבו, ספר העיקרים

² שערי תשובה -שער ראשון אות א ... :התשובה מקובלת גם כי ישוב החוטא מרוב צרותיו, כל שכן אם ישוב מידאת השם ואהבתו, שנאמר (דברים ד, ל) בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו."

³ בית אלוקים, של המבי"ט

⁴ שערי תשובה -שער ראשון אות א... : ואם הרבו לפשוע ולמרוד ובגד בוגדים בגדו, לא סגר בעדם דלתי תשובה, שנאמר (ישעיה לא, ו): (שובו לאשר העמיקו סרה. "ונאמר (ירמיה ג, כב): (שובו בנים שובבים ארפה משובתיכם."

⁵ שערי תשובה -שער ראשון אות א... : והתבאר בתורה, כי יעזור ה' לשבים כאשר אין יד טבעם משגת ויחדש בקרבם רוח טהורה להשיג מעלת אהבתו, שנאמר (דברים ל, ב): (ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו ככל אשר אנכי מצוך היום אתה ובניך בכל לבבך ובכל נפשך. "ואומר בגוף הענין (דברים ל, ו): (ומל ה' את לבבך ואת לבב זרעך - "להשיג אהבתו. והנביאים והכתובים דברו תמיד על דבר התשובה, עד כי באו עקרי התשובה כלם מפורשים בדבריהם כאשר יתבאר:

⁶ חובות הלבבות שער התשובה, פתיחה (תרגום לב טוב: (והבטיח לנו לקבל ממנו התשובה, ולהתפייס עמנו מהר, גם אם מרינו את פיו והפרנו את בריתו זמן רב כמו שמבואר בפרק "ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם הוא יחיה.

⁷ רמב"ם הלכות תשובה פרק ז: (ואל ידמה אדם בעל תשובה שהוא מרוחק ממעלת הצדיקים מפני העונות והחטאות שעשה אין הדבר כן אלא אהוב ונחמד הוא לפני הבורא כאילו לא חטא מעולם ולא עוד אלא ששכרו הרבה שהרי טעם טעם החטא ופירש ממנו וכבש יצרו אמרו חכמים מקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורין יכולין לעמוד בו כלומר מעלתן גדולה ממעלת אלו שלא חטאו מעולם מפני שהן כובשים יצורם יותר מהם): (וגדולה תשובה שמקרבת את האדם לשכינה שנאמר שובה ישראל עד ה' אלקיך ונאמר ולא שבתם עדי נאם ה' ונאמר אם תשוב ישראל נאם ה' אלי תשוב כלומר אם תחזור בתשובה בי תדבק התשובה מקרבת את הרחוקים אמש היה זה שנאוי לפני המקום משוקץ ומרוחק ותועבה והיום הוא אהוב ונחמד קרוב וידיד וכן אתה מוצא שבלשון שהקב"ה מרחיק החוטאים בה מקרב את השבים בין יחיד בין רבים שנאמר והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני קל חי ונאמר ביכניהו ברשעתו כתוב את האיש הזה עירי גבר לא יצלח בימיו אם יהיה יכניהו בן יהויקים מלך יהודה חותם על יד ימיני וגו' וכיון ששב בגלותו נאמר בזרובבל בנו ביום ההוא נאם ה' צבאות אקחך זרובבל בן שאלתיאל עבדי נאם ה' ושמתיך כחותם: (ז) כמה מעולה מעלת התשובה אמש היה זה מובדל מה' אלקי ישראל שנאמר עונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם צועק ואינו נענה שנאמר כי תרבו תפלה וגו' ועושה מצות וטורפין אותן בפניו שנאמר מי בקש זאת מידכם רמוס חצרי מי גם בכס ויסגר דלתים וגו' והיום הוא מודבק בשכינה שנאמר ואתם הדבקים בה' אלקיכם צועק ונענה מיד שנאמר והיה טרם יקראו ואני אענה ועושה מצות ומקבלין אותן בנחת ושמחה שנאמר כי כבר רצה האלקים את מעשיך ולא עוד אלא שמתאווים להם שנאמר וערבה לה' מנחת יהודה וירושלם כימי עולם וכשנים קדמוניות:

⁸ רמב"ם הלכות תשובה פרק ז (ה) כל הנביאים כולן צוו על התשובה ואין ישראל נגאלין אלא בתשובה וכבר הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין שנאמר והיה כי יבאו עליך כל הדברים וגו' ושבת עד ה' אלקיך ושב ה' אלקיך וגו':

⁹ רמב"ם פ"ז מהל' תשובה הל' ג: אל תאמר שאין תשובה אלא מעבירות שיש בהן מעשה כגון זנות וגזל וגניבה, אלא כשם שצריך אדם לשוב מאלו כן הוא צריך לחפש בדעות רעות שיש לו ולשוב מן הכעס ומן האיבה ומן

really means to return to our source, even a Tzadik Gamur needs to do Teshuvah. Did he not once know, in the womb, all of the Torah, with a perfect and unblemished soul? He also must return to these exalted levels². So too, it is good to confess the sins for which one has already done Teshuva on previous occasions³.

Because it is extremely unlikely that anyone will go through life without sinning⁴, Teshuva was made the easiest thing in the world to do. Ideally one should stand while doing Teshuva⁵, but he can do it lying down, too, after going to bed at night or before getting up in the morning. It is best done straight after sinning and it is better not to push it off until the Yamim Noraim (in addition to the fact that a person never knows how long he will live⁶).

The process of Teshuva should take place in 3 phases:

1. Reestablishing a relationship with HaSh-m (ideally this is the process of Rosh Hashana). Teshuva has to be to HaSh-m – ושבתי עד ה' אלוֹקִיךָ. Just trying to become a better person is not good enough.
2. Strengthening one's overall Avodas HaSh-m (saying Brochos with a little more Kavana, smiling more, upping one's G-d-awareness).
3. Doing Teshuva for specific aveiros.

הקנאה ...ואלו העונות קשים מאותן שיש בהם מעשה שבזמן שאדם נשקע באלו קשה הוא לפרוש מהם וכן הוא אומר יעזוב רשע וגו'

¹רמב"ם פ' יא מהל' מקואות פרק יא ... : המכוון לבו לטהר נפשו מטומאות הנפשות שהן מחשבות העון ודעות הרעות, כיון שהסכים בלבו לפרוש מאותן העצות והביא נפשו במי הדעת טהור וגו'

²שפתי חיים (מועדים א) עמ' קמו: תשובה במובן הזה שייכת לא רק בבעל עבירה, אלא אף בצדיק גמור, כי גם הוא צריך לחזור ולעמול במעשיו להשיב את נשמתו למקורה, כמו שאחז"ל (נדה ל) על העובר שבמעני אמו מלמדין לו כל התורה כולה, ובדאי כשהמלמד הוא מלאך, זו תורה בהירה וברורה, וכיון שבא לאויר העולם בא מלאך ומשכחו כל התורה שלמד, ותפקיד האדם לעמול ולהתעלות ולחזור למדרגה הגבוהה הראשונה של ידיעת כל התורה.

ידו היא תשובה, לחזור אל המדרגה הגבוהה שממנה יצא בביאתו בעולם וגו'

³קצור שו"ע סימן קלא (ט) עוונות שהתודה עליהם ביום הכפורים שעבר אע"פ שהוא יודע שלא עשה אותם יותר, מכל מקום יכול לחזור ולהתודות עליהם, והרי זה משובח שנאמר וחסאתי נגדי תמיד משנה ברורה ס' תרז (יג) אפ"ה יכול וכו' - אף בין אדם לחבירו גנב וגזל וכדומה אע"פ שמחל לו והשיב את הגזילה מ"מ מתודה ביו"כ לעולם דמ"מ בין אדם למקום חטא אבל אם הקניט חבירו בדברים או עני המהפך בחררה י"ל כה"ג כיון שביקש מחילה מחבירו והתודה ביו"כ א"צ להתודות (יג) ביו"כ שנית [פמ"ג] (יד) לחזור ולהתודות - ובגמרא (יד) קאמר הרי זה משובח משום שנאמר וחסאתי נגדי תמיד:

⁴חובות הלבבות שער התשובה, פתיחה (תרגום לב טוב) צדיקים שלא חטאו מימיהם לא מצויים בכל דור שנאמר (תהלים) אם עוונות תשמר קה ד' מי יעמוד, ונאמר (קהלת ז כ) כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, ונאמר (מלכים א ח מו) כי אין אדם אשר לא יחטא [...לכן] התשובה היא הכרחית לכולם

⁵קצור שו"ע סימן קלא (ט) צריך לומר את הוידוי מעומד וגו' משנה ברורה סימן תרז י ד"ה מעומד: דהכי הוי דרך הכנעה טפי ומתודה בלב שלם וטוב שיטחה כמו במודים וגו' אמנם מהמשך המ"ב משמע שאם לא עמד, אמנם שתשובה בידו יש, אולי לא יצא לידי החיוב של וידוי וז"ל שם: לא יסמוך על דבר שאם ינטל אותו דבר יפול ואם סמך צ"ע אם יחזור ויתודה [פמ"ג] וגו'

⁶הלכות תשובה פ' ז הל' ב: לעולם יראה אדם עצמו כאילו הוא נוטה למות ושוא ימות בשעתו ונמצא עומד בחטאו לפיכך ישוב מחטאיו מיד ולא יאמר כשאזקין אשוב שמא ימות טרם שיזקין הוא ששלמה אמר בחכמתו בכל עת יהיו בגדיך לבנים:

All of these can be done simultaneously, and certainly establishing a relationship with HaSh-m and separating from Aveiros are different aspects of the same thing. Sometimes, though, we need to divide these into three distinct steps.

The third element, Teshuvah for specific aveiros, has 5 primary components¹:

- a. Regret of the Past
- b. Separation from the Sin
- c. Commitment for the future
- d. Viduy
- e. Asking Mechila of one's fellow-Jew

The Past – Regret - *Charata al HaAvar*:

A person should not only feel that it would be inappropriate to continue a certain transgression²; rather, he should feel that it was always inappropriate, and should deeply regret ever having transgressed. He should not say, 'It was good while it lasted, but now it is over.' The sin must be disgusting and despicable in his eyes³. He has been ungrateful to G-d, will surely suffer the consequences if he does not change, but has a way out through Teshuva, whatever the difficulties involved⁴. This is especially difficult for a repeat offence, when the sensitivity to why something is bad gets dulled.

The Present – Separation from the Sin - *Prisha min HaChet*⁵:

¹שערי תשובה - שער ראשון אות יא: ראשית תשובה לעזוב דרכו ומחשבתו הרעה, ולהסכים לקיים ולקבל עליו לבל יוסיף לחטוא, אחרי כן יתחרט על עלילותיו הנשחתות, ויתודה לשוב אל ה', כמו שנאמר (ישעיה נה, ז): "יעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו וישוב אל ה' וירחמנו". והמשל בזה - למי שאוחר השרץ ובא לטבול ולהטהר, כי יניח השרץ תחלה ואחרי כן יטבול ויטהר. וכל זמן שהשרץ בידו עוד טומאתו בו, ואין הטבילה מועילה. והנה עזיבת מחשבת החטא - היא השלכת השרץ, והחרטה מאשר חטא והודוי והתפלה - במקום הטבילה ע"כ. הנה מוזכר בשערי תשובה כל התנאים חוץ מבקשת מחילה מחבירו שנביא מקורות לזה בהמשך. והוסיף השערי תשובה את ענין התפילה שגם בזה נדבר בהמשך

²רמב"ם פ"ב מהל' תשובה: וכן יתנחם על שעבר שנאמר כי אחרי שובי נחמתי.

³חובות הלבבות שער התשובה פ"ד

⁴חובות הלבבות שער התשובה פ"ד

⁴In Perek Gimmel, Chovos HeLevavos brings 7 things which a person must recognize before he can actually do Teshuvah. Although these seven things are actually prerequisites to Teshuva, most of them fit into a broadened category of Charata.

חובות הלבבות פ"כ (תרגום לב טוב דף קו –קח):

- 1- שידע...שעשה את עבירה וגו'
- 2- שידע שהמעשה שהוא עשה הוא רע ומכוער. כי אם לו ברור לו כי מה שעשה הוא רע [יחשוב] שדינו במעשה הזה כדין שוגג וגו'
- 3- שידע שמגיע אליו עונש וגו'
- 4- שידע [שלא יוותר] [הקב"ה] לו על [החטא שהוא עשה] וגו'
- 5- שיהיה משוכנע שהתשובה היא התרופה
- 6- שיכיר כמה כפוי טוב הוא להקב"ה ויתבונן על גודל השכר והעונש בעוה"ב]
- 7- שיתחזק מאד לטבול את הצער של עזיבת הרע שהוא מורגל בו, ותהיה לו החלטה נחושה בלבו ובמצפוניו לסור ממנו

⁵רמב"ם פ"ב מהל' תשובה הל' ב: שיעזוב החוטא ויסירו ממחשבתו

A person should express the previous three stages, his recognition of the sin, his regret for having done it, and his commitment to not doing it in the future, orally to G-d¹.

One who even thinks thoughts of Teshuva is considered a גמור צדיק. However, in order to have fulfilled the mitzvah properly, he needs also to say Viduy.

The Chinuch says that the reason for Viduy is that verbal articulation makes a person's thoughts much clearer to him. One needs to not only recognize that he sinned but that all his sins are clearly exposed to the Almighty².

Viduy was done when a person brought a korban to atone for sin³ just as it was by someone about to be have the death penalty administered⁴.

Viduy is especially pertinent on Yom Kippur, given that it is the final day for mechila and slichah⁵. The custom is to say Viduy 6 times, beginning with Mincha on Erev Yom Kippur (as explained in the note⁶). Four of these are repeated by the Chazan⁷, with the community also saying these Viduys⁸, making for a total of ten times.

חינוך (שסד): לפי שבהוצאת העוון בפה תתגלה מחשבות החוטא ודעתו, שהוא מאמין באמת כי גלוי וידוע לפני הקל ב"ה כל מעשהו

A person who even thinks thoughts of Teshuva is considered a גמור צדיק. However, in order to have fulfilled the mitzvah properly, one needs also to say viduy. Some understand that viduy is a separate Mitzvah. We discussed this in the notes on the essay on Teshuva.

¹רמב"ם פ"ב מהל' תשובה הל' ב: וצריך להתוודות בשפתי וולומר ענינות אלו שגמר בלב

²חינוך (שסד): לפי שבהוצאת העוון בפה תתגלה מחשבות החוטא ודעתו, שהוא מאמין באמת כי גלוי וידוע לפני הקל ב"ה כל מעשהו

³רמב"ם יד החזקה - הלכות מעשה הקרבנות פרק ג (יד) וכיצד סומך אם היה הקרבן קדש קדשים מעמידו בצפון ופניו למערב והסומך עומד במזרח ופניו למערב ומניח שתי ידיו בין קרניו ומתודה על חטאת עון חטאת ועל אשם עון אשם ועל העולה מתודה עון עשה ועון לא תעשה שניתק לעשה: (טו) כיצד מתודה אומר חטאתי עויתי פשעתי ועשיתי כך וכך וחזרתי בתשובה לפניך חו כפרתי היה הקרבן שלמים סומך בכל מקום שירצה מן העמדה במקום שחיסה ויראה לי שאינו מתודה על השלמים אבל אומר דברי שבח:

⁴רמב"ם הלכות סנהדרין פרק יג א ... : רחוק ממקום ההריגה כעשר אמות אומר לו התודה שכן דרך כל המומתין מתודין וכל המתודה יש לו חלק לעולם הבא אם אינו יודע להתוודות אומרים לו אומר תהא מיתתי כפרה על כל עונותי אפילו ידע בעצמו ששקר העידו עליו כך הוא מתודה:

⁵רמב"ם הלכות תשובה פרק ב: יום הכפורים הוא זמן תשובה לכל ליחיד ולרבים והוא קץ מחילה וסליחה לישראל לפיכך חייבים הכל לעשות תשובה ולהתוודות ביום הכפורים

⁶רמב"ם הלכות תשובה פרק ב: ומצות וידוי יום הכפורים שיתחיל מערב היום קודם שיאכל שמא יחנק בסעודה קודם שיתודה ואע"פ שהתודה קודם שיאכל חוזר ומתודה בלילי יום הכפורים ערבית וחוזר ומתודה בשחרית ובמוסף ובמנחה ובנעילה והיכן מתודה יחיד אחר תפלתו ושליח צבור באמצע תפלתו בברכה רביעית:

⁷Maariv, Shacharis, Musaf and Mincha

⁸משנה ברורה סימן תרז (יא) והוא התודה כבר - מלשונו משמע (י) דדעתו דכיון שהתודה כבר בעצמו א"צ פעם שני לחזור ולהתוודות אלא לשמוע מש"ץ כשאר חזרת הש"ץ והרמ"א בשם הר"ן פליג ע"ז וס"ל דצריך לחזור ולהתוודות וכן פסק בעיטור ומאירי וכן המנהג בזמנינו. בעל חטא צריך לומר בסתר ובגלוי בשגגה ובזדון נדה"ח משום דיש להקדים הקל לחמור ובמטה אפרים מסיק דאין לשנות מן הנוסח הכתוב בסידורים דאין כדאי להוציא עצמו מן הכלל בשביל זה וכ"א לא ישנה ממנהג מדינתו.

Although one can fulfill the mitzvah of Viduy by just saying the formal Nusach¹, it is better to detail one's sins while saying the Viduy², since this increases one's shame and enhances one's Teshuva³. In general, each person should make his own list and should do Viduy on that. It is ideal to make the list according to the ashamnus, but most people can't manage that. One can also detail sins that are already publically known in the viduy of the repetition of the Shmoneh Esrei, though he cannot detail sins which are private⁴.

Bein Adam LeChaveiro

A person cannot do teshuva and be forgiven for a sin he did to his fellow man until he makes it up to him by paying or returning anything of monetary value and begging his forgiveness until his friend forgives him⁵. Yom Kippur will not help him unless he does this,⁶ as the verse says לפני ד' תטהרו. Only the sins which are לפני ד' – which were between man and G-d, are atoned with Teshuva alone on Yom Kippur⁷.

One who was wronged by his friend should be generous and forgive with his whole heart, as Jews are wont to do⁸. If one's friend won't forgive him, he has to bring three people with him and attempt to beg forgiveness three more times⁹ (though he can make these further requests on the spot with the same witnesses). The sinner then becomes the aggrieved party¹⁰. If it is his rabbi that he has aggrieved, he has to keep

¹משנה ברורה סימן תרז (ה) א"צ לפרט - אלא כשיאמר סתם חטאתי יצא ידי מצות וידוי:

²שו"ע ס' תרז

³משנה ברורה סימן תרז: (ח) כדי שיתבייש יותר כשמזכיר חטאיו ואכתי מקרי כסוי חטאה חטאה כיון שאינו נשמע לבני אדם:

⁴משנה ברורה סימן תרז (ג) אבל בחטא המפורסם לרבים רשות בידו לפרטו ברבים אפילו בקול רם: (ו) ... דבקול רם אין לפרט... בחטא שאינו מפורסם לרבים ומפני שאין זה כבוד המקום שמגלה לרבים שחטא כנגדו.

⁵רמב"ם הל' תשובה פרק ב הל' ט: אין התשובה ולא יום הכפורים מכפרין אלא על עבירות שבין אדם למקום כגון מי שאכל דבר אסור או בעל בעילה אסורה וכיוצא בהן אבל עבירות שבין אדם לחבירו כגון החובל את חבירו או המקלל חבירו או גוזלו וכיוצא בהן אינו נמחל לו לעולם עד שיתן לחבירו מה שהוא חייב לו וירצהו אע"פ שהחזיר לו ממון שהוא חייב לו צריך לרצותו ולשאוול ממנו שימחול לו אפילו לא הקניט את חבירו אלא בדברים צריך לפייסו ולפגע בו עד שימחול לו (ע"פ יומא דף פ ע"א ע"ש)

⁶שם ע"פ הגמ' ביומא דף פ ע"א: רמי ליה רב יוסף בר חבו לרבי אבהו עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכפורים מכפר ... הכי קאמר אם יחטא איש לאיש ופללו אלקים ימחול לו ואם לה' יחטא איש מי יתפלל בעדו תשובה ומעשים טובים

⁷יומא פה ע"ב

⁸רמב"ם הלכות תשובה פרק ב הל' י: אסור לאדם להיות אכזרי ולא יתפייס אלא יהא נוח לרצות וקשה לכעוס ובשעה שמבקש ממנו החוטא למחול מוחל בלב שלם ובנפש חפיה ואפילו הצר לו וחטא לו הרבה לא יקום ולא יטור וזהו דרכם של זרע ישראל ולבם הנכון אבל העובדי כוכבים ערלי לב אינן כן אלא ועברתן שמרה נצח וכן הוא אומר על הגבעונים לפי שלא מחלו ולא נתפייסו והגבעונים לא מבני ישראל המה:

⁹רמב"ם שם הל' ט: לא רצה חבירו למחול לו מביא לו שורה של שלשה בני אדם מריעיו ופוגעין בו ומבקשין ממנו לא נתרצה להן מביא לו שניה ושלשית לא רצה מניחו והולך לו וגו' והגמ' יומא דף פ ע"א לומד את זה מהפסוק וז"ל שם: אל יבקש ממנו יותר משלש פעמים שנאמר אנא שא נא ועתה שא נא

¹⁰רמב"ם שם הל' ט: זהו שלא מחל הוא החוטא

on trying to gain his forgiveness¹. If the person dies before he was able to ask him forgiveness, he should make the necessary money payments to the inheritors, go to his grave with ten people, declare what he has done and do teshuva².

Some hold that failure to do teshuva in interpersonal relationships prevents teshuva in other areas as well³. Kaf HaChaim explains that this is because it creates a kitrug in Shamayim: "Look, this person does not really care about Teshuva. He is happy to continue his aveiros. He did not even bother to seek mechila from his fellow man!"⁴

However, besides these five components, Teshuva has many other elements, some of which we describe below.

Atonement – Kapara:

After one has done Teshuvah and is already considered a צדיק there is a separate need to have a כפרה⁵. Kaparah comes after Teshuva, but does not prevent Teshuva from happening⁶. Sometimes the כפרה is immediate and sometimes it is delayed⁷. The greater the sin, the more extensive the Kaparah process. Whereas

¹שם: ואם היה רבו הולך ובא אפילו אלף פעמים עד שימחול לו

²רמב"ם הלכות תשובה פרק ב: הל' יא: החוטא לחבירו ומת חבירו קודם שיבקש מחילה מביא עשרה בני אדם ומעמידן על קברו ויאמר בפניהם חטאתי לה' אלקי ישראל ולפלוני זה שכך וכך עשיתי לו ואם היה חייב לו ממון יחזירו ליורשים לא היה יודע לו יורשין יניחנו בבית דין ויתודה:

³כף החיים תרו ג: יש מי שכתב דאם לא שב מעבירות שבינו לחבירו גם עבירות שבינו למקום אינו מתכפר ואסמכיה אמתניתין ואני אומר לא נחא ליה למרייהו בהכי (ברכי יוסף שם) מיהו היפ"ל חלק א אות א כתב בשם כמה מפורשים דכל זמן שלא הרצה את חבירו אפילו מה שבין אדם למקום אינו מתכפר וע"ש וגו'

Certainly this is true of sins against one's fellow man which have a component of negativity between man and G-d (כף החיים שם בשם אות ב בשם פרי חדש וברכי יוסף).

⁴שם: ואני כתבתי בעניי בספר הקדוש עדות ביעקוב דרוש ב לשבת תשובה דאם לא ביקש מחילה מחבירו את אשר חטא לו יש לחוש למדת הדין לקטרג עליו ביום הכפורים לאמר זה לא איכפת ליה מעבירות שהרי לא ביקש מחילה מחבירו ולמה אתה כביכול תמחול לו יעו"ש.

⁵רמב"ם פ"א מהל' תשובה הל' ד: אע"פ שהתשובה מכפרת על הכל ועצמו של יום הכפורים מכפר, יש עבירות שהן מתכפרים מיד ויש עבירות שאין מתכפרים אלא לאחר זמן וגו'

In the Shaarie Teshuvah, Shaar Aleph and Beis is dedicated to Teshuva, while Shaar Daled is dedicated to כפרה. (Shaar Gimmel is dedicated to explaining specific Mitzvos – for to do Teshuva one has to know what to do Teshuva on.) The Rambam also separates his laws of Teshuva (Perek Beis and in particular Halacha Beis, and Viduy, which he brings in Perek Aleph Halacha Aleph), and the laws of Kapara (Perek Aleph from Halacha Beis on).

Kaparah comes after Teshuva, but does not prevent Teshuva from happening:

רב צדוק הכהן, צדקת הצדיק יב: וקיי"ל כפרה לא מעכבת דתשובה אפילו הרהור בלבד הר"ז צדיק גמור וזהו רק לתרומה המורם מן החול הגמור להיות עכ"פ בגדר צדיק. אבל לקדשים הרוצה להתקדש ולהיות קדוש צריך ג"כ לרפא את הקודם. ותלי זמן קבלת עומ"ש בתרומה דכפרה לא מעכב לקבלת עומ"ש.

⁶רב צדוק הכהן, צדקת הצדיק יב: וקיי"ל כפרה לא מעכבת דתשובה אפילו הרהור בלבד הר"ז צדיק גמור וזהו רק לתרומה המורם מן החול הגמור להיות עכ"פ בגדר צדיק. אבל לקדשים הרוצה להתקדש ולהיות קדוש צריך ג"כ לרפא את הקודם. ותלי זמן קבלת עומ"ש בתרומה דכפרה לא מעכב לקבלת עומ"ש

⁷Sometimes, Kaparah requires Suffering and Death:

Teshuvah provides immediate Kaparah for the lightest sins, other sins require the extra atonement of Yom Kippur. More serious sins require suffering¹. In the case of Chillul HaSh-m, although Teshuva and Yom Kippur help to atone for Chillul HaSh-m² and suffering adds further atonement, the full Kaparah can only be achieved by death³.

However, the Shaarei Teshuvah says that Tzedakah and general acts of kindness stave off the יסורין⁴. If a person does many acts of Kiddush HaSh-m it can atone for the act of Chillul HaSh-m⁵. Similarly, a person who does many mitzvos with a limb which has done a seemingly irreversible sin, like murder, can gain Kaparah in this way⁶.

Ensuring that one never sins again

It is not good enough to stop committing the sin; rather, one has to look deeper into himself, into the source of what weakness it was that allowed the sin to happen in the first place⁷.

Praying to G-d that He forgive you

רמב"ם שם: כיצד עבר אדם על מצות עשה שאין בה כרת ועשה תשובה אינו זז משם עד שמוחלין לו ובאלו נאמר שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם וגו'. עבר על מצות לא תעשה שאין בה כרת ולא מיתת בית דין ועשה תשובה. תשובה תולה ויום הכפורים מכפר. ובאלו נאמר כי ביום הזה יכפר עליכם. עבר על כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה, תשובה ויום הכפורים תולין ויסוריין הבאין עליו גומריין לו הכפרה. ולעולם אין מתכפר לו כפרה גמורה עד שיבואו עליו יסוריין ובאלו נאמר ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם. במה דברים אמורים בשלא חילל את השם בשעה שעבר אבל המחלל את השם אע"פ שעשה תשובה והגיע יום הכפורים והוא עומד בתשובתו ובאו עליו יסוריין אינו מתכפר לו כפרה גמורה עד שימות. אלא תשובה יום הכפורים ויסוריין כולן תולין ומיתה מכפרת שנאמר ונכלה באזני ד' צבקות וגו' אם יכופר העוון הזה לכם עד תמותון

¹רמב"ם שם: כיצד עבר אדם על מצות עשה שאין בה כרת ועשה תשובה אינו זז משם עד שמוחלין לו ובאלו נאמר שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם וגו'. עבר על מצות לא תעשה שאין בה כרת ולא מיתת בית דין ועשה תשובה. תשובה תולה ויום הכפורים מכפר. ובאלו נאמר כי ביום הזה יכפר עליכם. עבר על כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה, תשובה ויום הכפורים תולין ויסוריין הבאין עליו גומריין לו הכפרה. ולעולם אין מתכפר לו כפרה גמורה עד שיבואו עליו יסוריין ובאלו נאמר ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם.

²חובות הלבבות שער התשוב סוף פ' ד וכן משמע מהרמב"ם פ"א מהל' תשובה הל' ד ע"ש

³רמב"ם שם: המחלל את השם אע"פ שעשה תשובה והגיע יום הכפורים והוא עומד בתשובתו ובאו עליו יסוריין אינו מתכפר לו כפרה גמורה עד שימות. אלא תשובה יום הכפורים ויסוריין כולן תולין ומיתה מכפרת שנאמר ונכלה באזני ד' צבקות וגו' אם יכופר העוון הזה לכם עד תמותון

⁴שערי תשובה שער ד אות יא: [יעשה] מצות המגנינות מן הייסוריין, כמו מצות הצדקה ...ומי שאין לו ממון לעשות צדקה ידבר טוב אל העני ויהיה לו לפה לבקש מאחרים להטיב עמו ...וכן יעסוק במצות גמילות חסדים וגו'

⁵שער רביעי טז: מי שיש בידו עון חלול ד' יש לו רפואות תעלה אם יקדש את השם יתברך תמיד. שער ראשון אות מז: על כן בהרבות פעליו לקדש את ה' ולעודד האמת להכין אותו ולסעדו, ונסלח לו מעון החלול עם התשובה בשומו האמת לעומת אשמת החלול, מדת תשובתו נגד מדת משובתו זה באור "בחסד ואמת יכופר עון"

⁶חובות הלבבות

⁷חובות הלבבות שער התשובה, פרק א (סיכום לב טוב): שיטת עשיית תשובה על אי קיום מצוות ועל עשיית עבירות דומה בדיוק לשיטה בה מרפאים אדם שחלה כתוצאה מתזונה בלתי מספקת או מתזונה מזיקה

The Chovos HaLevavos adds that a person should request forgiveness from HaSh-m¹. Prayer during this time achieves different things. Firstly, we pray that G-d will help us do Teshuva². Furthermore, prayer is also a component of the Teshuva process itself, as together with the Viduy which is incorporated in it, Tefilah is like a mikvah, purifying the person after he has done Teshuva³. We pray that G-d will have mercy on us, forgive us⁴ and give us atonement, thereby stopping the downward spiral of *aveira goreres aveira* and allowing the positive things we have done to kick in, protecting us and providing us with spiritual momentum⁵. And, we pray that having done so, G-d will once again be pleased to have us as His children. For He might just as well have forgiven us in disgust and want nothing more to do with us⁶.

Other principles of Teshuva

The Shaarei Teshuva brings many principles of Teshuva (20 in all), but only the five basic ones we have mentioned above (Prisha min HaCheit, Charata, etc.) prevent one from doing a basic Teshuva.

Bringing oneself to the point of Teshuva

The Chovos HaLevavos⁷ discusses several motivational steps or thoughts one can pursue to bring him to the commitment of doing Teshuva:

- a. Hakaras HaTov to HaSh-m: To achieve this, a person has to focus on all the good which HaSh-m has done for us and that our response ought to be to listen to what He wants from us (which is also for our good and therefore part of the chesed He does for us).

¹ חובות הלבבות שער התשובה פ"ד

² שערי תשובה - שער ראשון אות מג: ועוד יתפלל בעל התשובה אל ה' תמיד שיעזרהו אל התשובה, כמו שנאמר (ירמיה לא, יז): השיבני ואשובה כי אתה ה' אלוקי

³ וכן בשערי תשובה - שער ראשון אות יא: ראשית תשובה והודוי והתפלה - במקום הטבילה

⁴ חובות הלבבות שער התשובה פ"ד: בקשת המחילה היא סימן שהוא מכניע ומשפיל את עצמו לפני האלוקים, והודוי על עוונות גורם שד' יסלח לו (לב טוב)

⁵ שערי תשובה - שער ראשון אות מא: העיקר החמשה עשר התפלה. יתפלל אל השם ויבקש רחמים לכפר את כל עונותיו, שנאמר (הושע יד, ג): קחו עמכם דברים ושובו אל ה' אמרו אליו כל תשא עון וקח טוב ונשלמה פרים שפתינו. קחו עמכם דברים - זה ענין הודוי. אמרו אליו כל תשא עון וקח טוב - זה ענין התפלה, ופירוש וקח טוב - מעשה הטוב שעשינו, כי אמרו רבותינו זכרונם לברכה (סוטה כא): עבירה מכבה מצוה. ובעת התשובה יתכפרו העונות ותתעורר זכות המצוה ויאיר נר. אחרי אשר לא הגיה אורו לפני התשובה. וכן כתוב (איוב ח, ו): אם זך וישר אתה כי עתה יעיר עליך ושלם נות צדקך. אמרו רבותינו זכרונם לברכה (ירושלמי ר"ה פ"א ה"ג): אם זך וישר היית לא נאמר, אלא אם זך וישר אתה - שעשית תשובה. כי עתה יעיר עליך - עתה אחרי התשובה שעשית, יעיר עליך כל הצדקות שעשית מלפנים, ואשר היה ביתך פתוח לרווחה ונסתת אשל אכסניה, כמו שכתוב (איוב לא, לב): דלתי לאורח אפתח, וקודם התשובה לא היו צדקותי מגינות עליך, ואחרי שובך וסר עונך, יעיר זכותך, ושלם נות צדקך. ונשלמה פרים שפתינו - יחשב וידוינו כחטאת פרים לרצון לנו לפניך. והזכיר פרים, כי חטאת פר היתה פנימית, והיו מזין מדמה על הפרוכת ועל מזבח הזהב:

⁶ שערי תשובה - שער ראשון אות מב: ועוד יתפלל ... שיחפץ בו וירצהו ויעתר לו כאשר אם לא חטא ... כי יתכן להיות העון נסלח ונפדה מן היסורים ומכל גזרה, ואין לה' חפץ בו, ומנחה לא ירצה מידו, ותאות הצדיקים

⁷ שערי תשובה פ' ו'

- b. An outside person or source: Such teshuva might be inspired by learning the Torah or by receiving rebuke from our rabbi, our parents or any significant other. To be effective, such rebuke should be accompanied by assurances that G-d will accept our Teshuva with open and loving arms.
- c. Fear of punishment.
- d. Pain and suffering.

With all these things there are degrees. For example, a person may do Teshuva of his own volition¹; he may wait to be rebuked²; he may do Teshuva when he witnesses someone else's pain and suffering;³ at the first signs of personal trouble⁴; or he may wait until he is in the thick of Yesurim⁵.

Teshuva during the Ten Days

Teshuva can and should be done at any time of the year, and in fact it is best to do Teshuva as soon after the Cheit as possible, with every delay a serious wasted opportunity⁶. Nevertheless, for those sins which we still have not done Teshuva on, it is easiest to do Teshuvah during the Aseres Yemei Teshuva⁷ and, in particular, on Yom Kippur itself.

Therefore, during the Aseres Yemei Teshuvah a person must make time to go through his life and see what needs to be corrected. He must take special note of things which are blurry (because those things are less likely to be corrected)⁸ as well as things that he did to his fellow man (because there is no kapara on those things

¹ חובות הלבבות ז: נאמר (ירמיה ד א): אם תשוב ישראל נאם ה' אלי תשוב, רצה לומר, אם תשוב לרצונך קודם בוא העונש עליך, אקבל תשובתך ואבחר בך לעבודתי, ואם תסיר שיקוציך מפני ולא תנוד ולא תברח מעבודתי, ונשבעת בשמי באמת ולבך לשוב אלי באמונה (ותאמין באדנותי) יתברכו בך גוים ובך יתהללו, והתשובה על כל התנאים היא מה שאמר: והתברכו בו גוים ובו יתהללו [והכוונה: בך] ואמר (מלאכי ג ז): שובו אלי ואשובה אליכם.

² חובות הלבבות, שם: והשני - בעת שתבואהו תוכחת הבורא יתברך, והכלמתו על רוע מעשיו ומפעליו

³ חובות הלבבות, שם: והשלישי - כשהוא רואה נסיון הבורא וחזק ענשו למי שהלך בדרכו לצאת מעבודתו, יווסר בו וישוב אל ה' מיראתו ענשו ונקמתו החזקה.

⁴ חובות הלבבות, שם: והרביעי - בבוא עונש הבורא עליו במין ממיני הצרות, וכיון שהרגיש בו, נעור והקיץ משנתו ושב אל אלקים מחטאו

⁵ חובות הלבבות שם: ותחתיו בקיבול והחזרה - מי שלא שב עד שחל עליו העונש ונתיישר בו

⁶ שערי תשובה - שער ראשון אות ב :
ודע, כי החוטא כאשר יתאחר לשוב מחטאתו יכבד עליו מאד ענשו בכל יום, כי הוא יודע כי יצא הקצף עליו ויש לו מנוס לנוס שמה, והמנוס הוא התשובה, והוא עומד במרדו והנו ברעתו, ובידו לצאת מתוך ההפכה, ולא יגור מפני האף והחמה, על כן רעתו רבה. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה על הענין הזה (קהלת רבה ז, לב): משל לכת של לסטים שחבשם המלך בבית האסורים, וחתרו מחתרת, פרצו ויעבורו ונשאר אחד מהם. בא שר בית הסוהר וראה מחתרת חתורה והאיש ההוא עודנו עצור, ויך אותו במטהו. אמר לו: קשה יום! הלא המחתרת חתורה לפניך ואיך לא מהרת המלט על נפשך?

⁷ קצור שו"ע סימן קל א: שנא' לפני ה' תטהרו. ונאמר דרשו ה' בהמצאו, ואז"ל אלו עשרה ימים שבין ר"ה ליוהכ"פ.

⁸ קצור שו"ע סימן קל א: וספק עבירה צריכה יותר תשובה מעבירה ודאית, כי יותר מתחרט האדם כשהוא יודע שעשה עבירה מאם אינו יודע. ולכן קרבן אשם תלוי צריך להיות יותר ביוקר מקרבן חטאת.

until one has made it up to him)¹. He should strengthen and increase his positive actions, Mitzvos and Torah learning during this time². In general, this should be a time of greater investment in spirituality and less investment in work, shopping and other things³.

Although Teshuva is the essence of this time, the custom is to do many other symbolic or practical things to strengthen one's spiritual momentum as well as to increase G-d's compassion. Included in this is the doing of Chumras⁴, Kaparos⁵, symbolic lashes⁶, the buying of the Arba Minim⁷, and going to the Mikveh⁸. Since it is much more complicated for women to go to the mikveh at this time⁹ they are not accustomed to doing so¹.

¹קצור שו"ע סימן קל א: וביותר צריך האדם לתקן דברים שבינו לבין חבירו אשר עליהם אין כפרה עד שיחזיר את הגזל ואת העושה, ויפייסו שימחול לו:

שם קלא (ד) עבירות שבין אדם לחבירו, אין יוהכ"פ מכפר עד שירצה את חבירו, שנא' מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו, כלומר חטאתיכם שהם לפני ה' לבד, יוהכ"פ מכפר, אבל מה שבין אדם לחבירו אין יוהכ"פ מכפר עד שירצה את חבירו וגו'

משנה ברורה סימן תרו (א) צריך לפייסו - דגם בזה עבר על איסור דאונאת דברים והנה אע"פ שגם בשאר ימות השנה מחוייב לפייס למי שפשע כנגדו מ"מ אם אין לו פנאי הוא ממתין לפייסו על יום אחר אבל בעיוה"כ מחוייב לתקן הכל כדי שיטהר מכל עונותיו כדכתיב כי ביום הזה יכפר עליכם מכל חטאתיכם וגו' וכ"ש אם יש בידו (כ) מן הגזל ואונאה וכל דבר הנוגע בממון יראה לתקן. דזהו המקטרג הגדול על האדם כמו שאחז"ל סאה מלא עונות מי מקטרג גזל מקטרג בראש [ואם יש לחבירו בידו ממון שיש לו תביעה עליהם יודיענו אע"פ שחבירו לא ידע מזה כלל ועכ"פ יסדר לפני הרב ומ"ץ הענין בשלימות ובאמת בלא שקר ולשאול האין להתנהג. כללו של דבר כל דבר שבממון לא יסמוך על הוראתו כי היצה"ר יש לו היתירים הרבה [ח"א]:

²קצור שו"ע סימן קל א: וירבה בתורה ובמצוות ובצדקה וימעט בעסקיו.

³קצור שו"ע סימן קל א: וכתב הרמ"ק ז"ל שיהיו ימים אלו כמו חול המועד, לא יעשה בהם אלא מלאכה הכרחית.

⁴קצור שו"ע סימן קל: (ב) ראוי לאדם שיתנהג בימים אלו גם בחומרות שאינו נוהג בהם כל השנה, כי גם אנו מבקשים מאת ה' ית"ש שיתנהג עמנו בחסידות.

⁵קצור שו"ע סימן קלא (א) נוהגין לעשות כפרות בערב יוהכ"פ ... ואל יחשוב האדם שזוהי כפרתו ממש, אלא יחשוב כי כל מה שעושים בעוף הזה, ראוי לבוא עליו בעונותיו, ויתאונן על חטאיו, והקב"ה ברחמיו יקבל תשובתו. ונוהגין לזרוק בני מעיהם הכבד והכליות של הכפרות על הגגות או בחצר מקום שהעופות יכולים לקחת משם, לפי שראוי לרחם על הבריות ביום זה, כדי שירחמו עליו מן השמים, ועוד מפני שאכלו גזל, כדי שיתן האדם אל לבו להרחיק את עצמו מן הגזל יש נוהגין ליתן את הכפרות לעניים, אבל יותר טוב לפדות את הכפרות בממון וליתן את הממון לעניים ובאו"ח תרה הרמ"א קיים את המנהג מלבד התנגדותו של המחבר שם.

⁶ספר קצור שו"ע סימן קלא (יא) אחר תפלת המנחה נוהגין להלקות. ואע"פ שאין מלקות זה מלקות ממש, מ"מ מתוך כך ישים אל לבו לשוב מעבירות שבידו. ויש ליקח רצועה של עגל אע"פ שאינה רחבה טפח. הנלקה יהא מוטה ושוחה על ברכיו, פניו לצפון ואחוריו לדרום. ונוהגין לומר וידויים בשעה שנלקה, והמלקה אומר והוא רחום וגו' ג' פעמים שהם ל"ט תיבות כנגד ל"ט מלקות:

וכתב המשנה ברורה סימן תרו (יח) שמתוך כך וכו' - דבאמת אין מלקות מועיל בזה"ז דאין לנו סמוכים וגם אין חייב מלקות דליכא התראה אלא דעושים כן שמתוך כך ישוב וכו'

⁷קצור שו"ע סימן קל (ו) במקום שמצוי לקנות אתרוגים לולבין והדסים, נוהגין אנשי מעשה להיות זריזין מקדימים לקנות בימים אלו כדי שתצטרף גם המצוה היקרה הזאת לזכיותנו :

⁸קצור שו"ע סימן קלא (ו) מצוה על כל אדם לטבול את עצמו בעיוה"כ ליטהר מטומאת קרי, ועוד משום תשובה, וכמו גר שנתגייר צריך טבילה ... ועיקר זמן הטבילה הוא לאחר חצות היום. וגו'

⁹קצור שו"ע סימן קלא: אשה ששמשה מטתה יכולה לפלוט ש"ז בתוך ג' ימים לאח"כ והרי היא כמו בעל קרי, ולא הועילה לה הטבילה לענין זה. והתקנה היא שקודם הטבילה תרחוץ היטב בחמין ולא תפלוט אח"כ עוד. ואמנם אם שמשה סמוך לטבילה או סמוך לוסתה שאז רגילה להתעבר, אסור לה להשחית זרע ההריון, ולכן לא תרחץ בחמין, ומ"מ יש לה לטבול בצונן.

Erev Yom Kippur

The time approaching Yom Kippur (the day before) is a happy time, for, having done Teshuvah, we look forward to the final atonement of Yom Kippur. Therefore, Tachanun is not said in the morning². It is a Mitzvah to eat and drink on Erev Yom Kippur, and whoever does so is considered to be doing something of the same value as fasting on Yom Kippur³. For Mincha, we dress in Shabbos clothes⁴ and say Viduy, in case something happens to us and we don't get to say it later⁵. We bless our children before Kol Nidrei, for the special holiness of Yom Kippur already flowed over into Erev Yom Kippur⁶. We go to shul early to say Tefilah Zakah which contains another Viduy and a full forgiveness of anything our fellow man may have done to us⁷.

Yom Kippur

On Yom Kippur itself we continue the trend of external reinforcements to the Teshuva process by wearing white (a kittel) as a sign of humility⁸, beating one's chest during Viduy (signifying that it was our heart which misled us)⁹, making ourselves aware of the holiness of the day through quality Aron and Bimah coverings in Shul, and lighting many candles¹⁰. We completely remove ourselves from this world through the five Inuyim (eating and drinking, bathing, anointing, wearing shoes and marital relations¹¹), or, in the language of the Rambam, we rest from this-worldly

¹ כ"ל

² שו"ע או"ח תרד ב

³ קצור שו"ע סימן קלא (ג) מצוה להרבות בסעודה ולאכול ולשתות. וכל האוכל ושותה בערב יוה"כ פ' לשם מצוה, נחשב לו כאילו התענה גם היום. ומצוה לאכול דגים בסעודה הראשונה: ספר קצור שו"ע סימן קלא - דיני ערב יום כפור

⁴ קצור שו"ע סימן קלא (ח) כשהולכין לביה"כ לתפלת מנחה, נוהגין ללבוש בגדי שבת.

⁵ משנה ברורה סימן תרז: (א) קודם סעודה המפסקת - שמא יארע לו דבר קלקלה בסעודה שיחנק או שתטרף דעתו ולא יוכל להתודות אח"כ

⁶ קצור שו"ע סימן קלא (טז) המנהג שהאב והאם מברכין את הבנים ואת הבנות קודם שנכנסין לביה"כ, שאז כבר חל קדושת היום ושערי הרחמים נפתחו ... ועוד מוסיף כל אחד כפי צחות לשונו. וגו'

⁷ משנה ברורה סימן תרז: (ב) ויש פוסקים שסוברין שצריך להתודות גם אחר אכילה קודם חשיכה וראוי להחמיר בדעה זו (של"ה) וכן נהגו בזמנינו שאומרים אז תפלה זכה:

⁸ קצור שו"ע סימן קלא (טו) נוהגין ללבוש את הקיטל שהוא בגד מתים, ועל ידי זה לב האדם נכנע ונשבר. וגו'

⁹ קצור שו"ע סימן קלא (ט) וכשמזכיר את החטא, יכה באגרופו על הלב, כלומר אתה גרמת לי שחטאתי.

¹⁰ קצור שו"ע סימן קלא (יד) ומרבין בנרות שנקראו כבוד, שנאמר באורים כבוד ה', ומתרגמינן בפניא יקרו ה'. וגו' וזה מלבד הענין שנזכר שם ס' ז: נוהגין שכל בעל הבית עושה נר לביתו, מפני שביום הכפורים ירד משה עם הלוחות השניות, והתורה נקראת נר, ועוד נר אחד בשביל נשמות אביו ואמו שמתו לכפר עליהם.

¹¹ רמב"ם, הל', שביתת עשור א ה

involvements, from eating and drinking¹, approaching G-d like Angels. All of this makes it easy for us to feel holy on this day. We ask G-d, in turn, to forgive us and provide us with atonement and purity².

There is a special Torah mitzvah to do Teshuva on Yom Kippur³, and the day itself atones for many things. Therefore, it is not a day of mourning – we cry out of regret for our sins but are simultaneously happy that we are in the process of correcting the situation. Yom Kippur is a Yom Tov, and we cover the Aron HaKodesh and the Bimah with beautiful, white coverings⁴.

¹משנה תורה, הל' שביתת פ"א הל', ד: מצות עשה אחרת יש ביום הכפורים והיא לשבות בו מאכילה ושתייה שנאמר (ויקרא ט"ז) תענו את נפשותיכם וגו'

²זרוק עלינו מים טהורים כמה שכתוב (יחזקאל לו כה) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם, מכל טומאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם

³ספר שערי תשובה שער שני אות ידומצות עשה מן התורה להעיר אדם את רוחו לחזור בתשובה ביום הכפורים, שנאמר (ויקרא טז, ל): מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו. על כן הזהירנו הכתוב שנטהר לפני ה' בתשובתנו והוא יכפר עלינו ביום הזה לטהר אותנו:

⁴קצור שו"ע סימן קלא (יד) כתיב לקדוש ה' מכובד, ודרשינן זה יוהכ"פ שאין בו אכילה ושתי, מצוה לכבדו בכסות נקיה ובנרות. לכן מציעין גם בביהכ"נ מצעות נאות

2. Viduy – An Expanded List

Short Viduy

אלוקינו ואלוקי אבותינו, תבוא לפניך תפילתינו ואל תתעלם מתחינתינו שאין אנו עוזי פנים וקשי
עורף לומר לפניך ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו צדיקים אנחנו ולא חטאנו אבל אנחנו ואבותינו
חטאנו.

אשמנו

Although we sinned, we never intended to rebel¹ - we are therefore devastated².
Eating solely for gratification
We have been cruel
We hardened our hearts³
Kashrus, especially checking for bugs⁴

בגדנו

Lack of Hakaras HaTov to both G-d and Man⁵
Bitul Torah
Disturbed the learning of others
Brochos without *Kavana*
*Bracha Levatala*⁶
Shema without *kavana*.
Kibud Av Ve'Em
Kavod Gedolim
Marriage Infidelity⁷

¹דובר שלום

²עץ יוסף

חיי אדם: אשמנו ע"ש הכתוב (הושע ה) עד אשר יאשמו ובקשו פני, והוא לשון ואשמה הנפש ההיא, פי' הרמב"ן
בחומש שהוא לשון שממה שמהרא"י שתהיה הנפש שוממה

³רב חיים יוסף דוד אזולאי

⁴חיי אדם: ויכול כל כאן, אכלתי דברים האסורים נבלות וטרפות שקצים ורמשים (כידוע שבעו"ה אין אדם כמעט
שניצול מאכילות שרצים ולפעמים שלאחר שאכל הבשר נודע שהיתה נבילה וטריפה, והאוכל דברים
המוחזקים בתולעים כגון מלינש והירק שקורין קראפע דומה כאוכל במזיד, וזה ידוע ובדוק ומנוסה שכל
הקאשקס שנוהגין שמניחים בהם בשר ודגים הם מלאים תולעים וכל אדם יכול לבדוק כי כאשר יכה אותם על
השלחן יפלו תולעים הרבה אין מספר, וכן הרעשיטעס והנפות שתולים איזה ימים בחנות ומרתפים ואפי'
בבתים יש בהם ג"כ תולעים לרוב. אכלתי בלא ברכה לפניו ולאחריו:

⁵עץ חיים, חיי אדם: בגדנו ע"ש הכתוב (שם) בה' בגדו כו' מלת בגידה הוא כאשר ייטיב אדם לחבירו וא"כ
בוודאי מהרא"י שיחזיק לו טובה זה ומכ"ש שלא יעשה כנגדו רעה, וכשאנו עושה כן, זה נקרא בגידה גדולה
שאנו בוגדים בהקב"ה שמטיב עמנו לעולם ונותן לנו חיים ופרנסה, בגדנו בין אדם לחבירו וגמלנו לו רעה תחת
טובה

⁶חיי אדם: ברכה לבטלה, ברכה שאינה צריכה

⁷חיי אדם: אם בעל ח"ו בעילה אסורה יאמר, בעלתי בעילות אסורות. וכבר כתבתי שנכון לכל אדם לומר כן
שמא חטא בזה בגלגול אחר

Mitzvos Aseh and Lo Saaseh¹
Kavana in Tefilos and learning.
Krias Shema Bizmana²

³גאיתי

גזלנו

Stealing sleep
 Use of office phone and equipment
Geneivas Daas
 Not saying Divrei Torah *BeShem Omram*
 Arrogance has become second nature
 Self-praised for qualities we don't possess.
 Misinterpreted the Torah.
 Attempted to cause the downfall of our fellow-man
 Rebuked our spouse and children unfairly.

⁴**דברנו דפי**

Insincerity, two-faced⁵
 Spoke with insufficient sensitivity about G-d's Hashgacha
 Publicized people's mistakes
 Spoke nonsense, loshon hora, lies, manipulation, flattery, foul language,
 business matters on Shabbos⁶
 How can we use that same impure mouth to ask atonement?⁷

⁸**העוינו**

Lit: Caused others to err
 Perverted good people:
 Turned idealists into cynics
 Generous people into selfish ones

⁹**הרשענו**

Caused others to sin

זדנו

Deliberately sinned

¹חיי אדם

²חיי אדם

³חיי אדם: וכתיב תועבת ה' כל גבה לב

⁴חיי אדם: דברנו דופי ע"ש הכתוב (שם) חזקו עלי דבריכם כו' אמרתם שוא עבוד אלקים וזהו דבר של דופי

⁵חיי אדם: דברנו אחד בפה ואחד בלב (כפירוש המפרשים דר"ל דופי בשני פיות היינו א' בפה וא' בלב).

⁶חיי אדם: דברנו דברים בטלים, לשון הרע, שקרים, דברי מרמה, חניפות, נבול פה, דברי משא ומתן בשבת ויום טוב

⁷חיי אדם: והנה הפה והלשון ושפתים ושיניים הם דמות ד' בגדי כהונה וידוע שבגדי כהונה המלוכלכים פסולים לעבודה ואם כן כיון שטימא הפה איך נפתח פה להתפלל ולבקש עלינו ואין קטיגור נעשה סניגור

⁹העוינו is more deliberate than הרשענו

חמסנו

Deceitfully taken other people's possessions even if we paid for them

טפלנו שקר

Associated with bad people and crowds

יעצנו רע

We have advised others in ways harmful to them or beneficial to ourselves¹

יחדתי²

כזבנו

Lied even if beneficial³
Did not keep our word

כעסתי⁴

לצנו⁵

We have taken serious matters lightly
We have learned Torah with ulterior motives
We have not even done a single *Mitzva* the way it should be done.
Amen with Kavanah
Bifnei Seiva Takum.
Shaatnez.
Lack of *Kavana* in *Brochos*

לבשתי שעטנז⁶

מרדנו

Not sincere in wanting *Malchus Shamayim, Mashiach* and *Beis HaMikdash*
Insufficient respect to *Mitzvos*

נאצנו

We have been scornful, seeking sensual pleasures instead of Torah⁷
Bearing grudges
Too lazy to pray or learn

¹חיי אדם: יעצנו רע ע"ש הכתוב היועצים על ה' רעה (שלפעמים מיעץ את חבירו כדי להבאיש ריחו בפני בני אדם או שנותן לו עצה להנאתו לפי דרכו וגורם לחבירו הפסד)

²חיי אדם: יחדתי עצמי עם נשים (בין נכרית או ישראלית אפילו פנויה וכל שכן אשת איש או ערוה:)

³חיי אדם: כזבנו על שם הכתוב והמה דברו עלי כזבים, ר"ל שדברנו דברי כזב בין לתועלת או ללא תועלת

⁴חיי אדם: וארז"ל כל הכועס כאילו עובד ע"ז, וכתוב איש חימה רב פשע, וכיוצא באלו פסוקים הרבה

⁵חיי אדם: לצנו ע"ש הכתוב שמעו אנשי לצון (וכת לצים אינם מקבלים פני השכינה, ואמרו כל המתלוצץ נופל בגיהנם)

⁶חיי אדם: לבשתי שעטנז, לא שלמתי שכר פעולת שכיר בזמנו ועברתי על לאו דלא תלין פעולת שכיר אתך עד בוקר ועל מצות עשה ביומו תתן שכרו

⁷שיח יצחק

Not willing to give up leadership to more qualified people
Belittled Sages
Delighted in being flattered

סרנו¹

Didn't do Teshuva on Sins (lit. Subordinate)
Failed to encourage and educate our children to serve *HaSh-m*.
Stubborn
Stopped observing good customs
Contradicted the opinion of our father and rabbis

עונו

We have deliberately sinned to gratify our desires

פשענו

Wasting time
Separating ourselves from the community
Negating mitzvos through anger and rebelliousness²

צרנו

We have caused suffering³ to our:
Parents
Rabbis
Wife
Children
Neighbors
Strangers
Animals
Walked ahead of someone more esteemed than ourselves.

קשינו עורף

Arrogantly refused to see HaSh-m's Hashgacha⁴:
Illness
Financial
Emotional Pain
Interpersonal Challenges
Work-related problems

רשענו

Quarreling with others
Seeking leadership and honor

¹We have been insubordinate, declining to atone for our sins (*EitzYosef*).

²חיי אדם: פשענו הוא כענין מרד (רצונו לומר שיש ב' מורדים, א' שמאמין בה' ובתורה ואעפ"כ מורד ואינו רוצה לקיים המצוות, ב' שמורד מחמת שכפר בכל)

³חיי אדם: צרנו על שם הכתוב צר רוח בכנפיהם (ר"ל שהיינו צוררים אחד לחבירו)

⁴חיי אדם: קשינו עורף ע"ש הכתוב והנה עם קשה עורף שהרי מהראוי לאדם כשישמע לדברי המוכיח או כשרואה שנענש בממון או בחולי ר"ל הוא או בניו בודאי מהראוי שיכנע וישוב אל ה' אבל קשינו עורף ולא עשינו תשובה ותלינו שזה בא במקרה ולא מן ה':

Deceiving
Stealing¹
Hitting²

שחתנו

We have been morally corrupt³
Destroyed seed⁴
Lied
Rejoiced at the downfall of others, including our enemies
Didn't give to charity⁵
Arrogance⁶
Anger⁷

תעבנו¹

Lit: [In G-d's eyes] we have become loathsome.
Things that are called תועבה⁸.

תעתענו, תעינו

We have gone astray and been led astray⁹
Feeling negatively to those who rebuke us
Not honoring commitments
Hypocritical
Regretting previous good deeds.
We have spread our ignorant assumptions and thereby victimized others.

תעתענו

We have been led astray because G-d only helps those who make the first move¹⁰.

סרנו ממצוותך - We did not even substitute with something of equal value¹

¹חיי אדם: הגזול והגונב נקרא רשע בקרא

²חיי אדם: רשענו עשינו מעשים שע"ז נקרא רשע כגון המרים יד על חברו כדכתיב רשע למה תכה כו':

³עץ חיים

⁴חיי אדם: ובכלל זה המשחית ומוציא זרע לבטלה אפי' ע"י הרהור וכ"ש אם נואף בידו

⁵חיי אדם

⁶ודברים הדומין לעכו"ם, כל המתגאה כאילו עובד עכו"ם

⁷וכן כל הכועס כאילו עובד עכו"ם

⁸חיי אדם: תעבנו ר"ל עשינו מעשים רעים שע"ז האדם נקרא תועבה כמש"כ לא תאכל כל תועבה וכן עבודת עכו"ם וכמש"כ ולא תביא תועבה אל ביתך:

⁹Eitz Yosef

¹⁰חיי אדם: תעינו זהו וידוי כללות היינו כמש"כ כולנו כצאן תעינו כי לא הלכנו בדרך הישר ולכן אף אתה לא עזרתנו לשוב כאז"ל הבא לסמא פותחין לו ר"ל שאין משמרין אותו משמים לסייעו שישוב עד שישים האדם אל לבו שישוב ואז הבא לטהר מסייעין אותו וז"ש תעתענו ר"ל שהנחת אותנו על בחירתנו להיות תועים:

וממשפטיך הטובים, ולא שוה לנו. ואתה צדיק על כל הבא עלינו כי אמת עשית ואנחנו הרשענו.
מה נאמר לפניך יושב מרום ומה נספר לפניך שוכן שחקים הלא כל הנסתרות והנגלות אתה יודע.

Subconscious, underlying causes of sin² – אתה יודע רזי עולם

ותעלומות סתרי כל חי. אתה חופש כל חדרי בטן ובוהן כליות ולב. אין דבר נעלם ממך ואין נסתר
מנגד עיניך. ובכן יהי רצון מלפניך ה' אלוֹקינו ואלוֹקי אבותינו שתסלח לנו על כל חטאתינו ותמחל
לנו על כל עונותינו ותכפר לנו על כל פשעינו.

Long Viduy

1. על חטא שחטאנו לפניך

באונס Things we imagine to be *ones* – like losing our jobs³.
וברצון Sinning to give someone else pleasure⁴.

2. ועל חטא שחטאנו לפניך **באמוץ הלב**.

Stubbornness in admitting our faults⁵
Lack of compassion⁶

3. על חטא שחטאנו לפניך **בבלי דעת**.

Failure to learn Torah⁷
Lack of insight, information⁸

4. ועל חטא שחטאנו לפניך **בביטוי שפתיים**.

Too quick to promise or speak⁹
Made rash statements and then felt compelled to justify them or act upon them¹⁰
We have hurt and shamed people¹¹

5. על חטא שחטאנו לפניך **בגלוי ובסתרי**.

Things we did to attract attention and approval¹² - בגלוי
We think that since no one sees us, we are free to sin¹³ - בסתר

6. ועל חטא שחטאנו לפניך **בגלוי עריות**.

¹חיי אדם: סרנו ממצותיך כו', ואילו היינו בוחרים בדבר ששוה למצותיך לא היה רע כל כך אבל בחרנו בדבר שלא שוה לנו ולכן ואתה צדיק כו'.

² Michtav MeEliyahu

³ Artscroll

⁴ Artscroll

⁵ Artscroll

⁶ Artscroll

⁷ Artscroll

⁸ Artscroll

⁹ Artscroll

¹⁰ Michtav MeEliyahu

¹¹ Artscroll

¹² Michtav MeEliyahu

¹³ Michtav MeEliyahu

Even casual physical contact¹
Pictures and thoughts
Internet, ads & movies

7. על חטא שחטאנו לפניך בדבור פה,

We have spoken too harshly (= *dibur*), hurting and angering others²
Vulgar speech³
Lying⁴
Speaking improperly⁵
Discussing business on Shabbos⁶

8. ועל חטא שחטאנו לפניך בדעת ובמרמה.

We have misused knowledge and deceived others⁷.

9. על חטא שחטאנו לפניך בהרהור הלב,

We have fantasized about sins we wish we could commit⁸

10. ועל חטא שחטאנו לפניך בהונאת רע.

We have taken advantage, cheated and hurt those trust us⁹

11. על חטא שחטאנו לפניך בידוי פה,

Insincere confession

12. ועל חטא שחטאנו לפניך בועידת זנות.

We joined discussions devoted to lewdness

13. על חטא שחטאנו לפניך בזדון ובשגגה,

בשגגה - Through carelessness,
Desire for independence,
Superficial relationship with the prohibition¹⁰

14. ועל חטא שחטאנו לפניך בזלזול הורים ומורים.

We have caused a breakdown of tradition¹¹

¹ Michtav MeEliyahu

² Artscroll

³ Ibid

⁴ Ibid

⁵ Ibid

⁶ Ibid

⁷ Artscroll

⁸ Artscroll

⁹ Artscroll

¹⁰ Michtav MeEliyahu

¹¹ Michtav MeEliyahu

15. על חטא שחטאנו לפניך בחזק יד.

We have take advantage of people weaker than us¹.

16. ועל חטא שחטאנו לפניך בחלול השם.

17. על חטא שחטאנו לפניך בטפשות פה.

Compulsive, idle chatter, foolishness²

18. ועל חטא שחטאנו לפניך בטומאת שפתיים.

Vulgar speech undermining dignity, self-respect & self-discipline³

19. על חטא שחטאנו לפניך ביצר הרע.

Entered situations which incite basic urges and then claiming that the temptation was too strong⁴

20. ועל חטא שחטאנו לפניך ביודעים ובלא יודעים.

Hurt people to their faces and behind their backs⁵

Sinned because ashamed not to conform⁶ - יודעים

ועל כולם אלוך סלחות, סלח לנו, מחל לנו, כפר לנו.

21. על חטא שחטאנו לפניך בכפת שוחד.

We have flattered (bribed) in the hope of status and honor, sometimes without being fully aware of it⁷.

22. ועל חטא שחטאנו לפניך בכחש וכזב.

כחש Denial – lies about the past

כזב False promises – about the future⁸

23. על חטא שחטאנו לפניך בלשון הרע.

24. ועל חטא שחטאנו לפניך בלצון.

Rejected constructive criticism⁹

25. על חטא שחטאנו לפניך במשא ובמתן.

¹ Michtav MeEliyahu

² Michtav MeEliyahu

³ Michtav MeEliyahu

⁴ Artscroll

⁵ Artscroll

⁶ Michtav MeEliyahu

⁷ Artscroll

⁸ Artscroll

⁹ Artscroll

Wrong dealings with employees¹
Congratulating ourselves on good work – lessening Bitachon²

26. ועל חטא שחטאנו לפניך במאכל ובמשתה.

Kashrus
Brochos
Overeating³

27. על חטא שחטאנו לפניך בנשך ובמרבית.

Profit from someone else's misfortune⁴ –
Not feeling that their misfortune is ours⁵

28. ועל חטא שחטאנו לפניך בנטית גרון.

Arrogance
Feeling superior to others

29. על חטא שחטאנו לפניך בשיקור עין.

Curiosity about things that were none of our business – leading to lust⁶
Character assassination through eye movements⁷

30. ועל חטא שחטאנו לפניך בשיח שפתותינו.

Yakked without concentration⁸
Talked because we don't like silence⁹

31. על חטא שחטאנו לפניך בעינים רמות.

Disdain for others leading to insensitivity¹⁰

32. ועל חטא שחטאנו לפניך בעזות מצח.

Lacked shame

ועל כולם אלוק שליחות, סלח לנו, מחל לנו, כפר לנו.

33. על חטא שחטאנו לפניך בפריקת עול.

Mitzvos
Torah study

¹ Artscroll

² Michtav MeEliyahu

³ Michtav MeEliyahu

⁴ Michtav MeEliyahu

⁵ Michtav MeEliyahu

⁶ Michtav MeEliyahu

⁷ Iyun Tefila

⁸ Michtav MeEliyahu

⁹ Michtav MeEliyahu

¹⁰ Artscroll

Communal responsibilities

34. ועל חטא שחטאנו לפניך בפלילות.

(lit. in judgement)
We have judged unfairly
Too quick to judge people¹

35. על חטא שחטאנו לפניך בצדית רע.

(lit. entrapped)
Taken advantage of others
Manipulated them²

36. ועל חטא שחטאנו לפניך בצרות עין.

Jealous
Not generous
Try to get out of chesed

37. על חטא שחטאנו לפניך בקלות ראש.

Frivolity
Lack of responsibility
Lack of respect to Shuls, Torah Mosdos,

38. ועל חטא שחטאנו לפניך בקשיות עורף.

Unreasonably stubborn
Refused to learn from experience³
Refused to see diff. as lessons from G-d⁴

39. על חטא שחטאנו לפניך בריצת רגלים להרע.

Been enthusiastic about evil we felt we must do⁵

40. ועל חטא שחטאנו לפניך ברכילות.

Turned people against one another⁶
Disclosed secrets
Told stories

41. על חטא שחטאנו לפניך בשבועת שוא.

42. ועל חטא שחטאנו לפניך בשנאת חנם.

43. על חטא שחטאנו לפניך בתשומת יד.

¹ Michtav MeEliyahu

² Michtav MeEliyahu

³ Artscroll

⁴ Artscroll

⁵ Artscroll

⁶ Artscroll

Callous to others' needs¹
Denied that something was rightfully theirs

44. ועל חטא שחטאנו לפניך בתמהון לבב.

Lit. confusion of the heart:
Not seeing G-d in everyday events²
Doubted: The authority of the Sages today
The relevance of any halacha

ועל כלם אלוך סליחות, סלח לנו, מחל לנו, כפר לנו.

45. ועל חטאים שאנו חייבים עליהם עולה.

Sinful thoughts
Tefilin not properly worn: בטול עשה

46. ועל חטאים שאנו חייבים עליהם חטאת.

Isurei Shabbos which were done *beshogeg* but carelessly:
Isurei Shabbos

47. ועל חטאים שאנו חייבים עליהם קרבן עולה ויורד.³

48. ועל חטאים שאנו חייבים עליהם אשם ודאי ותלוי.⁴

49. ועל חטאים שאנו חייבים עליהם מכת מרדות.

50. ועל חטאים שאנו חייבים עליהם מלקות ארבעים.

51. ועל חטאים שאנו חייבים עליהם מיתה בידי שמיים.

52. ועל חטאים שאנו חייבים עליהם כרת וערירי.

53. ועל חטאים שאנו חייבים עליהם ארבע מיתות בית דין –
סקילה, שריפה, הרג וחנק.

54. על מצות עשה ועל מצות לא תעשה, בין שיש בה קום עשה ובין שאין בה קום עשה. את הגלויים לנו ואת שאינם גלויים לנו, את הגלויים לנו כבר אמרנום לפניך והודינו לך עליהם, ואת שאינם גלויים לנו לפניך הם גלויים וידועים כדבר שנאמר הנסתרות לה' אלוֹקֵינו והנגלות לנו ולבננו

¹ Artscroll

² Artscroll

³ Artscroll: There are six sins for which the Torah specifies more expensive offerings for the wealthy than for the poor. Among them is the sin of falsely swearing to a court that one has no knowledge of a case in which his testimony is sought; and unintentionally swearing falsely regarding something that one did or plans to do. (Hil Shegagos 10:1)

⁴ Artscroll: A guilt-offering for a definite sin may be brought for any of five sins. Among them is swearing falsely that one does not have another's property in his possession, and using the property of the Sanctuary for one's own pleasure (Hil. Shegagos 9:1)

A guilt-offering for a possible sin is brought whenever there is a reasonable possibility – as opposed to definite evidence – that someone has become obligated to bring a חטאת. (Hil. Shegagos 8:1)

עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת. כי אתה סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישורון בכל דור ודור ומבלעדיך אין לנו מלך מוחל וסולח אלא אתה.

אלוקי עד שלא נוצרתי איני כדאי ועכשיו שנוצרתי כאילו לא נוצרתי. עפר אני בחיי קל וחומר במיתתי. הרי אני לפניך ככלי מלא בושה וכלימה. יהי רצון מלפניך ה' אלוקי ואלוקי אבותי שלא אחטא עוד ומה שחטאתי לפניך מרק ברחמיך הרבים אבל לא על ידי יסורים וחליים רעים.

סוכות

1. The Chag of Bitachon

SUMMARY:

What moves us to go to all the trouble of building the Sukkah and living in it for seven days is **הכרת הטוב**, a deep appreciation and gratitude to G-d for the myriads of things He did for us in the desert and ever since, both as a nation and as individuals.

For Jews, gratitude is a deep obligation, and Sukkos is no different. Even venerable and aged Sages participate joyously in the building, adding to their own honor by honoring G-d in this way.

There were many great Nisim for which we do not have a Chag: the **מן**, the **מרים**, **באר של מרים**, **ענני הכבוד** and **מלחמת עמלק**. Sukkos is a chag because the original historical event was linked to the very rhythm of the universe. Hence we see the idea of Sukka mentioned prior to the time of Klal Yisrael in the desert and many times after that as well, all the way through to the post-messianic era. The historical event took place at this time because of the appropriate Kedusha which already existed. It served to bring that kedusha into the world and actualize it as a permanently accessible reality for all generations.

After Rosh Hashanah and Yom Kippur purify us, our desire to connect to G-d is aroused anew. Sukkos provides the opportunity for this expression. Sukkos translates the spirituality and commitment we produced during the Yamim Noraim into the permanent reality of our day to day lives. Yom Kippur is, after all, an artificial day – it is easy to be an Angel when we are totally removed from this world. But how do we sustain such a level, taking our material blessings of **חיים טובים** and channeling them into holiness? This is the opportunity of Sukkos. Sukkos consolidates all our holiness into some permanence by taking a nurturing Ark-like environment to allow for completion of a process.

The word **סוכה** means protection, as in **סוכתה לראשי ביום נשק** (תהלים ק"מ ח') – *a protection for my head on the day of arms*. After Yaakov escapes from Lavan, the Torah says **ויעקב נסע סוכותה** – and Yaakov traveled to Sukkos. Yaakov Avinu had gained many sheep through his arrangement with Lavan and he now takes them along as he leaves Lavan's house. In these sheep lay the holiness that may still have resided in Lavan's household and that was in need of redemption - hence Yaakov makes Sukkos for the sheep.

The Zohar tells us that this is a hint to the Jewish people who consolidate their Yom Kippur atonement by going to sit in Sukkos. The Sukka protects the Baal Teshuva from backsliding –it gives him the ongoing strength to be able to maintain his new standard. This is the answer to the mystery of how one stays on course, not only regarding one-time Aveiros but also those that were so entrenched and addictive that the person no longer fully controlled his actions. Sukkos restores a person's choice and gives him the power to stay the course, should he so commit. Sukkos is thus **ראשון לחשבון עונות** – the beginning of a new accountability after Yom Kippur wiped the slates clean.

Sukkos is the Chag of Bitachon, and sitting in the Sukkah is referred to by the Zohar as sitting in the **צלה דמהימנותא** – literally in the shadow of faith. We go under G-d's roof: we leave our homes at a time that we would normally be going inside; we eat meals at His instruction - at a time when we have the most food, are happily

secure and the least in need of Him (so it would seem), and we harness all of this materialism back to Him. For in the Sukkah, everything we do (all our eating and sleeping) becomes a part of His Mitzvah. We go right inside the Mitzvah, so to speak, and are surrounded by it (the Sukka).

The Sechach is the symbol of the fleeting nature of this world. The world we live in is too messy, too volatile, its pleasures too transitory for us to find a haven, let alone to build futures. Our dreams and visions are but empty illusions. The only haven becomes the bosom of the Almighty – ופרוש עלינו סוכת שלומיך, and this is the lesson of the Sukkah. Further, this דירת עראי must have secure walls, for the protection that comes from G-d (the sechach) provides us with permanence and stability.

We read Koheles on Sukkos, in which the world's wisest man tells us that our future lies not with the materialism of this world (in this world everything is but a עראי like the Sukkah) but with Him in the Next World. Shlomo HaMelech uses the word Hevel seven times in Koheles for each one of the weekdays. The world without G-d is one big act of futility.

To maintain our clarity, we say Hoshanos on each day of Sukkos. Hoshanos means "save us". Save us from a loss of clarity; save us from being drawn into a trance of action that will cause us to lose perspective as we did until Yom Kippur restored this to us.

Therefore, this festival is called Chag HaSukkos and not Chag HaLulav (even though the Midrash counts the 4 species as 4 separate Mitzvos) because it is the Sukkah and not the Lulav which protects our pure Yom Kippur vision.

And, only after a relationship has the elements of trust (Sukkos) built on respect (Yamim Naraim), can love truly blossom. This is Shmini Atzeres. At this level, the Sukkah - the protection - is no longer necessary.

Sukkah and Lulav are the only two Mitzvos where there is a specific prohibition of גזילה. For in general, there is a moral imperative against theft and against doing a Mitzvah with stolen goods (מצוה הבאה בעבירה). But on Sukkos, it would totally contradict the trust we express that G-d is the source of all our security and well-being. All year round one should not steal; on Sukkos one should not want to steal, for it is on Sukkos that one can see materialism as but a puff of smoke - hardly worth the object of his desires.

To steal for the material gain of the Sukkah is to throw away the entire lesson which the Sukkah provides us with: that G-d and not earthly goods provide our real wealth. Materialism is a source of great conflict between men, for materialism is limited – if I have something, then you don't – and therefore I need to conquer, to steal, to plunder if I am to have this and not you.

The Sukkah, in contrast, is intrinsically a uniting, peace-making force: ופרוש עלינו סוכת שלומיך. When I realize that my trust in G-d is my only real possession and when you realize this too, we no longer feel the tension of limited material supplies and we can all live in peace and harmony. This is why we shake the ד' מינים, representing all of Klal Yisroel, on Sukkos. And this is why the Sages envisage the Messianic era as a time when we will all sit under a giant Sukkah. The oneness of the Jewish people is all about revealing a Higher Oneness, גילוי יחודו, which, in turn, is the whole purpose of this world. So Sukkos is really about achieving the highest purposes for which we dedicate our lives.

We start with gratitude, extend this to trust and through this find peace and unity. This is a source of great joy. It is the joy of the freshness of the Baal Teshuva of Yom Kippur, it is the joy of not feeling that we have to put ourselves first, aggressively project our personality and stand out with our own display of material

aggrandizement; it is the joy of Simchas Beis Hashoeva, of lowering oneself to rejoice in the service of the grandest vision and belief of them all – the underlying Unity of G-d in all of creation.

DETAIL:

1. לשבות ביום א של סוכות: ויקרא כג לה (אמר): ביום הראשון מקרא קודש¹
2. לא לעשות מלאכה ביום א של סוכות: ויקרא כג לה (אמר): כל מלאכת עבודה לא תעשו²
3. להקריב מוסף בשבעת ימי חג הסוכות: ויקרא כג לו (אמר): שבעת ימים תקריבו אשה לדי³
4. סוכה: ויקרא כג מב (אמר): בסוכת תשבו שבעת ימים, כל האזרח בישראל ישבו בסוכות⁴ [ונשים פטורות]⁵
5. נטילת לולב: ויקרא כג מ (אמר): ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר, כפות תמר, וענף עץ עבות, וערבי נחל, ושמתם לפני ד' אלוֹקֵיכֶם שבעת ימים⁶ [ונשים פטורות]⁷
6. ניסוך המים⁸
7. ערבות בהושענא רבה
8. לשמח בחג שנאמר ושמחת בחגך⁹

Every Jew has a deep desire to serve his Maker, but sometimes his soul is covered by a layer of impurity that hides his real love for G-d. However, after Rosh Hashanah and Yom Kippur purifies each person at his level, this desire to connect to G-d is aroused anew¹⁰. Sukkos provided the opportunity for this expression¹. Sitting

¹ רמב"ם עשין קסו, משנה תורה ה' יום טוב פ"א ה' א', חינוך שיח

² רמב"ם לאוין שכז, משנה תורה פ"א מהל' יום טוב ה' ה', חינוך שיח

³ רמב"ם עשין י, משנה תורה פ"י מהל' תמידים ומוספים ה' ג-ד, חינוך שכ
13 פרים ביום הראשון, 12 ביום השני, 11 ביום השלישי וכו'. חוץ מזה בכל יום 2 אלים 141 כבשים (עולות כמו הפרים), ושעיר אחת חטאת.

⁴ רמב"ם עשין קסח, משנה תורה פ' ד עד פ' ו' מהל' סוכה, חינוך שכה

⁵ All authorities - women exempt. Women were also included in the miracle of סוכה; nevertheless, the logic of הנס applies only to מצוות דרבנן. (פסחים קח: ד"ה היו תוספות). They may fulfill it if they want (ה' כפ' החיים תרמ: ה'). It is a מצוה for every Jew to seat his wife and family with him in the סוכה so that they will also be in the protective shadow of the Faithful One and purify their souls. כעין תדודור: Just as a man lives at home with his wife and family, so should he dwell in the סוכה (ה' הליכות בת) chap 20, note 5).

⁶ רמב"ם עשין קסט, משנה תורה פ' ז עד פ' ח מהל' לולב, חינוך שכד

⁷ All opinions hold that women are exempt from the תורה. Rabbi Akiva Eiger: "Most women act strictly, they are diligent and careful to fulfill time-bound מצוות such as שופר and שופר. These are considered obligatory for them". (תשובה to first exceptions)

Some Sephardi authorities make exceptions and allow women to make a ברכה on these. (See the exceptions and allow women to make a ברכה on these. (See chap 19, note 24; chap 20, note 26)

ילקוט שמואל because the לולב of מצוה says that women are usually careful to do the מצוה יוסף says that they are characterized by אחד לב אחד and in סוכה מה: it says:

מה תמר זה אין לו אלא לב אחד, אף ישראל אין להם אלא לב אחד (יביע אומר ח"א או"ח ס"ח)

⁸ ניסוך המים שהוא הלכה למשה מסיני; ערבה בהושענא רבה שהוא מנהג הנביאים; ותוספת ציווי על שמחה שגם הוא מן התורה

⁹ וְשִׂמְחָתָם בְּחַגָּם... וְהָיִיתָ אִתָּם שְׂמֵחַ, וכן נאמר לענין מצות הלולב (ויקרא כג): וְשִׂמְחָתָם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים, לִפְיָכֶם אֲנִי קוֹרֵין אוֹתוֹ בַּתְּפִילָּה: 'זמן שמחתנו':

¹⁰ ישנם משמאל, מועדים, סוכות, שנת תרע"ג; ובאמת כל ישראל בני אברהם יצחק ויעקב יש להם תשוקה לאביהן שבשמים, אלא העוונות מטמטמים לבו של אדם ונשארה האהבה מוסתרת בעומק הלב לבד

in the Sukkah reminds us of the great Chesed that G-d did for us by placing us in Sukkos when He brought us out of Egypt². These were either actual סוכות or ענני הכבוד³. What moves us to go to all this trouble of building the Sukkah and living in it for seven days is הכרת הטוב, a deep appreciation and gratitude to G-d for the myriads of things He did for us in the desert and has continued to do for us ever since. He has guided us through centuries of oppression and He has looked after each one of us in a very personal way – על נסיד שבכל יום וכי –.

The expression of this gratitude is an act of faith: He looks after us, so we will show that we trust in Him. We move into flimsy structures that have but branches as their roofs, for our roof is sturdier than any man-made structure could ever be.

For Jews, gratitude is not good manners – it is a deep obligation, and Sukkos is no different⁴. Certainly, the Jewish concept of הכרת הטוב is not limited to a mere expression of gratitude, of paying our required thank yous and being done with it. We continue to nurture our recognition of all good done to us by man and by G-d, even for those things done to us years back or at the very beginning of our lives. It is therefore appropriate, thousands of years after the event, for us to dedicate days of appreciation to what G-d did for our ancestors in this way. Even venerable and aged Sages participate joyously in the building of their Sukkos, adding to their own honor by honoring G-d in this way⁵.

A historic Chesed alone, however, is not good enough to give us 7 days of Chag, days of holiness with 7 distinct Mitzvos⁶. There were many great Nisim for which we do not have a Chag. There is no chag for the מן, the באר של מרים, the ענני הכבוד, and מלחמת עמלק. This is despite the fact that the Ibn Ezra states that the Man was the greatest of the miracles, falling as it did for 40 years, with many miracles within miracles⁷. Clearly, G-d's kindness opened up a window in time whose potency was always there, whose connections to the Yamim Noraim were quite intrinsic, and whose legacy allows us to capitalize on certain things which would be far less accessible at any other time⁸. Hence we see the idea of Sukka mentioned prior to the

וכן דרשו: וליִשְׁרֵי לֵב - שְׁמִיחָה (תהלים צז) – היינו שאחרי שראש השנה ויום כפור מישרים את ליבנו, באה ההזדמנות לשרת את ד' בשמחה, בסוכות.

¹ שם משמאל, שם: אך אחר ר"ה ויוה"כ שנטהרו לבם של ישראל בהכרת, אלא שלזה הרבה ולזה מעט, ובכל איש ישראל נתעוררה התשוקה, ע"כ אז הזמן לסוכות, וזהו בצלו חמדותי וישבתי:

² ויקרא כג מג: למען ידעו דורותיכם כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים אני ד' אלוֹקֵיכֶם

³ להלכה אנו פוסקים שהם היו ענני הכבוד וז"ל המ"ב ס' תרכה ס"ק א: וכתבו האחרונים שיכוין בשיבתה שצונו הקב"ה לישב בסוכה זכר ליציאת מצרים וגם זכר לענני הכבוד שהיקיפן אז ע"כ

⁴ ילקוט שמעוני ס' תרנ"ג (ויקרא פ' כג): א"ל הקדוש ברוך הוא לישראל בני היו עושים את הסוכות ודרים בתוכה ז' ימים כדי שתהיו נזכרים הנסים שעשיתי לכם במדבר ואף על פי שאתם עושין את הסוכה אין אתם גומלין לי אלא פורעין לי שנאמר כי בסכות הושבתי את בני ישראל.

⁵ קצור שו"ע סימן קלד (א) ... ומצוה על כל אדם שיעסוק בעצמו בעשיית הסוכה ובהנחת הסכך. ואע"פ שהוא אדם נכבד זהו כבודו שעוסק בעצמו במצוה.

⁶ עיין בראשית המאמר

⁷ שמות טז לה: ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה...
אבן עזרא: זה הנס היה גדול מכל הנסים שנעשו על יד משה כי נסים רבים היו במן ועמדו ארבעים שנה ולא כל הנסים האחרים.

⁸ מכתב מאליהו

time of Klal Yisrael in the desert¹ and many times after that as well, all the way through to the post-messianic era².

The Chagim are seasonally linked, with Sukkos being celebrated at a time when we have gathered our food and appear to be in least need of HaSh-m¹. The seasonal nature of the Chagim means that the original historical events were linked to the very rhythm of the universe. As Rav Dessler puts it, the historical event took place at this time because of the appropriate Kedusha which already existed and not the other way round. The historical event served to bring that kedusha into the world and actualize it as a permanently accessible reality for all generations.

Sukkos and Shmini Atzeres are the transmission of the great spirituality and commitment we produced during the Yamim Noraim into the permanent reality of our day to day lives, and indeed, Shem Mishmuel explains how each Mitzvah of Sukkos extends from one of the acts of Avoda we do during the Yamim Noraim. Yom Kippur is, after all, an artificial day – normative Judaism is not about fasting and affliction. It is easy to be an Angel when we are totally removed from this world on Yom Kippur. But how do we sustain such a level? Yom Kippur grants us the blessings of חיים טובים³. But how do we take our purity and all the material blessings and ensure that they are all channeled to holiness⁴. This is the opportunity of Sukkos. Sukkos is then the idea of consolidation, of being taken into a nurturing Ark-like environment to allow for the completion of a process.

The word סוכה means protection, as in סוכתה לראשי ביום נשק⁵ – a protection for my head on the day of arms⁵. After Yaakov escapes from Lavan, the Torah says ויעקב נסע סוכות⁶ – and Yaakov traveled to Sukkos⁶. Yaakov Avinu had gained many sheep through his arrangement with Lavan and he now takes them along as he leaves Lavan's house. In these sheep lay any holiness that may still have resided in Lavan's household and that was in need of redemption⁷ – hence Yaakov makes Sukkos for the sheep.

The Zohar tells us that this is a hint to the Jewish people who consolidate their Yom Kippur atonement by going to sit in Sukkos⁸. The Sukka protects the Baal Teshuva from backsliding – it gives him the ongoing strength to be able to maintain

¹בראשית לג יז

²ישעיה ד ו: וסכה תהיה לצל ימים ע"כ וכן הרבה

³שם משמואל, שם: ונראה דהנה ביוה"כ ישראל נושעים מכל המקטרגים נגדם, כבמדרש (ויק"ר פ' כ"א) ה' אורי ב"ה וישעי ביוה"כ, והקב"ה כותב וחותם ליתן לישראל כל משאלות לבם לטובה, והכל נכלל בכלל חיים טובים כידוע.

⁴שם משמואל, שם: אך עדיין כח האומות רודף, ורוצים להכניס במחשבות ישראל שתהי' הכוונה גם לגשמיות ההשפעה להתענג בתענוגי עוה"ז

⁵שם משמואל, שם: והנה סוכה היא לשון הגנה כדכתיב (תהלים ק"מ ח') סוכתה לראשי ביום נשק

⁶בראשית לג יא:

⁷שם משמואל, שם: ובדוגמא זו ה' המקנה של יעקב אבינו ע"ה, שהוציא מלבן את כל חלקי הקדושה שהיו תחת רשותו ושליטתו של לבן והכניסם לקדושה.

⁸שם משמואל, מועדים, סוכות, שנת תרע"ג: ונראה דהנה ברעיא מהימנא (זוה"ק ח"ג ק' ע"ב) שהוא רמז על ישראל אחר יוה"כ מה כתיב ויעקב נסע סוכות ויבן לו בית וגו' על כן קרא שם המקום סוכות, כיון דיתבי בסוכות הא אשתזיבו מן מקטרגא, עכ"ל.

his new standards¹. It is the answer to the mystery of how one stays on course, not only regarding one-time Aveiros but also regarding Aveiros that were so entrenched and addictive that the person no longer fully controlled his actions². Sukkos restores a person's choice³ and gives him the power to stay the course should he so commit. Sukkos is thus ראשון לחשבון עוונות – the beginning of a new accountability after Yom Kippur wiped the slates clean⁴.

מלך, מלך, עוזר, ומשיע ומגן. In the first brocha of the Shmoneh Esreh, we say עוזר, ומשיע ומגן stands for Rosh Hashanah, when we declare G-d to be our King. עוזר refers to the יום כפור is מושיע when we get special דשמיא to do Teshuva. מושיע when G-d forgives us and saves us from our sins. And finally, מגן stands Sukkos, when G-d provides us with the ability to sustain what we have achieved.⁵

There are 22 days from Rosh HaShana to Shmini Atzeres, which is the same as the number of days in the 3 weeks. The two times are spiritual mirror images of each other: the great destructiveness of the 3 weeks is the same force which, when positively applied, becomes the Rosh Hashana – Shmini Atzeres cycle. The Yamim Noarim are a time of entering into an unambiguous commitment to a relationship with G-d and His Torah. An awesome respect of Him (Rosh HaShana) and His Din in Rachamim (Yom Kippur⁶) is now integrated and consolidated by taking a step further – trust. (Indeed, a marriage should also be built first on respect and then on trust.)

Sukkos is the Chag of Bitachon, and sitting in the Sukkah is referred to by the Zohar as sitting in the צל דמהימנותא – literally in the shadow of faith. We leave our homes at a time when we would normally be going inside, and go under His roof. At a time when we have the most food, are happily secure and the least in need of Him (so it would seem), we eat meals at His instruction and harness all of this materialism back to Him. For in the Sukkah, everything we do, all our eating and sleeping, becomes a part of His Mitzvah. We go right inside the Mitzvah, so to speak, and are surrounded by it (the Sukka).

We take our commitments of the Yamim Noraim and read Koheles, in which the world's wisest man ever tells us that our future lies not with the materialism of this world (as in this world everything is but a דירת עראי like the Sukkah) but rather with G-d in the Next World.

¹ שם משמאל, שם: ונראה דהנה מה שצריכין להגנה הוא לבעלי תשובה שהיתה מקודם לסט"א שליטה עלייהו וניצולו מידם, ומ"מ כחות החיצונים רודפין להכניס בהם מחשבות והרהורים רעים ולקטרגא עלייהו, וזה מבורא בלשון הרעיא מהימנא עיי"ש.

² שם משמאל, מועדים, סוכות, שנת תרע"ג: הלוא כל שכר ועונש הוא רק מפאת הבחירה שהיא חפשית ושאינ לאדם שום מכריח לשום צד כמ"ש הרמב"ם והרמב"ן, וא"כ התינוח בעבירה ראשונה, אבל משני' ואילך הלוא עבירה גוררת עבירה וכמעט שהוא כאנוס או כשוגג, ועכ"פ הבחירה איננה כ"כ חפשית, ולמה מענישין על כל עבירה ועבירה בפ"ע: אך יובן עפ"י דברי הריב"ש בתשו' (סי' קע"ב) בנשבע שלא לשחק בקוביא אסור לילך למקום שיהי' מוכרח לעבור על שבועתו, ואסור להביא עצמו לידי אונס. וא"כ בנ"ד נמי מאחר שהוא הוא שהביא את עצמו לאונס אינו נחשב כאנוס. והנה ביוה"כ שנמחלו כל העוונות נמחל גם חטא זה שהביא את עצמו לאונס, ומ"מ הרי עדיין רודפין אחר האדם לגרור לעבירה, וע"ז צריכין להגנה בסוכה כמ"ש בספרים הק'.

³ שם משמאל, שם: אי אפשר להתחיל חשבון עוונות, אלא מיום הראשון שישראל יושבין בסוכה שהסוכה מגינה כנ"ל ושוב הבחירה חפשית לגמרי:

⁴ תנחומא (פ' אמור סי' כ"ב) ולקחתם לכם ביום הראשון וכו' ראשון לחשבון עוונות

⁵ רב שומשון דוד פינקוס, סוכות, עמ' ט – י

⁶ עיין מכתב מאליהו ח"ב, יום הכפורים

Shlomo HaMelech was offered all the wealth in the world, but he chose wisdom instead. He understood that the great key to staying the course was not the blessing itself, not material well-being, but the ability to use all of this to serve G-d¹. Moreover, *"the madness with which we cling to our worldly possessions ... leaves no room for our true happiness"*².

Shlomo HaMelech uses the word Hevel seven times in Koheles for each one of the weekdays. Without G-d, the world is one big act of futility. See that flimsy Sukkah roof over your head (דירת עראי): that is the symbol of the transitory nature of this world³. In an era of unprecedented wealth, productivity and knowledge of the natural world, we see ever more clearly how ephemeral even the greatest of our buildings are, how exposed even the mightiest of our countries, how easily our fortunes are lost on the most secure of stock markets. It has become clear that we have no refuge to flee to that is perfectly safe if we are left to ourselves.

The world we live is too messy, too volatile, its pleasures too transitory for us to find haven, let alone to build futures. Our dreams and visions are but empty illusions⁴. The only haven becomes the bosom of the Almighty – ופרש עלינו סוכת. This is the lesson of the Sukkah. To maintain our clarity we say Hoshanos every day of Sukkos. Hoshanos means "save us": save us from a loss of clarity; save us from being drawn into a trance of action that will cause us to lose perspective as we did until Yom Kippur resorted this to us⁵.

Therefore, this festival is called Chag HaSukkos and not Chag HaLulav, for example, even though the Midrash counts the four species as four separate Mitzvos. It is the Sukkah, and not the Lulav, which protects us from bringing in this-worldly agendas and mixing them with our pure Yom Kippur thoughts⁶.

Only after a relationship has the elements of trust (Sukkos) built on respect (Yamim Noraim) can love truly blossom. This is Shmini Atzeres. On Shmini Atzeres

¹ שם משמאל, מועדים, סוכות, שנת תרע"ג: אך ישראל אינם פונים אל הגשמיות שבהשפעה אלא רוצים האלקות כמ"ש (תהלים מ' ב') קוה קויתי ה', וכדאיתא במדרש (שיהש"ר פ' א' וקה"ר פ' א') שאמר שלמה המלך ע"ה בשעה שאמר לו הקב"ה שאל מה אתן לך אמר אם אני שואל כסף וזהב הוא נותן לי וכו' אלא אני שואל את החכמה והכל בכלל משל כמי שאמר אני שואל את בתו של מלך והכל בכלל. ... שאף שאמר אני שואל את בתו של מלך והכל בכלל, מ"מ לא היתה תכלית הכוונה אלא על החכמה לבדה ולא בצירוף הכל שהיא בכלל, כמ"ש להדיא (מל"א ג' י"א) יען אשר שאלת וגו' ולא שאלת לך עושר ולא שאלת נפש אויבך, הרי שלא שאל אותם כלל, והכוונה שהכל בכלל הוא רק לצורך החכמה.

² ר' ש"ר הירש, חורב פ"ל

³ מכתב מאליהו ח"ב עמ' 107: הנה סוכה דירת עראי, והיא בחינת בטול היש של העולם הזה

⁴ מכתב מאליהו שם: שישגי האדם שאין שום קביעות בעולם הזה, ואדרבה כל תאוותיו והנאותיו חולפות עוברות, וגם כל מחשבות האדם שלפיהן יוכל לבסס את עצמו בחיים מסודרים לדורי דורות – אינן אלא דמיונות שוא.

⁵ שם משמאל, מועדים, סוכות, שנת תרע"ג: ישראל הרוצים בהשפעת הגשמיות הוא רק לצורך האלקות, ולזה צריכין ישועה מן השמים שלא תתערב הכוונה. ולזה צריכין ישועה [שכל ההשפעה הגשמית תהי' רק לצורך האלקות ... וזה שאנו אומרים בסוכות הושענות.

⁶ שם משמאל, שם: וע"כ נקרא חג הסוכות, ולא חג הלולב, שלכאורה הי' צריך לקרוא חג הלולב שבו ד' מצוות כבמדרש שחושב מצות לולב לד' מצוות. אך זהו הטעם שבלולב לבדו עדיין אינו מספיק שיכול להיות עירוב הכוונה, ושוב איננו כענינו שמורה על הרצון שהוא האלקות לבד, אלא העיקר בזה היא הסוכה שמגינה כנ"ל ע"כ נקרא חג הסוכות.

we rise further, to a level of particularistic spirituality¹. At this level, the Sukkah - the protection – is no longer necessary².

Rav Hirsch points out that while the סכך has to show “the absence of man-made design ... made with casualness and with material in its natural condition, the walls must show a permanence and stability.” This is to show that “you can dwell in the Sukkah permanently” (the secure walls) provided that one realizes that his protection comes from G-d (the sechach). It is also just in these two Mitzvos of the Torah (Sukkah and Lulav) where there is a specific prohibition of גזילה. For in general, there is a moral imperative against theft and against doing a Mitzvah with stolen goods (מצוה הבאה בעבירה). But on Sukkos, it would totally contradict the trust we express that G-d is the source of all our security and well-being. All year round one should not steal; on Sukkos he should not want to steal, for materialism can now be seen as but a puff of smoke and hardly worth the object of his desires³. All year round one does not have a mitzvah if he tries to do it with stolen goods. On Sukkos, not only does he not have the mitzvah of sitting in the Sukkah but he doesn't even have a kosher Sukkah.

When one steals, he shows that he has missed the whole idea of Sukkos. To steal for the material gain of the Sukkah is to throw away the entire benefit which it has, for is it not just to show that material gain on its own provides no solution to man's yearning for self-fulfillment? Materialism is a source of great conflict between men, for materialism is limited – if I have something, then you don't – and therefore I need to conquer, to steal, to plunder if I am to have this and not you. Colonialism, with all its slavery and cruelty, was all about milking resources from the colonial empire back to the host country. It was all about taking and having. So were many wars and acts of treachery between man and his fellow man⁴.

The Sukkah, in contrast, is intrinsically a uniting, peace-making force: ופרוש עלינו סוכת שלומיך. When I realize that my trust in G-d is my only real possession and when you realize this too, we no longer feel the tension of limited material supplies and can all live in peace and harmony⁵. This is why we shake the ד מינים, representing all of Klal Yisroel, on Sukkos⁶. And this is why the Sages envisage the Messianic era as a time when we will all sit under a giant Sukkah⁷. The oneness of the Jewish people is all about revealing a higher oneness, גילוי יחוד, which, in turn, is the whole purpose of this world. So Sukkos is really about achieving the highest purposes for which we dedicate our lives⁸.

¹רש"י במדבר כט לה: עצרו עלי עוד יום אחד שקשה לי פרידתכם (ע"פ מס' סוכה נה:)

²שם משמואל, מועדים, סוכות, שנת תרע"ג: וע"כ שמיני עצרת שישראל בלחודייהו ואין כח האומות מושל אז, שוב אין צריכין לסוכה, וזה עצמו שם היו"ט עצרת שעוצר הכוונה והתשוקה שלא תתפשט:

³מכתב מאליהו שם: בראייה בהירה מאד שאין ערך לכל השאיפות אלא רק לשאיפה רוחנית.

⁴מכתב מאליהו ח"ב עמ' 109: הפירוד בין בני אדם הוא בא מכח הנטילה, שכל אחד רוצה לחטוף משך חברו ומדמה שכל מה שיש לחברו ממעט את שלו, עד כדי שגם עצם היות חברו בעולם מעיק לו.

⁵מכתב מאליהו, שם: מצות סוכה, שהיא בחינת ביטול היש, מביאה לידי האתחדות ושלוש בין בני ישראל.

⁶מכתב מאליהו, שם: מצות סוכה מצורפת עם ד' המינים, שענינם גם כן התאחדות ישראל, וכו'.

⁷ילקוט שמעוני ס' תרנ"ג (ויקרא פ' כג): כל מי שמקיים מצות סוכה בעולם הזה הקדוש ברוך הוא מושיבו בסוכתו של ליתן לעתיד לבוא שנאמר התמלא בשוכות עורו.

⁸עיין בשפתי חיים, סוכות, שמאריך בכמה מאמרים על הענין הזה

We start with gratitude, extend this to trust and through this find peace and unity. This is a source of great joy. It is the joy of the freshness of the Baal Teshuva of Yom Kippur¹; it is the joy of not feeling we have to put ourselves first, aggressively project our personality and stand out with our own display of material aggrandizement; it is the joy of Simchas Beis Hashoeva, of lowering oneself to rejoice in the service of the grandest vision and belief of them all – the underlying Unity of G-d in all of creation².

¹ פחד יצחק, קונטרס ירח האיתנים יום חמישי מאמר ט

² רמב"ם, הל' לולב פ"ט, הל' טו: השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת הקל שצוה בהן עבודה גדולה היא וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו שנאמר (דברים כ"ח) תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב וכל המגיס דעתו וחולק כבוד לעצמו ומתכבד בעיניו במקומות אלו חוטא ושוטה ועל זה הזהיר שלמה ואמר אל תתהדר לפני מלך וכל המשפיל עצמו ומקל גופו במקומות אלו הוא הגדול המכובד העובד מאהבה וכן דוד מלך ישראל אמר (שמואל ב' ו') ונקלוטי עוד מזאת והייתי שפל בעיני ואין הגדולה והכבוד אלא לשמוח לפני ה' שנאמר (שמואל ב' ו') והמלך דוד מפוז ומכרכר לפני ה' בריך רחמנא דסייענ:

2. 4 Minim

SUMMARY:

Immediately after Yom Kippur, instead of celebrating the fact that they have completed the judgment process, the Jews busy themselves with buying the four species and building the Sukkah. These four species take the beautiful ideas of Sukkos and turn them into tangible actions to help us integrate and consolidate all that we have committed ourselves to. Because integration is the key here, the beauty of the idea has to be tangibly expressed in the species themselves. Normally, the הידור of the Mitzvah is something which goes beyond the Mitzvah – an extra dimension not strictly required for fulfillment of the Mitzvah. Not so with the four species – here the הידור is a part of the Mitzvah itself.

The entire nation then turns out on Sukkos to shake these species and praise their King during Hallel. We take them again and cry, “save us, G-d”.

The four species together make one Mitzvah. The four species symbolize each one of our primary limbs and are therefore a symbol of our entire being. ולקחתם – take all of yourselves, your entire potential, and serve your G-d.

But, the four species are also a symbol of the different kinds of Jews in this world and therefore together they represent the entire Jewish people united in one grand symphony of holiness, each one encouraging the other and providing a strength that compensates for the weakness of his neighbor. The Mitzvah is to tie these species together, to show that they are one (איגוד). For it is only when we unite with the entire Jewish people that any one of us can fulfill our own private potential. Only through and with the Jewish people can we feel a real closeness to G-d.

In the Hallel, we wave these four species in every direction (נענועים) to show that this new resolve involves everything we have. Then we take the Lulav and walk around a Torah scroll (הקפות) to show that it is this Torah which will reveal to us this higher purpose.

But in the end, it is with the lowly Aravah that we say the Hoshanas on Hoshanah Rabah. The Aravah has neither taste nor smell – all it has to offer is its humble, bent shape – yet this is what saves us in the end. The Aravah is in the shape of our mouths, for this is the real source of Jewish power – our ability to speak words of prayer and Torah. We should never think that we could be saved without the lowly Arava, without every single last Jew.

While Moshe Rabbeinu represents the מוח and the דעת of the Jewish people – the wise Torah-giver, Aharon represents the לב – the Service in the Temple, and the service in our heart.

Rosh Hashanah is בזכות משה, representing the intellectual clarity of our new commitments and the new spiritual endowment of our ability to understand G-d's Torah. This is followed by Yom Kippur, whose central element is Avodah, both the Avodah of the Temple and of Teshuva. Only the descendants of Aharon, the Cohen Gadol, could fulfill the Yom Kippur Avodah. Sukkos, which comes next, reflects a synthesis of both Moshe and Aharon. Since the ענני הכבוד were בזכות אהרון, the Sukkah is in the merit of Aharon. The Lulav, on the other hand, represents the דעת of Moshe. Therefore, the Arizal tells us that one should try and shake the Lulav in the Sukkah in order to show the integration of these two ideas.

Learning Moshe's Torah is like a prince that enters the palace of the King to take out His blueprint for the world and study it together with Him. So too, the Sages liken the Lulav to a royal scepter, showing that we have found favor in the eyes of the

King in the judgment of Rosh Hashanah and Yom Kippur, and are now being invited to spend time with Him.

DETAIL:

ויקרא כג מ: ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפת תמרים וענף עץ
עבת וערבי נחל ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים:

After Yom Kippur, instead of celebrating the fact that they have completed the judgment process, the Jews busy themselves with buying the four species and building the Sukkah. These four species take the beautiful ideas of Sukkos and turn them into tangible actions to help us integrate and consolidate all that we have committed ourselves to.¹ Because integration is the key here, the beauty of the idea has to be tangibly expressed in the species themselves. Normally, the הִידור of the Mitzvah is something which goes beyond the Mitzvah – an extra dimension not strictly required for fulfillment of the Mitzvah². Not so with the four species – here the הִידור is a part of the Mitzvah itself³.

The entire nation then turns out on Sukkos to shake these species and praise their King during Hallel⁴. We take them again and cry, “save us, G-d” – הוֹשֵׁעַ נָא.

The four species together make up one Mitzvah. We put together 4 of the naturally most beautiful and pleasing Minim⁵ to show that each species has a higher purpose. The four species symbolize each one of our primary limbs, showing that all of our limbs are dedicated to holiness,⁶ and they are therefore a symbol of our entire

¹ חינוך שכד: אדם נפעל כפי פעולותיו ... וע"כ רצה המקום לזכות את עמו ישראל אשר בחר.

² חז"ל במסכת שבת קלג: למדו מזה קלי ואנוהו, שיתנאה המצוות.

³ סוכה כט: משנה לולב הגזול והיבש פסול: גמרא בשלמא יבש הדר בעינן וליכא תוס' ד"ה לולב יבש פסול - ומפרש בגמרא משום דאיתקש לולב לאתרוג דכתיב ביה הדר ולא כמו שפירש הקונטרס משום דכתיב (שמות טו) זה קלי ואנוהו דאין ואנוהו אלא לכתחלה ולא מיפסל בהכי ריטב"א, שם: ולפי שאמר באתרוג פרי עץ הדר כי ריגוג לשון חמדה והדר הוא כדכתיב ונחמד העץ להשכיל ומתרגמין ומרגג אילנא והוציאו הכתוב בלשון הדר ללמד בשם העצם על האתרוג כמו שאמרנו וללמד בשם התואר שיהא מין זה נאה והדר למראה ודרחז"ל דמקשי' שאר מינין לאתרוג שיהיו הדר דאע"ג דכתיב פרי עץ הדר כפות תמרים היינו לענין שלא יהו ארבעתן באגודה אחת כדאיתא לקמן הא לענין הדר כלם שוין וכל שאינו הדר פסול מן התורה

משנ"ב ריש ס' תרמה

ספר התודעה: ועוד שכתוב במצוה זו (ויקרא כג): ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים, וכל מקום שיש שמחה יש אהבה, ובמקום שיש אהבה אין האדם מדקדק לומר, עד כאן אני חייב יותר איני חייב, אלא כל נפשו יתן באהבה שהוא אוהב לקדוש ברוך הוא וכל הון ביתו יתן באהבת מצוותיו:

⁴ ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וגו' - זה יום חמשה עשר - ואתה אומר ביום הראשון? וכו', משל למדינה שחייבת קנס למלך והלך המלך לגבותו. בתוך עשרה מיל (קרוב למדינה) יצאו גדולי המדינה וקלטוהו למלך - ויתר להם שליש מן הקנס; בתוך חמשה מילין יצאו בינוני המדינה וקלטוהו - היתר להם עוד שליש; כיון שנכנס למדינה יצאו כל בני המדינה אנשים ונשים וטף וקלטוהו - והתיר להם הכל. אמר להם המלך: מה שהלך הלך - מכאן ולהבא נתחיל חשבון חדש. כך, בערב ראש השנה, גדולי הדור מתעניין והקב"ה מתיר להם שליש מעוונותיהן. ומראש השנה ועד יום הכיפורים, היחידים מתעניין והקדוש ברוך הוא מתיר להם שליש מעוונותיהן. וביום הכיפורים כולם מתעניין אנשים ונשים וטף, והקב"ה אומר להם לישראל, מה שהלך הלך, מכאן ולהבא נתחיל בחשבון. ומיום הכיפורים עד חג, כל ישראל עסוקין במצוות, זה עוסק בסוכתו, וזה בלולבו, וביום טוב הראשון של חג, כל ישראל עומדין לפני הקב"ה ולולביהן ואתרוגיהן לשמו של הקב"ה, ואומר להם: מה שהלך הלך, מעכשיו נתחיל חשבון חדש. לפיכך משה מזכיר לישראל:

⁵ חינוך שכד: ד המינים כולם משמחי לב רואיהם ועוד יש בד' מינים אלו ענין א שהן דומין לאיברים היקרים שבאדם

⁶ ר' בחיי, ויקרא כג מ: ועוד לפי הדרך הזה, ארבעה מינין הללו רמז לד' אברים שבגוף האדם שהם עיקר כל פעולותיו, הן לכל המצוות הן לכל העברות, והם העינים והלב, וכמו שדרשו רז"ל לבא ועינא תרי סרסורי דחטאה יניהו, שנאמר (במדבר טו) ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, והשפתיים ג"כ מצות הרבה וכנגדן עברות הרבה תלויות בהן, והשדרה ג"כ כי היא עיקר הגוף והכח הנשפע בה מהמוח, וזהו שאמרנו במדרש

being¹. ולקחתם לכם – take all of yourselves, your entire potential, and serve your G-d².

But, the four species are also a symbol of the different kinds of Jews in this world³ and together they represent the entire Jewish people united in one grand symphony of holiness⁴, each one encouraging the other and providing a strength that compensates for the weakness of his neighbor⁵. The Mitzvah is to tie these species together, to show that they are one (איגוד). This shows that as individuals, Sukkos is a chance to tune into all our potential (= 4 Minim as our primary limbs). But it is only when we unite with the entire Jewish people that any one of us can fulfill our own private potential (= 4 Minim as different types of Jews). Only through and with the Jewish people can we feel a real closeness to G-d⁶.

In the Hallel, we wave these four species in every direction (נענועים) to show that this new resolve involves everything we have⁷. Then we take the Lulav and walk

אתרוג דומה ללב, לולב לשדרה הדס לעינים, ערבה לשפתיים. והכוונה בזה כי בהכשל האדם בעברות של ד' איברים אלו ימצא כופר בד' מינים אלו שהם כנגדן ודומין להן, לפי שבכל עברה תמצא כפרה כשיעשה האדם מצוה כנגדה. וכן דרשו רז"ל על הורדוס המלך שהרג אלפים ורבבות מישראל ושאל לשמעון בן שטח אם אפשר שיהיה לו תקנה והשיב לו כי אפשר אם ישתדל בבנין בהמ"ק, ואמרו הוא כבה אורו של עולם כלומר על שהרג כמה מישראל, ילך ויעסוק באורו של עולם. והענין הזה מאיר עיני הלב, כי בודאי יש תקנה לעברה בעשית מצוה שכנגדה. ועל מצות הלולב הדומה לשדרה אמר דוד ע"ה (תהלים לה) כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך:

¹שד' מינים כנגד ד' איברים עיקריים של האדם, אתרוג דומה ללב לולב לשדרה הדס לעינים ערבה לשפתיים

²שפת אמת לסוכות - תרל"ט: בשם אמו"ז ז"ל ולקחתם לכם. ליקח עצמותינו אל הבורא ית'. והיינו כדאיתא במדרשים אתרוג דומה ללב לולב לשדרה הדס לעינים ערבה לשפתיים. וצריך האדם לכיון להטות כל איברים הללו אליו ית' והמצוה שמרמז לזה מסייע ג"כ לאדם כי כל מצוה היא הבטחה ג"כ שמתקיים לבסוף ע"י שמרמזים שחפצים בזה:

³במדרש (ויק"ר פ"ל ס"י י"ב) שד' מינים שבלולב רומזים לד' כתות שבישראל, יש בו ריח וטעם, טעם ולא ריח, ריח ולא טעם, לא טעם ולא ריח, ויעשו כולם אגודה אחת.

⁴שפת אמת לסוכות - תרל"ט: הד' מינים הם לאגוד ולחבר נפשות בנ"י. כמ"ש במד' יש בהם שיש להם טעם וריח כו'.

⁵ובפייט (בסילוק ליום א') וכמו הם אגודים אלה באלה, כן תלויים אלה באלה, למשוך אלה את אלה, ולכפר אלה על אלה: (מובא בשם משמואל)

ובר' בחיי, ויקרא כג מ: ועוד במדרש, פרי עץ הדר יש בו אוכל וטעם וריח, כפות תמרים יש בו אוכל ואין בו ריח, ענף עץ עבות יש בו ריח ואין בו אוכל, וערבי נחל אין בו לא אוכל ולא טעם ולא ריח. האתרוג רמז לצדיקים שיש בהם תורה ומעשים טובים, ולולב רמז לאותן שיש בהם תורה ואין בהם מעשים טובים, הדס רמז למי שיש בו מעשים טובים ואין בו תורה, ערבה רמז למי שאין בו לא תורה ולא מעשים טובים, אמר הקב"ה יבאו כלן אגודה אחת לפני ואני מוחל להם על כל עונותיהם. ודומה לזה מצינו בסימני הקטרת שהן בעלי הריח הטוב וצוה הכתוב להכניס בתוכן חלבנה שריחה רע, להורות על רשעי ישראל שיכנסו בכלל הצדיקים בעלי הריח הטוב ויעשו כולם אגודה אחת לפני והוא מקבלם בתשובה. ועוד דרשו בד' מינים הללו שהם רמז לד' מלכיות, והוא שאמרו בזכות ד' מינים שבלולב אני מצילכם מד' מלכיות. אתרוג זה מלכות בבל, מה אתרוג זה דומה לזהב כך בבל (דניאל ב) רישא די דהבא. כפות תמרים זה מלכות מדי, הלולב ארוך והמן נתלה על עץ ארוך. וענף עץ עבות זה מלכות יון, מה הדס זה עשגודה אחת לפני ואני מוחל להם על כל עונותיהם. ודומה לזה מצינו בסימני הקטרת שהן בעלי הריח הטוב וצוה הכתוב להכניס בתוכן חלבנה שריחה רע, להורות על רשעי ישראל שיכנסו בכלל הצדיקים בעלי הריח הטוב ויעשו כולם אגודה אחת לפני והוא מקבלם בתשובה.

⁶שפת אמת לסוכות - תרל"ט: ועל ידי האגודה זוכין לכנס לסוכה דכתיב אהבת כלולותיך לכתך אחרי כו'. שאין יכולין לבוא להמשכה זו להיות נמשך אחר הבורא ית'. רק ע"י שמכניסין עצמן בכלל ישראל.

⁷Horeb Chap 31, par. 225, pg. 135: One turns the lulav to the east, the south, the west, the north, upwards, downwards, declaring thereby that everything, everything which is granted to us by the blessing of G-d everywhere and at all times. Only the time one devotes to one's active working life- namely the daytime - is fitting for the devotion of all that one has to the service of G-d.

around a Torah scroll (הקפות) to show that it is the Torah which will reveal to us this higher purpose¹.

But in the end, it is with the lowly Aravah – at the time of the redemption, of Hoshanah Rabah – that we say a lot of Hoshanos. The Aravah has neither taste nor smell – all it has to offer is its humble, bent shape. Yet, this is what saves us in the end. The Aravah is in the shape of our mouths, for this is the real source of Jewish power – our ability to speak in words of prayer and Torah. Of course, were we to rise up to become righteous with both Torah and good deeds, this would be better. But we should never think that we could be saved without the lowly Arava, without every single last Jew².

We do all of this and the Torah tells us that we will never be happier. For “what is it that... leaves no room for our true happiness? It is the madness with which we cling to our worldly possessions.”³ Rejoice in your Sukkah-festival and you will find yourself truly happy: ושמחת בחגיך והיית אך שמח⁴.

While Moshe Rabbeinu represents the מוח and the דעת of the Jewish people – the wise Torah-giver, Aharon represents the לב – the Service in the Temple, and the service in our heart; the man who worries about every quarrel and argument in the Jewish people.

Rosh Hashanah is בזכות משה, representing the intellectual clarity of our new commitments and the new spiritual endowment of our ability to understand G-d's Torah⁵. This is followed by Yom Kippur, whose central element is Avodah, both the Avodah of the Temple and of Teshuva. Only Aharon, the Cohen Gadol, and those who came after him, were allowed to permit the central Yom Kippur Avodah in the Holy of Holies⁶. Sukkos, the festival that follows, reflects a synthesis of both Moshe

¹Horeb, ibid

²שפת אמת לסוכות - תרל"ט: חכמינו ז"ל קבעו לומר הושענות בימים הללו ... ויום הושענא רבה יום הערבה שמרמז לפה. וכתוב הרחב פ"ך שבעת גאולה וישועה צריכין להרבות בתחנונים להיות נושע תשועת עולמים. וזה החן שיש להבורא ית' גם בדומין לערבה לא טעם ולא ריח רק ע"י הכנעה להתפלל לפניו ית'. וכחן של ישראל בפה כמ"ש מתגאה בירושתו הקול קול יעקב שקולן ערב לפניו ית'.... אמנם העיקר החן על אותן שיש להם טעם וריח. ואעפ"י כן ע"י האגודה ביחד שמכניס עצמו לכלל ישראל ומדבק עצמו בערבה. על ידי שידוע שיותר יכול להיות נושע בתפלה מבכח מעשיו. לכן הניחו חכמים כל המינים ואחזו רק בערבה. וע"ז נאמר אדם ובהמה כו' שערומין בדעת ועושים עצמן כבהמה לפני הבורא ית': כל ארבעה המינים האלה, אתרוג לולב הדסים וערבות, מצוה אחת הן ואם חסר אחד מן המינים הללו לא ק"ם המצוה

³ Horeb, Pg. 125, Chap 30 (Sukkah), par. 218

⁴ Rav Hirsch (Chumash): ושמחת tells me that at I have to be happy during the Chag (but not all of the time – maybe once or twice a day); והיית שמח tells me that I have to be happy all the time but maybe mixed in with other emotions; אך שמח tells me that I have to happy to the exclusion of everything else. However, we have interpreted the pasuk here as a promise rather than a command.

⁵ שם משמואל, מועדים, סוכות, שנת תרע"ג: ועוד יש לומר, והוא העיקר אצלי, שראש השנה באשר נקרא ראש משכן המוח והשכל, בו נשפע לישראל מוחין חדשים, וזה בזכותו של משה

⁶ שם משמואל, שם: ויוה"כ הוא המשכת לבם של ישראל אחר אביהם שבשמים, ע"כ יוה"כ הוא בזכותו של אהרן, והוא זמן שכ"ג נכנס לפני ולפנים, וכל עבודות יוה"כ אינם כשרים אלא בו

and Aharon. Since the ענני הכבוד were¹ בזכות אהרן, the Sukkah is in the merit of Aharon. The Lulav, on the other hand, represents the דעת of Moshe².

The Maharal points out that each letter of אהרן's name is numerically a "one in the middle". The ה – 5 – is midway to ten; the ר – 200 – is midway in the hundreds (the Hebrew alphabet goes to ת – 400); and the נ – 50 – is midway to 100³. Aharon, therefore, represents the emotional integration, the correct balance of different types of Avodah in our lives. This is the Sukkah, the consolidation and integration of all that we have achieved on Rosh Hashana and Yom Kippur, as we explained in another essay in this section.

But this integration includes within it the great intellectual tapestry of the Torah that was Moshe's legacy to us. Therefore, the Arizal tells us that one should try and shake the Lulav in the Sukkah in order to show the integration of these two ideas⁴.

Learning Moshe's Torah is like a prince that enters the palace of the King to take out His blueprint for the world⁵ and to study it together with Him. So too, the Sages liken the Lulav to a royal scepter, showing that we have found favor in the eyes of the King in the judgment of Rosh Hashanah and Yom Kippur and are now being invited to spend time with Him⁶.

¹ זהר, פרשת אמור קג: ענני הכבוד בזכות אהרן דכתיב (במדבר יד יד) אשר עין בעין נראה (אותיות אהרן) אתה ד' וכו' וענן עומד עליהם ובעמוד ענן אתה הולך לפניהם יומם ובעמוד אש לילה.

² שם משמואל, שם: ומשניהם יחד נעשה יו"ט של סוכות, סוכה בזכות אהרן, לולב בזכות משה.

³ שם משמואל, מועדים, סוכות, שנת תרע"ג: נראה היות סוכות הוא יו"ט של אהרן, ובמהר"ל שאותיות אהרן הן אמצעיות, ה"א ביחידות רי"ש במאות נו"ן בעשירות וא' הוא כח פנימי המאחדם. ... שמרע"ה הוא המוח של ישראל ואהרן הוא הלב של ישראל.

⁴ שם משמואל, שם: וע"כ כתיב נמי בסוכה למען ידעו לשון דעת, ובלולב ושמתם ושמחה היא מפעולות הלב, ליתן את האמור בזה לזה ואת האמור בזה לזה, וע"כ מצות לולב בסוכה ביותר כמ"ש האריז"ל. וזהו אחר שכתיב בצלו חמדתי וישבתי שהוא מצות סוכה כתיב ופריו מתוק לחכי והוא לולב כדכתיב (קהלת י"א ז') ומתוק האור:

⁵ (ב"ר פ"א) הביט בתורה וברא את העולם

⁶ מהו נעמות בימינו נצח? אמר ר' אבין: משל לשנים שנכנסו אצל הדין, ואין אנו יודעין מי נצח, אלא מי שנושא שרביט בידו (בצאתו מלפני הדין) אנו יודעים שהוא המנצח. כך ישראל ואומות העולם באין ומקטרגין לפני הקדוש ברוך הוא בראש השנה ואין אנו יודעים מי נצח, אלא במה שישראל יוצאין מלפני הקב"ה ולולביהן ואתרוגיהן בידן, אנו יודעים שישראל הם המנצחים:

1. Shmini Atzeres- Simchas Torah

SUMMARY:

Whereas Sukkos relates to the nations of the world, Shmini Atzeres reflects the unique relationship which G-d has with His people. G-d says to the Jews: “Stay with Me another day. Gather together (the meaning of Atzeres) and rejoice in My Torah. For all of Sukkos, you prayed for the nations of the world and brought 70 calves for each one of these nations. Now it is time to ask something for yourselves – to bring but one calf (unprecedented in all the festivals) for yourselves.”

On Shmini Atzeres we move a level higher than Sukkos. The eighth day, above nature, relates to the pure levels of the Torah-energy which sustain us. We no longer need a physical Sukkah, as the day itself is intrinsically a dimension of Sukkah in the protection and sustenance that it represents. Nor do we need the ארבעה מינים to create and channel our Simcha – the day itself is one of pure dedication to G-d, needing no other reminders.

Sukkos tells us how to serve HaSh-m with all our material possessions; we have reaped our grain and we direct our gratitude for all our material possession and wealth to G-d. The joy of Shmini Atzeres is more purely spiritual – we rejoice in G-d’s Torah.

Through our Simcha, we can attain anything we failed to achieve with our awe and respect of the Yamim Noraim and our trust on Sukkos. Hence Shmini Atzeres: the day when we stop (עצרת מלשון עצור) and gather up all the holiness that began on Rosh HaShana.

This cycle, Yamim Noraim – Sukkos – Shmini Atzeres, is but one of two cycles which Shmini Atzeres comes to complete. The other cycle is the completion of the Torah and is reflected in a second name for the day, Simchas Torah. It is not the fact that we complete the Torah which leads to a Simchas Torah. Rather, it is the other way around: it is the joy of this love for G-d and His Torah which lead the Sages to decree that the Torah should be finished and started on this day. Our happiness is not so much for the completion of the Torah, for who can say that he truly learned the Torah with all its depth? Rather, we are rejoicing at the opportunity to study the Torah anew.

Shmini Atzeres is the eighth day of Sukkos. Similarly, Shavuos is like the eighth day of Pesach (and in fact, Shavuos is also called Atzeres). On Shavuos we received the Torah; on Shmini Atzeres we complete the reading of the Torah and we start again from the beginning.

After the first Luchos were destroyed as a result of the Sin of the Golden Calf, Bnei Yisrael were forgiven on Yom Kippur and received Luchos Shniyos. This led to a new Simchas HaTorah, which the Geonim formalized as the Simchas HaTorah we have today, with its seven Hakafof. And so every year we celebrate the first Luchos on Shavuos and the second Luchos on Shmini Atzeres.

Before Cheit HaEgel the Jews were able to understand the Torah without Ameilus, and anything they learned would never be forgotten. They were at such a high level that there was no need for a Torah SheBaal Peh. After the Cheit, however, things were no longer so clear. There was now a need for a Torah SheBaal Peh which involved great effort: Ameilus beTorah.

Luchos Shniyos were fashioned by man, not G-d. Luchos Shniyos, reflecting the lower spiritual level of the nation, were given be'tznius, with the stillness of nature. For this reason Simchas Torah is not even mentioned in the Torah (only Shmini Atzeres is mentioned).

The end of the Torah reflects all of this from the perspective of Moshe Rabbeinu. The very last verse of the Torah praises Moshe for breaking the Luchos. On the surface, this seems like a strange way of ending the Torah. However, Moshe understood that only by breaking the Luchos could the Jews receive the Torah. This is why this last verse is a part of the Torah reading for Simchas Torah.

The intention is not to remind us of the Cheit HaEigel. Rather, the intention is to communicate the vital harmony between the Torah and its recipients, the Jewish people, a harmony that was finally achieved through the second tablets.

On the day of Simchas Torah we renew our covenant with the Torah. At Sinai, the first Luchos were given together with convulsions of nature, with fear and with trembling. But we renew our covenant with song and dancing. Similarly, on Sukkos we go around the Bimah seven times (one hakafah per day), to achieve protection from sins – סור מרע. On Simchas Torah we again make 7 hakafos, this time to achieve, in love and joy, the active doing of G-d's Will – עשה טוב.

Shavuos is like a wedding ceremony when we are happy but also full of fear and trembling; we are not really sure how our relationship with the Torah will work out. Six months later, however, we already see the real beauty and depth of the Torah. No longer fearful, we are ready for a second celebration, that of pure joy.

Both celebrations, Shavuos out of awe and Simchas Torah out of joy, reflect the Bris, the commitment we made to G-d and His Torah. They approach that commitment from different starting points within ourselves. And therein lies the reason why Shavuos requires seven weeks after Pesach whereas Simchas Torah comes immediately after Sukkos. This is the difference between the awe of Shavuos and the love of Simchas HaTorah, the difference between the freeing of the body on Shavuos and the freeing of the soul on Shmini Atzeres. Kabbalas HaTorah is not complete until there are both dimensions of awe and love.

The love for G-d and His Torah on Simchas Torah not only ties into the Shavuos-Shmini Atzeres cycle, but also ties into the Yamim Noraim-Sukkos-Shmini Atzeres cycle. Hoshana Rabah, the last day of Sukkos, is also the final opportunity to do Teshuva. The Teshuva that is done on this day is through joy, and is therefore a Teshuva Me'Ahava. The final decree of the Yamim Noraim is only implemented on Shmini Atzeres and can therefore be changed by a final Teshuva on this very day. Since we are already overflowing with love through this day, it is relatively easy to achieve this Teshuva that would normally be considered a very high level.

What emerges from all of this is an exceptional clarity, a clarity that must guide us through the long winter months when there are relatively few festivals. We see this clarity expressed in the first words we say before beginning the hakafos –

אתה הראת לדעת כי ד' הוא האלוקים אין עוד מלבדו

We state the vision that we will actualize in the Messianic era when we will realize the revelation of G-d's Oneness: גילוי ייחודו and אין עוד מלבדו. This theme repeats itself in the songs we sing during the hakafos.

DETAIL:

- 1- לשבות בשמיני עצרת: ויקרא כג לו (אמר): ביום השמיני מקרא קודש יהיה לכם¹
- 2 - לא לעשות מלאכה בשמיני עצרת: ויקרא כג לו (אמר): כל מלאכת עבודה לא תעשו²
- 3- להקריב מוסף בשמיני עצרת: ויקרא כג לו (אמר): והקרבת אשה לד' עצרת היא³

We discussed above how Sukkos also relates to the nations of the world. This is in contrast to שמני עצרת which, being at a higher level, relates only to the Jews. More accurately, Shmini Atzeres reflects the unique relationship which G-d has with His people. G-d says to the Jews: "Stay with Me another day⁴." Gather together (the meaning of Atzeres⁵) and rejoice in my Torah. For all of Sukkos, you prayed for all the nations of the world and brought 70 calves for each one of these nations. Now it is time to ask something for yourselves⁶ – to bring but one calf (unprecedented in all the festivals) for yourselves⁷.

On Shmini Atzeres we move a level higher than Sukkos. The eighth day, above nature, relates to the pure levels of the Torah-energy which sustain us. No longer needing a physical Sukkah, the day of Shmini Atzeres is itself intrinsically a dimension of Sukkah in the protection and sustenance that it represents. Nor do we need the ארבעה מינים to create and channel our Simcha – the day itself is one of pure dedication to G-d, needing no other reminders⁸. Shmini Atzeres is a day when we are gathered up (עצור) to G-d through the Torah (Simchas Torah), that greatest of connectors between ourselves and G-d⁹.

Whereas Sukkos tells us how to serve HaSh-m with all our material possessions, Shmini Atzeres gives us a vision of pure spirituality. The joy of Sukkos arises from the natural order; we have reaped our grain, we are grateful for all our material possession and wealth, and we direct all this to G-d. The joy of Shmini

¹רמב"ם עשין קסז, משנה תורה פ"א מהל' יום טוב הל' ה', חינוך שכ"א

²רמב"ם ל"ת שכח, משנה תורה פ"א מהל' יום טוב הל' ה', חינוך שכ"ג

³רמב"ם עשין נא, משנה תורה פ"י מהל' תמידים ומוספים, חינוך שכ"ב

⁴דש"י במדבר כט לה: עצרו עלי עוד יום אחד שקשה לי פרידתכם
מסכת סוכה נה: אמר רבי (אליעזר) [אלעזר] הני שבעים פרים כנגד מי כנגד שבעים אומות פר יחידי
למה כנגד אומה יחידה משל למלך בשר ודם שאמר לעבדיו עשו לי סעודה גדולה ליום אחרון אמר לאוהבו
עשה לי סעודה קטנה כדי שאהנה ממך

⁵תרגום במדבר כט א

⁶ילקוט פינחס תשפב

⁷עיין במדבר רבה כא ששם מאיר שיש רק פר אחד בשבועות

⁸חינוך שכד: ואם תשאל, שמיני עצרת שיש בו שמחה גדולה לישראל למה לא היה ניטל בו, התשובה, כי יום
שמיני עצרת כולו לשם, וכמו שאמרו זכרונם לברכה, משל למלך שעשה סעודה וכו' כדאיתא במדרש, ולבסוף
אמר להם עכבו עמי יום אחד שקשה עלי פרידתכם, ולפיכך נקרא עצרת, ואם כן אין צריך זכרון אחר:

⁹שפתי חיים, מועדים ח"א עמ' רה-רו

Atzeres is more purely spiritual; we rejoice in G-d's Torah¹. Even the meal we have on Simchas Torah is described as a סעודה קטנה², for we don't require much accompaniment to our pure joy³.

We now move from the awe and respect of the Yamim Noraim, through the trust of Sukkos, and into the pure love for G-d of Shmini Atzeres: love for the Almighty and for His Torah. We can now achieve through our Simcha anything we failed to achieve through our awe of Yom Kippur⁴. Shmini Atzeres – the day when we stop (עצרת מלשון עצור) and gather up all the holiness that began on Rosh HaShana⁵.

This cycle, Yamim Noraim – Sukkos – Shmini Atzeres, is but one of two cycles which Shmini Atzeres comes to complete. The other cycle is the completion of the Torah and is reflected in a second name for the day, Simchas Torah⁶. We read the last Parsha, וזאת הברכה⁷, and begin with the first Aliyah of בראשית⁸. In the days of Jewish royalty, the King would bless the nation on Shmini Atzeres, joining his blessing with the blessing of Moshe Rabbeinu contained in the reading of וזאת הברכה⁹.

However, it is not the fact that we complete the Torah that leads to a Simchas Torah. Rather, it is the other way round. It is the joy of this love for G-d and His Torah which lead the Sages to decreeing that the Torah should be finished and started on this day.

Now that we have moved from the Yirah of Rosh HaShana to the Simchas HaAha of Shmini Atzeres, we are ready to start reading the Torah anew as fresh and invigorated people.

Shmini Atzeres is the eighth day of Sukkos in a similar way that Shavuot is like the eighth day of Pesach. Therefore Sukkos is the parallel of Pesach just as Shmini Atzeres is the parallel of Shavuot.

The connection between Pesach and Sukkos is clear: on Pesach G-d redeemed us from Egypt and took us first into the desert. It was the Sukkos, or Clouds of Glory, which protected us in that desert, a continuation of our redemption. Shavuot and

¹שפתי חיים, מועדים ח"א עמ' רה: יש שמחה טבעית הנובעת מתוך הרגשת סיפוק מצרכי עולם הזה ... והעבודה היא לשעבד את כל הצרכים הגשמיים ככלים לעבודת ד' ית'. ... זהו הענין של שמחת חג הסוכות. ... אך יש שמחה הנובעת מתוך עבודת ד', זו היא שמחת יום שמיני עצרת

²סוכה נה: אמר לאוהבו עשה לי סעודה קטנה כדי שאהנה ממך

³שפתי חיים, שם

⁴שפתי חיים, מועדים א, עמ' קצט: בשם הגר"י סלנטר ז"ל אומרים "מה שהסכל אינו משיג ביום הכפורים בנעילה זוכה החכם בשמחת התורה מתוך שמחה", היינו שבכוח חג הסוכות ובייחוד בשמחת תורה שהם ימים של עבודת ד' מתוך שמחה, להעלות את האדם עליה בתשובה כביוה"כ

⁵שפתי חיים, שם: אך מובן נוסף יש למשמעות של היום "עצרת-כנישו", לעצור בתוכו כל מה שרכשנו בעבודת ימים הנוראים ... שביום זה מרכזים מתוך ההתבוננות כל הכר ימי עבודה, כדי שהשפעתם תימשך למשך ימי השנה.

⁶זוהר פנחס רנו ב, וכבר בזמן של רב האי גאון היה מנהג להתקלס לפני הספר תורה ולשמוח (עיין בהמועדים בהלכה של הרב שלמה יוסף זבין עמ' קנט – ושם מביא תשובת המהרי"ק שכותב שאיסור ריקוד ביו"ט, שהוא שבות, נדחה בפני מנהג העשירי לכבוד התורה.

⁷מס' מגילה דף לא עמ' א

⁸מועדים בהלכה של הרב שלמה יוסף זבין: קריאת פרשת בראשית ... מנהגים שונים היו להם עד אשר נתגבשו בצורתם הקבועה שבשולחן ערוך ... בגאונים לא הוזכרה

⁹מחזור ויטרי ס' שפה, אבודרהם

Shmini Atzeres are also linked, and in fact Shavuot is also called Atzeres. On Shavuot we received the Torah; on Shmini Atzeres we complete the reading of the Torah and we start from the beginning again.

The Kotzker Rebbe says that our happiness on Simchas Torah is not so much on the completion of the Torah, for who can say that he truly learned the Torah with all its depth? Rather, we are rejoicing at the opportunity to study it anew¹. We hold the Torah as if to make an oath and declare that we will be faithful to it in the year to come. The question is, why did the Sages not decree that the annual Torah reading should finish and start again on Shavuot, the day of the giving of Torah at Sinai? What is it about Shmini Atzeres that is so intrinsically attached to the Torah that it takes precedence even over Shavuot in this regard?

To understand this we need to understand what changed in our relationship with the Torah after the first Luchos were destroyed as a result of the Sin of the Golden Calf. Bnei Yisrael were forgiven on Yom Kippur and received Luchos Shniyos. This led to a new Simchas HaTorah, which the Geonim formalized as the Simchas HaTorah we have today, with its seven Hakafo's. And so every year we celebrate the first Luchos on Shavuot and the second Luchos on Shmini Atzeres.

However, things did not simply return to the way they were before the Cheit. At the original Maamad Har Sinai, Klal Yisrael were metaken the Cheit of Adam HaRishon. They reached the level of Adam HaRishon before the Cheit² and were about to usher in the Messianic era³. After the Cheit HaEigel, the impurity of the Cheit of Adam HaRishon returned⁴.

Before the Cheit, people were able to understand the Torah without Ameilus and anything they learned would never be forgotten. They were at such a high level that there was no need for a Torah SheBaal Peh. After the Cheit, things were no longer so clear. There was now a need for a Torah SheBaal Peh, which involved great effort, Ameilus BaTorah. As a proof for this, the Beis HaLevi brings a midrash which says that the glowing forehead of Moshe was as a result of the ink that was left over from writing on the Luchos Shniyos. In Luchos Rishonos there was no extra ink, for this was the ink of the Torah SheBaal Peh which was contained within the Torah SheBichsav. Only in Luchos Shniyos was some of the ink of the Torah left over to be written on the forehead of Moshe Rabbeinu⁵.

¹באבודרהם תפלות סוכות כתב שהטעם לקריאת בראשית הוא כדי שלא יהיה פתחון פה לשטן לקטרג לומר כבר סיימו אותה ואינם רוצים לקרות עוד, או הטעם כמו שזכינו בסיומה כן נזכה בהתחלתה ובהמהנהיג אותה הביא את הטעם השני ובטור תרסט הביא את הטעם הראשון.

²פסקה זוהמתא של הנחש מהר"ל, תפארת ישראל - פרק לה: כאשר נתנה תורה לישראל לא היו ישראל במדרגת בני אדם רק במדרגת המלאכים. ... והיו ישראל דומים לאדם הראשון.

³רמח"ל, מאמר הגאולה, ח"ב: ואז נטלה השליטה מן האומות, ובראשון עשו וישמעאל, כמו שנתבאר, ... זהו שאמר (דברים לג ב): "ד' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן ואתא מרבבות קדש". ואז לא די שלא שלטו האומות בישראל, אלא שישראל לקחו הם הממשלה, אם לא שחטאו

⁴דרך ד' חלק א, פרק ג, סוף ס' ח ובס' ט: ואולם מלבד כל זה, גזרה מדת דינו יתברך שמו שלא יוכלו לא האדם ולא העולם מעתה הגיע אל השלמות עודם בצורה שנתקלקלה, דהינו הצורה שיש להם עכשיו שבה נתרבה הרע, אלא יצטרך להם בהכרח עבור מעבר ההפסד דהינו המיתה לאדם... ולא תוכל הנשמה לזכך הגוף אלא אחר שתצא ממנו תחלה וימות הגוף ויפסד ואז יחזור ויבנה בנין חדש ותכנס בו הנשמה ותזככהו... ועל כן נגזר על האדם שימות ויחזור ויחיה, והוא ענין תחית המתים וכו'

⁵ילקוט שמעוני, כי תשא (בסוף)

This was also reflected in the fact that Luchos Shniyos were now fashioned by man, not G-d¹, as was the case with the Luchos Rishonos. Because of the greater spiritual level of the nation, Luchos Rishonos were therefore given with great fanfare, a revealed spirituality that reflected even in the convulsions of nature. However, Luchos Shniyos, reflecting the lower spiritual level of the nation (and also to prevent the Ayin Hara that fell on the first public giving), were given be'tzniyus, with the stillness of nature. For this reason Simchas Torah is not even mentioned in the Torah (only Shmini Atzeres is mentioned).

תו רבי יהודה בר נחמן אמר כשמשנה כתב את התורה נשתייר בקולמוס קימעא והעבירו על ראשו ומשם נעשו לו קרני ההוד. ומשה לא ידע כי קרן וגו' כל ההוד שנשל ממנו שכן אבל הקרן קיימת לו שנאמר (נה) קרנים מידו לו וגו'. וכשיטלו הצדיקים שכן לעולם הבא יטול הוא שכן שנאמר הנה אנדי ה' בחזק יבוא וזרועו מושלה לו הנה שכן אתו ופעולתו לפניו.

שאלות ותשובות דרוש י-יח בית הלוי
בילקוט פרשת כי תשא איתא ח"ל מהיכן נטל משה קרני ההוד כו'. ר' יהודה בר נחמן אמר כשמשנה כתב את התורה נשתייר בקולמוס קימעא והעבירו על ראשו ומשם נעשה לו קרני ההוד כו'. והנה הפסוק אמר ומשה לא ידע כי קרן אור פניו בדברו אתו, ומשמעות פשט הכתוב נראה דעל ידי זה שדיבר עמו זכה לקרני ההוד... עוד... גם מקודם דיבר עמו פעמים הרבה ומדוע עתה זכה ע"י הדיבור לקרני ההוד.

הנה במדרש פ'... בשעה שנגלה הקב"ה בסיני ליתן תורה אמר למשה על הסדר מקרא ומשנה ותלמוד... אפילו מה שתלמיד ותיק שואל לרב כו' א"ל משה אכתוב אותה לכם בכתב א"ל לא מפני שגלוי לפני שעתידין אוה"ע לשלוט בהן וליטול אותה מהם כו' אלא המקרא אני נותן בכתב והמשנה והתלמוד והאגדה אני נותן להם בע"פ.

וכמו שראינו אח"כ בימי תלמי...
וסמכו דרשתם על הפסוק כתב לך את הדברים האלה זו תורה שבכתב ובא למעט אינך כי על פי הדברים האלה היינו שבע"פ כרתי אתך ברית ואת ישראל, וזהו ג"כ כוונת הגמ' במס' גיטין (דף ט') א"ר יוחנן לא כרת הקב"ה ברית עם ישראל אלא בשביל דברים שבע"פ... דזהו עיקר המבדיל שביניהם, והנה טעם זה שייך אחר שיהיו ישראל בגלות... וא"כ זה שייך בלוחות האחרונות... אבל קודם שנשברו הרי איתא במס' עירובין (דף נ"ד) אלמא לא נשברו הלוחות אין כל אומה ולשון שולטת בהם שנאמר חרות על הלוחות חירות כו' וא"כ בשעת נתינת לוחות הראשונים ה' יכול להיות הכל בכתב, ובאמת דהך פסוק דכתב לך את הדברים האלה כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית... הרי כתוב בפרשה כי תשא אחרי מעשה העגל... ובדאי נראה מזה מוכרח לומר דבראשונים ה' הכל בכתב... ועיין בירושלמי דשקלים פרק ו' מזה ומזה המה כתובים... חנינא בן אחי ר' יהושע אומר בין כל דיבור ודיבור דקדוקי ואותיותי של תורה, הרי להדי דהכל ה' כתוב בהם.
ובזה נוכל לפרש הא דאמר בילקוט הנ"ל דנסתכל משה בלוחות וראה הכ' שבהן פורח וכבדו על ידי משה, פירוש דהך של תורה שהיא עתה בע"פ שהי' כתוב בהם פרח מעליהם כיון דמטסה ישתבדו בהם העכו"ם ואי אפשר שוב ליתן להם הכל בכתב, ונמצא דאז לא נשתיר ביד משה רק הך שבכתב לחודא... ומש"ה כבדו על ידו של משה כי התורה שבכתב בלא הבע"פ אי אפשר בשום אופן... ועוד דהרי התובע"פ הוא המחזיק והשמירה להשבכתב וכמו שאנו רואין בחוש דהכופרים בשבע"פ הגם דבפיהם מחמירים בהתורה שבכתב מ"מ אם נתבונן במעשיהם אין מתחילין לקיים אפי' מקצתה.

והנה כשנתבונן בפסוקים נראה כמעט מפורש... (עקב ט"י) וידבר ה' את כל הדברים האלה לאמר... והרי כמו כן... בפרשה עקב ויתן ה' אלי את שני הלוחות כו' ועליהם ככל הדברים אשר דבר עמכם בהר, הרי דגם בכתיבתן של הלוחות אמר ככל הדברים... (כי תשא לד' א') גבי לוחות שניות כתיב בפרשה כי תשא פסל לך שני לוחות אבנים כראשונים וכתבתי על הלוחות את הדברים אשר היו על הלוחות הראשונים אשר שברת אמר לו שיחזור ויכתוב לו אותן הדברים שהיו על הלוחות הראשונים בעת ששיברו דהרי התושבע"פ לא שיברם כלל ולא הי' עליהם בעת השבירה דהרי פרחו להם מקודם... לא נזכר בשום מקום לענין הכתיבה עשרת הדברים רק באחרוני' ולא בראשונים.

והנה ע"ז שניתן להם אח"כ בעל פה נתעלה בה ישראל מעלה גדולה יותר, דמקודם דכל התורה הי' רמז בלוחות היו ישראל והתורה שני עניינים דישראל הם המקיימים להתורה ושומרים אותה והיו אז בבחינת כלי שמונח בו התורה וכמו אה"ק שמונח בו הס"ת והוא תשמישי קדושה אבל אח"כ דניתן להם התורה שבע"פ נמצא דישראל הם בבחי' קלף של תושבע"פ וכמאה"כ כתבם על לוח לבך... היו כתובים בראשו של משה כל מה שניתן לאדם רשות להשיג... רק ניתוסף לו ע"ז עוד מעלה גדולה דבתחילה היו כתובים בלוחות ואח"כ נכתבו בו ובראשו.

וזו שהמשילו חז"ל בדבריהם דנשתייר קימעא בקולמוס והעבירו על ראשו כי הוא הכין את עצמו ורצה לכתוב את הכל ואחר שכתב המקרא הפסיקו באמצע מבוקשו ולא הניחו לכתוב יותר וכתבו להנשא בראשו של משה ולא על הלוחות ומש"ה כמו שהלוחות הי' זיון מבהיק מסוף העולם ועד סופו כמו כן זכה הוא לקרני ההוד כי נדחק גופו כהלוחות שבע"פ... וזהו ג"כ ביאור הכתוב כי קרן אור פניו בדברו אתו דע"י שדיבר אתו דהיינו התושבע"פ קרן אור פניו וכדברי המדרש הנ"ל.

¹ דברים י (א) בעת ההוא אמר ה' אלי פסל לך שני לוחות אבנים כראשונים ועלה אלי ההרה ועשית לך ארון עץ: (ב) ואתב על הלחת את הדברים אשר היו על הלחת הראשונים אשר שברת ושמתם בארון: (ג) ואעש ארון עצי שטים ואפסל שני לוחות אבנים כראשונים ואעל ההרה ושני הלחת בידי: (ד) ויכתב על הלחת כמכתב הראשון את עשרת הדברים אשר דבר ה' אליכם בהר מתוך האש ביום הקהל ויתנם ה' אלי:

This is not unprecedented. Rosh Hashana itself is not clearly designated as the **יום הדין**. Rather, it is labeled **בכסה ליום חגיניו**¹ – literally the hidden time of the new, and not the full, moon.

Finally, with Luchos Sheniyos, the Jewish people did accept the Torah, and G-d on Shemini Atzeres confirms that He in turn chooses the Torah-accepting nation, there is indeed a Simchas HaTorah. The Geonim were simply giving expression to the great rejoicing in the Torah which was already there.

The end of the Torah reflects all of this from the perspective of Moshe Rabbeinu. The very last verse of the Torah praises Moshe for breaking the Luchos². On the surface, this seems like a strange way of ending the Torah. Moshe, who had already received the Tablets on behalf of the Jewish people, and just required that final giving over to the Jewish people, understood that the Jewish nation could no longer receive the first Tablets. He made an incredible decision to break those Tablets, a decision which G-d confirmed as correct. For only in this way were we finally able to receive the Torah. This is why this last verse is now a part of the Torah reading for Simchas Torah.

The intention of the last Torah verse is not to remind us of the Cheit HaEigel. Rather, the intention is to communicate the vital harmony between the Torah and its recipients, the Jewish people, a harmony that was finally achieved through the second tablets. So too, we have to be prepared to receive a new cycle of the Torah, for Simchas Torah is the rejoicing on the opportunity to learn the Torah again, and this we do through our dancing and showing of love to the Torah.

On this day we renew our covenant with the Torah. At Sinai, the first Luchos were given together with convulsions of nature, with fear and with trembling. We, however, renew our covenant with song and dance³. Similarly, on Sukkos we go around the Bimah seven times (one hakafah per day) to achieve protection from sin – **סור מרע**. On Simchas Torah we again do 7 hakafos, this time to achieve, in love and joy, the active doing of G-d's Will – **עשה טוב**⁴.

Of course, we did not lose all of the Kedusha that we received on Shavuos. The fact is that we still tune into the Kedusha of Luchos Rishonos every year through the Chag of Shavuos. Shavuos reflects our relationship with the Torah out of awe whereas Simchas HaTorah reflects our relationship out of joy.

To describe this, the Magid of Dubno gives a parable:

There was once a king who had a daughter who was never seen. As she grew up, rumors abounded that she had this defect or that, and therefore could not be seen in public. When it came time to marry her off, the king could not find a suitor for her. All the eligible sons of the nobility, the generals and the wealthy businessmen made their excuses and refused to volunteer for what they saw as a suicide mission. Eventually, a good and upright peasant came forward and the king agreed to the match.

¹תהלים פא ד: תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגיניו

²דברים לד (י) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו ה' פנים אל פנים: (יב) ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל: רשי, שם: לעיני כל ישראל - שנשאו לבו לשבור הלוחות לעיניהם שנאמר ואשברם לעיניכם והסכימה דעת הקב"ה לדעתו שנאמר אשר שברת יישר כחך ששברת:

³ספר התודעה

⁴שפתי חיים מועדים, ח"א, עמ' ר ורא

The day of the wedding approached and the peasant was awfully nervous. What had he gotten himself into, he thought? He made a note of the physical, emotional or mental defects the princess could be suffering from. Finally, he stood under the Chupa and the most beautiful bride approached him. Still, the peasant and everyone else present were convinced that something was wrong. True, the bride had a radiant smile and seemed graceful and poised. But what was the king hiding all these years? Perhaps she had a vicious temper or was prone to depression.

As the months after the wedding passed, the peasant saw that his princess was in fact as beautiful on the inside as she was on the outside. Six months into the marriage he went back to the king and asked to have another celebration. "During the first celebration, I was too nervous to fully rejoice," he explained. "Now that I see what a wonderful person I have married, I feel I can really celebrate."

Shavuot, says, the Magid of Dubno, is the first wedding ceremony. We received the Torah with fear and trembling, not really sure how our relationship with the Torah would work out. But six months later, we have begun to see the real beauty and depth of the Torah. No longer fearful of what we have, we are ready for a second celebration, one of pure joy.

Both celebrations, Shavuot out of awe and Simchas Torah out of joy, reflect the Bris, the commitment we made to G-d and His Torah. They approach that commitment from different starting points within ourselves. And therein lies the reason why Shavuot requires seven weeks after Pesach whereas Simchas HaTorah comes immediately after Sukkos. This is the difference between the awe of Shavuot and the love of Simchas HaTorah, the difference between the freeing of the body on Shavuot and the freeing of the soul on Simchas HaTorah. Kabbalas HaTorah is not complete until there are both dimensions of awe and love.

The love for G-d and His Torah on Simchas Torah not only ties into the Shavuot-Shmini Atzeres cycle but also into the Yamim Noraim-Sukkos-Shmini Atzeres cycle. Hoshana Rabah, the last day of Sukkos, is also the final opportunity to do Teshuva. The Teshuva that is done on this day is through joy, and is therefore a Teshuva Me'Ahava. The final decree of the Yamim Noraim only gets implemented on Shmini Atzeres and can therefore be changed by a final Teshuva on this very day¹. Since we are overflowing with love through this day already, it is relatively easy to achieve this Teshuva that would normally be considered a very high level.

What emerges from all of this is an exceptional clarity, a clarity that must guide us through the long winter months when there are relatively few festivals. We see this clarity expressed in the first words we say before beginning the hakafos –

אתה הראת לדעת כי ד' הוא האלוקים אין עוד מלבדו

We state the vision that we will actualize in the Messianic era when we will realize the revelation of G-d's Oneness, גילוי ייחודו, and that אין עוד מלבדו². This theme repeats itself in the songs we sing during the hakafos³.

¹ שפתי חיים מועדים א, עמ' רא (בסוף): גמר דין של ימי הדין הוא בהושענא רבה, וע"כ ניתנת לאדם הזדמנות נוספת לעשות תשובה עד ליל הושענא רבה שזהו הזמן של מסירת הפיתקין לשליחין, וכן איתא בזוהר (ויחי רכ) ... והאר"י ז"ל אמר שאף שנמסרו הפיתקין ליל הו"ר, הדבר תלוי עד שמיני עצרת אם יחזרו בתשובה, ודאי אם יחזרו בתשובה גמורה שיקרע גזר דין

² שפתי חיים, שם, עמ' רב-רג: פסוקים אלו עיקרים על ההכרה שיהיה לעתיד לבא, שיכירו בהכרה ברורה שאין חיסרון כלל בבריאה, וכן הבריאה מתנהלת לפי רצונו, ... ואכן בשמחת תורה שאפשר להגיע בה להכרת השלימות בבחנה דקה ...

³ וכגון: ואמר ביום ההוא הנה אלוקיני זה קיינו לו ויושיענו זה ד' קיינו לו נגילה ונשמחה בישועתו

2. Sukkos-Shmini Atzeres: From Universalism to Particularism

SUMMARY:

On Sukkos, we bring the 70 Parei HaChag for all the nations of the world. The seven days of Sukkos reflect the seventy nations, a universalistic idea. But we end with Shmini Atzeres, dedicated only to the Jewish nation.

The Jew begins a journey on Sukkos which leads him to grow daily until he reaches the pure spirituality of Shmini Atzeres. He is now above the normal spiritual level of this world, not subject to any of its negative influences, and is left on a spiritual stage of his own.

Sukkos is the Chag of Bitachon – of moving out into Sukkos where we have but flimsy branches as our roofs, for our real roof is the trust we have in G-d. The first result of this is Simcha, always the natural consequence of feeling secure that, no matter what, HaSh-m is doing everything in our best interest.

The second result is unity. The 4 minim represent the parts of our body, the different types of people in Klal Yisroel. This implies a theme of unity – unity of our bodies, and unity of the Jewish people. For unity is not just a practical ideal. It is a great level of holiness in and of itself.

The second mitzvah of the Chag, the Sukkah, also reflects this idea. A Sukkah over 20 Amos high is not kosher; yet, a Sukkah which is so large that it holds the whole Jewish nation is kosher. In Messianic times we will all sit under one large Sukkah of the Livyatan.

The corollary of unity is peace. The ענני הכבוד were בזכות אהרן, and Aharon was an אהב שלום ורודף שלום.

Unity and peace, in turn, flow from the first idea, the idea of Sukkos being a Chag of Bitachon. The Sukkah tells us that this world is הכל הבליים and that the only desires worth having are spiritual desires. This is the idea of Bitachon - that I have everything that I need. We no longer feel that we are in competition with our fellow-man for limited material resources. Spiritual fullness is such that when I share it, I still have what I have given, and I even gain more by the giving. All of this allows me to stop competing and start sharing, which leads to feelings of love, peace and unity. Hence הפורש סוכת שלום עלינו.

The unity theme of Sukkos extends even to non-Jews, for even they can relate to the nothingness of the material world. Zecharia, in fact, talks of how, in the Messianic era, the non-Jews will come to Yerushalayim every year to celebrate Sukkos and will be punished by G-d with a drought if they do not do so. The non-Jews are capable of appreciating that the פרי החג are the source of their blessing and protection from Yesurim for the coming year. Hence during the time of Shlomo HaMelech, many non-Jews were accustomed to coming to the Beis HaMikdash during Sukkos. Shlomo HaMelech instituted the custom to read Koheles to them.

This makes Sukkos the international chag: The Jews sacrifice a cow for each nation, giving a Kaparah to each one and showing our concern that they too should have the means to fulfill their potential in G-d's great plan. At the moment of our greatest Simcha, זמן שמחתנו, we turn outwards and include the entire world in our desire for blessing. This is in contrast to Shmini Atzeres, the eighth day, a level with which the nations have no spiritual relationship.

This concept of the non-Jews being somewhat included in the Chag of Sukkos does not mean that the non-Jews can relate to Sukkos at the same level that we can. In fact, the Ananei haKavod of Sukkos separate us and elevate us from the world. The actual סוכות represent the נגלה of סוכה, whereas the ענני הכבוד represent the סוד of סוכה. The גוים can only relate to the נגלה but not to the נסתר.

The Sages tell us that in the future time the non-Jews will claim that had they been given the Torah, they would have kept it like the Jews did. They therefore want the same reward that the Jews would be granted. G-d therefore gives them the Mitzvah of Sukkah to prove their intentions, for Sukkah is both a Mitzvah that reflects the entire Torah in its underlying principles, intentions and achievements, and yet it is quite accessible – even the greatest pauper can find a few hefker branches to place over 10 tefachim and fulfill this Mitzvah. G-d then makes the sun shine so that it is unbearably hot, exempting the non-Jews from the Mitzvah.

The non-Jews will then leave the Sukkah, kicking the door on their way out, showing that there is something conditional about serving G-d. If G-d is perceived as a good G-d, offering them an easy Mitzvah in return for reward, they will serve Him. But, if His kindness will not be clear at the first time they are faced with some kind of test, they will no longer commit themselves to accepting His Yoke. This is the “where was G-d during ...” syndrome, the idea that everything must have a happy ending right now, in front of our eyes, or else. Jewish greatness is reflected in our unconditional commitment to doing G-d’s Will. And, even when there are good reasons to be exempt for a Mitzvah, we continue to seek ways to fulfill it. For we see Mitzvos not as a way of gaining reward, but rather of getting close to G-d. And hence Sukkah was chosen as the test Mitzvah, for it reflects going out and sitting in G-d’s shade.

The Sukkah is like the Ark – providing sanctuary and therefore spiritual satisfaction to those who are worthy of it. Hence the Jews, who are in essential harmony with this Mitzvah, feel an acute pain when forced to leave it. For the non-Jews, however, the Sukkah had no special significance other than proving to G-d that they are deserving of reward. The moment the Mitzvah was not necessary, it was just a nuisance – a structure worthy of being kicked.

So, certainly, every human on this earth can relate to the basic ideas of Sukkos: that material pursuit provides a poor mechanism for achieving happiness; that spirituality is a much safer and nobler goal. But the extension of this idea, of בטול היש, is one that only the Jews can tune in to.

It is only if בטול היש can be achieved on Sukkos that the higher level of Shmini Atzeres on the eighth day can be achieved.

DETAIL:

The Jews are meant to be a light unto the nations. Therefore, we need to develop ourselves first in order to become an example to the nations and influence them with our spirituality. The direction, it would seem, is from particularism to universalism. Yet, Sukkos-Shmini Atzeres seems to teach just the opposite. We start off with Sukkos, when we bring the 70 Parei HaChag¹ for all the nations of the world². The seven days of Sukkos reflect the seventy nations, a universalistic idea. But we end with Shmini Atzeres, dedicated only to the Jewish nation³.

One explanation is that for a Jew, spirituality is not a static notion. The Jew begins a journey on Sukkos which leads him to grow daily until the pure spirituality of Shmini Atzeres. He is now above the normal spiritual level of this world, not subject to any of its negative influences, and is left on a spiritual stage of his own⁴.

Elsewhere, we explained that Sukkos is essentially a Chag of Bitachon – of moving out into Sukkos where we have but flimsy branches as our roofs, for our real roof is the trust we have in G-d. The first result of this is Simcha, always the natural consequence of feeling secure that, no matter what, HaSh-m is doing everything in our best interests.

The second result is unity. The unity theme goes throughout Sukkos: The 4 minim represent the parts of our body, the different types of people in Klal Yisroel⁵. This implies a theme of unity – unity of our bodies, and unity of the Jewish people. For unity is not just a practical ideal. It is a great level of holiness in and of itself.

The second mitzvah of the Chag, the Sukkah, also reflects this idea. A Sukkah over 20 Amos high is not kosher⁶; yet, a Sukkah which is so large that it holds the whole Jewish nation is kosher. In Messianic times we will all sit under one large Sukkah of the Livyatan.

The corollary of unity is peace (In Hebrew these are related words- *Shleimus* and *Shalom*). If there is one, we will generally have the other. Hence, the ענני הכבוד⁷, and אהב שלום ורודף שלום⁸, and Aharon was an⁸ בזכות אהרון.

¹ במדבר כט (יב) ובחמשה עשר יום לחדש השביעי ... (יג) והקרבתם עלה אשה ריח ניחח לה' פרים בני בקר שלשה עשר אילים שנים כבשים בני שנה ארבעה עשר תמימים יהיו: (יד) וביום השני פרים בני בקר שנים עשר (כ) וביום השלישי פרים עשתי עשר ... (כג) וביום הרביעי פרים עשרה ... (כו) וביום החמישי פרים תשעה ... (כז) וביום הששי פרים שמונה ... (לב) וביום השביעי פרים שבעה

² מסכת סוכה דף נה (פסיקתא דר"כ - עצרת; במדבר רבה כא, ור' שם א; זהר ח"ג קג)

³ רש"י במדבר כט לה: עצרו עלי עוד יום אחד שקשה לי פרידתכם (ע"פ מס' סוכה נה:)

⁴ שם משמאל, מועדים, סוכות, שנת תרע"ג: וע"כ שמיני עצרת שישראל בלחודייהו ואין כח האומות מושל אז, שוב אין צריכין לסוכה, וזה עצמו שם היר"ט עצרת שעוצר הכוונה והתשוקה שלא תתפשט:

⁵ במדבר (ויק"ר פ"ל ס"י י"ב) שד' מינים שבלולב רומזים לד' כתות שבישראל, יש בו ריח וטעם, טעם ולא ריח, ריח ולא טעם, לא טעם ולא ריח, ויעשו כולם אגודה אחת.

⁶ שו"ע או"ח ס' תרלג א

⁷ זהר, פרשת אמור קג: ענני הכבוד בזכות ארון דכתיב (במדבר יד יד) אשר עין בעין נראה (אותיות אהרון) אתה ד' וכו' ועננך עומד עליהם ובעמוד ענן אתה הולך לפניהם יומם ובעמוד אש לילה.

⁸ פרקי אבות פ"א (יב) הלל ושמאי קבלו מהם. הלל אומר, הוי מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה:

Unity and peace, in turn, flow from the first idea, the idea of Sukkos being a Chag of Bitachon. The Sukkah tells us that this world is הכל הבלים and that the only desires worth having are spiritual desires. This is Bitachon – the idea that I have everything that I need. We no longer feel that we are in competition with our fellow-man for limited material resources. Spiritual fullness is such that when I share it, I still have what I have given, and I gain even more by the giving. All of this allows me to stop competing and start sharing, which leads to feelings of love, peace and unity. Hence הפורש סוכת שלום עלינו¹.

The unity theme of Sukkos extends even to non-Jews, for even they can relate to the nothingness of the material world. Zecharia, in fact, talks of how, in the Messianic era, the non-Jews will come to Jerusalem every year to celebrate Sukkos² and will be punished by G-d with a drought if they do not do so³. The non-Jews are capable of appreciating that the פרי החג are the source of their blessing and protection from Yesurim⁴ for the coming year. In fact, the non-Jews achieved this understanding during the time of Shlomo HaMelech. Many were accustomed to coming to the Beis HaMikdash during Sukkos. Shlomo HaMelech instituted the custom to read Koheles to them. For this reason, too, the name אלוקים is used by the Torah when referring to the Sukkos korbanos and not the Shem HaSh-m⁵.

Sukkos, in fact, is seven days; a non-Jew is shayach to a natural cycle of 7, hence he has 7 Noachide Mitzvos. This makes Sukkos the international chag: 70 מרות are brought for each one of the nations of the world in recognition of the fact that each one has a certain spiritual contribution to make. The Jews sacrifice a cow for each nation, giving a Kaparah to each one and showing our concern that they too should have the means to fulfill their potential in G-d's great plan⁶. At the moment of our

¹ מכתב מאליהו ח"ב עמ' 109: הפירוד בין בני אדם הוא בא מכח הנטילה, שכל אחד רוצה לחטוף משל חברו ומדמה שכל מה שיש לחברו ממעט את שלו, עד כדי שגם עצם היותו חברו בעולם מעיק לו.

² זכריה יד (טז) והיה כל הנותר מכל הגוים הבאים על ירושלים ועלו מדי שנה בשנה להשתחות למלך ה' צבאות ולחג את חג הסוכות:

³ זכריה שם: (יז) והיה אשר לא יעלה מאת משפחות הארץ אל ירושלים להשתחות למלך ה' צבאות ולא עליהם יהיה הגשם: (יח) ואם משפחת מצרים לא תעלה ולא באה ולא עליהם תהיה המגפה אשר יגף ה' את הגוים אשר לא יעלו לחג את חג הסוכות:

⁴ רש"י במדבר כח (יח): ומנחתם ונסכיהם לפרים - (סוכה נז) פרי החג ע' הם. כנגד ע' אומות ע"ג שמתמעטים והולכים סימן כליה להם ובימי המקדש היו מגינים עליהם מן היסורים:

⁵ העמק דבר במדבר כט יב ד"ה לחודש השביעי: כאן לא כתיב הזה. ונתבאר בסדר אמור משום דפרי החג הוא בשביל שבעים אומות כפרש"י סוכה דנ"ה והוא ממדרש איכה .. ומש"ה כתב בס' זכריה י"ד דלענין יהיו גם אוה"ע באים בחהמ"ס לעמוד על קרבנם. היינו בשביל שיכירו גם המה את מלך ה' צבאות ויהיו יודעים דפרנסתם תלוי' במוספי החג שישראל מביאים בשבילם. ואם לא יעלו לא יבא עליהם הגשם. וכך ה' המנהג בימי שלמה. ומש"ה היה שלמה מגיד קהלת בחהמ"ס לפני חכמי אוה"ע. דאפילו למ"ד במגילה ד"ז שנאמר ברוה"ק מ"מ נאמר גם לפני חכמי אוה"ע. ומש"ה לא נזכר בה כי אם שם אלקים. משום דאניהו לא ידעי אלא זה השם כדאיתא בסנהדרין ד"ס

⁶ ספר התודעה: אף הם, כיון שבאים להקריב קרבנות רצון לפני ה', לא לעצמם בלבד הם מקריבים, אלא שבעים פרים הם מקריבים לכפר על כל שבעים האומות שיהיו מתברכים בשפע טוב. רק אחר שגמרו להקריב בעד כל אומות העולם - ביום השמיני עזרת תהיה לך (במדבר כט), כלומר, ביני וביניכם בלבד, והקרבנות עלה וגו' פר אֶחָד וגו'. תחילה הקריבו למענם, ואחר הקריבו למענכם: כי אכן רועים נתתיכם, שתרעו את כל עולמי באהבה וברחמים ובחסד. אמר הקדוש ברוך הוא לישראל: רועים אתם, בני רועים; על כן נאה לרועים נאמנים, שישבו בצל האמונה, בצותא אחת עם זרע אמונים:

greatest Simcha, זמן שמחתינו, we turn outwards and include the entire world in our desire for blessing¹.

It is just this global perspective, this grandness of spiritual plenty, which allows us to grow even further, to the eighth day, Shmini Atzeres. In contrast to Sukkos, Shmini Atzeres is a level with which the nations have no spiritual relationship.

This concept of the non-Jews being somewhat included in the Chag of Sukkos does not mean that the non-Jews can relate to Sukkos at the same level that we can. In fact, the Derech HaShem explains that the Ananei HaKavod of Sukkos separate us and elevate us from the world². The סוכה explains that the actual סוכות represent the סוכה of נגלה, whereas the ענני הכבוד represent the סוד of סוכה. It is feasible that the גוים can only relate to the נגלה but not to the סוד. This would explain why we pasken להלכה that our Sukkos represent ענני הכבוד, since this is the Jewish גדר of סוכה. Hence the ד' דרך's statement that the ענני הכבוד separate us from the גוים is no סתירה to the fact that this is the international חג.

We can gain more insight into this through the Gemorrah in Avodah Zarah. There, the Sages tell us that in the future time the non-Jews will claim that had they been given the Torah, they would have kept it like the Jews did, and they therefore want the same reward that the Jews will be granted. G-d gives them the Mitzvah of Sukkah to prove their intentions³. For Sukkah is both a Mitzvah that reflects the entire Torah in its underlying principles, intentions and achievements, and yet it is quite accessible – even the greatest pauper can find a few hefker branches to place over 10 tafachim and fulfill this Mitzvah⁴. G-d then makes the sun shine so that it is

¹ ספר התודעה: בוא וראה מה בין ישראל לאומות העולם. אומות העולם כשהם שמחים - לבם על עצמם בלבד, אבל ישראל אינם כן, כיון שבאים לידי שמחה, לבם על כל העולם כולו להריק עליו ולהשפיע שפע טוב על הכל:

² דרך ד' חלק ד' פ' ח נקודה ב: ענין הסוכה והלולב הוא, כי הנה ענני הכבוד שהקיף הקב"ה את ישראל, מלבד תועלתם בגשמיות, שהיה לסכך עליהם ולהגן בעדם, עוד היתה תולדה גדולה נולדת בהם בדרכי הרוחניות, והוא, כמו שעל ידי העננים ההם היו נמצאים ישראל מובדלים לבדם ונשואים מן הארץ, כן היה נמשך להם מציאות הארץ המשכנת אותם לבד נבדלים מכל העמים, ומנושאים ומנוטלים מן העוה"ז עצמו, ועליונים ממש על כל גויי הארץ. ודבר זה נעשה בשעתו לישראל, להגיע אל המעלה העליונה הראויה להם, ונמשכת תולדתו זאת לכל אחד מישראל לדור דורים, שאמנם אור קדושה נמשך מלפניו ית' ומקיף כל צדיק מישראל, ומבדילו מכל שאר בני האדם, ומנשאו למעלה מהם, ומשימו עליון על כלם, ומתחדש דבר זה בישראל בחג הסוכות על ידי הסוכה. ואור השם ב"ה מאיר על ראשם של ישראל ומעטירם, באופן שתהיה אימתם נופלת על כל אויביהם, על ידי נטילת הלולב ומיניו, והוא מ"ש, וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך. וכבר היו משיגים זה הענין בגילוי מיד, אלו לא היו החטאים מונעים אותו. אמנם על כל פנים מזדמן הדבר לצאת לפועל בזמנו. ועל ידי פרטיות מצות הלולב בנענועיו והקפותיו, משתלם ענין זה, להתחזק שליטת השם ב"ה על ראשם של ישראל, ולהפיל אויביהם לפנייהם ולהכניעם תחתם, עד שהם בעצמם יבחרו להיות להם לעבדים, והוא הענין שנאמר, אפים ארץ ישתחו לך וכו', והלכו אליך שחוה כל בני מעינך וכו', כי כלם ישתעבדו להם וישתחו להם, לקבל על ידם אור מאור השם ב"ה השורה עליהם. והנה תשפל כל גאותם ויכנעו תחת ישראל, וישובו על ידם אל עבודתו ית'. ולזה הולך כל ענין הלולב בפרטיו וכמ"ש:

³ מסכת עבודה זרה דף ג עמ' א: אמרו לפניו רבונו של עולם תנה לנו מראש ונעשנה אמר להן הקדוש ברוך הוא שוטים שבעולם מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת מי שלא טרח בערב שבת מהיכן יאכל בשבת אלא אף על פי כן מצוה קלה יש לי וסוכה שמה לכו ועשו אותה ומי מצית אמרת הכי והא אמר רבי יהושע בן לוי מאי דכתיב אשר אנכי מצוך היום היום לעשותם ולא למחר לעשותם היום לעשותם ולא היום ליטול שכר אלא שאין הקדוש ברוך הוא בא בסרוניא עם בריותיו

⁴ מס' עבודה זרה, שם: ואמאי קרי ליה מצוה קלה משום דלית ביה חסרון כיס תורת חיים, שם: מצוה קלה יש לי וסוכה שמה. אף על גב דכמה מצות קלות איכא יש לומר שהוא יתברך רוצה ליתן להן מצוה אחת ששקולה ככל המצות לפי שהן רוצים לקבל שכר על כל המצות כישראל שהרי אמרו תנה לנו מראש ונעשנה משמע כל התורה כולה ומצות סוכה שקולה ככל המצות כמו שיסד הפייט ביוצר דסוכות וה"ק מצוה קלה יש לי ששקולה ככל המצות וסוכה שמה כלומר אע"ג דכמה מצות יש לי ששקולות ככל המצות כגון שבת ומילה וציצית אלא שהן חמורות דשבת יש בה חסרון כיס כיון דיושב בטל ממלאכתו וכן ציצית לפי שתכלת דמים יקרים ויש בה טורח גדול לחזור אחריה ומילה יש בה צער גדול אבל סוכה שקולה וקלה לכו ועשו אותה:

unbearably hot, exempting the non-Jews from the Mitzvah. The non-Jews will then leave the Sukkah, kicking the door on their way out¹.

The proof that they are not worthy of keeping the Torah will not be that they left the Sukkah, which they were perfectly entitled to do, as a מצטער from the Sukkah. The problem is the anger reflected in their kicking of the Sukkah on their way out². This shows that there is something conditional about serving G-d. If G-d is perceived as a good G-d, offering them an easy Mitzvah in return for reward, then they will serve Him. But, if His kindness will not be clear or at the first time they are faced with some kind of test, they will no longer commit themselves to accepting His Yoke. This is the “where was G-d during ...” syndrome, the idea that everything must have a happy ending right now, in front of our eyes, or else. Jewish greatness is reflected in our unconditional commitment to doing G-d’s Will. And, even when there are good reasons to be exempt from a Mitzvah, we continue to seek ways to fulfill it³. For we see Mitzvos not as a way of gaining reward, but rather of getting close to G-d. And hence Sukkah was chosen as the test Mitzvah, for it reflects going out and sitting in G-d’s shade⁴. It is therefore a reflection of our entire relationship with G-d.

The Sukkah is like the Ark, providing sanctuary and therefore spiritual satisfaction to those who are worthy of it. Hence the Jews, who are in essential harmony with this Mitzvah, feel an acute pain when forced to leave it. For the non-Jews, however, the Sukkah had no special significance other than proving to G-d that they are deserving of reward. The moment the Mitzvah was not necessary, it was just a nuisance – a structure worthy of being kicked⁵. This is not an unreasonable position. In fact, the Jewish passion for total commitment to spirituality is the more mysterious of the two responses to explain.

So, certainly, every human on this earth can relate to the basic ideas of Sukkos: that material pursuit provides a poor mechanism for achieving happiness; that spirituality is a much safer and nobler goal. But the extension of this idea, בטול היש, is one that only the Jews can tune into to.

It is only if בטול היש can be achieved on Sukkos that the higher level of Shmini Atzeres on the eighth day can be achieved.

¹מס' עבודה זרה, שם: מיד כל אחד [ואחד] נוטל והולך ועושה סוכה בראש גגו והקדוש ברוך הוא מקדיר עליהם חמה בתקופת תמוז וכל אחד ואחד מבעט בסוכתו ויוצא שנאמר ננתקה את מוסרותימו ונשליכה ממנו עבותימו מקדיר

²מס' עבודה זרה, שם: והא אמרת אין הקדוש ברוך הוא בא בטרונאי עם בריותיו משום דישראל נמי זימני דמשכא להו תקופת תמוז עד חגא והוי להו צערא והאמר רבא מצטער פטור מן הסוכה נהי דפטור בעוטי מי מבעטי

³בני יששכר, תשרי י ז: ואפילו כאשר הישראלי פטור מן הסוכה, הוא מקיים כל מיני עצות לקיים המצוה ולהשיג עוד מהאור (הוא המקיף שהוא בנוסף לקדושת המצוה) הזה, ברם האומות ... כאשר רק הרגישו שפטורים הם, “מבעט בסוכה ויוצא”.

⁴קול שמחה, לקוטים: תכלית המצוות ומעשים טובים של עם ישראל, אינה קיום צווי ד' בלבד, אלא מטרתה שעל ידה יוכל להיות דבוק לד'.

⁵שם משמואל, סוכות: הסוכה היא כדמיון תיבת נח – “כל שהתיבה קולטתו הכניס בה” – ומי שלא היה ראוי להכנס בה התיבה לא קולטתו. זהו עצמו היה הנסיון: מי שמוצא קורת רוח בסוכתו, ומצטער כאשר הוא נאלץ לעזוב אותה, סימן הוא שהוא ראוי לה. ומי אשר מחמת איזה סיבה שהיא מיד בועט בסוכה, סימן הוא אשר אינם ראויים לה

